

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**MUDURNU KENTSEL SİT ALANI İÇİN KORUMA ÖNERİSİ
VE TURİZM POTANSİYELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe Gökçe LAKERTA

1109352001

Anabilim Dalı: Mimarlık

Programı: Mimarlık Tarihi ve Restorasyon

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi H. Nisa SEMİZ

EYLÜL 2019

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**MUDURNU KENTSEL SİT ALANI İÇİN KORUMA ÖNERİSİ
VE TURİZM POTANSİYELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe Gökçe LAKERTA

1109352001

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 13 Ekim 2019

Tezin Savunulduğu Tarih: 13 Eylül 2019

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi H. Nisa SEMİZ

Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Burcu Selcen COŞKUN (MSGSÜ)

Doç. Dr. Ceylan İrem GENÇER (YTÜ)

EYLÜL 2019

ÖNSÖZ

Tez çalışmam süresince tezime yön veren, bana destek olarak yardımlarını esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleriyle yol gösteren, zamanını ve emeğini harcayan, değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi H. Nisa Semiz'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamda beni Mudurnu'ya yönlendiren, lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince bilgi birikiminden faydalandığım ve her zaman kendisini örnek aldığım değerli hocam Prof. Dr. Nur Akın'a;

Tez çalışmamın başlangıç sürecinde bilgi birikimiyle tezimin ilerlemesine yardımcı olan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Elif Mihçioğlu Bilgi'ye ve tez hazırlama sürecinde yapılan jürilerde değerli bilgi ve eleştirileriyle tezime katkıda bulunan hocalarım Prof Dr. Nadide Seçkin ve Doç. Dr. Ege Uluca Tümer'e;

Tez jürimde değerli eleştiri ve önerileriyle tezime katkıda bulunan Doç. Dr. Selcen Coşkun ve Doç. Dr. İrem Genç'er'e;

Mudurnu'da çalıştığım süre boyunca benden yardımlarını esirgemeyen misafirperver yöre halkına, Muktuder Başkanı Necdet Akay'a, Mudurnu Belediyesi'nde çalışan Mimar Nihan Karakaşoğlu, Restoratör Yetkin Karakaşoğlu ve Tekniker İbrahim Özçelik'e;

Her konuda desteklerini yanımda hissettiğim, maddi – manevi her zaman arkamda duran başta annem ve babam olmak üzere sevgili aileme, Mudurnu'daki saha çalışmalarım sırasında yardımda bulunan sevgili teyzem Nezahat Uçan'a, ve tezimin her aşamasında yardımlarını hiç esirgemeyen, desteğini hep hissettiğim sevgili eşim Hüseyin Cahit Tosun'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayşe Gökçe LAKERTA

Eylül 2019

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
TABLO LİSTESİ	v
KISALTMALAR	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	xii
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	1
1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi	2
2. MUDURNU İLÇESİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ.....	4
2.1. Mudurnu'nun Konumu ve Coğrafi Özellikleri	4
2.2. Mudurnu'nun Tarihsel Gelişimi.....	9
2.3. Mudurnu'nun Sosyo – Ekonomik Yapısı.....	23
2.4. Mudurnu'nun Mimari ve Kentsel Gelişimi	28
2.4.1. Anıtsal Yapılar	33
2.4.1.1. Yıldırım Bayezid Camii (Büyük Camii).....	33
2.4.1.2. Yıldırım Bayezid Hamamı.....	37
2.4.1.3. Kanuni Sultan Süleyman Camii (Yeni Camii)	41
2.4.1.4. Halveti Türbesi (Tarikad-ı Halveti Şeyh ve Müridleri Türbesi) 44	
2.4.1.5. Abdurrahim Tırsî Türbesi ve Haziresi	45
2.4.1.6. Doruk Türbe.....	46
2.4.1.7. Yukarı Hamam.....	47
2.4.1.8. Mudurnu Kalesi	50
2.4.1.9. Tescilli Çeşmeler	52

2.4.1.10. Saat Kulesi	54
2.4.1.11. Arasta	57
2.4.2. Sivil Mimari	62
3. MUDURNU ÇALIŞMA ALANININ TANIMI, KENTSEL DOKUNUN ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	66
3.1. Çalışma Alanının Tanımı	66
3.2. Çalışma Alanının Yapı Bazında Analizi	69
3.2.1. Doluluk – Boşluk Analizi.....	69
3.2.2. Kat Sayısı Analizi	72
3.2.3. Yapı Kullanım Durumu Analizi	75
3.2.4. İşlevsel Dağılım Analizi.....	79
3.2.5. Özgün Strüktür ve Yapı Malzemesi Analizi.....	82
3.2.6. Strüktür ve Malzeme Durumu Analizi	85
3.2.7. Tarihi Dönem Analizi	88
3.2.8. Tarihi Değerlilik Analizi.....	89
3.2.9. Değişmişlik Durumu Analizi	92
3.2.10. Mülkiyet Analizi	95
3.3. Çalışma Alanının Çevre Bazında Analizi	97
3.3.1. Çevresel Veriler Analizi.....	97
3.3.2. Yol Kaplamaları ve Trafik Durumu Analizi	107
3.4. Çalışma Alanının Değerlendirilmesi	111
3.4.1. Sosyal Yapının Değerlendirilmesi.....	111
3.4.2. Fiziksel Yapının Değerlendirilmesi	121
3.4.1.1. Çalışma Alanının Güçlü Yönleri	121
3.4.1.2. Çalışma Alanının Zayıf Yönleri.....	123
3.4.1.3. Çalışma Alanının Potansiyelleri.....	125
3.4.1.4. Çalışma Alanının Tehditleri	126

4. ÇALIŞMA ALANINDAKİ GELENEKSEL SİVİL MİMARLIK ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ	129
4.1. Yapı – Çevre İlişkisi ve Konum Tipolojisi	129
4.2. Plan Tipolojisi	130
4.3. Cephe Tipolojisi	132
4.4. Cephe Elemanları Tipolojisi	133
5. MUDURNU KENTSEL SİT ALANINDA TARİHİ ÇEVRE KORUMA VE TURİZM İLİŞKİSİ	136
5.1. Tarihi Çevre Koruma ve Turizmin Tarihi Kentler Üzerindeki Etkileri 136	
5.1.1. Tarihi Çevre ve Sürdürülebilirlik Kavramı	136
5.1.2. Tarihi Çevre ve Korumada Turizmin Rolü	138
5.1.2.1. Bologna Örneği	141
5.1.2.2. Safranbolu Örneği	142
5.2. Mudurnu’da Tarihi Çevrenin Turizm Potansiyellerinin Değerlendirilmesi	143
6. ÇALIŞMA ALANIYLA İLGİLİ KORUMA ÖNERİLERİ	147
6.1. Mudurnu Kentsel Sit Alanının Korunması İle İlgili Yapılan Çalışmalar	147
6.2. Koruma Planı İle İlgili Öneriler	151
7. DEĞERLENDİRMELER VE SONUÇ	158
KAYNAKLAR	167
EKLER	171

TABLO LİSTESİ

Tablo 2. 1: Çalışanların Sektörel Dağılımı (Plan Açıklama Raporu,2019:18)	27
Tablo 5. 1: Mudurnu'nu turizm potansiyelleri (Yönetim Planı, 2014:130)	144
Tablo 6. 1: Mudurnu kentsel sit alanındaki tescilli yapılar (Plan Açıklama Raporu,2019:56)	148

KISALTMALAR

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

TOKİ : Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

KTVK : Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu

KVKB: Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

SSK: Sosyal Sigortalar Kurumu

ICOMOS: Uluslararası Anıtlar Sitler Konseyi

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

ŞEKİL LİSTESİ*

Şekil 2. 1: Bolu - Mudurnu karayolları haritası (URL 1).....	4
Şekil 2. 2: Bolu ili sınırları içerisinde Mudurnu'nun konumu (URL 2).....	5
Şekil 2. 3: Mudurnu ilçesi ve köylerinin idari sınırları (Dünden Bugüne Mudurnu,2011:6)	6
Şekil 2. 4: Bolu ve Mudurnu'nun topografik haritası ((1973 İl Yıllığı, 1973:19).....	7
Şekil 2. 5: 1920'li yıllarda Mudurnu'dan bir görünüm (Yıldırım, 2016:94)	21
Şekil 2. 6: Mudurnu kent manzarası, batıdan bakış, 17 Aralık 1924 (Yıldırım, 2016:57)	21
Şekil 2. 7: 1940'larda Mudurnu'nun genel görünümü (Öztürk, 2007:10)	22
Şekil 2. 8: Tabakhane yapıları (Yönetim Planı, 2014:65).....	25
Şekil 2. 9: Mudurnu'nun genel görünümü.....	28
Şekil 2. 10: Mudurnu kentsel peyzajından bir görünüm (Öztürk,2007:12)	28
Şekil 2. 11: Mudurnu'nun vadi içerisindeki yerleşimi	29
Şekil 2. 12: Mudurnu'da geleneksel sokak dokusu	30
Şekil 2. 13: Tarihi çarşı bölgesi sokak dokusu.....	31
Şekil 2. 14: Mudurnu Çayı kenarında geleneksel sokak dokusu	32
Şekil 2. 15: Yıldırım Bayezid Camii planı (Ayverdi, 1962:87).....	34
Şekil 2. 16: Yıldırım Bayezid Camii.....	35
Şekil 2. 17: Yıldırım Bayezid Camii güney cephesi	36
Şekil 2. 18: Yıldırım Bayezid Camii kuzey cephesindeki son cemaat yeri ve girişi (Babalı, 2007:32).....	36
Şekil 2. 19: Yıldırım Bayezid Camii kuzey cephesi ve minaresi (Yönetim Planı, 2014:37)	36
Şekil 2. 20: Yıldırım Bayezid Camii minare kapısı üzerindeki kitabe	36
Şekil 2. 21: Yıldırım Bayezid Hamamı'nın kuzey cephesinde erkekler kısmının taç kapısı	37
Şekil 2. 22: Yıldırım Bayezid Hamamı erkekler kısmı taç kapısı üzerindeki kitabeler	37
Şekil 2. 23: Yıldırım Bayezid hamamının Y. Mimar Fatih Uluengin tarafından çizilen genel yerleşim planı (Erkut, 1978:71).....	38
Şekil 2. 24: Yıldırım Bayezid Hamamı kuzey cephesi	39
Şekil 2. 25: Yıldırım Bayezid Hamamı kadınlar kısmı girişi.....	39

Şekil 2. 26: Kanuni Sultan Süleyman Camii doğu cephesi ve son cemaat yeri.....	41
Şekil 2. 27: Kanuni Sultan Süleyman Camii son cemaat yeri doğu cephesi.....	42
Şekil 2. 28: Kanuni Sultan Süleyman Camii kuzey cephesi	42
Şekil 2. 29: Kanuni Sultan Süleyman Camii batı cephesi ve kible cephesi.....	42
Şekil 2. 30: Kanuni Sultan Süleyman Camii.....	43
Şekil 2. 31: Caminin kuzeybatısına bitişik minaresi	43
Şekil 2. 32: Caminin bahçesindeki hazire	43
Şekil 2. 33: Kanuni Sultan Süleyman Camii ve Halveti Türbesi'nin kuzey ve doğu cephesi.....	44
Şekil 2. 34: Halveti Türbesi doğu cephesi ve güney cephesi.....	44
Şekil 2. 35: Abdurrahim Tırsî Haziresi (Türbesi) (2014)	45
Şekil 2. 36: Abdurrahim Tırsî Haziresi (Türbesi) (2019)	45
Şekil 2. 37: Doruk Türbe.....	46
Şekil 2. 38: Doruk Türbe önündeki Hisartepe Çeşmesi.....	46
Şekil 2. 39: Yukarı Hamam kuzey /giriş cephesi	47
Şekil 2. 40: Yukarı Hamam'ın soyunmalık bölümü (Yönetim Planı, 2014:59).....	48
Şekil 2. 41: Yukarı Hamam güneybatı cephesi, hamamcı evi ve sivil mimarlık örneği	49
Şekil 2. 42: Hamamcı evi kuzeydoğu cephesi	49
Şekil 2. 43: Yukarı Hamam konut kısmı güneybatı cephesi.....	49
Şekil 2. 44: Hisar Tepe mevkiindeki Mudurnu Kalesi kalıntıları	50
Şekil 2. 45: Mudurnu Kale duvarı kalıntısı (Yönetim Planı, 2014:29).....	51
Şekil 2. 46: Mudurnu Kalesi arkeolojik sit alanı konumu (Yönetim Planı, 2014: 139)	51
Şekil 2. 47: Arastaki 169 envanter no'lu tescilli çeşme.....	52
Şekil 2. 48: Arastaki 169 envanter no'lu tescilli çeşmenin kitabesi	53
Şekil 2. 49: Arastaki 170 envanter no'lu tescilli çeşme.....	53
Şekil 2. 50: 111 envanter no'lu ticari yapı ve çeşme	54
Şekil 2. 51: A. Sebahattin Baysal Caddesinden Saat Kulesi'nin görünüşü	55
Şekil 2. 52: Mudurnu Saat Kulesi	56
Şekil 2. 53: Saat Kulesi ve Mudurnu geleneksel kent dokusu	56
Şekil 2. 54: Mudurnu tarihi arasta.....	58
Şekil 2. 55: 1924 yılında Mudurnu Demirciler ve Bakırcılar Çarşısı'nda bir görünüm (Ahmet İzzet Bengüboz fotoğraf arşivi) (Yıldırım, 2016:163).....	59

Şekil 2. 56: Tarihi arastadan sokak görünümü.....	60
Şekil 2. 57: Armutçular Konağı	63
Şekil 2. 58: Geleneksel kent dokusu içerisinde Kanuni Sultan Süleyman Camii ve Armutçular Konağı.....	63
Şekil 2. 59: Keyvanlar Konağı	64
Şekil 2. 60: Keyvanlar Konağı	64
Şekil 2. 61: Haytalar Konağı.....	65
Şekil 2. 62: Haytalar Konağı.....	65
Şekil 3. 1: Mudurnu kentsel sit alanı ve çalışma alanı ilişkisi	67
Şekil 3. 2: Mudurnu kentsel rölöve	68
Şekil 3. 3: Mudurnu hava fotoğrafında, çalışma alanı sınırı ve kent morfolojisi (Google Earth,2019).....	69
Şekil 3. 4: Doluluk - boşluk analizi paftası	71
Şekil 3. 5: Kat sayısı analizi yüzdeleri	72
Şekil 3. 6: Zemin + 3 katlı betonarme yapı.....	73
Şekil 3. 7: Kat sayısı analizi paftası	74
Şekil 3. 8: Yapı kullanım durumu yüzdeleri	75
Şekil 3. 9: Harap durumdaki kullanılmayan geleneksel yapı.....	77
Şekil 3. 10: Mudurnu çalışma alanı ve TOKİ evleri	77
Şekil 3. 11: Yapı kullanım analizi paftası	78
Şekil 3. 12: İşlevsel dağılım yüzdeleri	79
Şekil 3. 13: Mudurnu'da "ırmak" olarak adlandırılan yapı tipi	80
Şekil 3. 14: İşlevsel dağılım analizi paftası.....	81
Şekil 3. 15: Özgün strüktür ve malzeme analizi yüzdeleri.....	82
Şekil 3. 16: Tarihi arastadaki yapıların yığma yapım sistemi.....	83
Şekil 3. 17: Özgün strüktür ve malzeme analizi paftası.....	84
Şekil 3. 18: Strüktür ve malzeme durumu analizi yüzdeleri	85
Şekil 3. 19: Strüktür ve malzemesi kötü durumda olan geleneksel yapı	86
Şekil 3. 20: Strüktür ve malzemesi harap durumda olan geleneksel yapı.....	86
Şekil 3. 21: Strüktür ve malzeme durumu analizi paftası	87
Şekil 3. 22: Tarihi değerlilik analizi yüzdeleri.....	89
Şekil 3. 23: Tarihi değerlilik analizi paftası.....	91
Şekil 3. 24:Değişmişlik durumu analizi	92

Şekil 3. 25: Değişmişlik durumu analizi paftası	94
Şekil 3. 26: Mülkiyet analizi yüzdeleri	95
Şekil 3. 27: Mülkiyet analizi paftası	96
Şekil 3. 28: Atatürk Meydanı	97
Şekil 3. 29: Arastada bulunan tescilli çeşmeler	98
Şekil 3. 30: Arastada bulunan tescilli çeşme.....	98
Şekil 3. 31: Geleneksel konutta köşe pahı	99
Şekil 3. 32: Kanuni Sultan Süleyman Camii köşe pahı	99
Şekil 3. 33: Tarihi arastadaki merdivenli sokak.....	100
Şekil 3. 34: Çalışma alanı içerisindeki özgün kanal	101
Şekil 3. 35: Çalışma alanındaki özgün kanal	101
Şekil 3. 36: Kanuni Sultan Süleyman Camii Haziresi	102
Şekil 3. 37: Abdurrahim Tırsî Haziresi (Türbesi) (2019)	102
Şekil 3. 38: Çalışma alanı içerisindeki yangın söndürme vanası	103
Şekil 3. 39:Kazanlar Köy Ürünleri Pazarı.....	103
Şekil 3. 40: Çalışma alanı içerisindeki çocuk parkları.....	104
Şekil 3. 41: Tarihi arastadaki Ahi Evran Parkı	104
Şekil 3. 42: Atık ayrıştırma kutuları.....	105
Şekil 3. 43: Mudurnu kent merkezi girişindeki tak.....	105
Şekil 3. 44: Çevresel veriler analizi paftası.....	106
Şekil 3. 45: Arnavut kaldırımını kaplı, ortaya meyilli sokak	107
Şekil 3. 46: Tarihi arastada andezit taş kaplama	108
Şekil 3. 47: Hisaraltı Sokak'ta arnavut kaldırımının bitişi özgün yol kaplaması uygulamasının başlangıcı (Granit küp parke)	109
Şekil 3. 48: Yol kaplamaları ve trafik durumu analizi	110
Şekil 3. 49: Yaş dağılımları.....	112
Şekil 3. 50: Gelir düzeyi dağılımı	112
Şekil 3. 51: Sosyal anket çalışmasının uygulandığı yapılar	118
Şekil 3. 52: Geleneksel konutlarda yapılan sosyal anket sonuçları paftası.....	119
Şekil 3. 53: Geleneksel ticari yapılarda yapılan sosyal anket sonuçları paftası.....	120
Şekil 3. 54: SWOT tablosu	128
Şekil 4. 1: Yapı - çevre ilişkisi (Özbay,2000:63).....	129
Şekil 4. 2: Plan tipolojisi (Özbay,2001:78	130

Şekil 4. 3: Plan tipolojisi paftası	131
Şekil 4. 4: Cephe tipleri (Yönetim Planı,2014:75).....	132
Şekil 4. 5: Çıkma tipolojisi (Özbay,2000:72)	133
Şekil 4. 6: Pencere tipolojisi paftası.....	135
Şekil 5. 1: Mudurnu çevresindeki termal turizm ve doğa turizmi rotaları.....	145
Şekil 6. 1: Mudurnu Koruma Amaçlı İmar Planı (Mudurnu Belediye, 2017).....	150
Şekil 6. 2: Çalışma alanı için turizm haritası ve gezi güzergâhı önerisi	157

* Kaynak belirtilmemiş şekillerin tümü, Ayşe Gökçe Lakerta'ya ve 2019 yılına aittir.

Enstitüsü : **Lisansüstü Eğitim Enstitüsü**
Dalı : **Mimarlık**
Programı : **Mimarlık Tarihi ve Restorasyon**
Tez Danışmanı : **Dr. Öğr. Üyesi H. Nisa SEMİZ**
Tez Türü ve Tarihi : **Yüksek Lisans – Eylül 2019**

ÖZET

MUDURNU KENTSEL SİT ALANI İÇİN KORUMA ÖNERİSİ VE TURİZM POTANSİYELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Türkiye’de kültürel mirasımızın büyük bir kısmını oluşturan tarihi kentlerin çeşitli nedenlerle tahrip ve yok olmasını önlemek ve gelecek kuşaklara aktarmak için yaşatılarak korunması gerekmektedir. Bolu’nun güneybatısında dağlarla çevrili bir vadide içerisinde konumlanan Mudurnu ilçesi önemli merkezlere yakınlığı ile geçmişten günümüze önemli bir coğrafi konuma sahip olmuştur.

Tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Mudurnu’da yerleşimin M.Ö. 1200’lü yıllara kadar dayandığı bilinmektedir. Mudurnu, İpek Yolu üzerinde bulunması nedeniyle uzun süre önemli bir ticari merkez olmuştur. Mudurnu’da tarihsel süreç içerisinde oluşan geleneksel doku, sahip olduğu doğal güzellikler ve sosyo – kültürel yapının bir araya gelerek oluşturduğu kültürel peyzaj sebebiyle, korunması gerekli kentsel sit statüsündedir.

Bu tez çalışmasında, Mudurnu kentsel sit alanı içerisinde yapı ve çevre bazında detaylı analiz ve değerlendirmeler yapılmış, Mudurnu’nun güçlü yönleri, zayıf yönleri, tehdit ve potansiyelleri belirlenmiş, fiziksel ve sosyal yapısıyla ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Mudurnu’nun sahip olduğu turizm potansiyelleri de göz önünde bulundurularak ilçenin sorunlarına, tarihi çevre koruma ilkeleri göz önünde bulundurularak, geleneksel kent dokusunun korunması ve sürdürülebilirliği için öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bolu - Mudurnu, Tarihi Çevre, Geleneksel Konut, Tarihi Kent Koruma, Turizm.

University : **Istanbul Kultur University**
Institute : **Institute of Graduate Studies**
Department : **Architecture**
Programme : **History of Architecture and Restoration**
Supervisor : **Asst. Prof. H. Nisa SEMİZ**
Degree Awarded and Date: **M. Arch – September 2019**

ABSTRACT

PROPOSAL FOR THE CONSERVATION OF MUDURNU URBAN SITE AND EVALUATION OF ITS TOURISM POTENTIALS

The historic towns, which form a large part of our cultural heritage in Turkey, need to be protected from being destructed due to various reasons and to be preserved through revitalization in order to be transferred to next generations. Located in a valley surrounded by mountains in the southwest of Bolu, Mudurnu district is in an important geographical position with its proximity to the important centers such as Istanbul, Ankara and Sakarya.

Mudurnu has been home to many civilizations throughout its history and is known to have a settlement that dates back to 1200 BC. Mudurnu has been an important commercial center for a long time, because it has located on the Silk Road. Due to the traditional fabric that is formed throughout the history, the cultural landscape formed by the natural beauties and socio - cultural structure, Mudurnu is a city with a preservation status.

In this thesis, detailed analyses and evaluations were conducted based on buildings and the surrounding environment within Mudurnu urban site. Considering the tourism potentials of Mudurnu, suggestions have been developed for the preservation and sustainability of the traditional urban fabric by offering solutions to the problems of the district within the framework of historic site preservation principles.

Keywords: Bolu - Mudurnu, Historical Site, Traditional House, Historical Urban Site Preservation, Tourism

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı

Kent korumada amaç, tarihi çevreyi korumak olduğu için tarihi kentler bir bütün olarak algılanmalı ve kent içerisinde bulunan her bir yapı bu bütünün bir parçası olarak kabul edilmelidir. Kentsel koruma çalışmalarında tarihi kentlere müze muamelesi yapmak yerine bütüncül bir koruma yaklaşımıyla özgün kent dokusunun yaşatılması, somut kültürel miras değerleriyle birlikte somut olmayan kültürel mirasın da gözetilerek korunması ve geleceğe aktarılması gerekmektedir.

Mudurnu ilçesi, tarihi İpek Yolu üzerinde önemli bir ticari merkez olarak gelişen bir Osmanlı kentidir. Mudurnu sahip olduğu topografik özellikler ve buna bağlı olarak gelişen kentsel sit alanının oluşturduğu kent strüktürü sebebiyle Anadolu'daki diğer Osmanlı kentleri arasında öne çıkan bir morfolojiye sahiptir.

Yoğun bir nüfus baskısı yaşamamış olduğu için, Mudurnu'da yerleşim özgün kent dokusunu ve bütünlüğünü büyük ölçüde koruyabilmiştir. Koruma kararlarının uygulanmasıyla ilgili yaşanan sıkıntılar, geleneksel konutların kullanım güçlükleri, yerel halkın koruma konusundaki bilincinin yeterli olmaması ve kent içerisinde yeni yapılaşmanın var olması geleneksel dokuyu olumsuz etkilemektedir. Mudurnu'nun ekonomik yapısındaki değişimler ve yöredeki geleneksel üretimin büyük bir kısmını oluşturan el sanatlarının birçoğunun zaman içerisinde yok olması yörenin sosyo – ekonomik ve kültürel yapısını etkilemiş, kentsel sit alanı içerisinde bulunan geleneksel konutların bir kısmının terk edilerek tahrip olmasına sebep olmuştur.

Çalışmanın amacı; Mudurnu kentsel sit alanı içerisindeki mevcut tarihi dokunun kentsel öğelerini ve özelliklerini analizlerle belgelemek ve değerlendirmek, yapılan değerlendirmeler sonucunda tarihi dokudaki sorunları belirlemek, tarihi kent dokusunun ve somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik Mudurnu'nun sahip olduğu turizm potansiyellerinin değerlendirilmesiyle kentin tarihi kimliğinin korunarak gelecek kuşaklara aktarılması için koruma önerileri geliştirmektir.

1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Çalışmanın kapsamı, Mudurnu'daki tarihi dokunun incelenmesi, değerlendirilmesi ve kentsel sit alanının içerisindeki özgün yerleşim dokusunun geleneksel mimari karakterini yitirmeden turizm faaliyetleri ile kültürel çevrenin bir arada sürdürülebilirliğine yönelik koruma önerilerini geliştirmektir.

Tez çalışması yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, çalışmanın amacı, tez konusunu kapsamı ve tez çalışmasında kullanılan yöntem anlatılmıştır.

İkinci bölümde, Mudurnu'nun konumu, coğrafi özellikleri, tarihsel gelişimi, sosyo-ekonomik yapısı, mimari ve kentsel gelişimi hakkında genel bilgiler verilmiş ayrıca çalışma alanı içinde bulunan anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örneklerinden bahsedilmiştir.

Üçüncü bölümde, Mudurnu'da belirlenen çalışma alanının tanımı yapılmış ve çalışma alanındaki kentsel doku, yapı ve çevre bazında analizlerle incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Çalışma alanındaki konut ve ticari yapılarda gerçekleştirilen anketler sonucunda ilçenin sosyal yapı analiz ve değerlendirmeleri yapılmıştır. Yapılan analizlerin değerlendirilmesi sonucunda çalışma alanının güçlü ve zayıf yönleri, tehdit ve potansiyelleri belirlenmiştir.

Dördüncü bölümde, çalışma alanındaki geleneksel sivil mimarlık örnekleriyle ilgili yapılaşma koşullarının belirlenebilmesi için geleneksel sivil mimarlık örnekleriyle ilgili incelemeler yapılmıştır. Sivil mimarlık örneklerinin yapı-çevre ilişkisi, plan, cephe ve cephe elemanları incelenmiş ve alana özgü tipolojileri hakkında bilgi verilmiştir.

Beşinci bölümde, tarihi çevre koruma ve sürdürülebilirlik kavramları irdelenerek tarihi çevre korumada, turizmin rolü değerlendirilmiş, dünyadan ve Türkiye'den örnekler incelenmiştir. Ayrıca Mudurnu'nun sahip olduğu turizm potansiyelleri incelenerek değerlendirmeler yapılmıştır.

Altıncı bölümde, Mudurnu kentsel sit alanında günümüze kadar yapılan koruma çalışmaları değerlendirilmiş ve çalışma alanına dair turizm potansiyelleri de göz önünde bulundurularak koruma önerileri geliştirilmiştir.

Değerlendirme ve sonuç bölümünde ise, Mudurnu'da kentsel sit alanı olarak tescil edilmesinin ardından tarihi dokunun korunmuşluk durumu değerlendirilmiş, yapılan analiz ve değerlendirme çalışmaları ile birlikte turizm potansiyellerinin irdelenmesi sonucunda elde edilen tüm verilerin bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi sonucunda Mudurnu'da tarihi çevreyi oluşturan somut ve somut olmayan kültürel mirası korumanın önemi üzerinde durulmuştur. Tarihi çevre korumanın sürekliliği için gerekli olan katılımcı yaklaşımın öneminden ve turizmin rolünden bahsedilmiştir.

2. MUDURNU İLÇESİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1. Mudurnu'nun Konumu ve Coğrafi Özellikleri

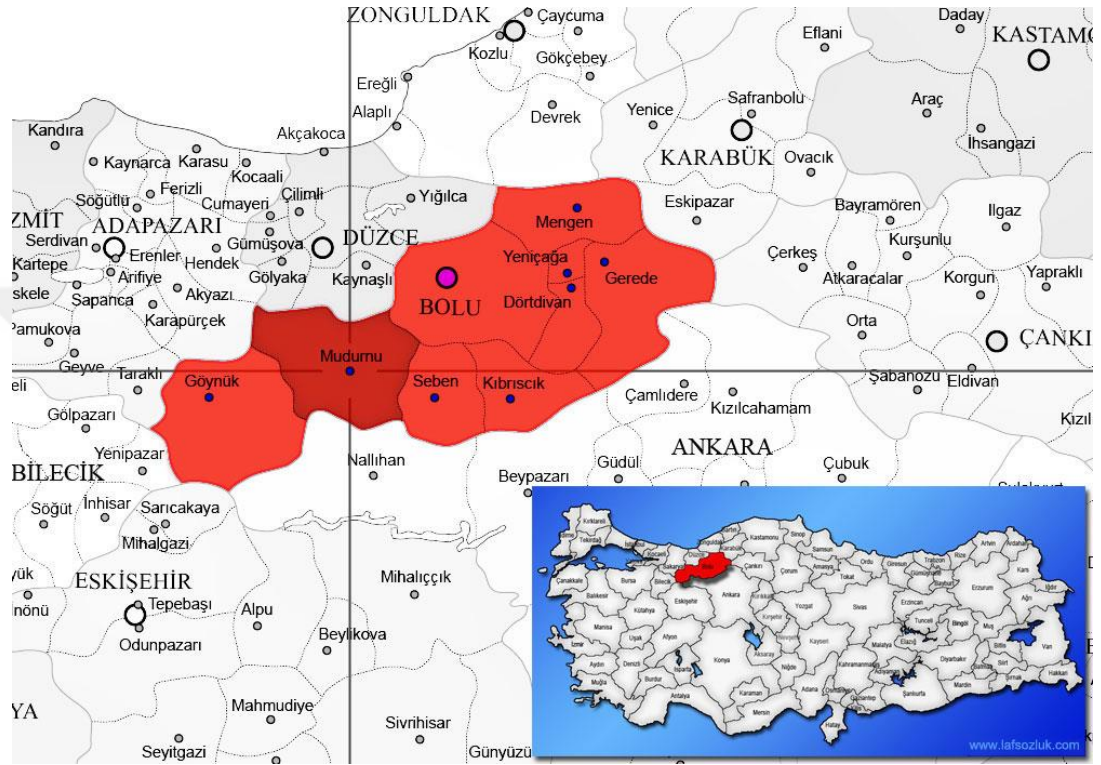
Mudurnu, Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz bölümünde yer alan Bolu iline bağlı bir ilçedir. Bolu il merkezinin güneybatısında yer alan ilçe, Bolu, Ankara ve Adapazarı yönlerinden gelen karayollarının kesişiminde bulunmaktadır (Şekil 2.1) (Yıldırım, 2011:255).

Bolu ilinin 52 km güneybatısında ve Abant Gölü Tabiat Parkı'na 18 km mesafede bulunan Mudurnu ilçesi, İstanbul (209 km) ve Ankara'ya (255 km) yakınlığı ile ulaşım açısından da elverişli bir konumdadır (Plan Açıklama Raporu,2019:4, 15).

Şekil 2. 1: Bolu - Mudurnu karayolları haritası (URL 1)

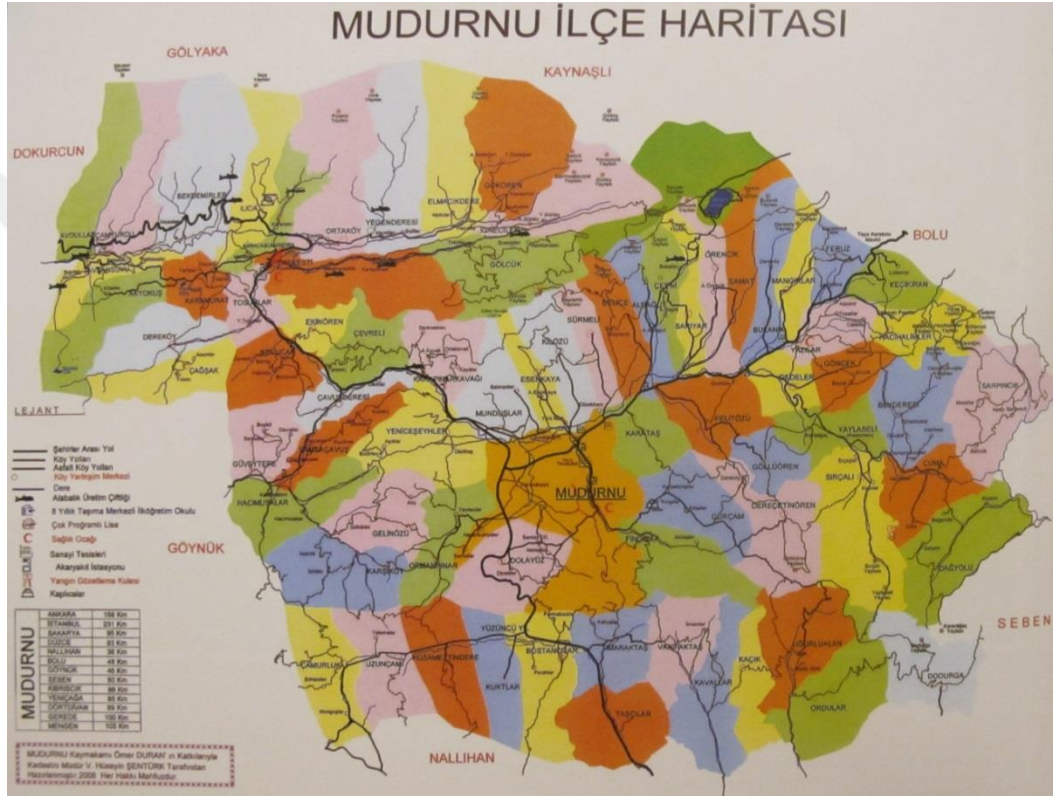
Batısında Göynük ve Akyazı ilçeleri, kuzeybatısında Sakarya'nın Hendek ilçesi, kuzeyinde Düzce ilinin Kaynaşlı ve Gölyaka ilçeleri, kuzeydoğusunda Bolu'nun Merkez ilçesi, doğusunda Seben ilçesi, güneyinde Ankara'nın Nallıhan ilçesi, bulunmaktadır. (Şekil 2.2) Mudurnu ilçesinin yüz ölçümü 1349 km² olup ilçe merkezinin rakımı 840 m'dir. (Dünden Bugüne Mudurnu, 2011:6)

Şekil 2. 2: Bolu ili sınırları içerisinde Mudurnu'nun konumu (URL 2)

Mudurnu ilçe merkezinin kurulu olduğu arazi oldukça engebelidir ve kent dokusunun oluşumunda arazi şartlarının etkili olduğu gözlenmektedir. Mudurnu'da yerleşim, doğuda Hisarlı Tepe ve batıda Kulaklı Tepe arasındaki derin vadi içerisinde kuzey – güney yönünde lineer olarak kurulmuştur. Kaynağı, Mudurnu'nun güneydoğusundaki Babas köyünde olan ve ilçe merkezinin ortasından geçen Mudurnu Çayı yerleşim alanını ikiye bölmektedir. (Babalı, 2007:2-3) Yerleşim, kuzey – güney doğrultusunda uzanarak Mudurnu Çayı'nın iki yanında, vadi tabanından yamaçlara doğru doğu ve batı yönlerinde gelişmiştir.

Mudurnu ilçe belediyesi sınırları içerisinde 12 mahalle bulunmaktadır. Bunlar; Kaygana, Merkez, Musalla, Büyükcami, Seyrancık, Karaçomak, Yıldırım Bayezid, Hızırfağı, Karacasumandıra, Yeğenderesi, Karacakaya, Tosunlar mahalleleridir. Mudurnu ilçe merkezi ise, Büyükcami, Hızırfağı, Kaygana, Karacakaya, Musalla, Seyrancık ve Yıldırım Bayezid olmak üzere 7 mahalleden oluşmaktadır. Mudurnu ilçesine bağlı ayrıca 70 köy bulunmaktadır (Şekil 2.3). (Plan Açıklama Raporu,2019:5, Yönetim Planı, 2014:11)

Şekil 2. 3: Mudurnu ilçesi ve köylerinin idari sınırları (Dünden Bugüne Mudurnu,2011:6)

Dağlarla çevrili bir alanın merkezinde bulunan Mudurnu'nun kuzeydoğusunda Abant Dağları, güneybatısında Kocaman Dağları bulunmaktadır (Şekil 2.4) (Plan Açıklama Raporu,2019:4). Mudurnu'da batı yönünde uzanan dağ sıralarının yüksekliği batıdan doğu yönüne doğru artar. Mudurnu çevresinde belirgin olan üç dağ sırası vardır. Birincisi Mudurnu'nun kuzeyinden geçerek Düzce ili ile sınır hattını oluşturan Abant Dağları'dır. Doğuda daha da yükselerek 1794'ye ulaşan, ilçenin en yüksek tepesi olan Erenler Tepesi'ni oluşturur ve sonra daha doğuda Bolu Dağları'yla birleşir. İkinci dağ sırası, Akyazı – Göynük sınırından başlayıp doğu yönünde devam ederek Bolu'nun Aladağ ve Köroğlu sıra dağlarıyla birleşir. Üçüncü dağ sırası, Göynük

ilçesini ortalayıp yükselerek güneybatı yönünden Mudurnu ilçe sınırları içerisine girer ve doğu yönünde ilerledikten sonra kuzeye yönelip ikinci dağ sırası ile birleşir. (Geçmişten Günümüze Mudurnu,1994: 10 -11)

Bölgenin dağlık arazi olması sebebiyle Mudurnu'da ova sayısı azdır. Abant Dağları'nın güneybatısından kuzeydoğu yönüne doğru, ortalama yüksekliği 800 m olan Mudurnu Ovası uzanır. (Dünden Bugüne Mudurnu,2011:8) Mudurnu Çayı ve Bolu – Mudurnu karayolu buradan geçmektedir. Mudurnu Ovası'nın ilçeye uzaklığı 4 km'dir (Özbay, 2000: 23).

Şekil 2. 4: Bolu ve Mudurnu'nun topografik haritası ((1973 İl Yıllığı, 1973:19)

Bunun yanında karasal iklim etkisinin şiddetli olması, toprağın fakir olması, sulamanın yetersizliği, sürekli aynı çeşit ekim yapılması sebebiyle toprak verimi düşmüştür ve bu sebeple yöre Bolu'nun en az nüfusa sahip bölgelerinden biri olmuştur (1973 İl Yıllığı, 1973:20, Dünden Bugüne Mudurnu,2011:8).

Mudurnu ilçe merkezinin 12 km kuzeyinde bulunan yaylalar, Abant Gölü'nün güneyinde yarım daire biçiminde sıralanarak ilçenin kuzey sınırını çizmiştir. Yaylaların en yüksek olanları; 1550 metrede bulunan Alpagut, Dodurga, Dağyolu ve

1600 metrede bulunan Dedeler yaylalarıdır. Haziran ayı itibariyle yaylalara çıkan halkın hasat mevsimi başlangıcıyla şehre döndüğü belirtilmektedir. (Geçmişten Günümüze Mudurnu, 1994: 11 - 12)

Mudurnu Çayı, ilçeden geçen tek akarsudur. Kaynağının bulunduğu Babas köyündeki termal tesislerin sıcak suyu da bu akarsuya verilmiştir. Mudurnu Çayı ilçe merkezinden geçtikten sonra batıya doğru akar ve Sakarya Nehri ile birleşir. (Babalı, 2007: 3) Mudurnu ilçe merkezine en yakın göl Abant Dağları üzerinde bulunan Abant Gölü' dür. Bolu'nun 32 km güneybatısında bulunan gölün Mudurnu ilçe merkezine uzaklığı yaklaşık 18 km'dir. Abant Gölü bir krater gölüdür. (1973 İl Yıllığı, 1973:31) Mudurnu'ya 35 km uzaklıkta Karamurat Gölü ve Mudurnu'ya 50 km uzaklıkta Sülüklü Göl bulunmaktadır (Geçmişten Günümüze Mudurnu, 1994: 12 - 13).

Mudurnu'da yüzey şekillerinin denizden uzaklığına bağlı olarak ve yükseltilerin etkisiyle farklı iklim tiplerine rastlanmaktadır. Mudurnu, deniz iklimi ile İç Anadolu Bölgesi'nin karasal iklimi arasında bir geçiş alanında olmasına rağmen daha çok karasal iklim özelliklerini taşımaktadır. En fazla yağışı ilkbahar ve kış aylarında alan Mudurnu'da özellikle kış aylarında yağışlar kar şeklinde düşer ve uzun süre yerde kalır. Mevsimden mevsime sıcaklık farkları komşularına göre daha fazla iken, yaz mevsiminin etkili olduğu günlerin sayısı çevre merkezlere göre daha azdır. (1973 İl Yıllığı, 1973:25-26) Kuzeyden ve kuzeybatıdan esen rüzgârlar Mudurnu ve çevresine yağış getirdiği belirtilmektedir. İlkbaharda esen Lodos'un etkisiyle, karlar kısa sürede erimekte ve Mudurnu Çayı'nda ani taşmalara sebep olduğu belirtilmektedir. (Geçmişten Günümüze Mudurnu, 1994: 13)

Mudurnu ilçesi görünüm olarak oldukça yeşil ve ağaç türleri açısından oldukça zengin bir bitki örtüsüne sahiptir. Mudurnu'da iklim ve su kaynaklarının zenginliğiyle bölgedeki ormanlar çok gelişmiştir. Ormanlarda geniş yapraklı ağaçların yerini dağlara doğru yükseldikçe iğne yapraklı ağaçlar almaktadır. Bölgede en çok görülen ağaç türleri; çam, ardıç, gürgen, karaağaç, kestane, kayın, köknar ve çınardır. Orman dokusu, ilçe yüzölçümünün %64,2'sini kaplamaktadır. (Geçmişten Günümüze Mudurnu, 1994: 14)

2.2. Mudurnu'nun Tarihsel Gelişimi

Mudurnu ilçesi bulunduğu konum açısından önemli bir tarihi geçmişe sahiptir. Mudurnu, ilk çağlardan itibaren gözde bir yerleşim merkezi olmuştur. Mudurnu, “Anadolu Trakyası” veya “ Bitinya” isimleriyle bilinen Bursa – İzmit –Bolu bölgesi içindeki konumu ve önemli ticari yollarının kavşak noktasında bulunmasından dolayı tarih boyunca işgal ve akınlara uğrayarak birçok uygarlığın egemenliği altına girmiştir. (Geçmişten Günümüze Mudurnu,1994:17)

Yöreye ilk yerleşen Anadolu halkının, Küçük Asya kavimlerinden biri olan Proto – Hititler veya Yasefiler olduğu düşünülmektedir¹ (Erkut,1987:14). M.Ö. 3000 – 1200 yılları arasında Anadolu ve Bitinya'nın Ön Asya imparatorluklarının en kuvvetlilerinden birini kurmuş olan Etiler' in yurdu olduğu belirtilmektedir (Özbay,2000:10). M.Ö. 2000'de Ariler ise bölgeye gelerek Anadolu'nun ilk halkıyla karışmıştır. Ardından M.Ö. 1200 yıllarında Balkanlardan Anadolu'ya Trak –Frig akını olmuş ve bölge Frig hâkimiyetine girmiştir. (Erkut,1987:14) Mudurnu – Babas Kaplıcası yakınındaki “Gavur Evleri” mevkiinde, Seben – Muslar Köyü vadisi, Seben – Çeltikdere Vadisi ve Göynük – Soğukçam köyü civarında Frigler'e ait kaya mezarları, oyma kaya evler ile kitabelere günümüzde de rastlanmaktadır (Geçmişten Günümüze Mudurnu, 1994:17-18).

Mudurnu'nun tarihini bunun dışında yakın çevresindeki gelişmelerden takip etmek olasıdır. Tarihçi Plinius ve coğrafyacı Strabon'a göre, Bitinya'nın ilk halkı Bebrıklar'dır. Bölgeye o dönemde “Bebrikyia” adı verilmiştir. Bitiniyenler bölgeye geldiklerinde Bebrıklar batıda bulunan Astakos'u yani İzmit'i başkent yaparak Bolu yöresini Bitiniyenler'e bırakmışlardır. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1457)

Anadolu Trakyası'nın Bitiniyen'ler tarafından işgalinden sonra bölgeye “Bitinya” adı verilmiştir. Bitiniyen kabilesi güney tarafına yerleşerek “Bitinyum” kentini yani Bolu'yu kurmuşlardır (Erkut,1987:14-15). Bugün ki Bolu' dan 3- 4 km doğuda Eski

¹ M.Ö. 5000 yılları itibariyle Orta Anadolu'ya gelmeye başlayan Proto - Hititler M.Ö. 5000 - 3000 yılları arasında Kızılırmak çevresinde yerleşmeye başlamışlardır. Bu dönemde Anadolu'da kurulan ilk siyasal yaşamın, hisarlar eteğinde kent krallıklarıyla başlamış olduğu düşünülmektedir. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1457)

Hisar (Halı Hisar, Hala Hisar) denilen yerde kurulduğu düşünölen Bitinyum'dan günümüze sadece yazıtlar ve bazı bezemeli mimari taşlar kalmıştır (Yurt Ansiklopedisi,1982:1457).

M.Ö. 700 yıllarında Trakya üzerinden gelerek Kuzey Anadolu'ya yayılan Kimmerler Bitinya bölgesinin büyük bir kısmını ele geçirip Frigler'i Sakarya Irmağı'nın batısına kadar sürdüler. Kimmerlerin istilasından sonra bölge Lidya devleti topraklarına dahil olmuştur. Karadeniz - Akdeniz ve Avrupa – Asya arasında bir ticaret merkezi olan Lidya, Kimmerler'in bölgeden gitmesiyle Bitinya'yı hâkimiyeti altına alarak doğu sınırları Kızılırmak Havzası'na kadar uzanan büyük bir devlet haline gelmiştir. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1457-1458)

M.Ö. 546 yıllarında Persler ve Lidyalılar savaşmış ve Persler'in galip gelmesi sonucu Anadolu'da Pers egemenliği başlamıştır. Pers İmparatorluğu dördü Anadolu' da bulunan 23 satraplığa bölünmüş ve Anadolu'da bulunan bu yönetim birimlerinin başına satrap olarak imparator yakınları atanmıştır. Frigya, Paflagonya ve Bitinya 3. Anadolu Satraplığı'na bağlanmış ve Bitinyum (Bolu) kenti de Pers İmparatorluğu yönetimine girmiştir. Pers yönetimi, İran ve Anadolu'daki karışıklıklar sebebiyle güç kaybedince Bitinyalı Dedalses, İzmit'i ele geçirerek Pers İmparatorluğu'na bağlı yarı bağımsız Bitinya Devleti'ni kurmuştur. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1458)

Anadolu'daki Pers yönetiminin iyice güç kaybetmiş olduğu dönemde Yunan sitelerini birleştirmeyi başaran Makedonya Kralı Büyük İskender ordusuyla Anadolu'ya geçerek Pers İmparatorluğu'nu yıkmıştır. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1459) Bazı tarihi kaynaklarda, Makedonya Kralı Büyük İskender'in Bitinya'dan geçerken, Mudurnu – Sarot Kaplıcaları'nda konakladığı belirtilmektedir (Geçmişten Günümüze Mudurnu, 1994:18).

Büyük İskender Toroslar üzerinden Hindistan'a devam ederken güvendiği generallerini çeşitli gölgelere satrap olarak atamıştır. Bitinyum (Bolu) bölgesi Antigonos'un satraplığına girdiği sırada, Anadolu'nun batı bölgelerinde Bitinya Krallığı hüküm sürmekteydi. M.Ö. 323 yılında Büyük İskender'in ölümünden sonra görevlendirdiği satraplar yönettikleri bölgede krallıklarını ilan etmiştir. Antigonos, Makedonya İmparatorluğu'nu yeniden kurmak üzere Anadolu'ya gelince Bitinya

Krallığı, Helen egemenliğini tanımak zorunda kalmıştır. Antigonos'un Lisimakos ve Selevkos'un birleşik ordularına yenilmesinin ardından Frigya ve Bitinya yörelerini Trakya satrapı Lisimakos almıştır. Bitinya Krallığı üzerindeki Helen egemenliği, zaman içinde iyice zayıflamıştır. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1459)

Bitinya kralı III. Nikomedes döneminde, M.Ö. 2 yüzyılda Akdeniz'de belirgin olan Roma varlığı Trakya üzerinden Anadolu'ya yayılmaya başlamıştı. Bitinya'nın son kralı olan III. Nikomedes M.Ö.75 yılında öldüğünde topraklarını vasiyet yoluyla Roma İmparatorluğu'na bırakmış böylece Bitinya, imparatorluğun beş eyaletinden biri olmuştur. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1459) Bitinya halkının Asya kökenli kavimlerden oluşmasına rağmen yönetici sınıfı Helen ve Roma kökenli kişilerden oluşmaktadır (Geçmişten Günümüze Mudurnu, 1994:18). Roma İmparatoru Klaudius (M.Ö.10 – M.S.54) zamanında Bitinyum olan Bolu kentinin ismi “Klaudiopolis” olarak değiştirilmiştir. İmparator Hadrianus (117 – 138) döneminde Bolu çok gelişmiş ve itibarı artmıştır. İmparator, gözdesi Antinos'un doğduğu yer olması sebebiyle şehre ayrı bir önem vermiş ve şehrin gelişmesini sağlamıştır. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1459)

Roma İmparatorluğu'nun 313'te Hıristiyanlığı tanınmasından sonra Klaudiopolis de piskoposluk olmuştur (Yurt Ansiklopedisi,1982:1459). Ramsay'in “Anadolu Coğrafyası” adlı eserinde Mudurnu çevresinde “Modrene”(Mudurnu), “Mela”(Asarköy) kentlerinin piskoposluk düzeyinde yerleşim yerleri olduğundan ve tek bir piskoposluğa bağlı olabilecek kadar yakın olduklarından bahsedilmektedir (Geçmişten Günümüze Mudurnu, 1994:18, Ramsay, 1960:225,516).

395 yılında, Büyük Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesinden sonra Bitinya, Bizans adını alan Doğu Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altına girmiştir (Yurt Ansiklopedisi,1982:1459). Mudurnu ilçesi, Bizans'a bağlıyken Rum tekfurlar tarafından yönetiliyordu. Türklerin, 11. yüzyılda Anadolu'da etkin olmasıyla bir süre Selçuklular tarafından yönetilen Mudurnu, daha sonra Haçlı Seferleri sonucu tekrar Bizans hâkimiyeti altına girmiştir. (Erkut,1987:25)

Mudurnu'nun çeşitli yörelerinde ve özellikle Asarlık'ta bulunan Bizans dönemine ait kalıntılardan yerleşim ve çevresinin zamanın önemli ve büyük merkezlerinden biri olduğu anlaşılmaktadır. Mudurnu, Karşıköy'e bağlı Asarlık Mahallesi çevresinde bulunan kalıntıların, Mela ve Kissaion şehirlerine ait olduğu düşünülmektedir. Bazı tarihçilere göre Mela ve Kissaion şehirleri Mudurnu topraklarının içinde bulunmaktadır. Mudurnu'nun birçok köyünde ve özellikle Babas, Uzunçam, Çetinveren, Gebem ve Kösem köylerinde bulunan tarihi kalıntılar, Mudurnu'nun tarihsel gelişimine ışık tutmaktadır. Bu kalıntıların bir kısmı Roma İmparatorluğu'na, bir kısmı da Doğu Roma dönemine aittir. Bitinya Krallığı'na ait kalıntılara da rastlanmaktadır. (Erkut,1987:16-18)

G. Perrot, E. Gullaume ve J. Delbet tarafından hazırlanarak 1862 yılında Paris'te yayınlanan "Exploration Archéologique de La Galatie et de La Bithynie" isimli kitapta Mudurnu'dan ve tarihinden geniş bir şekilde bahsedilmektedir. Bu kitaba göre Mudurnu, Bizans döneminde adından sıkça söz edilen bir yerdir. Piskoposun oturduğu kent olan Mudurnu, Bizans İmparatorluğu'nun Buccellaires vilayetine (temasına) bağlıdır. (Erkut,1987:20)

Konstantinus Prophyrogenete, kitabında Mudurnu'nun küçük bir kasaba olduğundan bahsetmekte ve adını "Komopolis" olarak belirtmektedir. Bu kaynağa göre, kasaba dar bir boğaza yerleşmiş 600 ahşap evden oluşur ve evlerin çatıları çam kabukları ile örtülüdür. Yerleşimin ortasından dere akar, evler derenin her iki yanındaki yamaçlara serpiştirilmiş ve kayalar üzerine oturtulmuştur. Kentin kuzeyinde bir tepe üzerinde blok taşlardan yapılmış bir kale bulunmaktadır. (Erkut,1987:20)

Bizans imparatoru II. Theodosius (408 – 450) devrinde Doğu Bitinya ve Batı Bitinya olarak iki idari bölüme ayrılmış ve sonrasında bölgeye Germen, Türk, Slav, Arap ve Sasani akınları olmuştur. 1019 yılından itibaren Anadolu'nun içlerine yönelen Oğuz akınları sonrasında Anadolu'daki Bizans hâkimiyeti azalmıştır. Ardından Osmanlı dönemine kadar bölgede feodal beylikler hâkimiyetlerini sürdürmüşlerdir. (Geçmişten Günümüze Mudurnu, 1994:18)

1071’de Malazgirt Meydan Muharebesi sonrasında, Türkler Anadolu topraklarında hızla yayılmaya başlamıştır. Anadolu, Selçuklu egemenliğine geçtikten sonra merkezi bir devlet örgütü kurulmamış, iç işlerinde bağımsız ama savaş dönemlerinde Anadolu Selçuklu Devleti çevresinde birleşen beylikler hüküm sürmüştür. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1460) Savaşa katılan bütün Türkmen beyliklerine Anadolu’nun bir parçası “yurtluk” olarak verilmiştir. Türkmenler, Kızılırmak’ı geçerek Orta Anadolu’ya yayılmaya başlamıştır. Anadolu’ya gelen Türkmenlerin Akyazı, Mudurnu, Bolu, Konuralp bölgelerine yerleşmesiyle, bu bölgeler Türkleşmeye başlamıştır. Türkmenler yerleştikleri yerlerde köyler kurmuş ve bu köylere kendi dillerinde isimler vermiştir. Mudurnu’da bulunan Örencik, Alpagut, Dodurga, Çepni, Dolayüz gibi köy isimleri buradan gelmektedir. (Erkut,1987:23-24)

1095 ile 1270 tarihleri arasında, bölgedeki Selçuklu egemenliği Haçlı Seferleri ile sona ermiş bölge tekrar Bizans hâkimiyetine girmiştir (Yurt Ansiklopedisi,1982:1460). Mudurnu, Haçlı Seferleri sonucu tekrar Bizans’ın eline geçmesinin ardından yerleşimin yeniden inşası sırasında Komopolis olan adı Modrenea olarak değiştirilmiştir. Mudurnu, Bizans Devleti’nin Bursa Tekfurluğu’na bağlıydı. Modrenea adı Bizans’ın Bursa tekfurunun kızının adından gelmektedir². Bizans döneminde eyalet ve vilayetler tekfurlar tarafından yönetilmekteydi. Mudurnu’nun ismi bazı yazma ve basma eserlerde Moderna, Mondurlu, Modra, Modrena, Meterani, Metrani ve Mela gibi değişik isimlerle yazılmıştır. (Erkut,1987:25)

1179’da Selçuklular, Bolu Kalesi’ni kuşatarak ele geçirmiştir. Anadolu Selçuklu sultanı II. Kılıç Arslan (1155 – 1192) yörenin yönetimini Çoban Bey’e vermiştir. Çobanoğulları adıyla yörede kurulan beylik, 1243’te Anadolu Selçukluları’nın İlhanlı egemenliğine girmesiyle daha özerk bir duruma gelmiştir. Osmanlılar Çobanoğulları Beyliği’ni yenerek, yeni bir beylik olan Candaroğulları ile komşu olmuştur. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1460)

² Bizans döneminde eyalet ve vilayetler tekfurlar tarafından yönetilmekteydi (Erkut,1987:25).

Akyazı ve Mudurnu, Sakarya Nehri'nin doğusunda bulunmaktadır. Sakarya Nehri ile o dönemde Paflagonya olarak anılan Kastamonu çevresinde yer alan Candaroğulları Beyliği arasında Umurhan Beyliği bulunmaktaydı. (Erkut,1987:29) Mudurnu, Bursa Tekfurluğu'na bağlı bir iç kale iken Osmanlılar'ın egemenliğine girmeden önce merkezi Göynük olan Umurhan Beyliği'ne bağlıydı. Umurhan Beyliği'nin sınırları Sakarya Nehri'ne ve içeride Akyazı, Mudurnu, Çarşamba'yı (Seben) kapsayarak Paflagonya'ya (Kastamonu) kadar uzanmaktaydı. (Erkut,1987:44)

Mudurnu birçok kez Osmanlı akınına uğramıştır. Mudurnu'ya Osman Gazi döneminde (1299 – 1324) başlayan akınlar sonrasında Orhan Gazi döneminde (1324 - 1362), yerleşim Osmanlı topraklarına katılmıştır. Mudurnu ve çevresine yapılan ilk akını 1292 yılında, Osman Gazi Samsa Çavuş ile birlikte ganimet toplama amacıyla yapmış; bu yüzden Mudurnu'da idari bir teşkilat kurulmamıştır. O dönemde Mudurnu'nun zengin ve büyük bir kasaba olarak ün yaptığı belirtilmektedir. (Erkut,1987:30-31) Mudurnu'nun fethiyle ilgili bir çok kaynakta farklı bilgiler bulunmaktadır. 1307 yılında Bursa Tekfurluğu'na bağlı Mudurnu, Osmanlı'nın siyasi ve askeri egemenliğini kabul etmiş ve Samsa Çavuş da Mudurnu – Göynük – İzmit bölgesine “uç beyi” olarak tayin edilmiştir (Geçmişten Günümüze Mudurnu, 1994:20). 1323 senesinde Mudurnu'ya ikinci sefer Konur Alp tarafından yapılmış ve Göynük, Mudurnu ve Akyazı fethedilmiştir. 1332 yılında, Süleyman Paşa idari bir teşkilat kurmak amacıyla Mudurnu yöresine gelmiştir. Bu gelişme ise, tarihi kaynaklara Mudurnu'nun Süleyman Paşa tarafından fethi olarak geçmiştir. (Erkut,1987:29)

14. yüzyılda Seyyah İbn-i Battuta, Orhan Gazi döneminde Geyve, Göynük ve Mudurnu'ya gelmiştir (Erkut,1987:33). Geyve'den yola çıkarak Mudurnu'ya giden İbn-i Battuta, Mudurnu'da (Muturni) bir Ahi tekkesinde kalmıştır. Mudurnu'daki yöre halkının misafirperverliğinden ve yörede Türkmenlerin yer aldığından bahsetmektedir. İbn-i Battuta buradan Bolu'ya devam etmiştir. (İbn Battuta, 2018:433, 435)

14. yüzyılın ikinci yarısında, Bolu şehzade kenti olarak seçilmiş ve padişah I. Murad döneminde (1362 – 1389) oğlu şehzade Bayezid, Bolu'nun yöneticiliğine atanmıştır. Şehzade Bayezid tahta çıktıktan sonra Mudurnu ve Bolu'ya inşa ettirdiği külliyeler ile bölgenin imarına büyük katkı sağlamıştır. (Müderrişoğlu, 2008:11)

Yıldırım Bayezid'in 1402 yılında ölümünün ardından, Osmanlı Devleti Fetret Devri'ne girmiştir. Bu dönemde Bolu'nun çevresi ve Mudurnu, Şehzade Çelebi Mehmet'in etki alanındaydı. Çelebi Mehmet 1421 yılında Osmanlı Devleti'nin birliğini yeniden sağladığında Bolu çevresi ve Mudurnu düzenli bir yönetim merkezi halini almıştır. (Erkut,1987:34-35)

Yükselme döneminde, Mudurnu eski önemini kaybetmesine rağmen, canlılığını korumaya devam etmiştir. Mudurnu, İstanbul'a yakınlığı ve İpek Yolu üzerinde yer alması nedeniyle Osmanlı'nın önemli ticari merkezlerinden biri olmuş ve uzun süre bu özelliğini devam ettirmiştir. Nallıhan, Çayırhan, Beypazarı gibi isimlerinden de anlaşıldığı üzere ticari hayatın ön planda olduğu ilçeler ve ticaret yolları üzerinden bulunan diğer yerleşimlerle aynı bölgede bulunduğu için ticari açıdan önemini korumuştur. Ayrıca, yakınında bulunan Taraklı, Göynük gibi ilçelerle birlikte İstanbul'un doğu ile bağlantısını sağlayan menzil yolu yakınında bulunan merkezlerden biri olduğu için önemli bir konuma sahiptir. (Öztürk,2007:9 – 10)

Mudurnu, 16. yüzyılda Anadolu Eyaleti'ne bağlı Bolu Sancağı'nın kazasıydı. Bu dönemde Anadolu'da çıkan ayaklanmalar Bolu yöresini ve Mudurnu'yu da etkilemiştir. Yöredeki ilk ayaklanmalar "suhte" denilen medrese öğrencileriyle başlamış ve ardından Celali İsyancıları ile sürmüştür. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1461) 16. yüzyılın ikinci yarısı ve 17. yüzyıllarda gerçekleşen suhte ve Celalilerin gerçekleştirdiği bu ayaklanmaların dışında, yörede devleti temsil eden idarecilerin de karışıklık ortamında yağmalar yaparak halka zulmettiği belirtilmektedir. (Erkut,1987:37)

1640 yılında, bölgeyi ziyaret eden Evliya Çelebi seyahatnamesinde Mudurnu ile ilgili önemli bilgiler vermektedir.

“Eşkâl-i kal‘a-i Mudurnu: Evc-i semâya beraber bir kûh-ı bülendin zirve-i a‘lâsında şekl-i müsemmen yigirmi kulleli ve bir kapulu seng-binâ bir kal‘a-i köhne-binâ kararmış kalmış, câ-be-câ burc [u] bârûları rahnedâr olmuş sûr-ı bâlâdır. İç-il olmak ile ol kadar cebehânesi ve etrâfında handaki yokdur. Ancak bir kaç şâhî topu ve kifâyet mikdârı cebehânesi vardır. Ammâ derûn-ı kal‘ada (---) aded hâneler ve bir câmi‘ vardır. Ammâ çârsû-yı bâzâr ve hammâm u hân u imâret yokdur. Kal‘adan aşağı şehre kayalardan çam oluklar ile âb-ı hayâtlar cereyân eder.” (Evliya Çelebi,1999:149)

Evliya Çelebi'nin verdiği bilgilerden kalenin, yerleşimin yüksek bir noktasında şehre hakim bir yerde konumlanmış olduğunu, 20 kulesi ve 1 kapısı bulunduğunu, yapının kararmış ve burç duvarlarının harabe halinde olduğunu anlaşılmaktadır. Kale içerisinde birkaç top ve biraz cephanenin olduğu çevresinde hendeğin olmadığından öğrenilmektedir. Evliya Çelebi, iç kale olarak tanımladığı kısımda o dönemde birkaç hane ile bir caminin bulunduğunu ve kaleden, aşağı şehre ahşap oluklarla su getirildiğinden bahsedilmektedir.

“Sitâyiş-i Aşağı şehir: (---) Hânı kenarında bir dere ve depeli ve iki tarafı kayalı ve kal‘a şehre hâyil kaya üzere bâğlı ve bâğçeli, ma‘mûr u müzeyyen ve şîrîn bir şehir-i işret-karîndir, kim cümle on yedi mahalle ve üç bin aded sûtûhları serâpâ çam tahtası ile mestûr serâpâ ahşâb elvâh ile ma‘mûr [u] âbâdân bir şehir-i imâristândır. Câ-be-câ tahtânî ve fevkânî kârgîr binâ hânedânlar vardır. Ammâ yine damları şındıra tahta örtülülür.” (Evliya Çelebi,1999:149)

Buna göre kale dışındaki yerleşimden “Aşağı Şehir” şeklinde bahseden Evliya Çelebi şehri, dere ve tepeli, iki tarafı kayalıklı, 17 mahalle ve yüzeyleri çam tahtası ile örtülü, ahşap levhalarla inşa edilmiş 3000 adet hanenin ve çatıları tahta örtülü kargir binaların da bulunduğu, bağ ve bahçeli şirin bir yer olarak anlatmaktadır.

“Ve cümle (---) aded mihrâbdır. Evvelâ Aşağı çârsûda Yıldırım Hân câmi ‘i, kâr-ı kadîmdir.”

Bundan gayri mesâcidlerdir.

“Ve medrese-i Yıldırım Hân ve bir dârü'l-hadîs ve on üç aded dârü't-ta'lim, mekteb-i sbyân [u] tıflân ve üç aded hân u (---) hammâm, Hünkâr hammâmı gâyet latîf binâ-yı ra'nâ-yı hoş-hevâdır. (---) (---)” (Evliya Çelebi,1999:149)

Şehirdeki camilerin en kadimi olarak Yıldırım Han Camii'nden ve civarındaki Yıldırım Han Medresesi'nden bahseden Evliya Çelebi, şehirde bir darülhadis, 13 sıbyan mektebi, üç han ve hamam bulunduğunu aktarmaktadır.

“Ve cümle (---) aded dükkânlardır. Ekseriyyâ iğneci dükkânları çokdur. Cemî ‘i diyâr-ı Rûm'a ve gayri ekâlîmlere bu şehirden niçe bin yük iğne gider. Bu şehrin sağır ü kebîri iğneciler olduğundan bu şehrin ismine müverrihîn esmâ-i büldân içre "Dâr-ı sūzen" derler. Cümle sūzen-kârların nakli üzere dekâkînlerde ve hânelerimizde bin yüz aded iğne dezgâhı ve hadde dollâbları vardır, derler. Hakkâ ki cümle havâtînleri dahi kâr-ı Dâvûdîde sūzen-kârları çokdur. Anınçün bu şehrin "kız iğnesi" derler hürde-hayâl nakış iğnesi vardır, memdûh-ı âlemdir. Ammâ hakîr ana hayrânım eyle hürde iğneyi eyle tîzkârlık ile yaparlar kim iğne deliğinden beş yüz yıllık {yol} âsumânî seyr edenin gözü ermez ve mihneti kârına değmez, gâyet ucuzdur. Sūzenine göre en ednâsının yigirmisi bir akçeye, en müntehâsının onu bir akçeyedir. Cümle ahâlîsi anınla "el-Kâsibü habîbullah"deyüp kifâflanırlar. Hayyâtlar pîri Hazret-i İdrîs du'âsıyla âhenger pîri Hazret-i Dâvûd du'âsıyla bu iğnecilere Cenâb-ı İzzet bir berekât vermiş. Zekât [u] sadakalarından kuvvet-i basarları ziyâde olmağičün cemî ‘i fukarâlara iğne tasadduk ederler.” (Evliya Çelebi,1999:149)

Evliya Çelebi'nin anlattıklarından Mudurnu çarşısında bulunan dükkânların çoğunun iğneci dükkânı olduğunu ve burada üretilen iğnelerin Rum ülkelerine gönderildiğini anlaşılmaktadır. Bununla birlikte şehirdeki ahalinin çoğunun iğnecilerden oluşmasından dolayı “Dâr-ı sūzen” yani “iğne şehri” olarak bilindiğini ve kadınların dahi iğnelerle “kız iğnesi” denilen nakışlar işlediğinden bahsedilmektedir.

“Memdûhât-ı âhar: Bâğlarında ceviz dırahtı cihânı zeyn etmişdir. şâhdâne kâğız gibi rakîk kabuğı olur. Bâdem lezzetinde bir gûne cevizi olur kim Mudurnu cevizi meşhûr-ı âfâkdır.” (Evliya Çelebi,1999:150)

Burada Mudurnu'nun bağlarında ceviz ağaçları bulunduğundan söz eden Evliya Çelebi, badem lezzetinde olan bu cevizlerin, Mudurnu Cevizi olarak meşhur olduğundan bahsetmektedir.

“Memdûh-ı âhar: Cümle kûh-ı bülendleri çamlık olmağıla kurâlarında ikişer kulplu çam bardakları olur. İkinin bir humâra tahmîl ederler. Anın içinden bir katre mâ-i sâfî nûş eden âb-ı hayât nûş etmiş olur. Diyâr-ı Hind'e hedâyâ götürürler. Kûze-i sanavber deyü memdûh-ı Hindistân'dır. Hattâ Hindistân diyârında bir nisvân-ı sâhib-isyân ehline muğber-i hâtır olsa "Ben senin neni gördüm. Yohsa bana Rûm'un sanavber kûzesinden âb-ı hayât mı nûş etdirdin?" deyü ehline itâb eder. Hakkâ ki latîf, gûnâ-gûn, musanna ' çam bardakları ve ibrîkları yaparlar, meşhûrdur. Bu diyârda ol bardaklara boduç ve senek derler. Rûm'a dahi hedâyâ gider.” (Evliya Çelebi,1999:150)

Buna göre yüksek dağlarında çamlıklar bulunan Mudurnu'nun köylerinde iki kulplu çamdan oyma boduç ve senek denilen bardakların bulunduğundan bahseden Evliya Çelebi bu bardakların Rum ülkelerine ve Hint'e gönderildiği anlatmaktadır.

“Memdûh-ı diğer: Dağlarında onar zirâ' tavîl ve ikişer zirâ' arîz kalın latîf levhaları olur kim bu diyâra mahsûsdur. İskelesi Akçaşark İzmit'dir. Arabalar ile kerâste ve tahtaları iskelelere gelüp andan gemiyle İslâmbol'a ve gayri diyâra gider. Ve cümle re'âyâ vü berâyâsı gâyet rençber kavmdirler. Ve ehl-i sünnet ve sâhib-i vera' sulehâ-yı ümmetden garîb-dostlardır.” (Evliya Çelebi,1999:150)

Evliya Çelebi burada dağlarında 10 arşın³ uzunluğunda, 2 arşın genişliğinde ardıç ağacından tahtaların, Akçaşehir ve İzmit iskelelerinden İstanbul'a ve başka yerlere gönderildiğinden ve halkın tarımla uğraştığından bahsetmektedir.

³ Arşın, 68 santimetre uzunluğunda olan eski bir uzunluk ölçüsüdür. 1 Nisan 1931 tarihli yasa ile kullanımdan kaldırılarak metrik sisteme geçilmiştir. (Bilgiç, 2012:38)

Katip Çelebi'nin 1648 – 1654 yıllarında yazılan ancak daha sonra eklemeler yapılarak 1732 yılında basılan “Cihannüma” adlı eserinde, Mudurnu'nun 11 mahallesi, 2 hamamı, 3 camisi olduğunu ve İstanbul' a 5 merhale yani 5 günlük yol uzaklıkta Bolu'ya ise 1 menzil uzaklıkta olduğunu belirtmektedir (Yönetim Planı,2014:20 , Ekincili,1995:6).

Sultan IV. Mehmet döneminde (1648 -1684) ayaklanan Gürcü Abdülnebi, Mudurnu ve civarını talan ederek şehri yağmalamıştır (Erkut, 1987:35). Bolu ve çevresi ile Mudurnu' da yaşanan tüm bu isyan ve yağmalar sonucu Bolu'da sancak beyliği idaresi kaldırılarak Voyvodalık sistemi kurulmuştur. Bolu'da sancak yönetimi 1692 yılına kadar sürmüştür. Bolu'nun alınmasıyla başlayıp 1692 yılına kadar devam eden bu devir I. Mutasarrıflık⁴ dönemidir.

Voyvoda yönetimiyle kaza düzeyine indirilen Bolu'nun, Osmanlı İmparatorluğu içerisindeki önemi de zaman içerisinde azalmıştır. Voyvodalık yönetimi, 1811 yılında, II. Mahmut'un emriyle sona ermiştir. Voyvodalık yerine Bolu – Viranşehir sancakları kurulmuştur. Mudurnu ve çevresi bu dönemde ayanlar⁵ tarafından yönetilmiştir. 1864 yılına kadar devam eden bu dönem II. Mutasarrıflık dönemi olarak geçmektedir. 1864 yılında, Vilayetler Teşkili Nizamnamesi ile eski eyaletler kaldırılarak yerine yeni vilayetler kurulmuş ve Bolu Mutasarrıflığı, yeni kurulan Kastamonu Vilayeti'ne bağlanmıştır. Mudurnu da Bolu Mutasarrıflığı'na bağlı bir kaza durumuna getirilmiştir. III. Mutasarrıflık dönemi olarak adlandırılan bu dönem, 1908 yılına kadar devam etmiştir.

1908 yılında, II. Meşuriyet'in ilanı ile Bolu, Kastamonu Vilayeti'nden ayrılarak müstakil mutasarrıflık olmuştur. Mudurnu da Bolu Mutasarrıflığı'na bağlanmıştır. Bu dönem ise IV. Mutasarrıflık dönemidir. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1461 – 1462, Erkut,1987:40 – 41)

⁴ Mutasarrıflık, Tanzimat Fermanı'nın yayınlanmasının ardından yeniden örgütlenen ülke yönetimindeki bir yönetim birimidir. Sancak Beyliği kaldırılarak yerine mutasarrıflıklar oluşturulmuştur. (Bilgiç, 2012:283)

⁵ Ayan, Osmanlı Devleti'nde 18. yüzyıldan itibaren güç kazanmaya başlayan, kentin ileri gelenlerinden oluşan ve yönetimde yetki kazanmış yerli kişilerdir (Bilgiç, 2012:52, URL 3)

Osmanlı döneminde Mudurnu Bolu'ya bağlı kalarak bazı dönemler Bolu'nun bir ilçesi bazı dönemlerde ise Göynük ilçesine bağlı bir nahiye olmuştur. 1857 ve 1868 tarihli salnâmeleride⁶, Mudurnu, Bolu Sancağı'na bağlı bir kaza olarak belirtilmiştir. 1867 tarihli Vilayet Teşkili Nizamnamesi'nden sonra Mudurnu 1869 yılından 1888 yılına kadar Bolu'nun Göynük kazasına bağlı bir nahiye olmuştur. 1888 Devlet Salnâmesi'nde Mudurnu'nun tekrar Bolu'ya bağlı bir kaza olduğu belirtilmiş ve bu yeni düzende Mudurnu'nun idari teşkilat sınırları çok genişlemiş, bugünkü Seben ilçesi ve köyleri Mudurnu kazasına bağlanmıştır. Öyle ki, 1903 tarihli Devlet Salnâmesi'nde Mudurnu'ya bağlı köy sayısının 158 olduğu belirtilmektedir. (Erkut,1987:44 – 45)

1855'te Anadolu'ya gelerek Mudurnu ve çevresini gezen J.E. Dauzats, Mudurnu'nun tarihi dokusuyla ilgili bazı bilgiler aktarmıştır: “*Şehirde şayanı dikkat harabeler var. Maalesef abidelerin eski Yunanca kitabelerinin hemen hepsi kazınmış. Bilhassa, iyi muhafaza olunmuş esmer mermerden bir sütun gözüme çarptı. Şehre hakim bir tepe üzerinde, yeraltı mahzenleri ile beraber bir Osmanlı kalesinin harabeleri vardır.*” (Dauzats, tarihsiz:12).

Cuinet'in “La Turquie d'Asie” adlı kitabında, 19. yüzyılda Bolu ve çevresinde yaşayan Müslüman halkın çoğunluğunun Türk olduğunu belirtmiştir. Bolu ve kazalarında yaşayan Rum Ortodoks halkın ise eskiden bu bölgede ticaret kentleri kurmuş olan Yunan kolonilerine dayanabileceğini belirtmiştir. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1463)

Mudurnu halkının Kurtuluş Savaşı sırasında verilen mücadeleye önemli destekleri olmuştur. I. Dünya Savaşı sonunda, 1918'de imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında, Anadolu siyasal, sosyal ve ekonomik açıdan bir kaosa sürüklenmiştir. Ankara'da açılan Kuva-yı Milliye hareketinin oluşturduğu umudu bitirmek amacıyla İtilaf Devletleri yurdun her tarafında iç karışıklıklar çıkarma gayretine girmiş, isyancılar ve bölücülerin sayısı çoğalmıştır. Mudurnu ve civarındaki ilçe ve köylerde milli mücadele aleyhinde propagandalar yaparak gazeteler ve beyannameler

⁶ Salnâme, Osmanlı Devleti'nde merkezi yönetimin, bakanlıkların, askeri kurumların, vilayetlerin, bazı özel kurum ve kişilerin bilgilendirme amaçlı yıllık olarak çıkarılan yayındır. Resmi ve özel olarak ikiye ayrılan salnâmelerin resmi olarak adlandırılanları devlet, bakanlık ve vilayetlere ait olanlardır. (Aydın, 2009:51)

dağıtılmıştır. Bu gelişmelerin farkında olan Mudurnu halkı, 30 Mayıs 1919 tarihinde Redd-i İlhak Cemiyeti'ni ve 20 Ekim 1919'da Mudurnu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni kurmuşlardır. 21 Nisan 1920 tarihinde Mudurnu'ya gelen asilere karşı halk direnişe geçerek yöreye gelen milli kuvvetlerin de desteğiyle isyanları bastırmıştır. 24 Ekim 1920'de Mustafa Kemal'in Mudurnu halkına gönderdiği telgraf belediye binası önünde okunmuştur. Telgrafta Mustafa Kemal, Milli Kuvvetlere karşı gösterdikleri bağlılık ve vatanperver duyguları için Mudurnu halkına teşekkür etmiştir. Batı cephesinde yapılan I. ve II. İnönü, Sakarya Savaşları ve Büyük Taarruz öncesinde Mudurnu önemli cephane ve asker nakil yolu olmuştur. (Geçmişten Günümüze Mudurnu,1994:23-24)

Şekil 2. 5: 1920'li yıllarda Mudurnu'dan bir görünüm (Yıldırım, 2016:94)

Şekil 2. 6: Mudurnu kent manzarası, batıdan bakış, 17 Aralık 1924 (Yıldırım, 2016:57)

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte müstakil mutasarrıflıklar kaldırılmıştır. Mudurnu da Bolu'ya bağlı ilçelerden biri olmuştur. O tarihte Bolu ili Bolu Merkez, Akçakoca, Düzce, Gerede, Göynük ve Mudurnu olmak üzere 6 ilçeden oluşmaktaydı. (Erkut,1987:41)

Şekil 2. 7: 1940'larda Mudurnu'nun genel görünümü (Öztürk, 2007:10)

Cumhuriyet dönemi sonrasında Mudurnu ve civarında öne çıkan gelişmeler ise şunlardır; 1930 yılında Mudurnu Kereste Fabrikası'nın üretime başlaması ve 10 Temmuz 1963'de Abant – Mudurnu yolunun yapımına başlanmasıdır. 22 Temmuz 1967'de gerçekleşen deprem Mudurnu'yu da etkilemiştir. 29 Haziran 1972'de, Mudurnu, Göynük ve Düzce bölgesindeki sel felaketi sonucunda 50 kadar ev yıkılmış, 35 köprü ve 500 km yol kullanılamaz duruma gelmiştir. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1467 – 1468)

Kaynaklardan ve fotoğraf arşivlerinden elde edilen, Cumhuriyet'in ilk yıllarında ait olan Mudurnu fotoğraflarında, yerleşimin merkezindeki kent dokusunun özgün sivil mimarlık örneklerinden ve anıtsal yapılardan oluştuğu görülmektedir(Şekil 2.5, Şekil 2.6, Şekil2.7).

2.3. Mudurnu'nun Sosyo – Ekonomik Yapısı

Osmanlı döneminde çevresindeki yerleşim yerlerini de etkileyecek kadar büyük ekonomik gücü olan Mudurnu ilçesi kalabalık bir nüfusa sahip olmuştur. Tarıma elverişsiz arazi ve gelişen teknoloji sebebiyle ilçenin ekonomik gücü beraberinde nüfusu da azalmaya başlamıştır. 1950'li yıllarda Mudurnu' da ön planda olan aileler zenginliklerinin azalması ile etkinliklerini kaybetmişlerdir. Bu durum ilçede başta Bolu olmak üzere diğer kentlere göçe sebep olmuştur. 1980'li yıllarda tavukçuluk sektörü ilçede ön plana çıkmaya başladığında köylerden ilçe merkezine göç başlamış fakat 2001 krizi dönemine kadar bu hareketlilik devam etmiştir. Krizden sonrası ilçeden köylere geriye dönüş başlamıştır. Yaşanan ekonomik kriz, ilçe ekonomisinin büyük oranda tek bir sektöre bağlı olmasının sakıncalarını ortaya koymuş ve ekonomik yaşantının demografik yapıyı şekillendirmesi sonucu üretimde gerçekleşen gerileme nedeniyle Mudurnu' da nüfus kaybı söz konusu olmuştur. Mudurnu ilçesi, İstanbul – Ankara karayolunun taşınması ile yoldan uzaklaşarak daha içine kapalı bir hal almıştır. Bu nedenle Mudurnu önemli bir nüfus baskı yaşamayarak özgün kent dokusunu büyük oranda koruyabilmiştir. (Erkut,1987:48, Yönetim Planı,2014:132, Yıldırım,2011:259)

İlçede 19. yüzyıl sonlarında Hıristiyan nüfusun varlığıyla ilgili bilgiler vardır. 20. yüzyıl başında Kaamüs'ül A'lam, Mudurnu merkezdeki nüfusu 5000 olarak belirtmiştir. (Babalı,2007:6) 2018 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre Mudurnu ilçe nüfusu; 7.368 ilçe merkezi ve 11959 Taşkesti beldesi ve köy olmak üzere toplam 19.327'dir (URL 4). İlçe merkezindeki nüfusun yaklaşık olarak yarısı kentsel sit alanı içerisinde yaşamaktadır. Mudurnu'nun nüfusu 1980 – 2017 yılları arasında azalma eğilimi göstermektedir. Mudurnu'da köylerin nüfusunun azalmasına, ilçe merkezinin nüfusunun artmasına karşın ilçenin toplam nüfusunun azalması ilçe dışına göçün olduğunu ve göç süreci içerisinde ilçe merkezinin bir basamak görevi gördüğünü göstermektedir. (Plan Açıklama Raporu,2019:23 – 24)

Mudurnu kentsel sit alanı, ilçedeki sosyal yaşamın temel bir parçasıdır ve ilçedeki sosyal yaşamın gelenek, görenek vb. kültürel özelliklerine sahiptir. Sahip olduğu coğrafi yapı sebebiyle kapalı bir havza durumunda olan Mudurnu'nun geleneksel yaşama dayalı bir sosyal yapısı vardır. Mudurnu'da çekirdek aile yapısı yaygındır.

Güçlü akrabalık ilişkileri ve ekonomik alandaki faaliyetlerin ortak oluşu Mudurnu halkında yaşam standartları açısından sınıfsal farkların oluşmasını engellemiştir. (Plan Açıklama Raporu,2019:21 - 22)

Mudurnu'nun en önemli özelliklerinden biri de tarih boyunca çeşitli tarikatların ve Ahilik geleneğinin önemli merkezlerinden biri olmasıdır. Mudurnu 1500 ve 1600'lü yıllarda Halvetiliğin etkin olduğu ve medreselerin bulunduğu bir yer olmuştur. Halvetilik, Türk toplumundaki en yaygın tarikatlardan biridir. Halvetiliğin esası; düşünceyi Allah'tan başka her şeyden uzak tutmaktır. (Yönetim Planı,2014:93) Mudurnu doğumlu olan Davut Halveti, Şeyh Mahmut Talui Efendi, Sükuti Mehmet Efendi, Şaban-ı Nakşibendi, Osman-ı Nakşibendi önemli tarikat liderleridir. Şeyh-ül Ümran, Filibeli Tevfik Efendi, Fahrettin Rumi gibi önemli tarikat liderleri de Osmanlı döneminin önemli kültür ve eğitim merkezlerinden biri olan Mudurnu'ya yerleşerek dini çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. (Erkut,1987:78-84, Öztürk,2007:14)

Mudurnu ilçesinde Ahilik geleneğinin çok eskiye dayanan bir geçmişi vardır. 14. yüzyılda Anadolu'yu gezen seyyah İbn-i Battuta Mudurnu'daki Ahi tekkelerinden ve misafirperverliklerinden bahsetmiştir. Ahilik kültürüyle tarih boyunca kaynaşmış olan Mudurnu'da bazı Ahi gelenekleri günümüzde de devam etmektedir. (Geçmişten Günümüze Mudurnu,1994:107 - 108) Her hafta Cuma günleri çarşının yaşlı ustalarından biri tarafından Cuma selâsı ile Cuma namazı arasında yapılan “ Esnaf Duası” Ahilik geleneklerinin güzel örneklerinden biridir. Günümüzde de devam eden dua geleneğinde yalnızca “Demirciler Çarşısı” duası okunmaktadır. Türkiye’de Kırşehir ili ve Mudurnu ilçesi Ahilik geleneklerine ve kültürüne sahip çıkmaktadır. (Ekincikli,1995:57) Mudurnu'da her yıl ilçenin Ahilik ile bütünleşmiş tarihi kimliğini ortaya koymak adına sempozyum düzenlenmesine kadar verilmiş I. sempozyum 1991 yılında ve II. sempozyum 1993 yılında gerçekleştirilmiştir (Geçmişten Günümüze Mudurnu,1994:108). Ayrıca 21 – 22 Eylül 2018 tarihinde Mudurnu'da Uluslararası Mudurnu Araştırmaları, Ahilik ve Halk Kültürü Sempozyumu gerçekleştirilmiştir.

Mudurnu ilçesi, Osmanlı döneminde sahip olduğu ekonomik canlılığı zaman içerisinde kaybetmiştir. Ticari yolların Mudurnu'dan geçmesi, iğnecilik ve el sanatlarının gelişmesi, Mudurnu'yu Osmanlı döneminde çevrenin önde gelen

yerleşim merkezlerinden biri haline getirmiştir. Zaman içerisinde el sanatlarına verilen önemin azalması, toprağın dağlık oluşuyla birlikte hep aynı tür tarımın yapılması ve gelişen teknolojinin de etkisiyle Mudurnu ekonomik gücünü kaybetmiştir. (Yönetim Planı,2014:123)

Mudurnu ilçe merkezinde özgünlüğünü büyük oranda koruyan arasta, ilçede ve köylerde yaşayan halkın temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ve geleneksel el sanatlarının yaşatıldığı dükkânlarıyla canlılığını korumaktadır. El sanatlarına verilen önemin azalmış olmasına rağmen Mudurnu'da semercilik ve bakırcılık hale devam etmektedir. İlçede yapılan el sanatları içerisinde iğne oymacılığı da yaşatılması gereken önemli kültürel değerlerden biridir. Mudurnulu kadınların el emeğiyle hazırladıkları iğne oyları çevre ilçelere pazarlanarak ilçe ekonomisine katkı sağlamaktadır. (Yönetim Planı,2014:126)

Şekil 2. 8: Tabakhane yapıları (Yönetim Planı, 2014:65)

Mudurnu'da 1950'li yıllara kadar ekonomik kaynaklarından biri de dericiliktir. 19. yüzyılda, başlıca endüstriyel üretim kollarından dericiliğin ön planda olduğu dönemde büyük ve küçükbaş hayvanlarının derileri işlenerek başka ülkelere ihraç edilebilecek kalitede deri üretimleri yapılmıştır. Yerleşimin kuzey ucunda Mudurnu Çayı'nın kıyısında konumlanmış olan tabakhane binalarında (Şekil 2.8) imalat, son ustaların da kaybının ardından günümüzde yapılmamaktadır. (Yönetim Planı,2014:64)

Bolu'nun İstanbul – Ankara karayolu üzerinde bulunuyor olmasının şehrin ekonomik gelişimine katkısı olmuştur. Yöredeki tarımsal üretimin çeşitlenmesini ve pazara açılmasını sağlamanın yanı sıra diğer sektörlerinde bölgede canlanmasını sağlamıştır. Gerede ve Merkez ilçe gibi yolun geçtiği ilçeler hızla gelişirken diğer ilçeler kapalılıklarını korumuştur. (Yurt Ansiklopedisi,1982:1476)

Mudurnu'da ekonomik yapıyı tarım, hizmet, inşaat ve sanayi sektörleri oluşturmaktadır. Hizmet sektörü; idari ve sosyal hizmetler, ticaret ve ulaştırma başlıklarının tümünü kapsayarak ekonomik yapının temelini oluşturmaktadır. Mudurnu'nun kırsal karakteri göz önüne alındığında bölgedeki başlıca gelir kaynakları tarım, hayvancılık ve ormancılıktır. Mudurnu'nun tarihsel gelişimi içerisinde tarım ve hayvancılık faaliyetleri geleneksel olarak devam etmiştir. İlçenin dağlık ve engebeli arazide bulunuyor olması tarıma uygun araziye azaltmış bu nedenle tarımla beraber hayvancılığın da önemi artmıştır. Mudurnu'nun orman içi ve kenarı köylerinin gelir kaynaklarından bir diğeri de orman işçiliğidir. (Plan Açıklama Raporu,2019:18, Geçmişten Günümüze Mudurnu,1994:117)

Mudurnu'da tarım alanlarında buğday, arpa, yulaf ve fig ekiminin yaygın olmasının beraberinde sulanabilir arazide pancar, patates ve nohut yetiştirilir. Sebze ve meyve yetiştiriciliği yöre halkının ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak yapılmaktadır. Elma, erik, ayva, armut, dut, ceviz, kızcılık ve kiraz ilçede yetiştirilmektedir. (Erkut,1987:11)

Mudurnu'daki kırsal karakter tarımsal faaliyet içerisinde bitkisel ve hayvansal üretimin birlikteliğini ortaya koymaktadır. İlçede büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık, arıcılık ve kümes hayvancılığı yaygın olarak yapılmaktadır. Mudurnu özellikle besi tavukçuluğu ile Türkiye'nin beyaz et üretiminin %25 – 30'unu karşılayabilecek düzeydedir. 2001 yılında yaşanan kriz ile birlikte Mudurnu Tavukçuluk'un faaliyetlerine ara vermesi ilçenin ekonomisinin gerilemesine sebep olmuştur. Mudurnu'daki istihdamın büyük bir kısmını oluşturan tavukçuluk sektöründeki gerileme sebebiyle bu süreçte ilçe dışarıya göç vermiştir. (Geçmişten Günümüze Mudurnu,1994:119 – 120, Yönetim Planı,2014:124)

İlçenin ekonomik yapısına sanayi kuruluşları ve inşaat sektörünün de katkısı bulunmaktadır. Mudurnu’da bulunan başlıca sanayi kuruluşları, küçük sanayi sitesi, tavukçuluk sektöründeki gerileme öncesinde aktif olan Mupi Tavukçuluk, Masstaş Sunta Sanayi, C.P. Yem ve Tavukçuluk, Arbil Saray Helvası Fabrikası ve Taşkesti Kereste Fabrikasıdır. (Yönetim Planı,2014:124) Mudurnu’da besin sektöründeki önemli gelir kaynaklarından biri de geçmişten gelen “Saray Helvası” ya da “Depme Helva” adıyla anılan geleneksel helvadır.

Mudurnu’ da çalışan iş gücünün yanı sıra ekonomik yapı içerisinde emekli – rantiyer olarak tanımlanan bir kesimin de varlığı söz konusudur. İlçede çalışanların toplam sayısı ve ekonomik yapıyı oluşturan sektörlere göre dağılımı Tablo 2.1’ de görülmektedir.

Sektörler	Faaliyet Kolu	Toplam Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısına Oranı (%)	Toplam Nüfusa Oranı (%)
Tarım	Tarım ve Hayvancılık	268	11,55	5,24
Hizmet	İdari ve Sosyal Hizmetler	566	24,39	11,06
	Ticaret	973	41,92	19,02
	Ulaştırma	115	4,95	2,25
	Toplam Hizmet	1654	71,26	32,32
İnşaat	İnşaat	77	3,32	1,50
Sanayi	Sanayi	322	13,87	6,29
Çalışan Toplamı		2321	100,00	45,36
Emekli Rantiyer	Emekli Rantiyer	110		
Genel Toplam		2431		

Tablo 2. 1: Çalışanların Sektörel Dağılımı (Plan Açıklama Raporu,2019:18)

Mudurnu ilçesi önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Geleneksel kent dokusu ve kültür turizmine yönelik varlıklar, yörede bulunan göller ve etrafındaki doğal park alanları, ilçe merkezi yakınında bulunan Babas ve Sarot kaplıcalarının, kaplıca turizmi için yeterli kaynaklara sahip olması ve çevrede bulunan ormanlık alanların av turizmi için uygunluğuyla ilçe alternatif turizm çeşitlerinin gerçekleştirilmesine imkân sağlayan bir yerdir. (Yönetim Planı,2014:126) 1990’lı yıllarda Mudurnu’da tarım, hizmetler ve imalat sanayi olan üç büyük sektörün sıralamasının 2020’li yıllarda tarım, ticaret/turizm ve imalat sanayi olarak değişeceği öngörülmektedir (Yönetim Planı,2014:124).

2.4. Mudurnu'nun Mimari ve Kentsel Gelişimi

Şekil 2. 9: Mudurnu'nun genel görünümü

Mudurnu kent dokusu, geleneksel Osmanlı kenti görünümü sergilemektedir (Şekil 2.9). Diğer Osmanlı kentlerinde olduğu gibi, Mudurnu'da kent dokusu bulunduğu yörenin coğrafi ve topografik şartlarına bağlı olarak oluşmuştur. Mudurnu, tarihi kent dokusu içerisinde yer alan anıtsal yapılar, türbeler, çeşmeler yöreye özgü mimari geleneklerle inşa edilmiş sivil mimarlık örnekleriyle geleneksel kent dokusu özgünlüğünü ve bütünlüğünü günümüze kadar önemli ölçüde koruyabilmiş bir kültürel peyzaja sahiptir (Şekil 2.10).

Şekil 2. 10: Mudurnu kentsel peyzajından bir görünüm (Öztürk,2007:12)

Mudurnu’da yerleşim Bizans döneminde Mudurnu kalesi içerisindeyken, Osmanlı döneminde kalenin batısında yamaçlara ve daha çok Mudurnu Çayı’nın çevresine yayılmıştır (Babalı, 2007:13). Mudurnu Çayı vadisinde bulunan yerleşimin fiziksel yapısını ve gelişimini, kenti çevreleyen tepeler, vadi yamaçları ve kuzey yönünde ve Mudurnu Çayı’na paralel ilerleyen Bolu yolu ve Mudurnu Çayı belirlemiştir. Vadi tabanına oturan yerleşim alanlarından sonra yamaçlar oldukça diktir ve zaman zaman kaya düşmesi olabilmektedir. Vadideki yerleşimin kuzey yönüne doğru gelişmesinin sebebi, vadinin kuzeye doğru genişlemesi ve ilçenin çevresindeki engebeli alanların kuzey yönünde azalmış olmasıdır (Şekil 2.11). (Özbay, 2000:29)

Şekil 2. 11: Mudurnu'nun vadi içerisindeki yerleşimi

Mudurnu’nun yerleşimi, Mudurnu Çayı vadisi, yerleşimi çevreleyen tepeler ve orman dokusunun yön verdiği, doğa ve insan elinin etkileşimiyle oluşmuş bir kent dokusuna sahiptir. Vadinin sahip olduğu topografik özellikler Mudurnu’nun yerleşim dokusuna, mimari ve kentsel açıdan özgün bir kimlik kazandırmıştır. (Yönetim Planı,2014:25, 27, Koçan,2012:96)

Kentte yapılar çoğunlukla arazinin izin verdiği ölçüde yamaçlarda ve vadi tabanındaki düzlüklerde konumlanmıştır. Ticari, idari ve eğitimle ilgili yapılar ile bazı konaklar kent merkezi ve doğuda bulunan Hisar Tepesi'nin eteklerinde konumlanırken, kentteki konutların çoğunluğu Mudurnu Çayı kenarında ve topografyanın müsaade ettiği ölçüde yamaçların üst kısımlarına doğru konumlanmıştır. (Babalı,2007:13) Mudurnu'da geleneksel doku içerisinde hem organik doku hem de ızgara planla oluşturulmuş yerleşim alanları vardır. İlçede konutlar ve konut bahçeleri ve dar sokaklar organik doku oluştururken, arasta (çarşı) bölgesi 1902 yılında geçirdiği yangın sonrasında ızgara planlı olarak yeniden inşa edilmiştir (Yönetim Planı,2014:70)

Şekil 2. 12: Mudurnu'da geleneksel sokak dokusu

Tarihi çarşı bölgesi ve etrafında bulunan yerleşim dokusu ilçe merkezindeki en yoğun yapılaşmanın olduğu alandır. Diğer alanlarda ise Mudurnu Çayı ve yol boyunca büyük bahçeler içerisinde daha seyrek yapılaşmanın görüldüğü yapı adaları mevcuttur. İlçedeki konut alanların belirli bir ada düzeni yoktur ve büyüklükleri birbirlerinden farklıdır. Kent morfolojisi içerisinde vadi yamaçlarında eğime paralel

ince uzun formlu, yerleşimin batısında Sinan Paşa Camii ile Kanuni Sultan Süleyman Camii arasında kalan alanda eğime dik ve yerleşimin güney yönünde Mudurnu Çayı ile Ankara Caddesi arasında kalan alanda amorf formlu yapı adaları bulunmaktadır. (Plan Açıklama Raporu,2019:35, Özbay,2000:32, Yönetim Planı,2014:70-71)

Şekil 2. 13: Tarihi çarşı bölgesi sokak dokusu

Mudurnu ilçesinde yerleşimin ilk nüvesini Büyükcami ve Musalla mahalleleri oluşturmaktadır. Daha sonra Seyrancık ve Hızırfağı mahalleleri ve son dönemde ise Kaygana Mahallesi gelişmiştir. İlçe merkezinden geçen ve Mudurnu Çayı'na paralel olarak ilerleyen Bolu – Ankara yolunun oluşturduğu çekimden dolayı Mudurnu Çayı çevresinde gelişen kent dokusu yol çevresinde yoğunluk kazanmıştır. (Yönetim Planı,2014:25)

Sokak dokusunun oluşumunda topografyanın önemli etkisi olduğu gözlenirken Mudurnu Çayı'nın belirleyici bir etkisi olmamıştır. Yamaçlardaki eğime paralel gelişen sokaklar, eğime dik doğrultuda, merdivenli veya çok dik sokaklarla kesilmekte kimi yerlerde de patikalara dönüşmektedir (Şekil 2.12). Mudurnu'da sokaklar evlerin bahçe duvarları ve bazen de yapı cepheleriyle sınırlanmaktadır.

(Özbay,2000:32, Yönetim Planı,2014:71) Topografyaya uyumlu şekilde gelişen sokakların çoğunda kaldırım bulunmamaktadır. Yağmur suyunun taşkınlara sebep olarak evlere zarar vermesini engellemek amacıyla sokak kaplamaları ortaya doğru meyilli döşenerek, yağmur sularının toplandığı bir hat oluşturulmuştur.

Şekil 2. 14: Mudurnu Çayı kenarında geleneksel sokak dokusu

Anadolu şehirlerinde planlanmış meydanlar bulunmaz. Kent dokusu içerisinde meydan niteliği taşıyan açık alanlar genelde anıtsal yapı, havuz, çeşme veya anıt ağaç gibi kentsel öğelerin etrafında bulunmaktadır. Mudurnu'nun güneyinde Musalla Mahallesi, Meydan Sokak'ta bulunan tescilli asırlık çınar ağacı önemli bir kentsel odak noktasıdır ve böylece çevresinde meydan gelişmiştir. (Kuban,1968:70, Yönetim Planı,2014:84) Geleneksel doku içerisindeki Yıldırım Bayezid Camii ve Hamamı, Kanuni Sultan Süleyman Camii gibi anıtsal yapılar ile birlikte kentin güneydoğusunda, vadi yamacında bulunan Saat Kulesi, türbeler kent içinde önemli odak noktaları oluşturmaktadır.

2.4.1. Anıtsal Yapılar

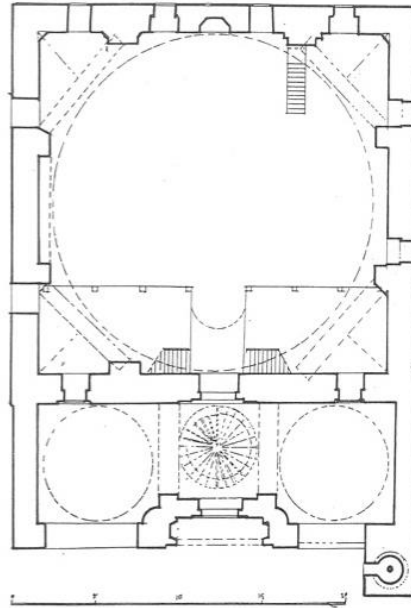
Mudurnu’da geleneksel konutlar ve ticari yapıların oluşturduğu yoğun doku içerisinde mimarisiyle göze çarpan, farklı dönemlerde inşa edilmiş, kütleleri ve yapı malzemeleri açısından sivil mimarlık örneklerinden farklılık gösteren anıtsal yapılar, geçirdikleri doğal afetler sonucunda çeşitli onarımlar görerek günümüze kadar ulaşmışlardır. Kent içerisindeki anıtsal yapılar, erken Osmanlı döneminden başlayarak Cumhuriyet dönemine kadar farklı zamanlarda inşa edilmiştir.

2.4.1.1. Yıldırım Bayezid Camii (Büyük Camii)

İlçenin en büyük ve önemli anıtsal yapılarından biri olan Yıldırım Bayezid Camii, Mudurnu’nun en eski eserleri arasında bulunan Yıldırım Bayezid Külliyesi’nin önemli bir parçasıdır. Banisi Şehzade I. Bayezid (Yıldırım Bayezid) olan külliye, I. Murad Hüdavendigâr döneminde (1359 – 1389) inşa ettirilmiştir (Erkut. 1987:64). Külliye, Mudurnu Çayı’nın doğusunda bulunmaktadır (Ayverdi, 1962:79). Cami, imaret, medrese ve çifte hamamdan oluşan külliye den günümüze sadece cami ve çifte hamam yapıları ulaşmıştır (Baltacı, 1976:93).

Halk arasında Büyük Camii adıyla da bilinen Yıldırım Beyazid Camii, Mudurnu Çayı’nın doğusunda, tarihi arastanın güney başlangıcında konumlanmıştır. Caminin inşa kitabesi bulunmamaktadır. Ekrem Hakkı Ayverdi, “Mudurnu’da Yıldırım Bayezid Manzumesi ve Taş Vakfiyesi” adlı makalesinde, külliye nin bir parçası olan çifte hamamın, 1382 (H. 784) tarihli kitabesi ve taş vakfiyesinde hamamın camiye gelir kaynağı olarak inşa edildiği ve elde edilen gelirin öncelikle camiye harcanacağı bilgisinin bulunduğunu bildirmektedir. Bu bilgi doğrultusunda caminin hamamdan önce veya en geç aynı tarihlerde inşa edilmiş olabileceğini belirtmiştir. (1962:80) Birçok kaynakta ise caminin yapım tarihinin 1374 (H. 776) olduğu belirtilmektedir (Erkut, 1987:64). Cami kapısı üzerine sonradan yerleştirilen tabelada belirtilen yapım tarihi de 1374 yılıdır. Yıldırım Bayezid Camii’ne hamamdan elde edilen gelirlerin yanı sıra Kavak ve Semdören köyleri vakfedilmiştir. Ayrıca caminin tamiri ve görevlileri için çeşitli yerlerde araziler ve bazı kişiler tarafından nakit paralar vakfedilmiştir.(Taş, 1993:190)

Plan şeması kareye yakın olan cami, duvar ve kasnakları tamamen moloz taş ile sadece köşelerde yontma taş kullanılarak inşa edilmiştir. Saçaklarda 4 sıra tuğla kirpi vardır. (Ayverdi, 1962:82) Caminin kuzey cephesinde ana mekânının önünde 3 kubbeli son cemaat yeri bulunmaktadır. (Şekil 2.18) Kare planlı ana mekân, büyük bir kubbe ile örtülmüş, kubbe geçişleri tromplarla sağlanmıştır. Son cemaat yerinden girilen yapının cümle kapısı bir niş içerisinde. Camide cümle kapısından sonra ana mekâna geçişi sağlayan ikinci kapı cümle kapısıyla aynı ekseninde ve daha küçüktür. Son cemaat yeri yanlardan tamamen kapalıdır ve kuzey cephesine geniş açıklıklı sivri kemerler açılmıştır. (Şekil 2.15) Mekânın üzerini örten kubbe caminin inşa edildiği dönem için oldukça büyük boyuttadır. Kubbenin taşınabilmesi için üzerine oturtulduğu beden duvarları kalın yapılmıştır. (Yönetim Planı, 2014: 36) Caminin duvardan duvara açıklığı 20.70m, kubbe açıklığı ise 19.65m'dir. Kubbe üzengisi 8.80m yüksekliğindedir. Kubbe çok alçaktan başlatılmış olmasına rağmen caminin içine girince, basıklık hissi yerine yüksek ve ferah bir kubbe altında olma hissi vermektedir. (Ayverdi, 1962:80) Caminin ilk minaresi son cemaat yerinin önünde ve biraz uzaktayken daha sonra 1744 yılında caminin kuzeybatısına yeni bir minare inşa edilmiştir. 1957 depreminde kısmen yıkılan minarenin taş kaidesinden sonra üst kısmı tuğla ile yeniden inşa edilmiştir. Eski minarenin inşa kitabesi kapısının üstünde bulunmaktadır. (Ayverdi, 1962:82) (Şekil 2.19 – Şekil 2.20) Caminin tüm cephelerinde ve kubbe kasnağında pencereler mevcuttur.

Şekil 2. 15: Yıldırım Bayezid Camii planı (Ayverdi, 1962:87)

Yıldırım Bayezid Camii birçok onarım geçirmiştir. 1776, 1839, 1900 ve 1960⁷ yıllarında yapılan onarımlar cami içerisinde mahfil üstüne gelen denk kubbe eteğindeki kuşak içerisine yazılmıştır. (Ayverdi, 1962:81) 1944 yılındaki depremde hasar görmüş olan cami özgünlüğünden bir şey kaybetmeyecek şekilde onarılmıştır (Erkut, 1978:67, 1973 İl Yıllığı, 1973:112) 1999 yılında gerçekleşen Marmara ve Bolu depremlerinde camide özellikle kubbe ve taş duvarlarında ciddi hasarlar meydana gelmiş bu nedenle bir süre kapalı kaldıktan sonra cami, Yıldırım Bayezid Camii Onarma ve Yaşatma Derneği ile Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından çevre düzenlemesi ve restorasyonu yapılarak ibadete açılmıştır. (Babalı, 2007:27, Yönetim Planı, 2014:35)

Yıldırım Bayezid Camii, tek kubbeli plan şemasının, Osmanlı mimarisinin gelişiminde yalın biçimde uygulandığı en erken tarihli örneklerinden birisidir (Önal, 2013:529) . Caminin inşa yılı göz önünde bulundurulduğunda böyle bir kubbe inşa etmenin önemi göz ardı edilmemelidir. Çünkü Mudurnu Yıldırım Bayezid Camii'nin kubbesi, kendisinden önce denenmiş mimari üslupların bir tekrarı olmayıp başlı başına yeni bir deneme ortaya koymaktadır. (Ayverdi, 1962:80) Kubbe çapının büyüklüğüyle ayrı bir öneme sahip olan bu yapı, geniş kubbesi ile Osmanlı İmparatorluk dönemi anıtsal kubbeli dini yapılarına geçiş için önemli bir basamak oluşturmaktadır (Yönetim Planı, 2014:34-35).

Şekil 2. 16: Yıldırım Bayezid Camii

⁷ 1956 yılın başlamış olan onarım 1960 yılında tamamlanmıştır. (Ayverdi, 1962:81, Babalı, 2007:27)

Şekil 2. 17: Yıldırım Bayezid Camii güney cephesi

Şekil 2. 18: Yıldırım Bayezid Camii kuzey cephesindeki son cemaat yeri ve girişi (Babalı, 2007:32)

Şekil 2. 19: Yıldırım Bayezid Camii kuzey cephesi ve minaresi (Yönetim Planı, 2014:37)

Şekil 2. 20: Yıldırım Bayezid Camii minare kapısı üzerindeki kitabe

2.4.1.2. Yıldırım Bayezid Hamamı

Yıldırım Bayezid Külliyesi'nin bir parçası olan hamam, Yıldırım Bayezid Camii'nin karşısında bulunmaktadır. Kadınlar ve erkekler kısmından oluşan hamam bir çifte hamamdır. Erkekler bölümünün mukarnaslı mermer taç kapısının üzerinde üç bölüm halinde sıralanan tek satırlık vakfiye, altında kemer boşluğu içinde inşa kitabesi ve onun altında vakfiyenin bir özetiyle beraber kilit taşı üzerinde mimarın adı yazılıdır. (Şekil 2. 21) Tek satırlık nesih vakfiyede hamamdan elde edilen gelirin öncelikle imaret için harcaması şartı konulduğu buradan da Yıldırım Bayezid'in burada bir imareti yani cami ve medresesi olduğu anlaşılmaktadır. Hamamın kitabesinden yapım tarihinin 1382 (H. 784) olduğu, Yıldırım Bayezid tarafından yaptırıldığı ve hamamın mimarı Ömer Bin İbrahim olduğu anlaşılmaktadır (Ayverdi, 1962:83,85-86). (Şekil 2.22) Külliyenin parçası olan hamam ve caminin duvar örgüsü ve inşa teknikleri incelendiğinde, benzerlik gösterdiği için bu iki yapının birlikte ele alınmış olabileceği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle hamamın mimarının külliyenin diğer yapıları olan cami ve medresede de çalıştığı düşünülmektedir (Yönetim Planı, 2014:35).

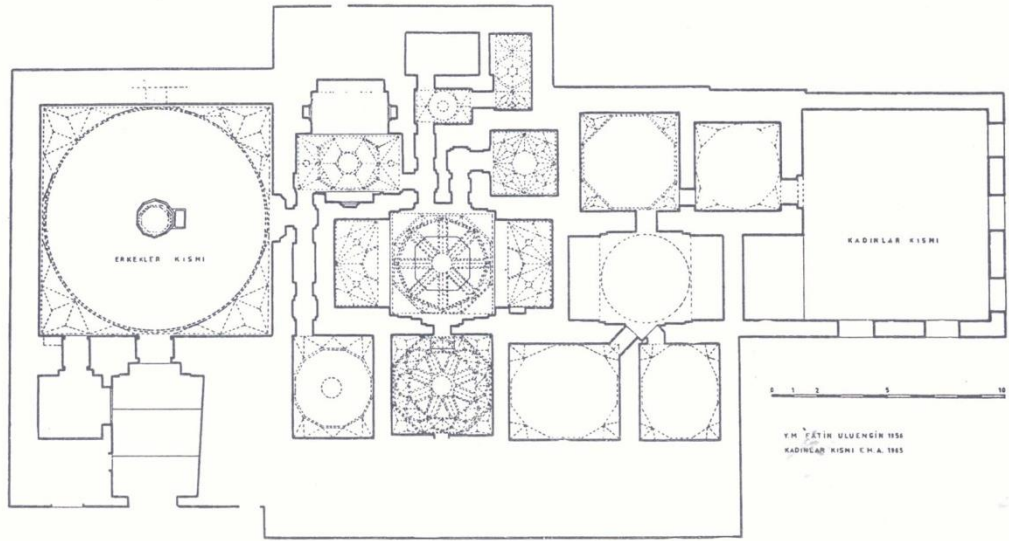
Şekil 2. 21: Yıldırım Bayezid Hamamı'nın kuzey cephesinde erkekler kısmının taç kapısı

Şekil 2. 22: Yıldırım Bayezid Hamamı erkekler kısmı taç kapısı üzerindeki kitabeler

Zaman içerisinde aldığı eklerden dolayı hamam plan şeması bir düzen göstermemektedir. Hamamın doğu yönünde bulunan erkekler kısmı, batı yönünde bulunan kadınlar kısmından daha büyüktür. (Babalı, 2007:46) (Şekil 2.23) Hamam

dışarıdan moloz taşlarla inşa edilmiştir. Erkekler kısmının kare planlı soyunmalık bölümü kubbeyle örtülüdür. Daire şeklindeki bir kasnak üzerine sekizgen bir kasnak daha eklenerek kubbe eteğindeki diklik izole edilmiştir. Kubbeeye geçiş baklavali üçgenlerle sağlanmıştır. Kubbe ortasında sekizgen aydınlık feneri ve kapının tam karşısında kubbe kasnağında tek bir pencere bulunmaktadır. Doğuda bulunan erkekler kısmının soyunmalık bölümünün yüksek kubbesini takip eden kubbeler erkekler kısmının ılıklik ve sıcaklığıdır. (Ayverdi, 1962:83) Batıda bulunan kadınlar kısmı daha ufak ve daha sadedir. Girişi kuzeyden olan kareye yakın planlı soyunmalık bölümünün çatısı daha önce ahşapken günümüzde düz beton çatıdır. (Şekil 2.24) Soyunmalıktan sonra üzeri kubbe ile örtülü ılık bölümüne, ılıkliktan sonra da erkekler kısmının sıcaklık plan şemasına benzeyen ancak daha küçük ve kubbeli olan sıcaklık bölümüne geçilir. Yapının kuzeyinde su deposu ve külhan bulunmakta ve mekânlara doğrudan dışarıdan girişi sağlanabilmektedir. (Babalı, 2007:49) (Şekil 2.24) Hamamda bulunan tüm kubbe biçimleri, birbirinden farklı olarak yapılmış ve hepsinin de ayrı bir mimari değeri vardır (Erkut, 1978:73).

Şekil 2. 23: Yıldırım Bayezid hamamının Y. Mimar Fatih Uluengin tarafından çizilen genel yerleşim planı (Erkut, 1978:71)

Hamamın dış duvarlarındaki sadeliğe rağmen yapının genelinde bulunan mukarnaların, özellikle girişlerde, kubbe geçişlerinde ve kubbe iç yüzeylerinde yoğun şekilde kullanılması yapının süsleme bakımından dikkat çekici özellikte olmasını sağlamıştır (Önal, 2013:530). Yıldırım Bayezid Hamamı'nın süslemeleri

Osmanlı mimari süslemeleri konusunda bir dönüm noktası oluşturacak kadar önemlidir. Yapıdaki süslemeler Selçuklu eserlerinden çok daha ileri bir noktaya ulaşmıştır. Yapıda geometrik şekillerden floral bir etki oluşturulmuştur. (Ayverdi, 1962:84) Hamamın halvet bölümünde bulunan kurnalar taş işçiliğinin güzel örnekleridir (Yönetim Planı, 2014:56). Yıldırım Bayezid Hamamı, günümüzde Mudurnu Belediyesi tarafından işletilmektedir.

Şekil 2. 24: Yıldırım Bayezid Hamamı kuzey cephesi

Şekil 2. 25: Yıldırım Bayezid Hamamı kadınlar kısmı girişi

Yıldırım Bayezid Medresesi:

Yıldırım Bayezid Külliyesi'nin bir parçası olan medrese günümüze kadar ulaşamamıştır. Medresenin tam yapım tarihi bilinmemektedir. Medresenin caminin kuzeyinde veya kuzeydoğusunda yer aldığı düşünülmektedir. (Yönetim Planı, 2014:35) Yıldırım Bayezid Hamamı'nın taç kapısı üzerinde bulunan kitabesinden edinilen bilgilere göre hamamın gelirinin öncelikle imarete harcanması şartı koşulmuştur. Hamam kitabesinde medrese ile ilgili doğrudan bir bilgi bulunmamaktadır. Buna rağmen hamam kitabesinden edinilen bilgiler doğrultusunda Cahid Baltacı "Osmanlı Medreseleri" adlı kitabında imaretin medresenin bir bölümü olduğunu, usullere göre cami inşasının öncelik kazanacağını da düşünerek medresenin, hamamdan önce inşa edilmiş olabileceğini belirtmiş ve cami inşaatının 1374 tarihinde yapıldığını kabul ederek kitabedeki ifadelerle göre medresenin de bu veya buna yakın tarihler yapılmış olabileceğini söylemektedir. (1976:93).

17. yüzyılda Mudurnu'ya gelen Evliya Çelebi şehri anlatırken medreseden de bahsetmekte; *"Evvelâ Aşağı çârsûda Yıldırım Hân câmi'i, kâr-ı kadîmdir. Bundan gayri mesâcidlerdir. "Ve medrese-i Yıldırım Hân ve bir dârü'l-hadîs [...]."* demektedir (Evliya Çelebi,1999:149).

Ayrıca H. 1334 (M. 1916) tarihli Müstakil Bolu Sancağı Salnamesin'de külliyenin hamam, cami ve medreseden oluştuğundan bahsedilmektedir. Medresenin vakıflar idaresinde olduğu, ödeneğinin Evkaf Nezareti tarafından ödendiği belirtilmiştir. (Birgören, 2008:258) 1925 – 1930 yılları arasında medrese tamamen yıkılmıştır (Mudurnu İlçesi Tespit Çalışması, 1989:3).

2.4.1.3. Kanuni Sultan Süleyman Camii (Yeni Camii)

Mudurnu Çayı'nın batısında yer alan Kanuni Sultan Süleyman Camii, halk arasında Yeni Cami adıyla da bilinmektedir. Kanuni Sultan Süleyman tarafından 1546 (H.953) yılında yaptırılan caminin günümüzde kitabesi bulunmamaktadır. 1967 tarihinde yapılan bir tezde, caminin daha önce bir kitabesi olduğu söylenerek, kitabede Kanuni Sultan Süleyman tarafından yaptırıldığı bilgisinin bulunduğu ve cami kitabesinin elli yıldır kayıp olduğu belirtilmektedir. (Erkut, 1978:74, Babalı, 2007:37, Yönetim Planı, 2014:38)

Şekil 2. 26: Kanuni Sultan Süleyman Camii doğu cephesi ve son cemaat yeri

Yığma taş şeklinde inşa edilen yapı tek çatılı bir yapıdır. Cami, üstün bir mimari özelliğe sahip olmamakla birlikte çok sade ve güzel bir yapıdır. (Erkut, 1978:74) Dikdörtgen planlı olan son cemaat yeri yapının kuzey yönünde bulunmaktadır. Son cemaat yerinin doğu yönündeki cephesinde altta, dikdörtgen açıklıklı, tuğladan sivri kemerli iki pencere ve üstte alçı şebekeli, yine tuğladan sivri kemerli pencere bulunmaktadır. Son cemaat yerinin doğu yönündeki cephesinin hemen yanında dere tarafında, cami avlusuna ve son cemaat yerine girişi sağlayan tuğladan yuvarlak kemerli ve çift kanatlı bir ahşap kapı bulunmaktadır. Kapı üzerinde, yapının doğu cephesinin kuzey ucunda, son cemaat yerinin üst örtüsünün kapı hizasına kadar uzatarak oluşturduğu, ahşap eliböğründelerle desteklenen sundurma dikkat çekicidir. (Şekil 2.27) Son cemaat yerinden camiye giriş kuzey cephesinde bulunan kapıyla

sağlamaktadır. (Şekil 2.28) Caminin ana mekânı, 12.50m x 12.30m ölçüleriyle yaklaşık olarak kare planlıdır. Çatısı ahşap ve üzeri kiremit kaplamadır. Caminin kuzeybatısında yapıya bitişik olan minareye çıkış son cemaat yerinin batı tarafındaki kapıdan sağlanmaktadır. Minarenin kaidesi kesme taştan üst kısmı ise tuğladan inşa edilmiştir. (Babalı, 2007: 37, 39, Yönetim Planı, 2014:38-39)

Kanuni Sultan Süleyman Camii'nin batısında ve kible tarafında kalan bahçesi hazire olarak düzenlenmiştir. Hazirede Zeyniye tarikatına mensup kimselere ait mezar taşları bulunmaktadır. (Şekil 2.32) Zaviye ve tekkelerin kapatılması ile birlikte Yıldırım Bayezid Camii haziresinde bulunan Halveti tarikatına mensup kimselerin kabirleri ve mezar taşları bu hazireye taşınmıştır. (Yönetim Planı, 2014:35, 40)

Şekil 2. 27: Kanuni Sultan Süleyman Camii son cemaat yeri doğu cephesi

Şekil 2. 28: Kanuni Sultan Süleyman Camii kuzey cephesi

Şekil 2. 29: Kanuni Sultan Süleyman Camii batı cephesi ve kible cephesi

Şekil 2. 30: Kanuni Sultan Süleyman Camii

Şekil 2. 31: Caminin kuzeybatısına bitişik minaresi

Şekil 2. 32: Caminin bahçesindeki hazire

2.4.1.4. Halveti Türbesi (Tarikad-ı Halveti Şeyh ve Müridleri Türbesi)

Kanuni Sultan Süleyman Cami'nin kuzey cephesinin tam karşısında bulunmaktadır. (Şekil 2.33) İnşa tarihi bilinmeyen türbenin bir zaviyenin parçası olduğu bilinmektedir. Zaviye günümüze kadar ulaşmamıştır. Türbe içerisinde halveti tarikatına mensup kişilere ait 9 adet sanduka bulunmaktadır. Dikdörtgen planlı olan türbe, ahşap tavanlı, kırma çatılı ve çatısı marsilya kiremiti kaplıdır. Daha önce tekkenin de bulunduğu avluya çeşmenin bulunduğu kuzey cephedeki günümüzde iptal edilmiş olan kapıdan girilmekteydi. Türbe içerisine giriş, cami ile bağlantılı avludan türbenin güney cephesinden sağlanmaktadır. Yapının doğu cephesinde dört, güney cephesinde bir, (Şekil 2.34) batı cephesinde üç adet olmak üzere toplam sekiz adet pencere bulunmaktadır. Yapının kuzey cephesi sağırdır. (Yönetim Planı, 2014:47)

Şekil 2. 33: Kanuni Sultan Süleyman Camii ve Halveti Türbesi'nin kuzey ve doğu cephesi

Şekil 2. 34: Halveti Türbesi doğu cephesi ve güney cephesi

2.4.1.5. Abdurrahim Tırsî Türbesi ve Haziresi

Abdurrahim Tırsî Haziresi, Mudurnu Çayı'nın doğusunda, Kanuni Sultan Süleyman Camii yakınında Kuran Kursu Sokak'ta evlerin arasında bulunmaktadır. Kaynaklarda türbe olarak geçen bu yer, aslında üzeri örtülü olmayan bir haziredir (Yönetim Planı, 2014:49). Etrafı çevrili olan hazirede sekiz adet mezar bulunmaktadır. (Şekil 2.35 – Şekil 2.36)

Haziredeki mezar taşlarından H. 1291 tarihli olan Mudurnulu müderris ve Nakşibendilikle ilgili bir kişi olan Hasan ibn Mustafa adı geçmektedir. Mezar taşlarından bir diğeri de H. 1230 yılına ve Keskinzade Müftü Efendi' ye aittir. Mezar taşlarından biri de Abdurrahim Tırsî' ye aittir. Hazirede bulunan diğer mezar taşlarının tarihi bir değeri bulunmamaktadır. (Yönetim Planı, 2014:49-50) Hazire alanında 2014 yılı sonrasında bir bakım ve onarım çalışması yapılmıştır.

Şekil 2. 35: Abdurrahim Tırsî Haziresi (Türbesi) (2014)

Şekil 2. 36: Abdurrahim Tırsî Haziresi (Türbesi) (2019)

2.4.1.6. Doruk Türbe

Türbe, Mudurnu'nun doğusunda, Hisaraltı Sokak'ta konutların arasında Saat Kulesi'ne yakın bir konumda bulunmaktadır. İlk inşa edildiği dönemde ahşaptan ve taştan inşa edildiği bilinen yapı 1990'lı yıllarda taştan ve ardından tespit edilemeyen bir tarihte betonarme olarak yeniden inşa edilmiştir. (Şekil 2.37) 4.70m ve 6m ölçülerinde dikdörtgen bir plana sahip olan türbe kırma çatılıdır ve çatısı kiremit kaplıdır. Türbenin girişi kuzey cephesindedir. Batı ve kuzey cephelerinde ikişer pencere bulunan türbenin diğer cepheleri sağırdır. Türbe içerisinde iki adet sanduka bulunmaktadır. (Yönetim Planı, 2014:51) Türbenin kuzey cephesinin hemen önünde bir adet çeşme bulunmaktadır. Hisartepe Çeşmesi olarak adlandırılan çeşme 2012 yılında yapılmıştır. (Şekil 2.38)

Şekil 2. 37: Doruk Türbe

Şekil 2. 38: Doruk Türbe önündeki Hisartepe Çeşmesi

2.4.1.7. Yukarı Hamam

Mudurnu ilçe merkezinde, Büyükcami Mahallesi A. Selahattin Baysal Caddesinde bulunan hamamın üzerinde yapım tarihini gösteren bir kitabe bulunmamakla beraber, hamamın ikinci kapısı üzerindeki kitabeden 1899 (H. 1317) tarihinde onarım geçirdiği öğrenilmektedir. Uzun yıllar Vakıflar tarafında çalıştırılan hamam 1949 yılında özel mülkiyete geçmiştir. Yeni sahibi aynı yıl kapsamlı bir onarım yaptırarak hamamı faaliyete geçirmiştir. Hamamın bacalarından biri üzerine bu onarımla ilgili bir yazı yazılmıştır. 1957 yılında yeniden el değiştiren yeni sahibi tarafında bir süre çalıştırılarak 1960'lı yılların ortasında kapanmıştır. Günümüzde hala özel mülkiyette olan hamamın giriş bölümünün üstü otele dönüştürülerek kullanılmaya çalışılmaktadır. (Önal, 2013:67, Yönetim Planı, 2014:57)

Şekil 2. 39: Yukarı Hamam kuzey /giriş cephesi

Hamamın soyunmalık, ılıklik ve sıcaklık bölümleri oldukça küçüktür. Hamamın girişi sokaktan direk girilen çift kanatlı ahşap bir kapı ile ulaşılan hole sağdan ve soldan iki mekân açılmaktadır. Tamir kitabesinin bulunduğu kapıdan hamamın soyunmalığına geçilmektedir. Taş döşemeli mekanın ortasında on köşeli ve fiskiyeli mermer bir havuz bulunmaktadır. (Şekil 2.40) Soyunmalık bölümü, ahşaptan basık piramidal külahımsı bir kubbeye örtülüdür ve üst örtünün merkezinde ise aydınlık

feneri bulunmaktadır. Mekânın ortasında mermer bir havuz bulunmaktadır. Soyunmalık kısmının güneybatısındaki kemerli kapının açıldığı holden tonozlu koridor şeklindeki ılıklık bölümüne ulaşılmaktadır. Ilık bölümünün doğusunda bulunan kapıdan ulaşılan, kare planlı ve kubbeyle örtülü olan sıcaklık bölümünün etrafında üç adet halvet hücre bulunmaktadır. Güneyde bulunan halvet hücresinin arkasında sırayla beşik tonozla örtülü su deposu ve dışarıdan da girişi bulunan külhan yer almaktadır. Külhanın girişi hamamın dışında, güneybatı cephesinde bulunan kapıdandır. (Önal, 2013:67, Yönetim Planı, 2014:58)

Şekil 2. 40: Yukarı Hamam'ın soyunmalık bölümü (Yönetim Planı, 2014:59)

Hamamın bir kısmının üzerine hamamcı evi olarak geçen bazı mekânlar denk gelmektedir. Hamamın soyunmalık bölümünü örten piramidal külahımsı kubbenin etrafında yer alan mekânlar ahşap karkas sistemle yapılmıştır. Yıldız Otel adıyla hizmet vermeye çalışılan hamamcı evinin girişi, yapının kuzeydoğu cephesinde çift kanatlı ahşap bir kapıyla sağlanmaktadır. (Şekil 2.42) Hamamcı evinden ahşap merdivenlerle hamamın soyunmalık bölümüne geçiş sağlanmaktadır. Ayrıca hamamın güneyinde su deposu ve külhan bölümlerinin üzerine denk gelen kısımda bir sivil mimarlık örneği bulunmaktadır. Ahşap karkas sistemle inşa edilen konutun güneybatı cephesinde beş adet pencere ve bir balkon vardır. (Yönetim Planı, 2014:58)

Şekil 2. 41: Yukarı Hamam güneybatı cehpesi, hamamcı evi ve sivil mimarlık örneği

Şekil 2. 42: Hamamcı evi kuzeydoğu cehpesi

Şekil 2. 43: Yukarı Hamam konut kısmı güneybatı cehpesi

2.4.1.8. Mudurnu Kalesi

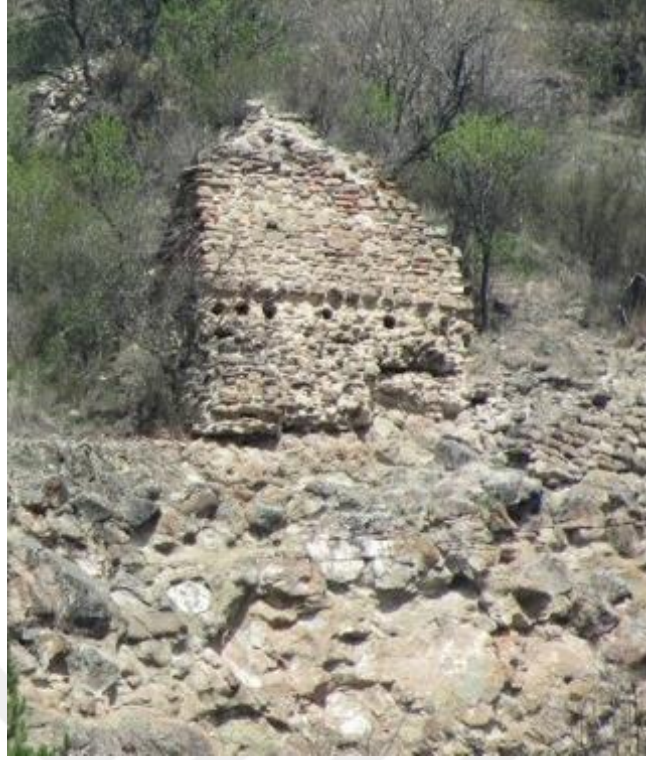
Mudurnu ilçe merkezinin doğusunda yükselen Hisar Tepe mevkiinde bir kalenin varlığını gösteren az sayıda duvar kalıntısı bulunmaktadır (Şekil 2.44). Muhtemelen bulunan duvar kalıntıları orta ya da geç Bizans dönemlerine aittir. (Yönetim Planı, 2014:29) Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 15.01.1991 tarih ve 1609 sayılı kararına göre, Hisar Tepe mevki 1. derece arkeolojik sit alanı ilan edilmiştir.

Mudurnu'nun Bizans döneminde Bursa tekfurluğuna bağlı olduğu bilinmektedir (Erkut, 1978:25) Bursa tekfuru tarafından yaptırılan Mudurnu Kalesi'nin şehre hakim bir noktada inşa edildiği söylenmektedir. Üç tarafı surlarla çevrili olan kalenin bir tarafı yüksek uçurum olduğundan sur yapılmamıştır. (Ekincikli, 1995:7)

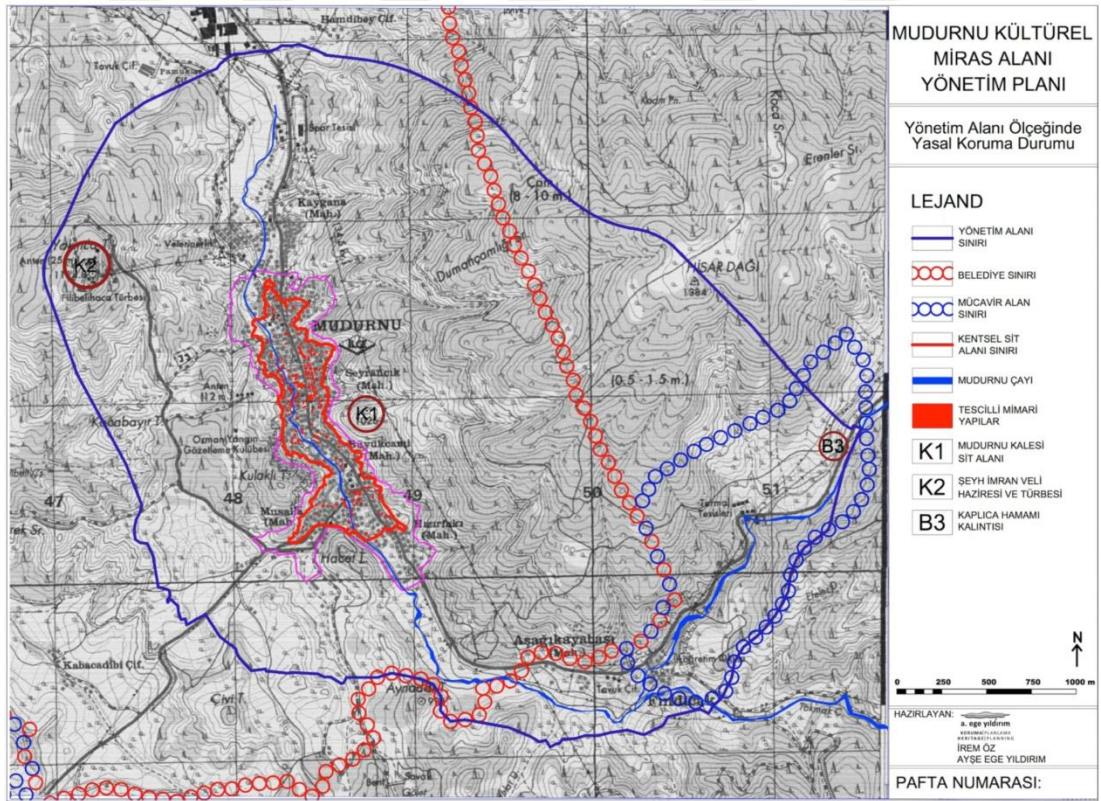
Mudurnu Kalesi'nin bazı kısımları doğal kayalık alt yapıdan, bazı kısımları ise kargir malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Kalenin, Bizans dönemindeki varlığı kesin olarak bilinmektedir. Bununla birlikte 14. yüzyılda Mudurnu'daki yerleşimi ele geçiren Osmanlı Beyliği, kaleyi kullanmaya devam etmiştir.

Şekil 2. 44: Hisar Tepe mevkiindeki Mudurnu Kalesi kalıntıları

Şekil 2. 45: Mudurnu Kale duvarı kalıntısı (Yönetim Planı, 2014:29)

Şekil 2. 46: Mudurnu Kalesi arkeolojik sit alanı konumu (Yönetim Planı, 2014: 139)

2.4.1.9. Tescilli eşmeler

Geleneksel Osmanlı kentlerinde çeşmelerin kent dokusu içinde önemli bir vardır. Mudurnu geleneksel kent dokusu içerisinde çok sayıda çeşme bulunmakta olup bunlardan üç tanesi tescillidir.

Bu çeşmelerden ilki Ankara KTVK Kurulu'nun 15.01.1991 tarih ve 1609 sayılı kararı ile 169 envanter numarası ile tescillenen çeşmedir. Çeşme, arastadaki Demirciler Caddesi ile Hapishane Sokak'ın kesiştiği köşede bulunmaktadır. Çeşme iki cepheli ve köşeleri sütuncelerle süslenmiştir. Envanter fişinde dört musluklu olduğu belirtilen çeşme günümüzde iki muslukludur. (Şekil 2.47)

Çeşme üzerinde H. 1282 (M.1866) tarihli üç satırlık talik hatla yazılmış bir kitabe vardır. (Şekil 2.46) 1991 tarihli bir kaynağı göre malzemesi taş olan çeşme erken 14. yüzyıl üslubu özellikleri göstermektedir, ancak 2011 tarihli kaynağı göre betonla kaplanmıştır. (Yönetim Planı, 2014:61)

Şekil 2. 47: Arastaki 169 envanter no'lu tescilli çeşme

Şekil 2. 48: Arastaki 169 envanter no'lu tescilli çeşmenin kitabesi

İkinci çeşme, Ankara KTVK Kurulu'nun 15.01.1991 tarih ve 1609 sayılı kararı ile 170 envanter numarası ile tescillenen çeşmedir. Çeşme, arastadaki Belediye Caddesi ile Hamam Sokağın kesiştiği köşede bulunmaktadır. Çeşme, iki cepheli ve sütuncelerle süslenmiştir. Çeşmenin yalak ve aynalık kısımları silmelere kadar taş ile kaplanmış olup silmelerin üzeri ise beyaz badanalıdır. (Şekil 2.49) Çeşmenin geniş saçakları vardır. Kitabesiz bir yapı olan çeşmenin 1991 tarihli kaynağa göre malzemesi kesme taş iken 2011 tarihli kaynağa göre betondur. (Yönetim Planı, 2014:62)

Şekil 2. 49: Arastaki 170 envanter no'lu tescilli çeşme

Üçüncü çeşme, Ankara KTVK Kurulu'nun 15.01.1991 tarih ve 1609 sayılı kararı ile 111 envanter numarası ile tescillenmiştir. Çeşme, arastanın kuzey ucunda Ankara Caddesi' nin köşesinde bulunan ticari bir yapı ile bütünleşiktir. Çeşme, zemin katta, yapının kuzey yönündeki cephesinin ortasında bulunmaktadır. Çeşmenin sağında ve solunda dükkânlar vardır. (Şekil 2.50) Çeşmenin önünde su yalağı ve iki yanında başlıklı pilastrlar vardır. Envanter fişinde 2 musluklu olduğu belirtilen çeşme günümüzde tek muslukludur.

Şekil 2. 50: 111 envanter no'lu ticari yapı ve çeşme

2.4.1.10. Saat Kulesi

Mudurnu'nun doğusunda bulunan saat kulesi 1890 – 91 yıllarında ilk inşa edildiğinde tamamen ahşaptan, 3.80m x 3.80m kare planlı bir taban üzerine inşa edilmiştir. Saat kulesi üç katlı olup her katta dört yönden daralarak yükselmiştir. İlk yapılan saat kulesi, 1902 yılında çıkan bir yangında tahrip olmuştur. 1905 yılında kaleden getirilen taşlarla kargir olarak yeniden inşa edilmiştir. Yangından sonra yerel bir usta tarafından yeni bir saat yapılarak kuleye takılmıştır. Yerel ustanın yaptığı saat, dövme demirden elişi olarak imal edilmiştir. (Yönetim Planı, 2014:67)

19. yüzyılın ilk yıllarında modernleşme hareketlerinin görüldüğü Osmanlı Devleti'nde, Anadolu kentlerine saat kuleleri yapılmaya başlanmıştır. Saat kulelerinin Osmanlı toplumunda inşasının gecikmesinin sebebi toplumun namaz vakitlerine bağlı olması ve toplumun Batılı saat sistemine uymayan bu zaman kavramının başlangıçta mekanik saatlerle bağdaşmamasından kaynaklanmıştır. İstanbul dışındaki bazı önemli Osmanlı kentlerinde saat yapan ustaların olduğu bilinmektedir. Bu dönemde saatlerin bir kısmı yerli ustalar tarafından imzasız olarak üretilirken, bir kısmının makinası dışardan getirilerek üretilmiştir. Bu nedenle Türk teknoloji tarihinde yer alması gereken önemli imalatlardan biri de Mudurnu Saat Kulesi'nin tamamen yerli ustalarca yapılan saat makinasıdır. (Özdemir, 2007:277-279)

Saat kulesi, 1963 -64 yıllarında yangından zarar görünce tekrar tamir edilerek yeniden kullanılabilir hale getirilmiştir. Bakım ve onarım işleri aksatıldığı için zaman içerisinde saat çalışmaz hale gelmiştir. 1998 yılında belediyenin yaptığı yenileme çalışmalarında saat kulesi, biraz büyütülerek yine kare tabanlı, ahşap gövdeli, üç katlı ve her kademedede dört yönden daralarak inşa edilmiştir. Kademelerde tüm cepheleri dolanan ahşap korkuluk yapılmıştır. Saat kulesinin çatısı, ahşap ve kiremit kaplıdır. Çatıda bulunan çan madenidir. Doğu cephesinde yer alan kapıdan en üst kata kadar çıkılabilen saat kulesinin kuzey, güney ve batı cephelerinde birer yuvarlak saat bulunmaktadır. Belediyenin yenilediği saat, otomatik saattir. (Yönetim Planı, 2014:67)

Şekil 2. 51: A. Sebahattin Baysal Caddesinden Saat Kulesi'nin görünüşü

Şekil 2. 52: Mudurnu Saat Kulesi

Şekil 2. 53: Saat Kulesi ve Mudurnu geleneksel kent dokusu

2.4.1.11. Arasta

Osmanlı kentlerinde, çeşitli imalat ve ticaretin bir arada bulunduğu, kentin ticari merkezi genellikle tek bir bölgede, bedesten, han ve arasta gibi yapı türlerinin tek başına veya bir araya gelerek oluşturdukları bir bütündür. Osmanlı kentlerinde ticari merkez, kentin tarihi gelişimi de göz önünde bulundurularak varsa kentte bulunan kalenin yakınlarında, topografya şartlarına uyumlu olarak ve kent merkezinde, halkın ulaşımı için en uygun yere konumlanmıştır. (Akar, 2009: 267-269) Ticari işlevli yapıların kent merkezinde olması ve dini bir yapıyla fiziksel bağlantısının olması sadece Osmanlı kentlerine özgü bir özellik değildir. Birçok uygarlık, şehirlerinde bu iki ana fonksiyonu karşılayan yapılarını kent dokusu için önemli kabul ederek merkezi bir noktada konumlandırmıştır. Fakat kentlerde her zaman şehir merkezi, dini yapı ve ticari merkez bağlantısı planlanmış bir düzen içerisinde olmayabilir. (Kuban, 1968:55) Osmanlı kent dokusu içerisinde yapılı çevre olarak gelişen ticari mekânlar, kentin ekonomik ve sosyal yapısının şekillendirildiği mekânlardır. Geleneksel doku içerisindeki ticari merkez kadın – erkek, genç – yaşlı, köylü – kentli, Müslüman – Gayrimüslim toplumun her kesiminden insanın uğradığı ve her türlü ihtiyacını karşıladığı mekanlardır. (Akar, 2009: 267)

Arastalar, ticari merkezin en küçük birimi olan dükkânların, üstü kapalı veya açık bir sokak üzerinde karşılıklı sıralanmasıyla meydana gelmektedir. Arastalar, çarşı içerisinde sokaklar şeklinde olabileceği gibi bağımsız şekilde veya bir külliyenin parçası olarak da inşa edilebilmektedir. Arastalarda genellikle aynı esnaf grubuna dükkânları bulunmakta ve her sokak kendi zanaat ve ticaret türüne göre uzmanlaşmaktadır. Esnaf birlikteliğinin sağlanmış olduğu bu düzenli organizasyon yapısına sahip olan arastalar, geçmişi çok eskiye dayanan Ahilik sisteminin yapıya yansımaları olarak algılanmaktadır. (Akar, 2009:271-272)

Mudurnu’da tarihi doku içerisinde kamusal yapıların ve geleneksel dükkânların yoğunlukta olduğu bölgede, Osmanlı geç dönem yapı teknikleri ve üslup özelliklerine sahip olan arasta biçiminde düzenlenmiş dükkânlar mevcuttur. Mudurnu’nun geleneksel kent dokusu içerisinde bulunan arasta şeklindeki geleneksel ticaret bölgesi, Seyrancı Mahallesi sınırları içerisinde, doğuda Belediye Caddesi ve batıda Yıldırım Bayezid Caddesi ile sınırlanmış olan alanda konumlanmıştır.

Tarihi arasta, etrafındaki kamusal, dini ve eğitim yapıları ile birlikte kentin merkezini oluşturmaktadır. Mudurnu’da Yıldırım Bayezid Camii ve Hamamı, Mudurnu belediye binası gibi yapılar arastanın yanında ve onunla ilişkili bir konumdadır. Tüm bu yapıların birlikteliğiyle oluşan doku, kendi kendine yeterli olan bir kent merkezi oluşturmuştur.

Şekil 2. 54: Mudurnu tarihi arasta

Mudurnu’da 20. yüzyılın başlarında gerçekleşen yangından sonra dönemin gelişen teknolojisinin etkisiyle ızgara planlı olarak yapılan arasta, kentin genel dokusu içerisinde farklı bir niteliğe sahiptir (Şekil 2.54). Arasta, dükkânların karşılıklı dizilerek oluşturdukları bütünlük ve kentin merkezindeki önemli bir odak noktası olması sebebiyle anıtsal nitelikte, bunun yanında dükkân ve sokaklardan oluşan bir yapıya sahip olduğu için sivil mimari niteliklere sahiptir. (Yönetim Planı, 2014:95, 63)

Mudurnu'nun ticari mirasının temel unsuru geçmişe göre azalmış olmasına rağmen yaşamaya devam eden zanaatlardır (Yönetim Planı, 2014:23). Mudurnu'nun İpek yolu üzerinde bulunuyor olmasından dolayı tarihi arastada demircilik, bakırcılık, ayakkabıcılık, terzilik, sobacılık, semercilik, iğnecilik, oyacılık vb birçok zanaat gelişmiştir. Arasta içerisinde aynı zanaat dalında üretim yapan dükkânların bir arada toplandığı uzmanlaşmış caddeler bulunmaktadır (Şekil 2.55). (Yıldırım, 2011:258) Arastanın doğusundaki Belediye Caddesi, demircilik yapan esnafın arasta içerisinde bir arada toplandığı caddedir. Geçmişteki kadar yoğun olmamakla birlikte bu zanaat Belediye Caddesi'nde babadan oğula geçen bir sistemle günümüzde devam ettirilmektedir. 1980'li yıllara kadar yörenin el sanatları merkezi olma durumunu sürdüren Mudurnu, piyasada hakim olan ithal ürünlerin rekabeti karşısında talebin azalması nedeniyle bu özelliğini kaybetmiştir (Yönetim Planı, 2014:95). 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başına ait yapılardan oluşan arastada geleneksel el sanatlarının üretiminin günümüzde oldukça azalmış olması sebebiyle üretimden daha yaygın olarak ilçe ve köylerde yaşayan halkın ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ticaret yapılmaktadır.

Şekil 2. 55: 1924 yılında Mudurnu Demirciler ve Bakırcılar Çarşısı'nda bir görünüm (Ahmet İzzet Bengüboz fotoğraf arşivi) (Yıldırım, 2016:163)

Arasta veya çarşı olarak adlandırılan bu ticari merkez, bir veya iki katlı dükkânların karşılıklı sıralanmasıyla meydana gelen, ızgara plana uygun birbirine paralel üç caddeden ve bu caddeleri birbirine bağlayan merdivenli sokaklardan oluşmaktadır.

Arastadaki dükkânlar plan açısından birbirlerine göre farklılık göstermeyen ve genellikle tek mekândan oluşan küçük birimlerdir. Genelde dikdörtgen bir ana mekân ile arkasında veya üst katında depo bölümü bulunmaktadır. Arastadaki dükkânlar karşılıklı bir düzen içerisinde olup plan büyüklükleri farklılık göstermekle beraber yaklaşık olarak aynı ölçülerdedir. Arastanın geleneksel dokusunu oluşturan yapılar genellikle iki katlı olmasına rağmen tek katlı yapılar da bulunmaktadır. Sokaktan genellikle düzayak girilen yapıların zemin katlar, yapıların sahip olduğu işlev sebebiyle genellikle birbirinin aynıdır. Arastadaki iki katlı yapıların büyük bir kısmının ikinci katı depo olarak kullanılmaktadır. Sokaktan genellikle düzayak girilen tek katlı yapıların bazılarında bulunan bodrum katlar, depo ihtiyacını karşılamak için kullanılmaktadır. Yapı içerisinde bodrum kat ve birinci katlara ulaşım, bazı yapılarda çok dar merdivenlerle sağlanırken bazı yapılarda da kapaklardan indirilen seyyar merdivenlerle sağlanmaktadır. Bazı tek katlı yapılarda kullanılan kırma çatının oluşturduğu çatı arası mekân, depo vb. işlevlerle kullanılmaktadır. (Yönetim Planı, 2014:63, 80-81)

Şekil 2. 56: Tarihi arastadan sokak görünümü

Ahşap olarak inşa edilen dükkânlar, 1902 yılında çıkan yangın sonrasında döneme özgü teknolojiyle yeniden inşa edilmiştir. 1902 yangınından sonra olası yangınların yaratacağı büyük zararı önlemek için dükkânların kargir olarak inşa edilmesi düşünülmüş, ama açıklık geçme problemi sebebiyle klasik bir 19. yüzyıl sonu tekniği

olan volta döşeme kullanılmıştır. Zemine oturtulan yaklaşık 10 – 12 cm yükseklikte kesme taş bordürün üzerine kolon gibi çalışacak iki kesme taş ayak yapının iki ucuna dikilmektedir. Taş ayaklar üzerine kiriş görevi gören yaklaşık 11 – 12 cm yükseklikte çelik putreller yerleştirilerek üzerine yaklaşık 5 – 7 cm yükseklikte kesme taş silmeler oturtularak oluşturulan karkas bir sistemle inşa edilmektedir. İki katlı yapılarda, bu karkas sistemin üzerine çoğunlukla tuğla yığma ya da ahşap karkas sistemde ikinci bir kat inşa edilmektedir. Cephe düzleminde anlatılan sistemde açıklığın geçilebilmesi için dükkân derinliği boyunca genellikle ahşap kirişleme, bazen de volta döşeme kullanılmıştır. Arastadaki bazı yapı adalarında zemine oturtulan taş bordürün sürekliliği ve taş ayakların iki yapı tarafından ortak kullanımı yapıların eş zamanlı ya da kısa aralıklarla inşa edildiğini göstermektedir. Bu durum arasta için önemli bir bütünsellik özelliğidir. (Yönetim Planı, 2014:105)

Yapı cephelerinde genellikle zemin katlarda iki taşıyıcı ayak dışındaki tüm cephe açıklığı farklı şekillerde bölünen doğramalarla geçilmiştir. Yapıların bazılarının zemin kat cephelerinde özgün seyyar tezgâh ve kepenkler bulunmaktadır. Dükkânların kapalı olduğu zamanlarda cepheleri kapatan ahşap kepenkler, perakende satış yapılan bu dükkânlarda gündüz alt kepengin öne doğru açılmasıyla sergileme tezgâhı, üstteki kepengin yukarı doğru kaldırılmasıyla da satılan ürünleri koruyacak saçak olarak kullanılırlar. (Yönetim Planı, 2014:81)

İki katlı yapıların bir kısmında birinci kat pencereleri kemerli ve dikdörtgen biçimlidir. Birinci katlardaki depo işlevi sebebiyle bazı yapılarda çok ufak iki ya da üç pencere bulunmaktadır. Dükkânlarda bulunan süsleme öğeleri Silmeler ve taş sövelerdir. Cephelerde sıkça kullanılan öğelerden biri olan silmeler, döşeme hizalarında ve saçağa yakın yerlerde bulunmaktadır. Bazı yapılarda saçak altlarında kazan – kepçe profilli taş silmeler bulunmaktadır. Silmelerin bulunduğu yapılarda pencereler çoğunlukla taş söveli ve kemerlidir. Yığma yapıların üst kat pencerelerinde kesme taş söveler ve kilit taşı olan kesme taş kemerler bulunmaktadır. Saçaklar dükkân önüne sığınacak mekân oluşturacak biçimde ve yaklaşık 70 – 80 cm genişliğinde olup bazı yapılarda ahşap profilli payandalarla taşınmaktadır. (Yönetim Planı, 2014:81- 82)

2.4.2. Sivil Mimari

Mudurnu' da geleneksel dokunun sivil mimarisindeki konutlar vadi yamaçlarına ve Mudurnu Çayı'nın iki yanına yerleşmiştir. Konutların yerleşiminde ve mimari karakterinin oluşumunda topografya, iklim şartları, manzara yönü ve ulaşılması kolay malzeme tercihi etkili olmuştur.

Mudurnu geleneksel sivil mimarisindeki konutlar zemin kat dahil olmak üzere iki veya üç katlı yapılardır. Bazı yapılar, ara katlı, bodrumlu, çatı katlı veya cihannümalıdır. Ahır, depo, taşlık vb. işlevlerle kullanılan zemin katlar olabildiğince sağır ve dışa kapalı olurken yaşama katı olan üst katlar bol açıklıklı ve çıkmalarla hareketlendirilmiştir. İklim şartları nedeniyle yörede kış aylarının sert geçiyor olması zemin katları yaşama mekânı olarak kullanılmasına engel olmaktadır. Konut cephelerinde, topografya ve parselizasyon sebebiyle çıkmalar yaygındır. Çıkmalar ahşap konsollar veya merteklerin uzatılmasıyla desteklenmiştir. Konutlara giriş direk sokak üzerinde veya bahçe içinde bulunmaktadır. Zemin sert olduğu için yapıların temeli yoktur. Zeminde birkaç sıra taş döşenerek bir zemin hazırlanır ve üzerine üst katlar ahşap karkas arası taş, kerpiç ve ahşap dolguludur. Ahşap karkas arası ahşap dolgulu sisteme yörede ahşap dizeme denilmektedir. Zemin katlarda veya subasman seviyesine kadar taş yığma olup üst katlar ahşap karkas arası kerpiç veya ahşap dolgulu olduğu yapım sistemi de yörede yaygındır. Ahşap karkas arası kerpiç dolgu duvarlar hem içten hem dıştan sıvanırken ahşap karkas arası ahşap dizeme de ise yapıya sadece dışarıdan sıva yapılır. Dış cephe sıvasında kat aralarındaki ahşap hatıllar ve köşelerdeki ahşap dikmeler açıkta kalacak şekilde sıva yapılır. Yapıların çatıları kırma veya beşik biçiminde ve saçak altları ahşap kaplamayla kapatılmıştır. Alaturka kiremiti olan çatı kaplaması zamanla yerini marsilya kiremitine bırakmıştır.

Yapılar sofalıdır ve odalar sofaya açılmaktadır. Yaygın olan plan tipi dış sofa ve iç sofalı plan tipleridir. Döşemesi ve tavanı ahşap olan yapıların merdivenleri de ahşaptır. Yapılardaki ahşap tavanlar oldukça bezemelidir. Yapıların odaları gusülhane, yaşmaklı ocak, dolap gibi mimari elemanlar açısından oldukça zengindir. (Mudurnu İlçesi Tespit Çalışması, 1989:3-5). Geleneksel doku içerisinde öne çıkan bazı sivil mimarlık örnekleri Armutçular, Haytalar, Keyvanlar Konaklarıdır.

Armutçular Konağı:

Mudurnu'daki geleneksel dokunun en özel örneklerinden biri olan Armutçular Konağı yapıyı nemden korumak amacıyla Konak, zeminde taş ve üst katlar ahşap karkas ve ahşap kaplama tekniğiyle inşa edilmiştir (Şekil 2.57). 1860 yılında Fransız bir mimara yaptırılan yapının, inşasında İstanbul'dan gelen ustalar çalışmıştır. Bezeme açısından Mudurnu'nun en güzel örneklerinden biri olan konağın merdiven ve balkon korkulukları, üçgen alınlıkları, dikme ve kemerlerinde pencere ve kapı doğramalarında bitkisel ve geometrik süslemeleri bulunmaktadır. (Yönetim Planı, 2014:76)

Şekil 2. 57: Armutçular Konağı

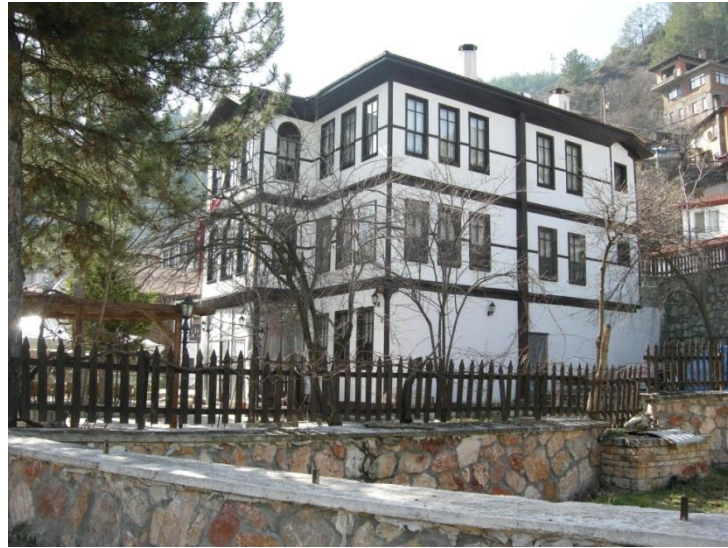
Şekil 2. 58: Geleneksel kent dokusu içerisinde Kanuni Sultan Süleyman Camii ve Armutçular Konağı

Keyvanlar Konağı:

19. yuzyılın ikinci yarısında erli ustalara yaptırılan konak Mudurnu'nun otel olarak işlevlendirilen ve turizme kazandırılan ilk konağıdır. Subasman seviyesine kadar taş, üzeri ahşap karkas sistemle inşa edilen konak zemin katta dahil olmak üzere üç katlıdır. Yapının tüm tavanlarında düz ahşap tavan kullanılmıştır. Çıkmada bulunan pencereler kemerli iken diğerleri düz atkılı dikdörtgen formlu pencerelerdir (Şekil 2.59). Yapının çatısı cepheye üçgen alınlık biçiminde yansımaktadır. Sade bir yapıya sahip olan konakta bezeme bulunmamaktadır. (Yönetim Planı, 2014:77-78)

Şekil 2. 59: Keyvanlar Konağı

Şekil 2. 60: Keyvanlar Konağı

Haytalar Konağı:

Ahşap karkas arası ahşap dizeme üstü sıvalı olarak inşa edilen yapının girişı birinci katta sahanlıktan çift kanatlı ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır. Ayrıca sahanlıkta ahşap dikmeler arasında sokaktan görüntüyü kesmek amacıyla iki tane kafes bulunmaktadır (Şekil 2.61). Kafeslerin üstünde ahşap geometrik süslemeler bulunmaktadır. Kemer şeklinde dilimlenen balkon altında, kemer köşelikleri kalem işi bitkisel süslemelerle bezenmiştir. Üçgen alınlıkta “Maşallah” , birinci katta kemerlerin bulunduğu sıranın ortasında ise “Sene 1323” (M. 1905) ibaresi bulunmaktadır. Konağ, 2009 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi ile Mudurnu Belediyesi arasında yapılan protokolle üniversiteye devredilerek onarılması ve işlevlendirmesi amaçlanmış fakat bu girişim sonuçsuz kalmıştır. Konağ günümüzde hala boş ve bakımsız haldedir. (Şekil 2.62) (Yönetim Planı, 2014:78-79)

Şekil 2. 61: Haytalar Konağı

Şekil 2. 62: Haytalar Konağı

3. MUDURNU ÇALIŞMA ALANININ TANIMI, KENTSEL DOKUNUN ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Çalışma Alanının Tanımı

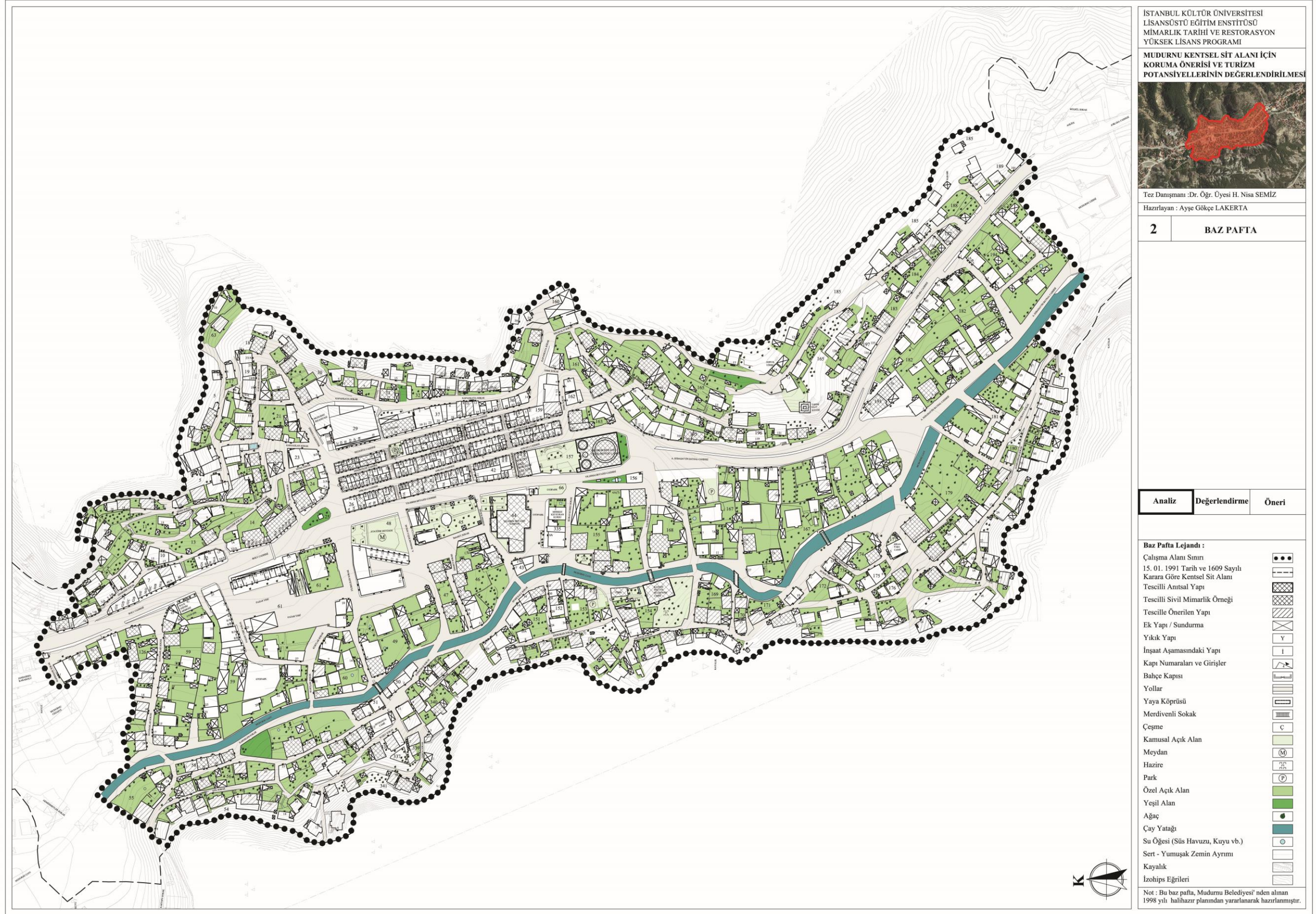
Tarih boyunca önemli bir yerleşim alanı olan Mudurnu ilçesi sahip olduğu anıtsal yapılar, türbeler, çeşmeler, sivil mimarlık örneklerinin oluşturduğu geleneksel kent dokusu tahrip edilmeden özgünlüğünü büyük ölçüde koruyarak günümüze ulaşmıştır. Kentsel dokunun özgünlüğünü korunmasının yanı sıra ilçede yaşayan halk gelenekleri benimseyerek devam ettirmekte ve geleneksel yaşam biçimini sürdürmektedir. Mudurnu, taşıdığı özgün mimari ve kentsel nitelikler dolayısıyla çalışma alanı olarak seçilmiştir. Büyük kentlere yakınlığıyla dikkat çeken ve kültürel ve doğal turizm alanlarında taşıdığı potansiyellerin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda geleneksel özelliklerini koruyan tarihi dokunun belgelenmesi, korunması için proje önerisi geliştirilmiştir.

Mudurnu, Ankara KTVK Kurulu'nun 15.01.1991 tarih ve 1609 sayılı kararı ile kentsel sit alanı ilan edilmiş, Ankara KTVK Kurulu'nun 20.10.1992 tarih ve 2691 sayılı ve 16.10.1995 tarih ve 4219 sayılı kararları sonucunda 26.12.1995 tarih ve 4421 sayılı kararıyla Koruma Amaçlı İmar Planı onaylanmıştır.

Mudurnu kentsel sit alanı, Mudurnu'daki yerleşim alanının çok büyük bir kısmını kapsamaktadır. Bu çalışmada ise tarihi arastanın da içinde bulunduğu, anıtların ve sivil mimarlık örneklerinin yoğun olarak yer aldığı bir bölge seçilmiştir. Çalışma alanının doğu ve batı yönündeki sınırları ise sit alanı sınırları ile aynıdır (Şekil 3.1 – Şekil 3.2).

Şekil 3. 1: Mudurnu kentsel sit alanı ve çalışma alanı ilişkisi

Şekil 3. 2: Mudurnu kentsel rölöve

3.2. Çalışma Alanının Yapı Bazında Analizi

Bu başlık altında çalışma alanında bulunan yapılar ile ilgili mevcut durumu belgelemek için doluluk – boşluk, kat sayısı, yapı kullanım durumu, işlevsel dağılım, özgün strüktür ve malzeme, strüktür ve malzeme durumu, tarihi dönem, tarihi değerlilik, değişmişlik durumu ve mülkiyet analizleri yapılmıştır.

3.2.1. Doluluk – Boşluk Analizi

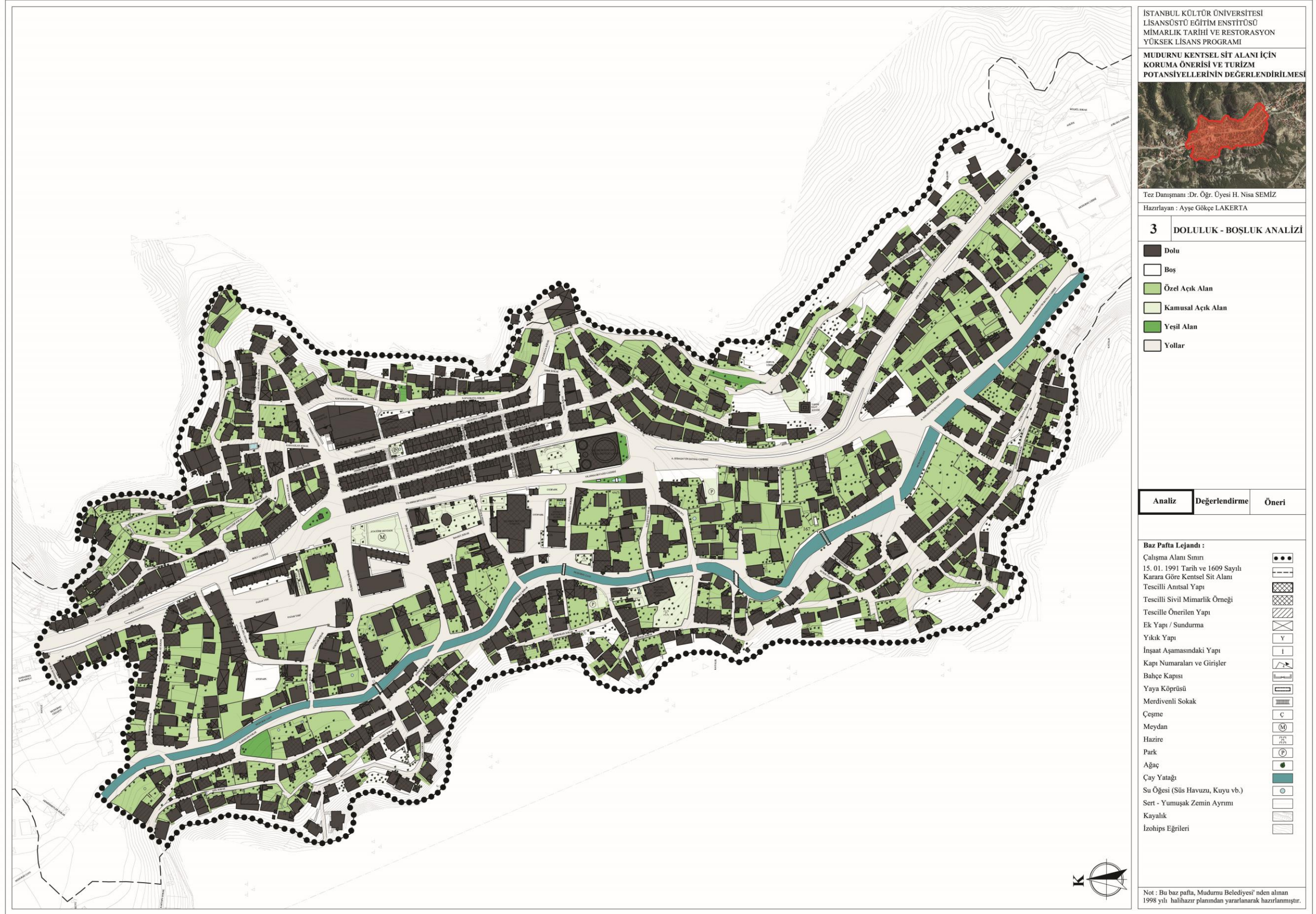
Şekil 3. 3: Mudurnu hava fotoğrafında, çalışma alanı sınırı ve kent morfolojisi (Google Earth,2019)

Bu analizde, yaklaşık olarak 216.000 m² olan çalışma alanındaki yapıların ve açık alanların dağılımı ve kent içerisindeki yeşil doku ve kamusal alanlar ve yolların oluşturduğu kent morfolojisi incelenmektedir (Şekil 3.3). Analizde, yapı alanları siyah, boş parseller beyaz renkli olarak tanımlanmıştır (Şekil 3.4). Çalışma alanının büyük kısmını yapılaşma alanları oluşturmaktadır. Özellikle tarihi arasta ve çevresindeki ticari alanda bitişik nizam ve parselle tamamen oturan yoğun bir yapılaşma görülmektedir. Bunun dışında kalan vadi yamaçları ve Mudurnu Çayı çevresindeki konut bölgelerinde parseller içerisinde konumlanmış homojen dağılıma sahip yapılaşma alanları bulunmaktadır. Yıkılan yapıların parsellerinin yapı adaları içerisinde açık alanlar oluşturduğu görülmektedir.

Analizde, tarihi arastadaki ızgara planlı doku ile konut alanlarının oluşturduğu organik doku arasındaki fark okunabilmektedir. Organik dokunun hakim olduğu bölgelerde yapılar, yapı adaları ve parseller, ızgara planlı dokunun bulunduğu bölümü göre daha büyüktür. Iızgara planlı dokuda bitişik nizamlı yapılar mevcuttur. Organik dokuda ise yapılar, büyük ve küçük parseller içerisinde konumlanarak, seyrek şekilde yerleşmiştir.

Yapılaşma alanları dışında kalan alanların büyük bir kısmı Mudurnu'nun yeşil görünümünü oluşturmaktadır. Çalışma alanı içerisinde düzenlenmiş bir yeşil alan bulunmamaktadır. Alanın yeşil görünümü büyük oranda özel açık alan olarak tanımlanmış olan konut bahçelerinden oluşmaktadır.

Çalışma alanında, cami avluları, Kanunu Sultan Süleyman Camii Haziresi ve Abdurrahim Tırsi Türbesi ve Haziresi, Yıldırım Bayezid Hamamı kuzeyinde bulunan çay bahçesi, Atatürk Meydanı, köy ürünleri pazarı, tarihi arasta içerisindeki park ve çocuklar için oluşturulan oyun parkları kamusal açık alan olarak tanımlanmaktadır.

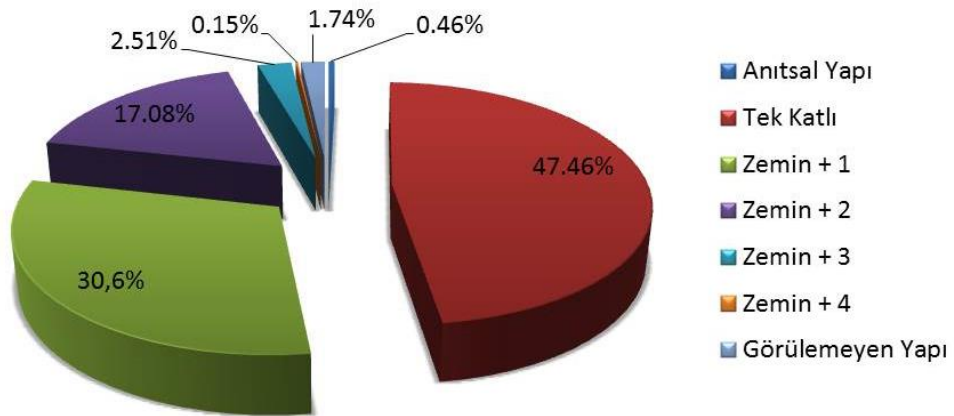

Şekil 3. 4: Doluluk - boşluk analizi paftası

3.2.2. Kat Sayısı Analizi

Çalışma alanındaki yapılar kat sayılarına göre anıtsal yapı, tek katlı, zemin+1 katlı, zemin+2 katlı, zemin+3 katlı ve zemin+4 katlı olmak üzere sınıflandırılmıştır. Anıtsal yapıların, kat yüksekliği ve sayısı arasındaki ilişki, sivil mimarlık örneklerine göre farklılık gösterdiği için anıtsal yapı olarak ayrı bir sınıflandırma yapılmıştır (Şekil 3.7). Ayrıca kat sayısı analizinde çalışma alanındaki yapılar bodrumlu, çatı katlı, ara katlı, cihannümalı ve teraslı olmalarına göre sınıflandırılmıştır.

Kat sayısı analizi sayısal olarak değerlendirildiğinde çalışma alanındaki yapıların %0,46'sını anıtsal yapılar, %47,46'sini tek katlı yapılar, %30,6'sını zemin + 1 katlı yapılar, %17,08'ini zemin + 2 katlı yapılar, %2,51'ini zemin + 3 katlı yapılar, %0,15'ini zemin + 3 katlı yapılar oluşturmaktadır (Şekil 3.5).

Şekil 3. 5: Kat sayısı analizi yüzdeleri

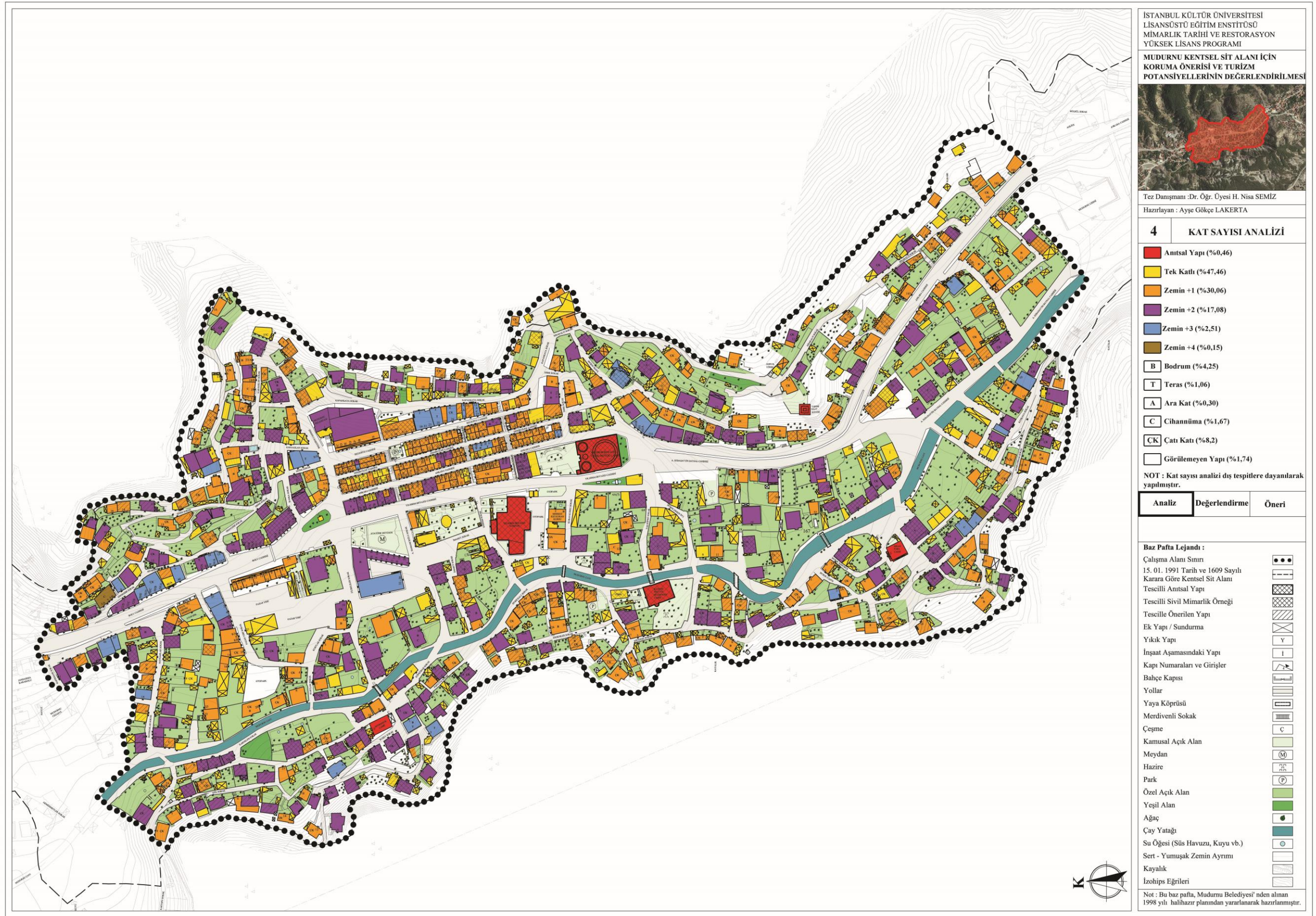
Mudurnu'da çalışma alanındaki geleneksel konutlar genellikle zemin +1 ve zemin +2 katlıdır. Geleneksel konutların bazılarında zemin katların kat yüksekliği ahır, taşlık gibi kullanımlar sebebiyle daha yüksektir. Konut bahçelerinde bulunan müştemilat yapıları ise genellikle tek katlıdır. Geleneksel doku içerisinde tarihi arastada yapılar genellikle zemin+1 katlıdır. Arastada tek katlı ve zemin + 2 katlı yapılarda bulunmaktadır. Mudurnu'da sosyal ve ekonomik yapıda gerçekleşen değişimlerin kent dokusuna etkileri sonucu oluşan zemin+3 ve zemin+4 katlı betonarme yapılar mevcuttur (Şekil 3.6).

Şekil 3. 6: Zemin + 3 katlı betonarme yapı

Bunun yanında çalışma alanı içerisindeki yapıların %8,2'sinde çatı katı, %4,25'inde bodrum kat, 1,67'sinde cihannüma ve 1,06'sında teras, 0,30'unda ara kat bulunmaktadır.

Genelde kırma çatılı olan geleneksel yapıların çatı eğiminin oluşturduğu mekânlar çatı katı olarak kullanılmaktadır. Bodrum katlar yapılarda zemin kotunun altında veya zemin kat döşeme kotu yükseltilerek subasman seviyesi içerisinde oluşturulmuştur. Geleneksel konutların bazılarında zemin kat ile birinci kat arasında, yapının diğer katlarına göre kat yüksekliği daha alçak olan ara katlar bulunmaktadır. Geleneksel doku içerisindeki yapılarda Osmanlı konut mimarisinin önemli öğelerinden biri olan cihannüma, çatı ortasında veya yapının ön cephesinde bulunmaktadır. Cihannüma ve çatı katının bulunduğu yapılarda günümüzde genellikle bu mekanlar kullanılmamakta ya da depo olarak kullanılmaktadır. Çalışma alanındaki geleneksel yapılara da teras yaygın değildir. Teraslar yeni yapılarda veya geleneksel yapıya gelen yeni eklerde görülmektedir.

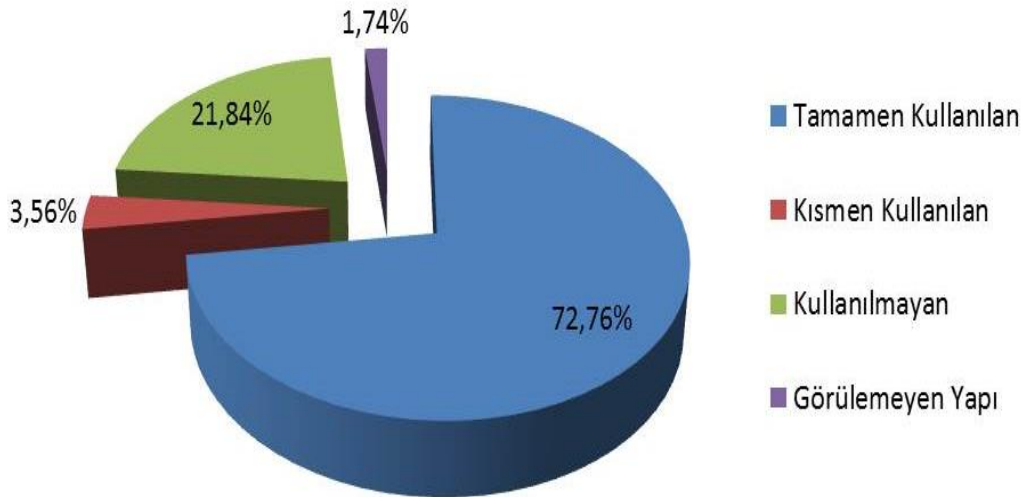

Şekil 3. 7: Kat sayısı analizi paftası

3.2.3. Yapı Kullanım Durumu Analizi

Bu analiz çalışma alanındaki yapıların mevcut kullanım durumlarının göstermektedir. Bu analizde yapıların kullanım durumları tamamen kullanılan, kısmen kullanılan ve kullanılmayan başlıklarıyla incelenmiştir. Yapının tüm mekânlarının sürekli kullanıldığı durum tamamen kullanılan, yapının bazı mekânları ve/veya katlarının kullanılmadığı durum kısmen kullanılan, yapının tümünün sürekli olarak kullanılmadığı durum ise kullanılmayan olarak tanımlanmıştır (Şekil 3.11).

Yapı kullanım durumu analizi sayısal olarak değerlendirildiğinde çalışma alanındaki yapıların %72,76'sını tamamen kullanılan yapılar, %3,56'sını kısmen kullanılan yapılar, %21,84'ünü kullanılmayan yapılar oluşturmaktadır (Şekil 3.8).

Şekil 3. 8: Yapı kullanım durumu yüzdeleri

Mudurnu'da geleneksel konutların mevsimlik veya hafta sonu kullanımları söz konusudur. Ancak yapı kullanım durumu analizinin verileri alanda yapılan dış tespitlere dayanarak oluşturulduğu için mevsimlik veya hafta sonu kullanımın söz konusu olduğu yapılar tespit edilememiştir.

Kent merkezindeki nüfus çoğunluğu geleneksel doku içerisinde yaşamaktadır. Bu sebeple doku içerisinde bulunan konut alanlarında ve tarihi arastada tamamen kullanılan yapıların sayısı fazladır.

Mudurnu'da çekirdek aile yapısı hakim olduğu için büyük ve çok odalı olan geleneksel konutların büyüklüğünün fazla olması ve ısınma sorunu nedeniyle yapının bazı odaları veya bir katının tamamen terk edilmesi sonucunda yapı kısmen kullanılmaktadır. Geleneksel yapıların kiraya verilmesi ve kiracının sadece zemin katı kullanması ve üst katların kapatılması durumu, geleneksel yapıların kısmen kullanımını arttırmaktadır.

Geleneksel konutlarda yaşayan yerli halk ekonomik olanaksızlıklardan dolayı yapıda tadilat ve bakım – onarım yaptıramamaktadır. Bu durumda yapının kullanıyor olmasına rağmen tahrip olmasına sebep olmaktadır. Aynı şekilde kiralık kullanımların olduğu yapılarda da kullanıcının mülk sahibi olmaması sebebiyle bakım onarımla ilgili sorunlar yaşanmaktadır.

Mudurnu'daki genç nüfus için yeterli istihdamın olmamasından kaynaklanan ekonomik olanaksızların yanı sıra yine genç nüfus için sınırlı sosyal - kültürel aktivite imkânı olması sebebiyle de ilçe dışarıya göç vermiştir. Bu durum kent merkezindeki geleneksel yapıların terk edilerek kullanılmamasına sebep olmuştur. Geleneksel yapılarda miras sonucu oluşan mülkiyet problemleri sebebiyle de dönüşümlü olarak kullanılan veya kullanılmayan yapılar bulunmaktadır.

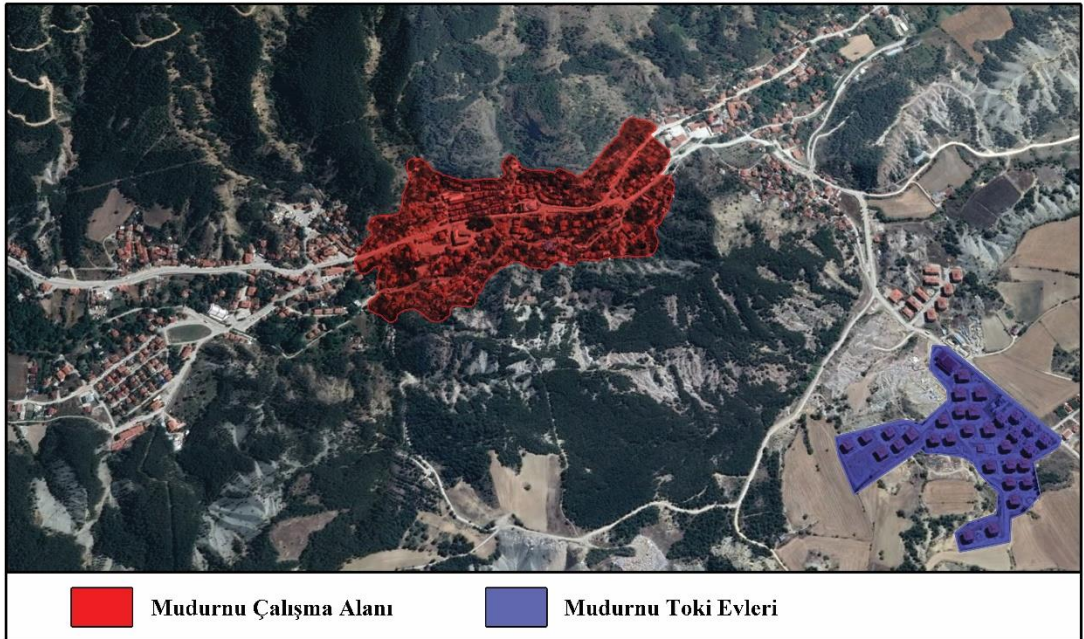
Çalışma alanı içerisinde kullanılmayan yapıların yoğunlukta olduğu belirli bir alan yoktur. Tarihi arastada da değişen ekonomik yapıyla beraber yok olmayan başlayan geleneksel el sanatlarının üretiminin yapıldığı ticarethanelerin büyük çoğunluğunun artık çalışmıyor olması kullanılmayan yapıların olmasına sebep olmuştur.

Çalışma alanında ileri derecede strüktür ve malzeme bozulmaları olması sebebiyle kullanılmayan yapısal açıdan harap durumda ve kısmen yıkılmış olan yapılarda bulunmaktadır. (Şekil 3.9)

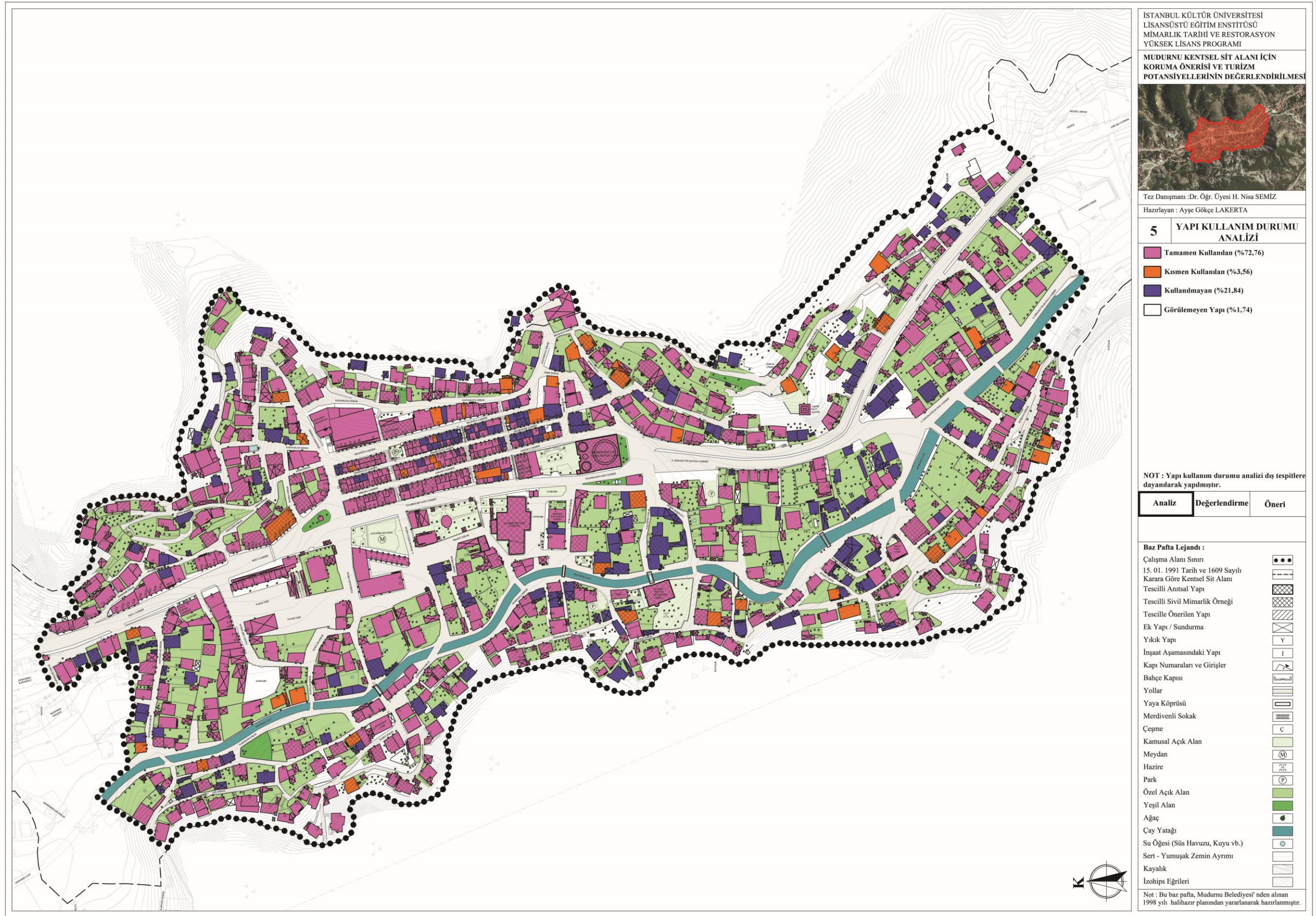

Şekil 3. 9: Harap durumdaki kullanılmayan geleneksel yapı

Geleneksel konutlarda yaşamının, yeni betonarme bir yapıda göre yaşamaya göre daha zor olması, geleneksel konutlardaki büyüklük, ısınma ve konfor sorunları sebebiyle yerel halkta kent merkezinin güneyinde bulunan TOKİ konutlarına yerleşme eğilimi vardır. Bu durum kullanılmayan yapıların sayısını arttırmakta ve terk edildiği için bakımı yapılamayan yapılarda zaman içerisinde strüktürel problemler ve malzeme bozulmaları oluşmaktadır (Şekil 3.10).

Şekil 3. 10: Mudurnu çalışma alanı ve TOKİ evleri

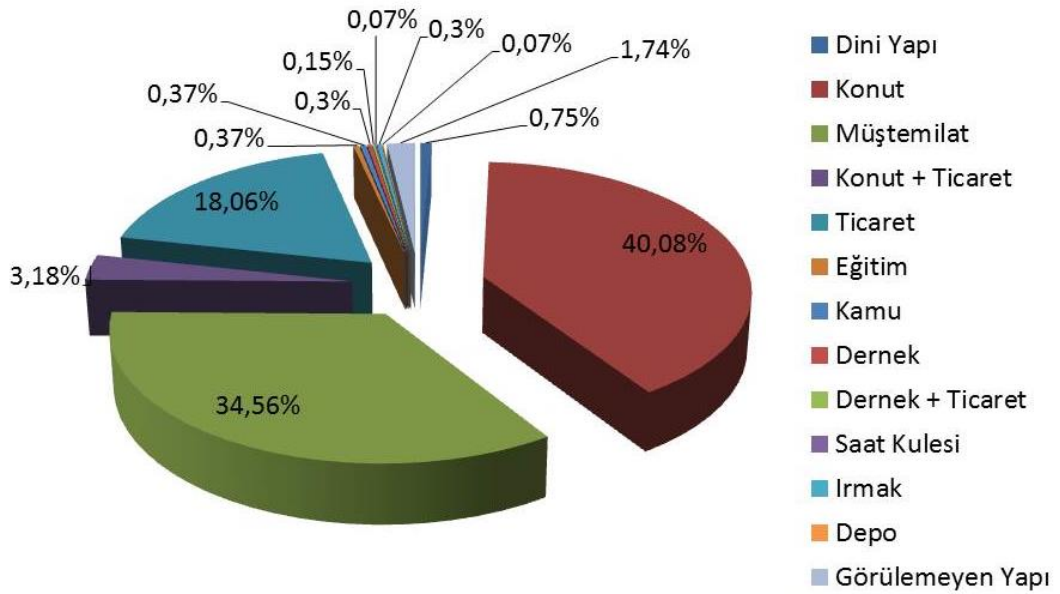

Şekil 3. 11: Yapı kullanım analizi paftası

3.2.4. İşlevsel Dağılım Analizi

İşlevsel dağılım analizinde çalışma alanı içerisinde yapıların mevcut işlevlerinin türleri ve yoğunlukları incelenmektedir. Çalışma alanında, dini yapı, konut, müstemilat, konut + ticaret, ticaret, kamu, dernek, dernek + ticaret, saat kulesi, depo gibi işlevler belirlenmiştir (Şekil 3.14).

İşlevsel dağılım analizi sayısal olarak değerlendirildiğinde çalışma alanındaki yapıların %0,75'ini dini yapılar, %40,08'ini konut, %34,56'sını müstemilat, %3,18'ini konut + ticaret, %18,06'sını ticaret, %0,37'sini eğitim yapısı, %0,37'sini kamu yapısı, %0,3'ünü dernekler, %0,15'ini dernek + ticaret işlevli yapılar, %0,3'ünü ırmaklar ve %0,07'sini depo işlevli yapılar oluşturmaktadır (Şekil 3.12).

Şekil 3. 12: İşlevsel dağılım yüzdeleri

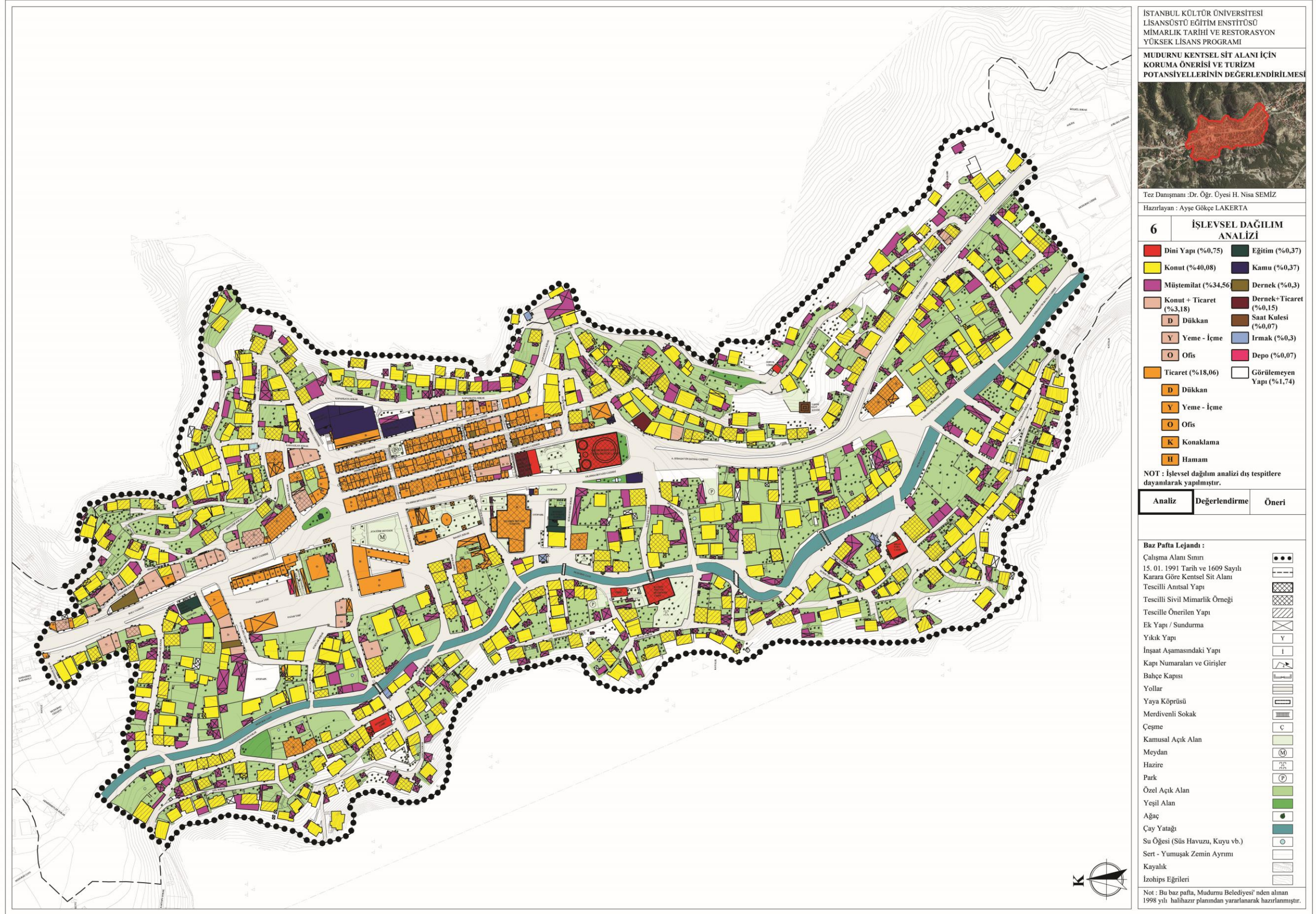
Çalışma alanındaki dini yapılar, Yıldırım Bayezıd Camii, Kanuni Sultan Süleyman Camii, Seyrancı Cami, Sinan Paşa Camii ve türbelerden oluşmaktadır. Alanda Doruk Türbe ve Halveti Türbeleri bulunmaktadır. Ticari amaçla kullanılan yapılar ve konut + ticaret kullanımlı yapılar kent merkezinde bulunan arasta ve çevresinde yoğunluktadır. Ticari kullanımlı yapılarda, yapılan ticaretin türüne göre dükkân, yeme – içme, ofis, konaklama ve hamam şeklinde işlevsel olarak bir alt ayırım yapılabilmektedir. Konut + ticaret kullanımlı yapılarda ticaretin türüne göre; dükkân,

yeme – içme, ofis şeklinde bir alt ayırım yapılabilmektedir. Konut kullanımlı yapıların bahçelerinde bulunan müştemilat yapıları mevcuttur. Müştemilat olarak tanımlanan yapılarda kömürlük / odunluk, kümes, fırın gibi kullanımlar mevcuttur.

Çalışma alanı içerisinde hemen hemen her mahallede bulunan ve halk arasında “ırmak” olarak adlandırılan yapılar bulunmaktadır (Şekil 3.13). Çamaşırhane ve fırın işlevine sahip olan bu yapılar yöre halkı tarafından ortak kullanılır. Çalışma alanı içerisinde saat kulesi bulunmaktadır.

Şekil 3. 13: Mudurnu'da "ırmak" olarak adlandırılan yapı tipi

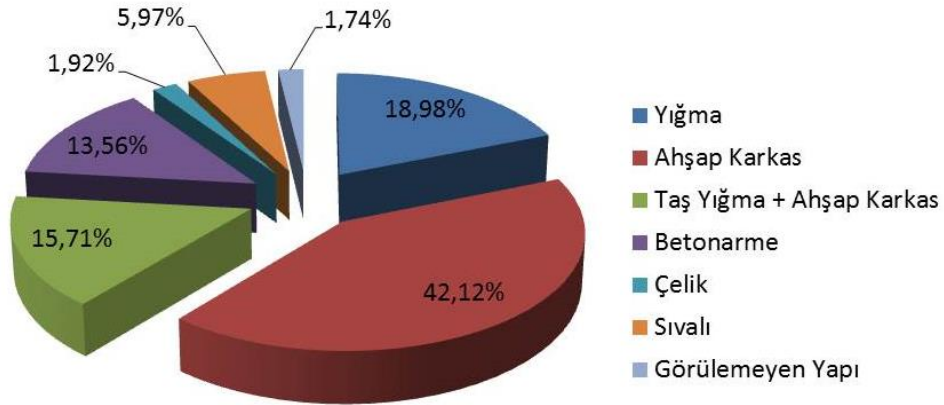

Şekil 3. 14: İşlevsel dağılım analizi paftası

3.2.5. Özgün Strüktür ve Yapı Malzemesi Analizi

Bu analizde çalışma alanındaki yapılarda kullanılan yapım sistemleri ve yapı malzemeleri hakkında bilgiler mevcuttur. Çalışma alanındaki geleneksel yapılar; yığma yapılar, ahşap karkas yapılar, zemin katta veya subasmana kadar taş yığma üzeri ahşap karkas yapılardan oluşmaktadır (Şekil 3.17). Yığma yapılarda ve ahşap karkas sistemin dolgu malzemesi olarak ahşap, taş, tuğla ve kerpiç malzeme kullanılmaktadır.

Özgün strüktür ve malzeme analizi sayısal olarak değerlendirildiğinde çalışma alanındaki yapıların %18,98'ini yığma, %42,12'sini ahşap karkas, %15,71'ini taş yığma + ahşap karkas, %13,56'sını betonarme, %1,92'sini çelik ve %5,9'unu sıvalı yapılar oluşturmaktadır (Şekil 3.15).

Şekil 3. 15: Özgün strüktür ve malzeme analizi yüzdeleri

Çalışma alanı içerisindeki yeni yapılaşmada kullanılan sistemler; betonarme, ve çelik konstrüksiyon olarak belirlenmiştir. Konut bahçelerinde bulunan müstemilatların bir kısmı strüktür ve malzemesiyle geleneksel niteliklilere sahipken derme çatma yöntemlerle ve yoğunluklu olarak ahşap malzemenin taşıyıcı olarak kullanıldığı nitelsiz müstemilatlar da bulunmaktadır. Çalışma alanındaki çelik konstrüksiyon yapıların çoğunluğunu sundurmalar oluşturmaktadır. Betonarme yapılar geleneksel dokuyla uyumsuz bir görünüm sergilemektedir.

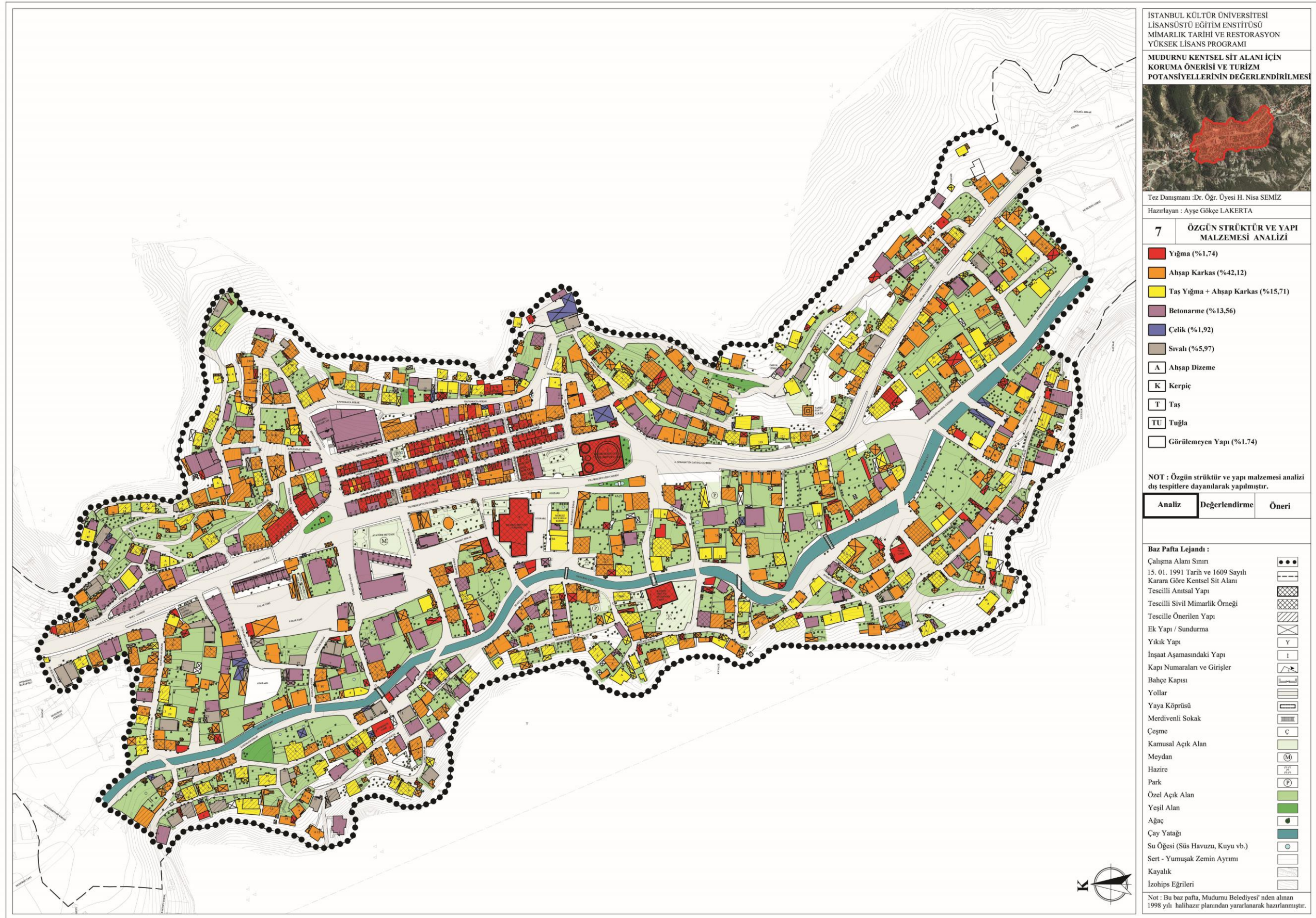
Anıtsal yapılarda yığma sistemin kullanıldığı görülmüştür. Tarihi arastadaki yapılar 1902 yılındaki yangından sonra dönemin teknolojiyle yeniden inşa edilmiştir. Yapılarda çelik malzemenin de kullanıldığı karma bir yığma sistem tercih edilmiştir. Zeminde taş ayaklar üzerine kiriş görevi gören çelik putreller yerleştirilmiş üzerine de kesme taş silmelerin oturtulduğu bir sistemle inşa edilmiştir (Şekil 3.16) (Yönetim Planı,2014:105). Bu yapılarda ikinci katlar tuğla yığma ya da ahşap karkas sistemle yapılmıştır.

Şekil 3. 16: Tarihi arastadaki yapıların yığma yapım sistemi

Geleneksel konutların inşası için ahşap malzemenin tercih edilme sebebi yörede kolaylıkla bulunabilen ucuz bir malzeme olmasıdır. Bu nedenle Mudurnu'da geç dönemlere kadar inşa edilen konutlarda ahşap malzeme kullanımı devam etmiştir. Konutlarda zemin katlar ahır, taşlık gibi kullanımlar sebebiyle genellikle taş yığma sistem kullanılmıştır. Üst katlarda ise ahşap karkas sistem kullanılmıştır. Ahşap karkas sistemde dolgu malzemesi olarak ahşap dizeme, kerpiç ve tuğla kullanılmıştır.

Özgün strüktür ve yapı malzemesi analizi dış tespitlere dayanılarak yapılmıştır. Bu nedenle çalışma alanındaki bazı yapıların strüktürleri ve yapı malzemeleri, yapı sıvalı olduğu için okunamamıştır. Bu yapılar analiz kapsamında sıvalı başlığı altında değerlendirilmiştir.

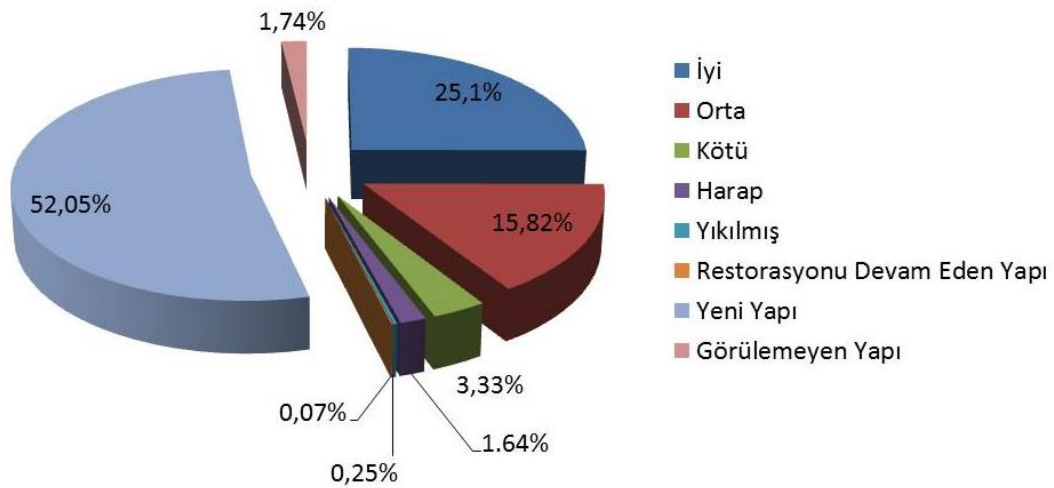

Şekil 3. 17: Özgün strüktür ve malzeme analizi paftası

3.2.6. Strüktür ve Malzeme Durumu Analizi

Bu analizde çalışma alanı içerisindeki yapıların mevcut strüktür ve malzeme durumları incelenmiştir. Analizde, iyi, orta, kötü, harap, yıkılmış yapı, restorasyonu devam eden yapı ve yeni yapı olmak üzere yedi gruba göre tespitler yapılmıştır. (Şekil 3.21) Bu analiz çalışmasında incelemeler sadece geleneksel yapılarda yapılmış, yeni yapılar dahil edilmeyerek yeni yapı başlığı altında belirlenmiştir.

Strüktür ve malzeme analizi sayısal olarak değerlendirildiğinde çalışma alanındaki yapıların %25,18'ini iyi, %15,82'sini orta, %3,33'ünü kötü %1,64'ünü harap %0,25'ini yıkılmış ve %0,07'sini restorasyonu devam eden ve %52,05'ini sıvalı yapılar oluşturmaktadır (Şekil 3.18).

Şekil 3. 18: Strüktür ve malzeme durumu analizi yüzdeleri

İyi; strüktürel ve malzeme bütünlüğünde herhangi bir sorun olmayan yapılardır. Bazılarında cephede sıva dökülmesi gibi strüktür ve yapı malzemesini ilgilendirmeyen bakım sorunları mevcuttur. Orta; strüktürel olarak iyi durumda olan malzemenin yıpranmış veya kısmen hasarlı olduğu yapılardır. Kötü; strüktürel ve malzeme olarak kısmen hasarlı veya genel olarak yıpranmış olan yapılar. Harap; strüktürel olarak ciddi sorunu olan ve malzeme olarak eksik durumda olan kullanılamayacak durumdaki yapılar. Yıkılmış yapı ise kısmen veya tamamen yıkılmış, malzeme olarak yoğun hasarlı ve eksik durumda olan yapılardır.

Ticari alandaki yapıların büyük bir çoğunluğu strüktür ve malzeme açısından iyi durumdadır. Kullanılmayan yapılar içerisinde kötü (Şekil 3.19) ve harap durumda olanlarda vardır. Geleneksel konutların çoğunluğunda yaşam devam ettiği için strüktür ve malzeme durumu iyi ve ortadır. Çalışma alanında restorasyon geçirmiş geleneksel konutlar mevcuttur. Bu restorasyonların bir kısmı mal sahipleri tarafından yaptırılmış, bir kısmı da onarım hibeleri ve çeşitli sponsorların desteği ile yapılmıştır. Kötü durumda olup kullanılan yapılar mevcuttur. Çalışma alanındaki harap olarak tanımlanan yapılar kullanılmayacak durumdadır (Şekil 3.20). Geleneksel mimarinin dışında kalan yapılar yeni yapı olarak tespit edilmiştir. Yeni yapı oranının çalışma alanında yüksek olmasının sebebi yeni yapılaşmanın yanı sıra konut bahçelerinde ihtiyaca yönelik olarak derme çatma yöntemlerle yapılan müstemilatların yeni yapı başlığı altında değerlendirilmesidir.

Şekil 3. 19: Strüktür ve malzemesi kötü durumda olan geleneksel yapı

Şekil 3. 20: Strüktür ve malzemesi harap durumda olan geleneksel yapı

Şekil 3. 21: Strüktür ve malzeme durumu analizi paftası

3.2.7. Tarihi Dönem Analizi

Mudurnu’da farklı dönemlere ait olan yapılar bulunmaktadır. Bu analiz çalışması için Mudurnu’nun tarihi ile ilgili araştırma yapılmış, görsel kaynaklar ve yapıların tipolojileri incelenerek hangi yüzyıllara ait olduğu tespit edilmiştir. Bu analizde çalışma alanı içerisinde beş farklı dönem tespit edilmiştir. 14. yüzyıl, 16. yüzyıl, 19. yüzyılın ikinci yarısı, 20. yüzyılın ilk yarısı ve 20. yüzyılın ikinci yarısı ve sonrası.

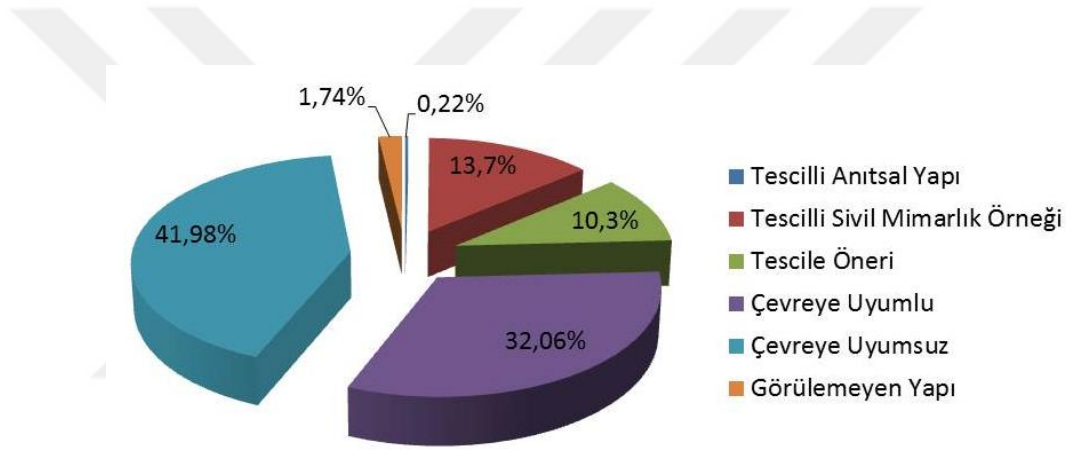
Çalışma alanının içerisinde Osmanlı’nın farklı dönemlerinde inşa edilmiş anıtsal yapılar bulunmaktadır. Erken Osmanlı Dönemi mimarisinin örneklerinden olan Yıldırım Bayezid Camii (Büyük Camii) Yıldırım Bayezid Hamamı 14. yüzyılda inşa edilmiştir. Çalışma alanındaki bir diğer anıtsal yapı olan Kanuni Sultan Süleyman Camii 16. yüzyılda inşa edilmiştir.

Tarihi arasta, 1902 yılında geçirdiği yangın sonrası yeniden inşa edilmiştir. Çarşı içerisinde bulunan yapıların yapım dönemleri 20. yüzyılın ilk yarısıdır. Geleneksel doku içerisindeki konutların yapım tarihleri 19. yüzyılın ikinci yarısı ve çoğunlukla 20. yüzyıldır. Saat kulesi, 19. yüzyılın sonunda inşa edilmiştir. Daha sonra 1902 yılındaki yangında tahrip olan saat kulesi 20 yüzyıl başından yeniden inşa edilmiştir.

3.2.8. Tarihi Değerlilik Analizi

Tarihi değerlilik analizinde çalışma alanı içerisindeki yapıların tescil durumu, tescile uygunluğu, tarihi çevreye uyum sağlayıp sağlamadığı incelenmiştir. Yapılar, tescilli anıtsal yapılar, tescilli sivil mimarlık örnekleri, tescile önerilen yapılar, çevreye uyumlu ve çevreye uyumsuz olmak üzere beş gruba ayrılmıştır (Şekil 3.23).

Tarihi değerlilik analizi sayısal olarak değerlendirildiğinde çalışma alanındaki yapıların %0,22'sini tescilli anıtsal, %13,7'sini tescilli sivil mimarlık örnekleri, %10,3'ünü tescile öneri, %32,06'sini çevreye uyumlu, %41,98'ini çevreye uyumsuz yapılar oluşturmaktadır (Şekil 3.22).

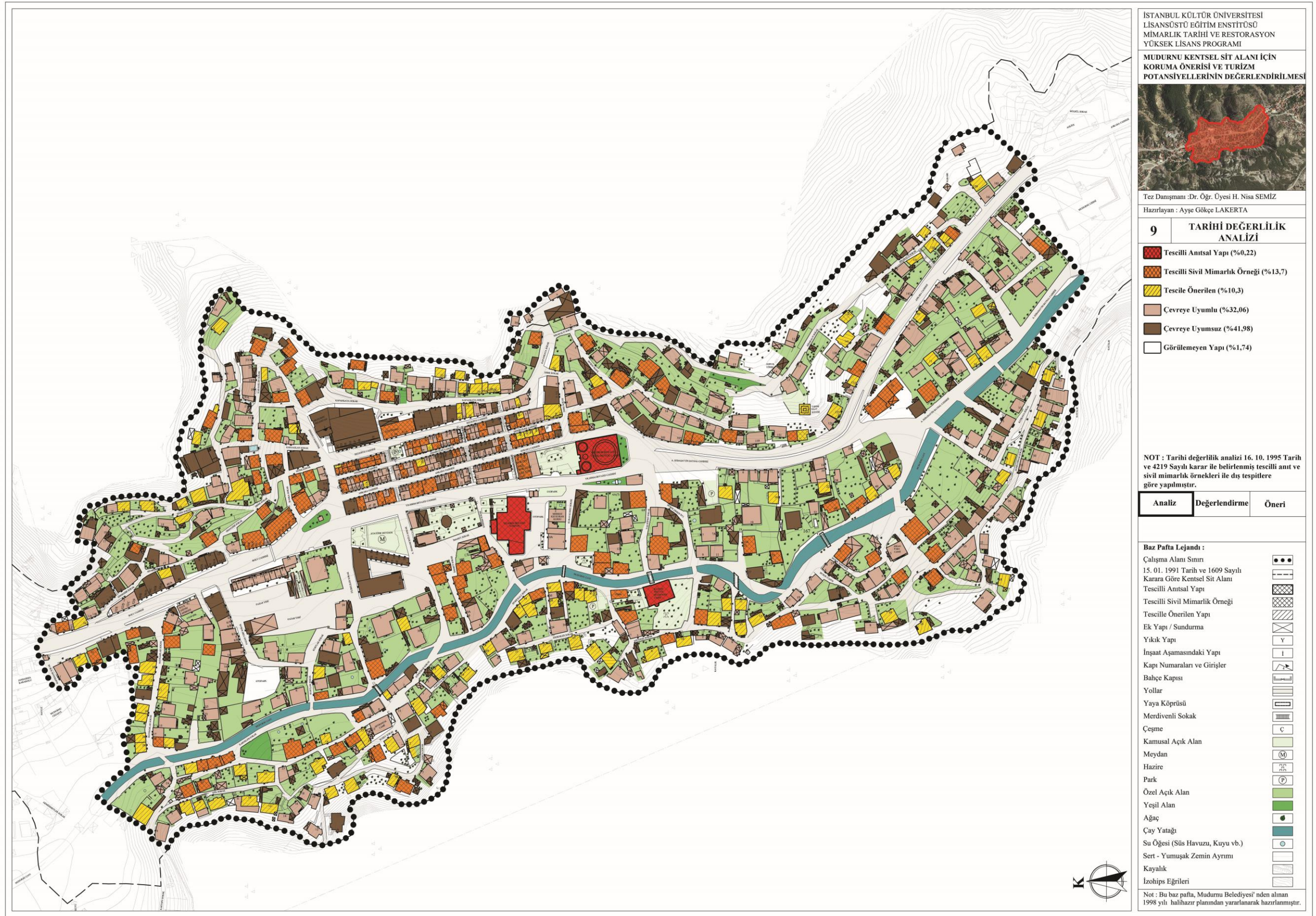
Şekil 3. 22: Tarihi değerlilik analizi yüzdeleri

Ankara I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 18.07.2013 tarihinde 814 sayılı kararı ile kentsel sit alanındaki plan ve cepheleri ile korunacak yapıların koruma kararları kaldırılmıştır. Bu yapılardan sadece 8 tanesinin tescile değer nitelikte olduğu belirtilerek tesciline karar verilmiştir.

Çalışma alanı içerisinde tescile önerilen yapıları belirlemek için yapılan incelemelerde öncelikle plan ve cephe ile koruma kararı kaldırılan yapılar incelenerek tescile öneriye uygun olanlar belirlenmiştir. Bunların yanı sıra, geleneksel yapılar arasında incelemeler sonucu tescile uygun olanlar tescile önerilen yapılar olarak belirlenmiştir. Tescile önerilen geleneksel yapılar, mimari yapımlar ve malzemeleri, değişmişlik durumları, cephelerinin ve cephe elemanlarının (kapı, pencere) tipolojiye uygunluğu incelenerek seçilmiştir.

Çalışma alanındaki yapıların çoğunluğunu çevreye uyumlu ve uyumsuz yapılar oluşturmaktadır. Çevreye uyumlu yapılar belirlenirken yapıların malzeme seçimi, kat yüksekliği, cephe elemanlarının tipi ve boyutu gibi özellikleri incelenerek seçilmiştir.

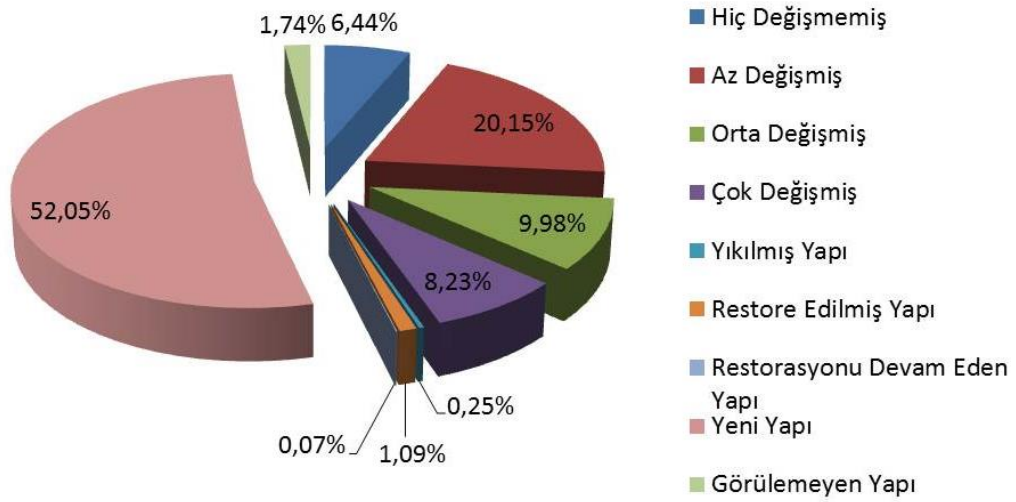

Şekil 3. 23: Tarihi değerlilik analizi paftası

3.2.9. Değişmişlik Durumu Analizi

Değişmişlik durumu analizinde çalışma alanı içerisindeki yapıların özgünlüklerini koruma durumları derecelendirilerek incelenmiştir. Bu analizde, hiç değişmemiş, az değişmiş, orta değişmiş, çok değişmiş, yıkılmış yapı, restore edilmiş yapı, restorasyonu devam eden yapı ve yeni yapı olmak üzere sekiz başlık kullanılarak sınıflandırma yapılmıştır (Şekil 3.25). Bu analiz çalışmasında değişmişlikle ilgili incelemeler sadece geleneksel yapılarda yapılmış, yeni yapılar dahil edilmeyerek yeni yapı başlığı altında belirlenmiştir.

Değişmişlik durumu analizi sayısal olarak değerlendirildiğinde çalışma alanındaki yapıların %6,44'ünü hiç değişmemiş, %20,15'ini az değişmiş, %9,98'ini orta değişmiş, %8,23'ünü çok değişmiş, %0,25'ini yıkılmış, %1,09'unu restore edilmiş, %0,07'sini restorasyonu devam eden ve %52,05'ini yeni yapılar oluşturmaktadır. (Şekil 3.24).

Şekil 3. 24:Değişmişlik durumu analizi

Yapılara zaman içerisinde ihtiyaca yönelik kütle ekleri, yörenin iklim şartlarından kaynaklı sebeplerle cephe elemanlarının değiştirilmesi, yapı malzemelerinde meydana gelen yıpranma ve eksilme sebebiyle malzeme değişimi, yapıların planlarına çağdaş yaşamın ihtiyacı olan mutfak, banyo gibi mekânların eklenmesi ve kiracıların kullandığı yapılarda katların farklı kullanıcılar tarafından kullanılıyor

olmasından dolayı meydana gelen plan değişikleri gibi değişimler olmuştur. Yapıların bazılarında işlev değişikliğinden kaynaklanan değişimlerde söz konusudur.

Hiç değişmemiş yapı, özgün niteliklerini tamamen koruyan yapılardır. Az değişmiş yapı, cephede bir – iki pencere veya kapı açıklığının ya da malzemenin sınırlı bir bölge değiştiği yapılardır. Orta değişmiş yapılar, daha fazla pencere veya kapı açıklığının değiştiği ve malzemenin daha çok değiştiği yapılardır. Çok değişmiş yapılar ise özgün niteliklerini tamamen kaybetmiş, strüktürel ve malzeme olarak değişen, cephe elemanlarının tamamen değiştiği ve tipolojiden çok farklı olan dışarıdan bakıldığında tarihi yapı özelliklerin tamamen kaybetmiş yapılardır.

Çalışma alanında hiç değişmemiş ve az değişmiş yapı oranı, orta değişmiş ve çok değişmiş yapıların oranında fazladır. Çalışma alanında restorasyonu yapılmış ve devam eden yapılarda mevcuttur.

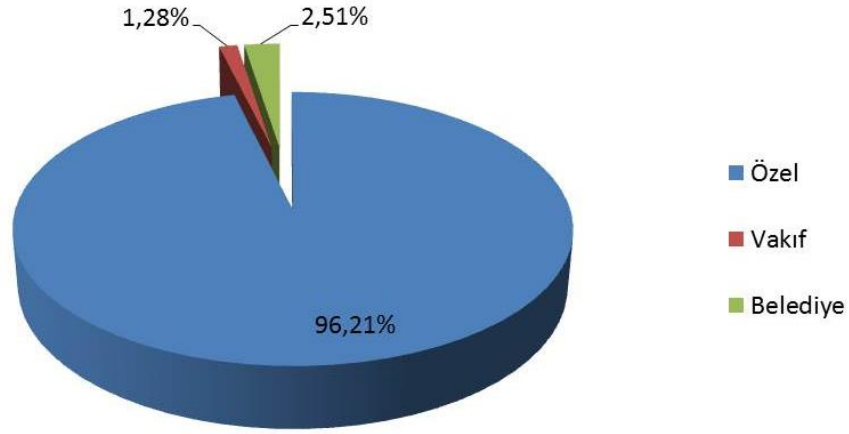

Şekil 3. 25: Değişimlik durumu analizi paftası

3.2.10. Mülkiyet Analizi

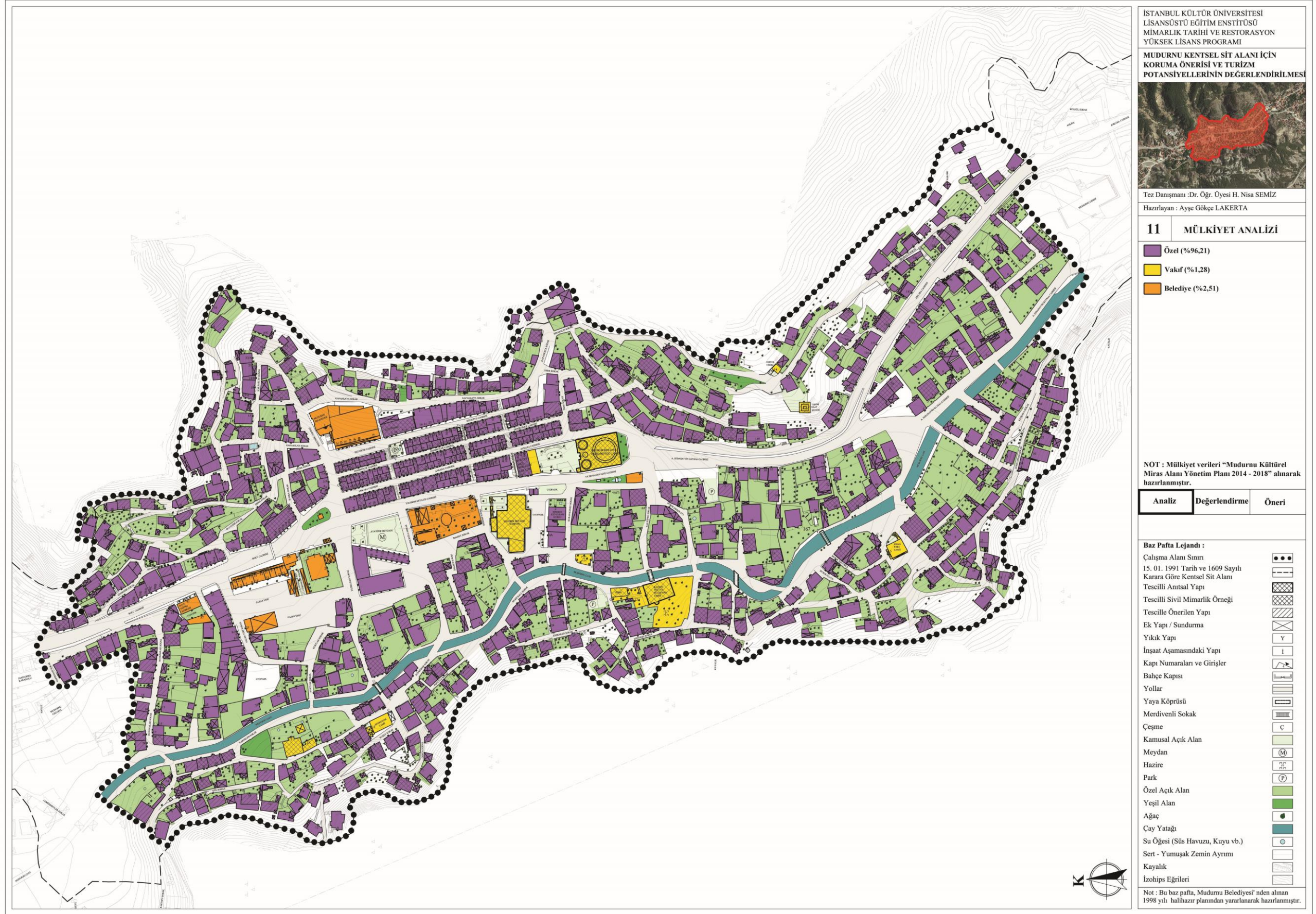
Mülkiyet analizinde çalışma alanındaki yapıların güncel mülkiyet durumları ve kimlere ait olduğu incelenmektedir. Mülkiyet analizi, Mudurnu Kültürel Miras Alanı Yönetim Planı 2014 – 2018’den ve Mudurnu Belediyesi’nden alınan verilere göre oluşturulmuştur.

Mülkiyet analizi sayısal olarak değerlendirildiğinde; çalışma alanındaki yapıların %96,12’si özel, %2,51’i belediye ve %1,28 vakıf mülkiyetindedir. (Şekil 3.26)

Şekil 3. 26: Mülkiyet analizi yüzdeleri

Alandaki yapıların çoğunluğunun özel mülkiyette olması yapı için avantajları olabileceği gibi dezavantajları da var. Özel mülkiyet, yapılar için özgün kullanıcı ve özgün işlevle kullanılan geleneksel yapıların korunması ve sürekliliği için avantajdır. Geleneksel yapılarda mülkiyet devri ya da hisseli mülkiyetten kaynaklanan sorunlar yaşanabilmektedir. Yapının terk edilmesi, bakım – onarım yapılmaması vb. Anıtsal yapılar, türbeler ve hazireler vakıf mülkiyetindedir. Belediye mülkiyetinde olan yapılarda bulunmaktadır (Şekil 3.27). Ayrıca özel mülkiyette olup Mudurnu Belediyesi’nin yap işlet devret modeli ile kullandığı yapılarda bulunmaktadır.

Şekil 3. 27: Mülkiyet analizi paftası

3.3. Çalışma Alanının Çevre Bazında Analizi

Bu başlık altında çalışma alanındaki tarihi çevre ile ilgili mevcut durumu belgelemek için çevresel veriler, yol kaplamaları ve trafik durumu analizleri yapılmıştır.

3.3.1. Çevresel Veriler Analizi

Çevresel veriler analizinde çalışma alanı içerisindeki tarihi dokunun çevre verileri incelenmektedir. Bu analizde tarihi doku içerisinde bulunan meydanlar, çeşmeler, köşe pahları, bakı noktaları, merdivenli sokaklar, özgün kanal, niteliksiz yapı, muhtesek yapı ve sundurma gibi niteliksiz ekler, trafo, parklar, hazireler, sokak lambaları ve yangın vanaları tespit edilerek incelenmiştir. (Şekil 3.44)

Çalışma alanı içerisinde meydan niteliği taşıyan 5 adet alan tespit edilmiştir. Çalışma alanında düzenlenmiş bir meydan olan Atatürk Meydanı (Şekil 3.28) dışındaki diğer meydanlar organik doku içerisindeki sokakların birleşimiyle kendiliğinden oluşmuş meydanlardır. Tespit edilen diğer meydan biri Yıldırım Bayezid Camii'nin güneyinde oluşmuştur. Diğer iki meydan konut alanı içerisinde yer alan Seyrancı Camii ve Sinan Paşa Camii'nin önünde oluşmuş meydanlardır. Bunların yanı sıra yerleşimin kuzeyinde Belediye Caddesi ve Bolu Caddesinin kesişim alanında oluşmuş meydandır.

Şekil 3. 28: Atatürk Meydanı

Çalışma alanı içerisinde 20 adet çeşme bulunmaktadır. Çeşmelerin çoğu kullanılır durumdadır. Çeşmelerden 3 tanesi tescillidir (Şekil 3.29 – Şekil 3.30) ve tarihi arasta içerisinde bulunmaktadır.

Şekil 3. 29: Arastada bulunan tescilli çeşmeler

Şekil 3. 30: Arastada bulunan tescilli çeşme

Çalışma alanındaki geleneksel yapılarda, çok yaygın olmamakla birlikte zemin katlarda köşe pahları bulunmaktadır. Çalışma alanı içerisinde köşe pahu bulunan 17 adet yapı tespit edilmiştir. (Şekil 3.31 – Şekil 3.32)

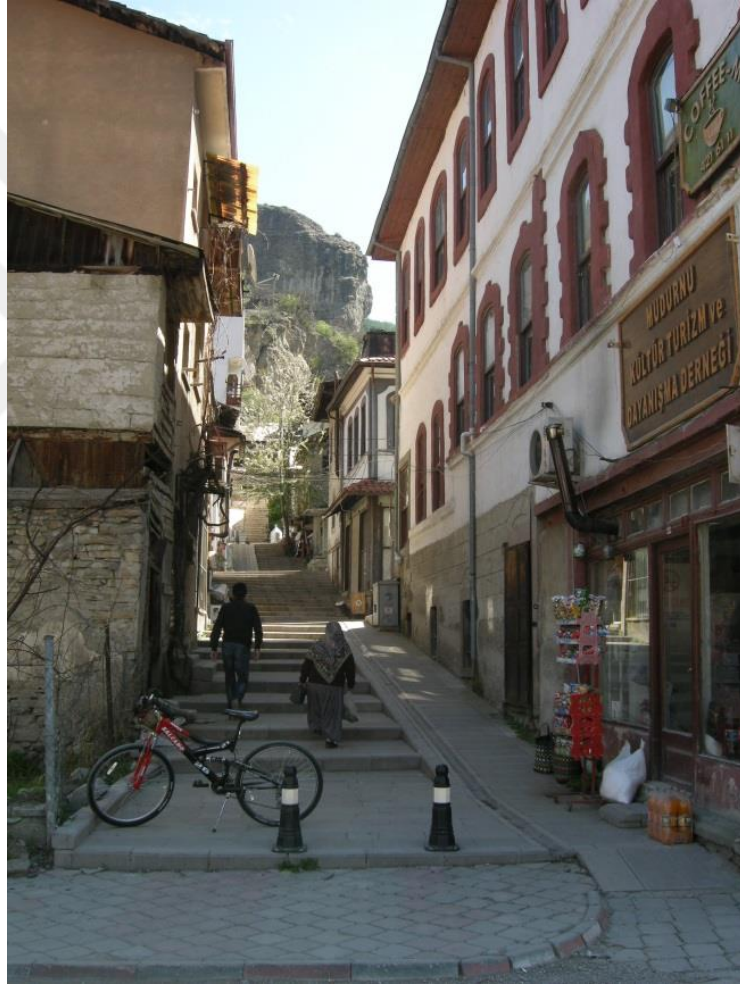

Şekil 3. 31: Geleneksel konutta köşe pahu

Şekil 3. 32: Kanuni Sultan Süleyman Camii köşe pahu

Çalışma alanında yapıların vadi yamaçlarına topografyaya uygun yerleşimi sonucu vadilere karşılıklı olarak bakıldığında ve vadiden yamaçlara doğru bakıldığında etkileyici ve ilginç bakı noktaları oluşmuştur. Ayrıca arazinin eğimine bağlı olarak 20 adet merdivenli sokak yer almaktadır. Tarihi arasta, birbirine paralel üç sokaktan oluşmaktadır. Bu sokaklar birbirlerine merdivenli sokaklarla bağlanmaktadır. Tarihi arastada 10 adet merdivenli sokak bulunmaktadır (Şekil 3.33). Ek olarak konut alanları içerisinde topografyaya bağlı olarak 10 adet merdivenli sokak bulunmaktadır.

Şekil 3. 33: Tarihi arastadaki merdivenli sokak

Bunun yanında çalışma alanında tarihi arastanın güneydoğusunda, bugün kullanılmayan özgün kanal bulunmaktadır. (Şekil 3.34, Şekil 3.35)

Şekil 3. 34: Çalışma alanı içerisindeki özgün kanal

Şekil 3. 35: Çalışma alanındaki özgün kanal

Alan içerisindeki niteliksiz yapılar, geleneksel konutlara sonradan eklenen yapılar, konut girişlerine yapılmış sundurmalar ve konut bahçelerine kömürlük, kümes vb. kullanımlar için yapılmış müstemilatların bir kısmıdır.

Çalışma alanında iki adet de hazire bulunmaktadır. Bunlardan biri Kanuni Sultan Süleyman Camii'nin batı yönünde ve kible tarafında bulunan ve hazire olarak kullanılan bahçesidir. (Şekil 3.36) Hazirede, Halveti tarikatine mensup önemli kimselerle birlikte başka tarikatlere mensup önemli kişilerin mezarları bulunmaktadır. Çalışma alanındaki diğer hazire alanı Abdurrahim Tırsî Haziresi'dir.(Şekil 3.37) Hazire, Mudurnu Çayı'nın doğusunda konut alanlarının içerisinde yer almaktadır. Hazire içerisinde 8 adet mezar bulunmaktadır.

Şekil 3. 36: Kanuni Sultan Süleyman Camii Haziresi

Şekil 3. 37: Abdurrahim Tırsî Haziresi (Türbesi) (2019)

Alandaki sokak lambaları beton direkler şeklindedir ve yapı adalarının etrafında bulunmaktadır. Alanda 1 adet trafo bulunmaktadır. Sokakların birçoğu itfaiyenin giremeyeceği kadar dar olduğu için alan içerisinde olası yangınlara müdahale edilebilmesi için 9 adet yangın söndürme vanası yer almaktadır. (Şekil 3.38)

Şekil 3. 38: Çalışma alanı içerisindeki yangın söndürme vanası

Çalışma alanı içerisinde 2 adet pazar yeri yer almaktadır. İlçede pazar, Cumartesi günleri kurulmaktadır. Pazar yerlerinden düzenlemiş olan Kazanlar Köy Ürünleri Pazarı'dır. (Şekil 3.39) Mudurnu Pazarı'nın kurulduğu alan ise pazarın kurulacağı günlerde düzenlenip diğer günlerde taşıt trafiğine açık bulunmaktadır. Mudurnu Pazarı'nın kurulduğu Cumartesi günlerinde hem satış hem alışveriş yapmak için köylerden gelen halk kent merkezine gelmektedir ve bu nedenle yoğunluk yaşanmakta ve sirkülasyon artmaktadır.

Şekil 3. 39:Kazanlar Köy Ürünleri Pazarı

Alanda 4 adet de park bulunmaktadır. Parklardan iki tanesi çocuk parkı olarak düzenlenmiştir. (Şekil 3.40) Bu çocuk parkları fiziksel ve çevresel şartlar bakımından çocukların kullanımına çok elverişli değildir. Atatürk Meydanı'nın kuzeyinde bulunan alan çay bahçesi ve park olarak düzenlemiştir. Tarihi arasta içerisinde de Ahi Evran Parkı bulunmaktadır. (Şekil 3.41)

Şekil 3. 40: Çalışma alanı içerisindeki çocuk parkları

Şekil 3. 41: Tarihi arastadaki Ahi Evran Parkı

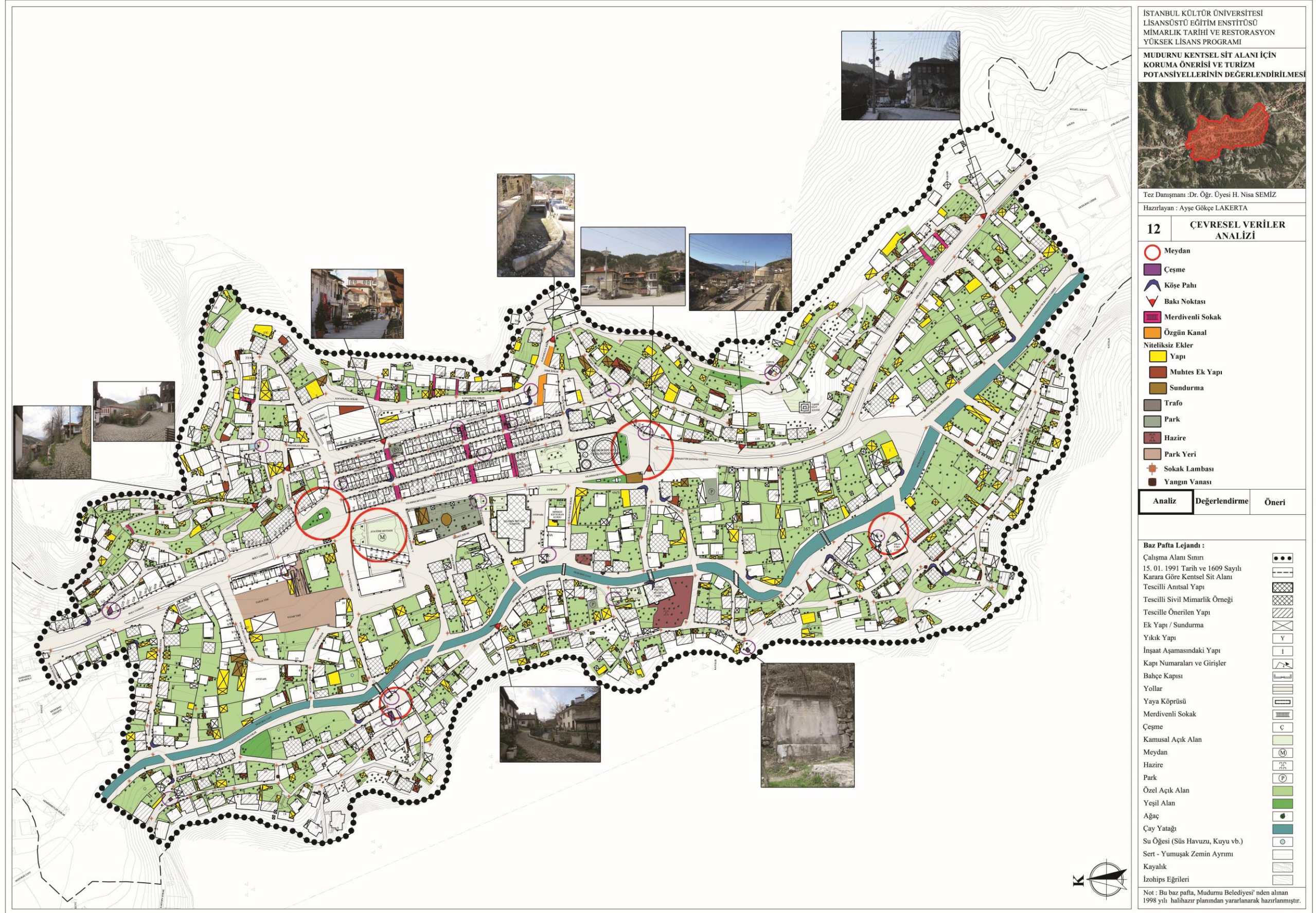
Çalışma alanında bulunan kent mobilyaları ise kent merkezinin girişinde bulunan tak (Şekil 3.43), oturma birimleri olan banklar, atık ayrıştırma kutuları (Şekil 3.42), tarihi çevre ile ilgili bilgilendirme levhaları, çocuk oyun parklarında bulunan elemanlar ve sergilenen yöresel objelerdir.

Şekil 3. 42: Atık ayrıştırma kutuları

Şekil 3. 43: Mudurnu kent merkezi girişindeki tak

Şekil 3. 44: Çevresel veriler analizi paftası

3.3.2.Yol Kaplamaları ve Trafik Durumu Analizi

Yol kaplamaları ve trafik durumu analizinde çalışma alanındaki cadde ve sokakların kaplama malzemelerinin çeşitleri, trafik akış yönleri, trafiğe kapalı sokaklar, Mudurnu Çayı üzerinde bulunan köprüler, çıkmaz sokak ve otopark alanları incelenmektedir. (Şekil 3.48)

Şekil 3. 45: Arnavut kaldırımı kaplı, ortaya meyilli sokak

Mudurnu’da yapıların topografyaya uygun yerleşmesiyle oluşan organik doku içerisinde, eğimden dolayı çok dik, kıvrımlı ve dar sokaklar bulunmaktadır. Sokaklar yağmur sularının taşkınlara sebep olmasını engellemek amacıyla ortaya meyillidir. (Şekil 3.45) Yerleşimin organik dokusu içerisinde çıkmaz sokaklar da vardır. Çalışma alanı içerisinde 15 adet çıkmaz sokak yer almaktadır.

Tarihi arastanın bulunduğu birbirine paralel sokaklar araç trafiğine kapalıdır. Mudurnu’da çıkmaz sokaklar haricindeki tüm sokaklar çift yönlü trafiğe açıktır. Fakat Mudurnu’da yerleşim içerisinde bazı sokaklar çok eğimli ve dar olması sebebiyle araç trafiğine uygun değildir. Çalışma alanı içerisinde en yoğun trafiğin

olduğu alan yerleşimin ticari merkezinin yer aldığı tarihi arasta çevresi ve Bolu Caddesi'dir. Mudurnu Çayı'nın doğusunda kalan ticari merkezle ilişkili ve çaya paralel ilerleyen Bolu Caddesi, kentin en önemli ana akslarından biridir. Mudurnu kent merkezi boyunca kuzey – güney doğrultusunda devam etmektedir. Bolu Caddesi, güneye doğru uzanan bölümleri sırasıyla; Yıldırım Beyazıt Caddesi, A. Sebahattin Baysal Caddesi isimlerini almış ve daha sonra cadde çatallaşarak iki kola ayrılmaktadır. Güneydoğu yönündeki kol Ankara Caddesi adını alırken güneybatı yönünde ilerleyen kolu ise A. Sebahattin Baysal Caddesi olarak devam etmektedir.

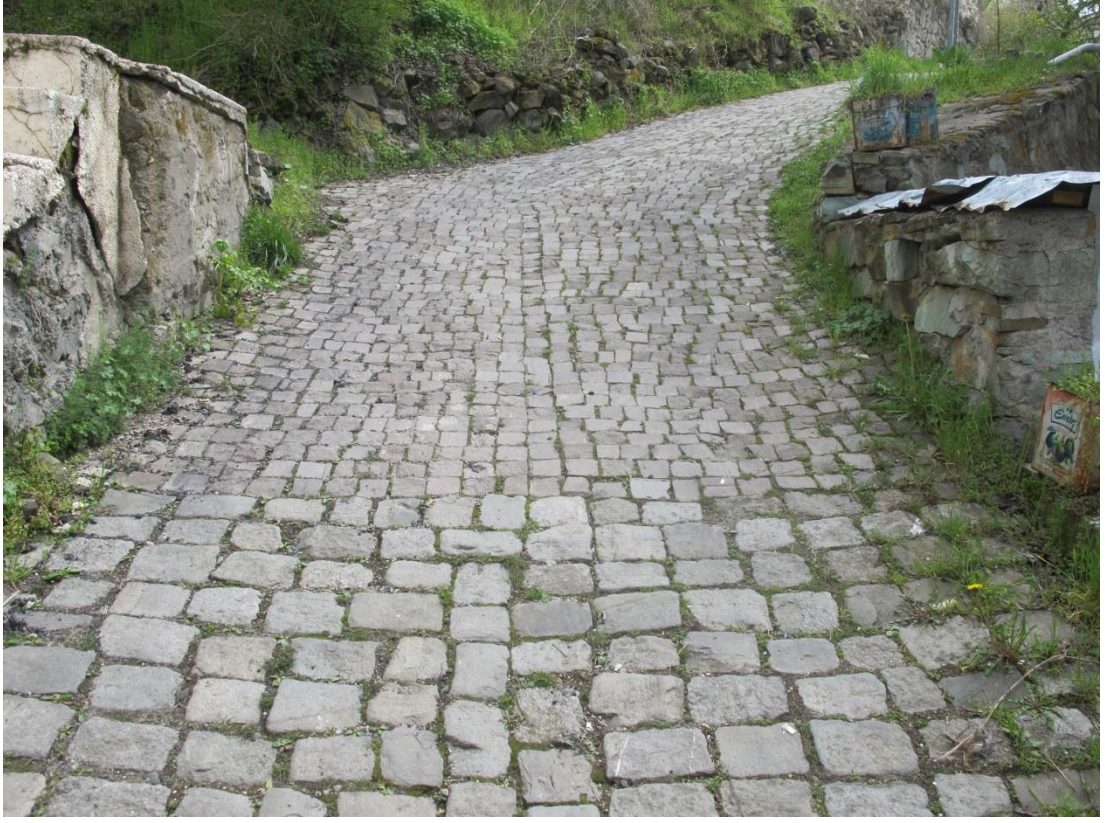
Çalışma alanın genelinde ulaşım yaya trafiğine elverişlidir. Mudurnu Çayı çevresindeki konut alanlarının bulunduğu bölgede yaya trafiği, araç trafiğinden daha fazladır. Mudurnu Çayı'nın batısına geçiş, köprülerle sağlanmaktadır. Çalışma alanı içerisinde 15 adet köprü bulunmaktadır. Köprülerin 5 adedi araç trafiğine kapalı, sadece yaya trafiğine uygundur.

Mudurnu'da düzenli bir otopark alanı yoktur. Araçlar kaldırım kenarlarına geliş güzel park edilmektedir. Gündüz saatlerinde bazı dar sokaklarda park eden araçlar sebebiyle sokaklar trafiğe kapanmaktadır.

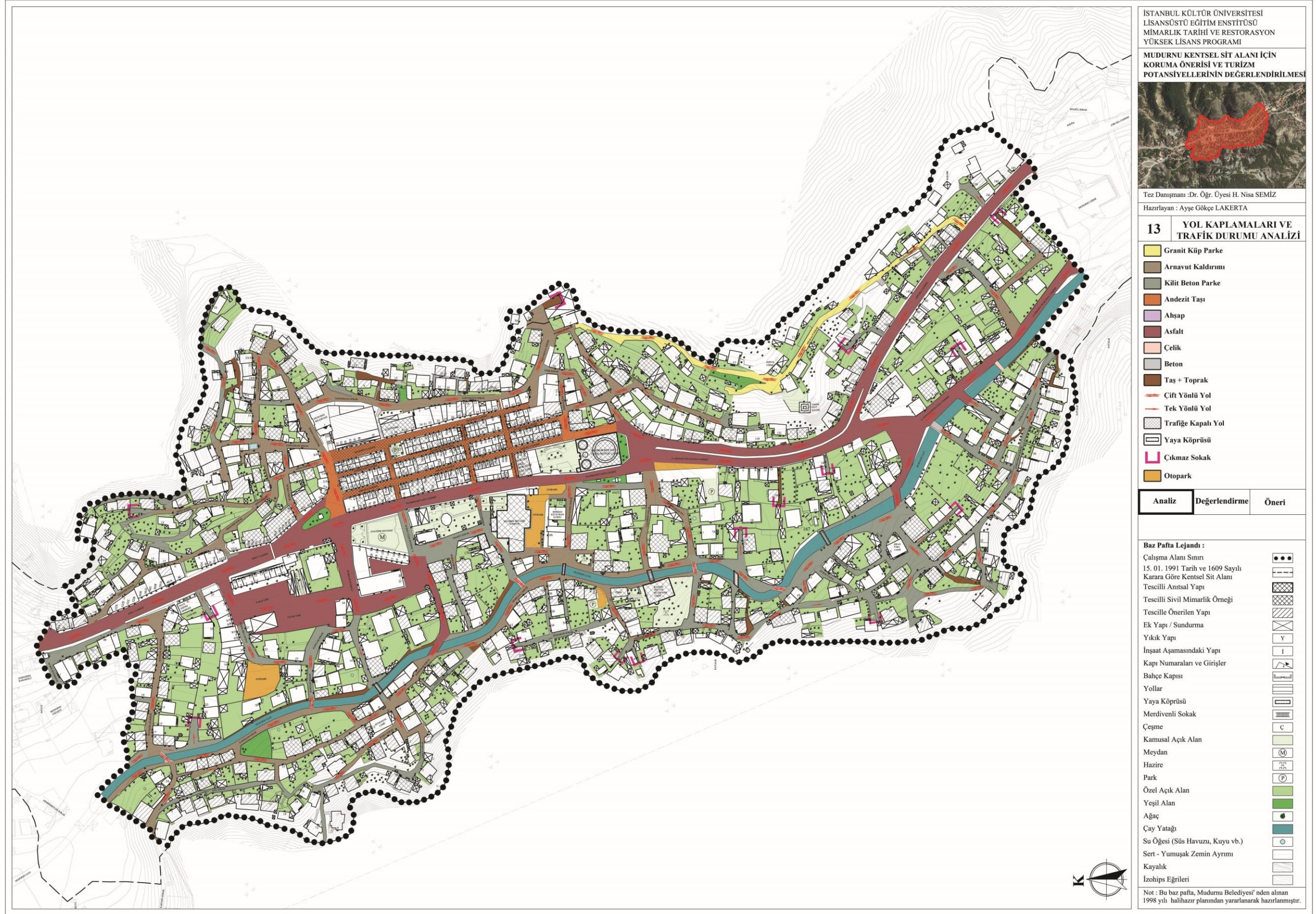

Şekil 3. 46: Tarihi arastada andezit taş kaplama

Çalışma alanındaki yol kaplaması malzeme çeşitleri; granit küp parke, arnavut kaldırımı, (Şekil 3.45) kilit beton parke, andezit taşı (Şekil 3.46), ahşap, asfalt kaplama, çelik, beton, taş+topraktır. Çalışma alanındaki özgün yol kaplaması günümüze ulaşmamış olan Hisaraltı Sokak'ta özgün ile uyumlu olarak doğal taştan granit küp parke uygulaması yapılmıştır (Şekil 3.47).

Şekil 3. 47: Hisaraltı Sokak'ta arnavut kaldırımının bitişi özgün yol kaplaması uygulamasının başlangıcı (Granit küp parke)

Şekil 3. 48: Yol kaplamaları ve trafik durumu analizi

3.4. Çalışma Alanının Değerlendirilmesi

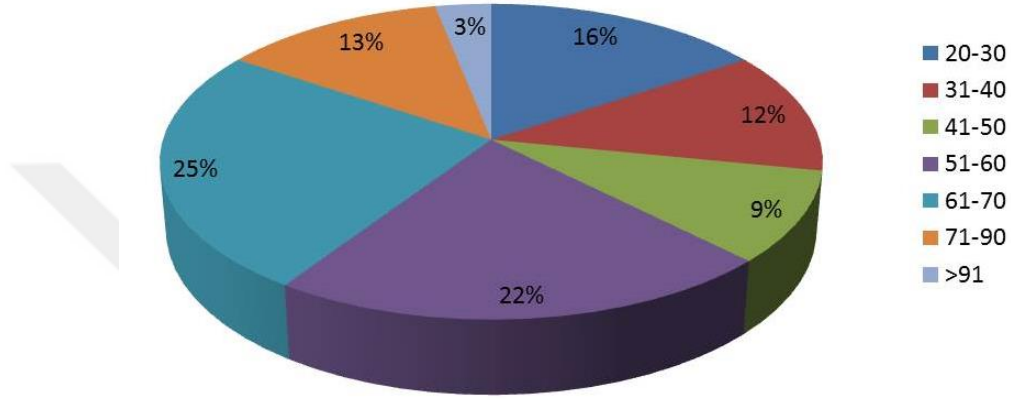
3.4.1. Sosyal Yapının Değerlendirilmesi

Çalışma alanının sosyal yapısında geçmişten günümüze kadar meydana gelen bozulmaların tespit edilmesi ve alandaki sosyal yapının anlaşılabilmesi için incelenip değerlendirmesi amacıyla sosyal anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Geleneksel yapıların kullanıcılarına uygulanan anket çalışması sonucunda elde edilen verilerle, yerli halkın demografik yapısı, eğitim düzeyi, ekonomik durumu ve sosyal güvenceleri, tarihi yapıların kullanım şekli, kullanıcıların yapıyla, yapının içerisinde bulunduğu tarihi çevre ve mahalleleriyle ilgili memnuniyet durumları, problemleri ve istekleri, yaşadıkları tarihi çevrenin ve tarihi yapıların korunması ile ilgili eğilimlerinin saptanması, tarihi çevreyle turizm arasındaki ilişki ve Mudurnu'daki kültürel turizm faaliyetleriyle ilgili görüşleri tespit edilmiştir.

Sosyal anket çalışması, 16 geleneksel konut ve 16 geleneksel ticari yapı olmak üzere toplam 32 yapıya iki farklı anket olarak uygulanmıştır. Geleneksel konutlara uygulanan sosyal ankette 41 soru bulunmaktadır. (Ek-1) Yapılan anket çalışmasında 11 geleneksel konuta girilebilmiş, 5 geleneksel konutun kullanıcılarıyla da sokakta görüşülmüştür. Geleneksel konutların bazılarında yapının bölünerek kullanılması sebebiyle bu yapılarda sosyal anket çalışması yapı içerisindeki haneye uygulanmıştır. Geleneksel ticari yapılara uygulanan sosyal ankette 33 soru bulunmaktadır. (Ek-2) Yapılan anket çalışmasında özellikle Mudurnu'nun yerlisi olarak tanınan kişilerle görüşülmeye özen gösterilmiştir. Bunun yanı sıra Bolu'nun Merkez ilçesi, Göynük, Nallıhan gibi Mudurnu'nun çevresinde bulunan ilçelerden ve başka şehirlerden gelerek Mudurnu'ya yerleşmiş olan kişilerle de görüşülmüştür. Anket yapılan geleneksel konut ve geleneksel ticari yapılar çalışma alanı içerisindeki yerleri ve fotoğrafları baz pafta üzerinde gösterilmiştir. (Şekil 3.51)

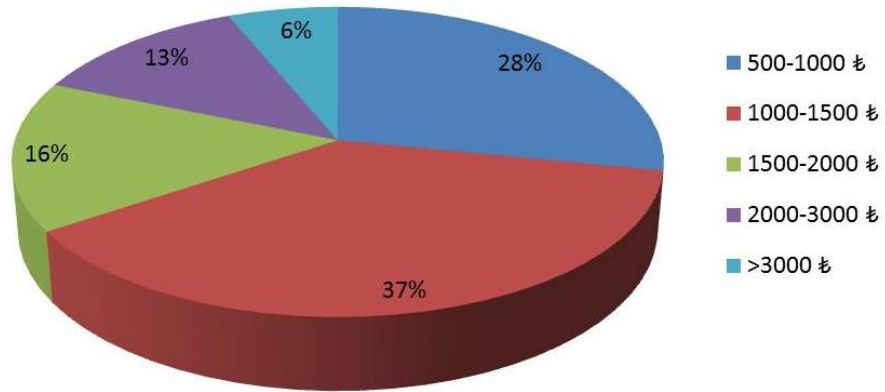
Anket sonuçları, konut ve ticari yapı olarak ayrı ayrı değerlendirilmiş ve soruların cevapları yüzde olarak hesaplanmış ve tablolaştırılmıştır (Şekil 3.52 – Şekil 3.53).

Çalışma alanındaki geleneksel konut ve geleneksel ticari yapılara yapılan anketler için görüşülen kişilerin yaş dağılımı incelendiğinde; %16'sı 20-30 yaş, %12'si 31-40 yaş, %9'u 41-50 yaş, %22'si 51-60 yaş, %25'i 61-70 yaş, %13'ü 71-90 yaş ve %3'ü 91 yaş üstündedir. (Şekil 3.49) Anket sonuçlarına göre 50 yaş üstündekiler grafiğin %63'ünü oluşturmakta olduğu ve çalışma alanının yaş ortalamasının yüksek olduğu görülmektedir.

Şekil 3.49: Yaş dağılımları

Çalışma alanındaki geleneksel konut ve geleneksel ticari yapılara yapılan anketler için görüşülen kişilerin gelir düzeyi incelendiğinde; %28'inin 500-1000 ₺, %37'sinin 1000-1500 ₺, %16'sının 1500-2000 ₺, %13'ünün 2000-3000 ₺, %6'sının 3000 ₺ üzeri gelire sahiptir. (Şekil 3.50) Çalışma alanındaki nüfusun gelir düzeylerine bakıldığında nüfusun büyük bir kısmının düşük ve orta gelirli olduğu görülmektedir.

Şekil 3.50: Gelir düzeyi dağılımı

Geleneksel konutlara uygulanan anket sonuçları aile yapısı bilgileri, konut – aile ilişkisi, konut – çevre ilişkisi, yenileme koruma ilişkisi ve Mudurnu – turizm ilişkisi olmak üzere ve yapının beş ana başlık altında tablolatırılmıştır. (Şekil 3.52)

Mudurnu’da geleneksel konutlarda yapılan anket çalışmasının sonuçlarına göre aile yapısı bilgileri incelendiğinde; hanede yaşayan kişi sayısı anket uygulanan hanelerin %87’sinde 1-3 kişi, %13’ünde 4-6 kişiden oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlardan görüldüğü üzere hanede yaşayan kişi sayısı 1-3 kişi arasındır. Bu bilgiden yola çıkarak geçmişteki geleneksel büyük aile yapısının azaldığı ve çekirdek aile yapısının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Ekonomik nedenlerle genç nüfusun büyük oranda Mudurnu’dan ayrılmış olması ve ankete katılan kişilerin yaş dağılımı grafiğinden elde edilen sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, Mudurnu’da yalnız veya iki kişi yaşayan aile büyüklerinin yoğunlukta olduğu görülmektedir.

Anket katılan kişilerin öğrenim durumları değerlendirildiğinde, %56’sının ilkökul, %6’sının lise %38’inin üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Ankete katılan kişiler arasında ortaokul mezunu olan kimse bulunmaktadır. Anket için görüşülen kişilerin sosyal güvence durumu değerlendirildiğinde ise %38’inin SSK, %31’i emekli sandığı, %19’unun BAĞ-KUR, %6’sının diğer kuruluşlara bağlı olduğu ve %6’sının herhangi bir sosyal güvenci olmadığı sonucu elde edilmiştir.

Geleneksel konutlarda uygulanan anketlerin sonucuna göre konut – aile ilişkisi incelendiğinde, ankete katılanların %87’si Mudurnu’nun yerlisi, %13’ü Mudurnu’nun dışındandır. Bu değerlendirme sonucunda ilçede yaşayan halkın çoğunluğunu özgün kullanıcıların oluşturduğu söylenebilir. Mudurnu’nun dışından gelenler son 5 yıldır Mudurnu’da ikamet eden tayin, evlilik vb. sebeplerle Mudurnu’ya gelerek yerleşmiş kişilerdir. Geleneksel konutların mülkiyet durumu incelendiğinde ankete katılanların %94’ü mal sahibi %6’sı kiracıdır.

Katılımcıların geleneksel konutta oturma süreleri bakıldığında, %12’si 0-10 yıl, %6’sı 10-20 yıl, %13’ü 20-30 yıl ve %69’u 30 yıl ve üstü olduğu tespit edilmiştir. 20 yıldan uzun süredir aynı konutta oturanlar Mudurnu’nun yerlisi sayılmakta ve anket sonuçlarına göre çalışma alanındaki halkın %82’sini oluşturmaktadır. Çalışma alanında ikamet ettikleri konutlardan önceki ikametgâh yeri sorulduğunda %6’sının

aile büyüklerinden kalan ev olduğu için aynı evde, %19'unun aynı mahallede, %25'inin farklı mahallede, %6'sının Mudurnu'nun köyünde, %19'unun Bolu'nun farklı ilçesinde, %25'inin farklı şehirde ikamet ettiği tespit edilmiştir. İkamet ettikleri konutu tercih etme sebebi sorulduğunda, %82 oranında mal sahibi olmaları, %6 oranında merkezi olması, %6 oranında işe yakın olması, %6 oranında eski oturdukları konutun yetersiz olması sebebiyle tercih edildiği belirlenmiştir.

Hanenin büyüklüğü ile ilgili yorumları sorulduğunda katılımcıların %88'lik kısmı yeterli olduğu, %6'lık kısmı büyük olduğu ve %6'lık kısmı ise küçük olduğu yorumunda bulunmuştur. Hanenin mevsimsel kullanım durumu sorulduğunda, %94'ünün yaz – kış, %6'sının yaz mevsiminde kullanıldığı saptanmıştır. Geleneksel konutlarda tüm katların kullanım durumu sorulduğunda tüm katların kullanımı %81'lik dilimi oluştururken %19'luk dilimi ise kullanılmayan kat veya katların olduğu yapılar oluşturmaktadır. Konutlarda katların kullanım oranlarına bakıldığında, bodrum katlar %12, zemin katlar %35, birinci katlar %35, ikinci katlar %14, üçüncü katlar %2, çatı katları ise %2 oranında kullanılmaktadır. Mudurnu'da yaygın olan çekirdek ailelere, geleneksel konutlarda yalnız yaşayan kullanıcılara yapının büyük gelmekte ve yapının bazı katların kullanılmamaktadır. Ayrıca geleneksel konutun bölünüp katların bağımsız hanelere dönüştürülerek kiraya verilmesi sebebiyle de konutlarda kullanılmayan katlar bulunmaktadır. Çalışma alanındaki hanelerin oda sayısına bakıldığında, %19'unun iki odalı, %12'sinin üç odalı, %25'inin dört odalı, %44'ünün beş ve üzeri sayıda odaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Çalışma alanı içerisinde anket yapılan hanelerin tamamında tüm odalar kullanılmaktadır.

Anket yapılan geleneksel konutların %31'ine eklenen veya çıkarılan bir takım mekânlar bulunmaktayken %69'unda eklenen veya çıkarılan mekânlar bulunmamaktadır. Anketlerden geleneksel konutların çoğunun özgün plan şemasının korunduğu sonucunun tespit edilmesinin yanı sıra %69'luk dilimde yer alan geleneksel konutlardan girilebilenlerde yapılan gözlemlere göre plan şemasında merdivenin yeri ve boyutlarının değiştirmek, odaları duvarlarla bölmek veya odaları genişletmek vb. müdahalelerin yapılmış olduğu gözlemlenmiştir.

Geleneksel konutların %62'sinde müstemilat bulunduğu, %38'inde müstemilat bulunmadığı tespit edilmiştir. Müstemilatların kullanım durumuna bakıldığında, %37'sinin kömürlük / odunluk, %27'sinin kullanılmayan eşya deposu, %27'sinin fırın evi, %9'unun çardak olarak kullanıldığı görülmektedir. Anket yapılan konutların %69'unda taşlık veya bahçe olduğu, %31'inde taşlık ve bahçe bulunmadığı saptanmıştır. Taşlık veya bahçenin kullanım durumuna bakıldığında, %7'sinin kömürlük / odunluk, %7'sinin kullanılmayan eşya deposu, %7'sinin hayvan barındırmak, %50'sinin sebze / bitki yetiştirmek ve %29'unun bahçe olarak kullanıldığı öğrenilmiştir.

Anket çalışması sonuçlarına göre konut – çevre ilişkisi incelendiğinde, Mudurnu'nun iyi yönleri ile ilgili görüşleri sorulduğunda %33'ü doğası ve doğal güzelliklerinden, %33'ü memleketi olmasından, %11'i insani ilişkilerden, %11'i sakin ve huzurlu bir yer olmasından, %4'ü yaşam koşulların kolay olmasından, %4'ü tarihi dokusundan ve %4 'ü güvenli bir yer olmasından bahsetmiştir. Mudurnu'nun sorunlu yönleri ile ilgili görüşleri sorulduğunda ise %15'i su, %45'i yol, %15'i çöp, %15'i koku ve %10'luk bir kısım Mudurnu'nun herhangi bir sorunu olduğunu düşünmediklerini belirtmişlerdir. Ankete katılanların %87'sinin yaşadıkları mahalleden memnun olduklarını belirtirken, memnun olmayanların rahatsız olunan durumlar sorulduğunda %50 oranında kirlilik, %17 oranında koku, %33 oranında başıboş dolaşan köpeklerin varlığından rahatsız olduğu tespit edilmiştir. Katılımlara yaşadıkları mahallenin ihtiyaçları sorulduğunda %17 oranında bakım – onarıma, %44 oranında yolların iyileştirilmesi, %17 oranında çöp sorunun giderilmesi cevapları alınırken, katılımcıların %28'i mahallelerinin herhangi bir ihtiyacı olduğunu düşünmediklerini belirtmişlerdir. Ankete katılanların tamamı komşularıyla görüştiklerini ve komşuların birbirleriyle geçinebildiklerini söylemiştir. Anket sonuçlarına göre katılanların % 13'ünün Mudurnu'da oturan akrabaları ve % 14'ünün Bolu'da oturan akrabaları vardır. Yaşadıkları konutun yakın olmasını istedikleri yerler sorulduğunda %6 oranında park, %94 oranında konutun her yere yeterince yakın olduğu cevabı alınmıştır.

Geleneksel konutlarda uygulanan anketlerin sonucuna göre yenileme - koruma ilişkisi incelendiğinde, katılımcıların yaşadıkları konuttan %94'ü memnunken, %6'sı kısmen memnun olduklarını belirlenmiştir. Anket çalışmasının uygulandığı

konutların %94'ünde daha önce onarım yapılmıştır. Konutlarda ihtiyaç duyulan onarımları %15 oranında sıva - boya yenileme, %9 oranında doğramaların onarımı / yenilenmesi, %9 oranında mutfak / banyo onarımı, %9 oranında konuta mutfak / banyo büyütülmesi, %3 oranında kat ilavesi, %26 oranında çatı onarımı, %20 oranında ısıtma sisteminin yenilenmesi ve %6 oranında diğer onarımlar oluşturmaktadır. Katılımcıların tamamı onarımı engelleyen koşulların olduğunu belirtmiştir. Onarımı engelleyen koşulların, %82'sini ekonomik durum %6'sı sağlık sorunları / yaşlılık, %6'sı yapının koruma altında olması ve %6'sı diğer koşullar kaynaklandığı tespit edilmiştir. Anket sonuçlarına göre yerel halkta % 56 oranında devlet desteği ile konutlarda onarım yaptırma eğilimi olduğu görülmüştür.

Katılımcıların %81'i geleneksel konutları tercih ederken %19'u yaşadıkları geleneksel konut yerine apartman dairesi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Geleneksel konutu tercih etme nedenleri sorulduğunda %44 oranına mal sahibi olunması, %19 oranında ahşap yapının sağlık için daha uygun olması, %12 oranında yapı koşullarının elverişli olması, %12 oranında yapının merkezi konumda olması ve %13 oranında manevi sebepler olduğu tespit edilmiştir. Apartman dairesi tercih etme nedenleri sorulduğunda %34 oranında yapısal sorunlar, %33 oranında hanenin büyüklüğünün ile ilgili sorunlar ve %33 oranında hanenin ısıtılması ile ilgili sorunlar olduğu anlaşılmıştır. Katılımcılara yaşadıkları geleneksel konuttan taşındıkları durumda nereye gitmek istedikleri sorulduğunda %87'si aynı mahallede kalmayı tercih ettiklerini belirtirken %13'ü Bolu'nun başka bir ilçesine taşınmak isteyebileceklerini belirtmiştir.

Ankete sonuçlarına yapıların koruma eğilimleri ile ilgili soruya katılımcıların %87'si korunmalı, %6'sı yıkılmalı ve %7 bilmiyorum şeklinde cevaplamıştır. Alınan cevaplara göre Mudurnu'da yerel halkta geleneksel yapıların korunması gerekliliği ile ilgili bir bilinç olduğu görülmektedir.

Anket çalışması sonuçlarına göre Mudurnu - turizm ilişkisi incelendiğinde, ankete katılanların tamamı tarihi yapılar ile turizm arasında bir ilişki olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Buna bağlı olarak Mudurnu'daki kültürel turizm faaliyetlerinin düzeyi sorulduğunda %6'sı az olduğunu, %44'ü orta düzeyde olduğunu, %50'si çok olduğunu belirtmiştir. Mudurnu'da kültürel turizm

faaliyetlerinin gelişimi ile ilgili istekleri sorulduğunda %87'si evet, %13' ü hayır cevabını vermiştir. Kültür turizminin gelişme isteğinin nedenleri sorulduğunda %60 oranında ekonomik katkı, %6 oranında Mudurnu'nun kültürünün canlı tutulması, %27 oranında Mudurnu'nun merkezinin canlanması ve kalabalıklaşması, %7 oranında turist varlığının Mudurnu'yu geliştireceğinin düşünülmesi olduğu tespit edilmiştir. Mudurnu'daki kültürel turizmin ekonomik yapıya katkısı sorulduğunda %94 oranında var, %6 oranında bilmiyorum cevabı alınmıştır. Sosyal yapıya katkısı sorulduğunda %88 oranında var, %6 oranında yok ve %6 oranında bilmiyorum cevapları alınmıştır. Turizm ile ilgili alınan cevaplara göre Mudurnu'da yerel halkta ilçedeki turizm faaliyetlerinin gelişme isteği oldu ve turizmin sosyal ve ekonomik yönden Mudurnu'ya katkı sağlayacağı düşüncenin olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 3. 51: Sosyal anket çalışmasının uygulandığı yapılar

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MUDURNU KENTSEL SİT ALANI İÇİN
KORUMA ÖNERİSİ VE TURİZM
POTANSİYELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

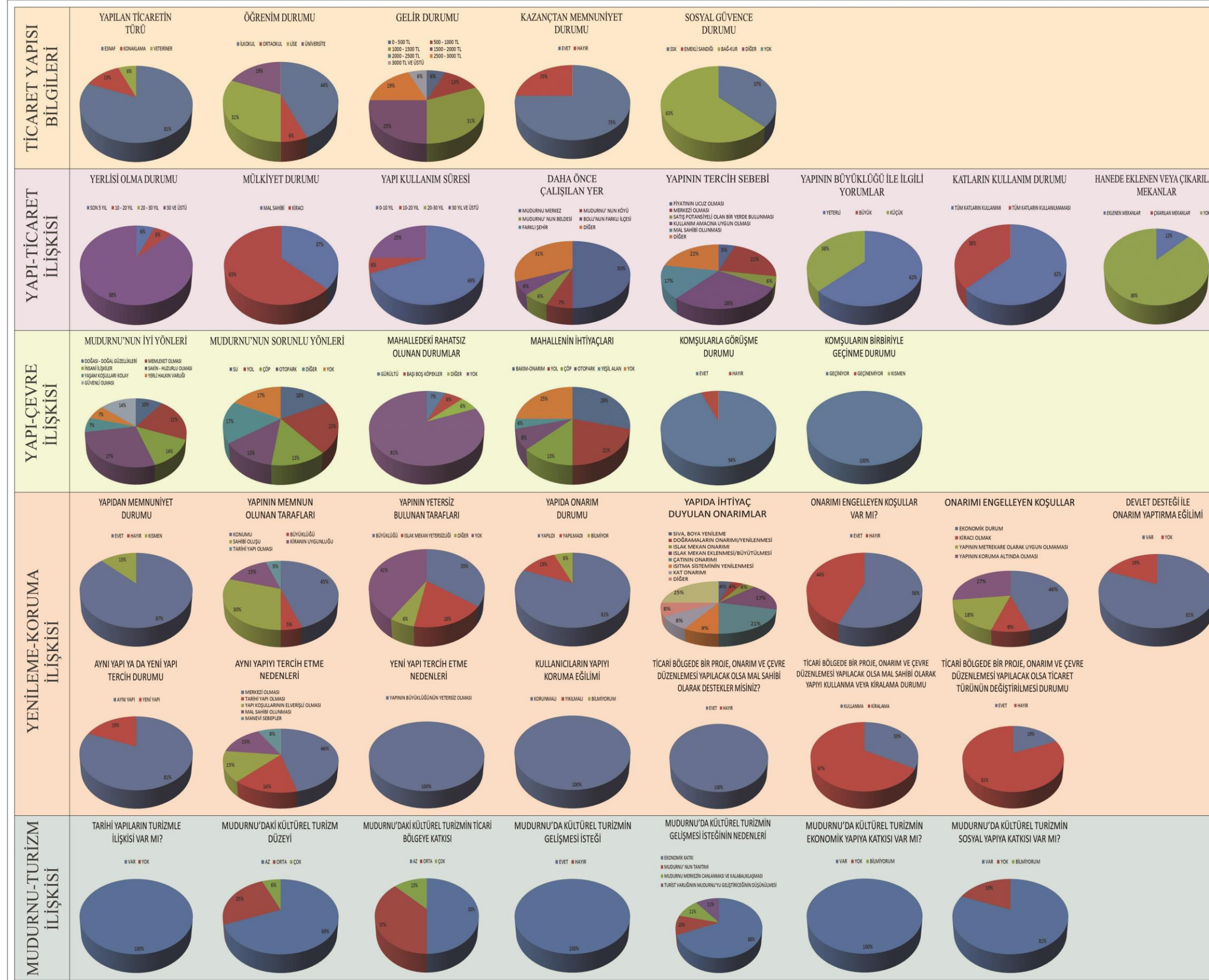
Tez Danışmanı :Dr. Öğr. Üyesi H. Nisa SEMİZ
Hazırlayan : Ayşe Gökçe LAKERTA

15 GELENEKSEL KONUT
SOSYAL ANKET SONUÇLARI

NOT: KULLANILMADA OLAN 16 GELENEKSEL KONUT VE
GELENEKSEL KONUTLARDA HULUNAN HANELERE
UYGULANAN ANKET SORULARININ CEVAP YÜZDELERİ.

Analiz	Değerlendirme	Öneri
--------	---------------	-------

Şekil 3. 52: Geleneksel konutlarda yapılan sosyal anket sonuçları paftası

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**MUDURNU KENTSEL SİT ALANI İÇİN
KORUMA ÖNERİSİ VE TURİZM
POTANSİYELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Tez Danışmanı :Dr. Öğr. Üyesi H. Nisa SEMİZ
Hazırlayan : Ayşe Gökçe LAKERTA

16 GELENEKSEL TİCARİ YAPI
SOSYAL ANKET DİLEMLERİ

NOT: KULLANILMAKTA OLAN 16 GELENEKSEL TİCARİ
YAPILARIN UYGULANAN ANKET SORULARININ CEVAP
YÜZDELERİ.

Analiz	Değerlendirme	Öneri
--------	---------------	-------

Şekil 3. 53: Geleneksel ticari yapılarda yapılan sosyal anket sonuçları paftası

3.4.2. Fiziksel Yapının Değerlendirilmesi

Çalışma alanında yapı ve çevre bazında yapılan analiz sonucunda elde edilen verilerle çalışma alanının fiziksel değerlendirilmesi yapılırken SWOT analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda her bir analiz başlığı için çalışma alanının güçlü yönleri, zayıf yönleri, tehditleri ve potansiyelleri belirlenmiştir (Şekil 3.54).

3.4.1.1. Çalışma Alanının Güçlü Yönleri

Çalışma alanı genel olarak değerlendirildiğinde, Mudurnu'nun İstanbul, Sakarya, Eskişehir ve Ankara gibi büyük merkezlere yakınlığı karayolu ulaşımı için kolay bir konumda olması, tarihi İpek Yolu güzergâhı üzerinde bulunmasından dolayı tarih boyunca önemli bir yerleşim yeri ve ticari merkez olması, korunması gerekli anıtsal yapıların ve sivil mimarlık örneklerinin oluşturduğu geleneksel kent dokusunun büyük ölçüde korunarak günümüze ulaşmış olması, Mudurnu'da geleneksel yaşama dayalı bir sosyal yapının olması, Ahilik geleneğinin yaşatılarak sürdürülüyor olması ve çalışma alanı dışında olmasına rağmen Bizans döneminde inşa edilen Mudurnu Kalesi'nin duvar kalıntılarının var olması yerleşimin güçlü yönlerindedir.

Doluluk – boşluk analizine göre çalışma alanının güçlü yönleri, yerleşimin özgün organik kent dokusunun korunmuş olması, özel açık alan olarak gösterilen konut bahçelerinin kentsel yeşil dokuya katkısını olmasıdır. Kat sayısı analizine göre, özgün kat yüksekliğinin hem konut alanlarında hem de ticari merkezde büyük oranda korunmuş olması yerleşimin güçlü yönlerinden biridir. Yapı kullanım durumu analizine göre, çalışma alanı içinde tamamen kullanılan yapı oranının (%72,76) fazla olması yerleşimin güçlü bir yönünü oluşturmaktadır.

İşlevsel dağılım analizine göre, çalışma alanında anıtsal dini yapılar (2 adet) ve hamamların (2 adet) varlığı, tarihi yapıların özgün kullanım oranının fazla olması, ticaret ve konut alanlarının özgün bir şekilde kent içerisinde düzenli olarak ayrılmış olması çalışma alanının güçlü yönleri olarak tespit edilmiştir. Özgün strüktür ve yapı malzemesi analizine çalışma alanının güçlü yönü, özgün strüktür ve yapı malzemesinin kullanıldığı tarihi yapıların günümüze kadar ulaşmış olmasıdır.

Strüktür ve malzeme durumu analizine göre, strüktür ve malzemenin iyi durumda olduğu anıtsal yapılar ile sivil mimarlık örnekleri içerisinde strüktür ve malzemenin açısında iyi (%25,1) ve orta (%15,82) durumda olan yapıların varolması çalışma alanının güçlü yönlerini oluşturmaktadır.

Tarihi dönem analizine göre çalışma alanın güçlü yönü, Osmanlı'nın farklı dönemlerinde inşa edilmiş olan anıtsal yapıların varlığıdır. Tarihi değerlilik analizine göre, çalışma alanı içerisinde üç adet tescilli anıt bulunması, tescilli sivil mimarlık örneklerinin %13,7 oranında günümüze kadar korunarak ulaşmış olması ve tescile önerilebilecek nitelikte olan sivil mimarlık örneklerinin olması yerleşimin güçlü yönlerini oluşturmaktadır. Değişmişlik durumu analizine göre, çalışma alanı içerisinde %6,44 oranında hiç değişmemiş ve %20,15 oranında az değişmiş yapıların olması yerleşimin güçlü yönü olarak tespit edilmiştir.

Mülkiyet durumu analizine göre, Vakıflar Genel Müdürlüğü mülkiyetinde bulunan anıtsal yapıların olması, özel mülkiyette olan sivil mimarlık örneklerinin olması, bazı kamusal kullanım alanlarının belediye mülkiyetinde olması çalışma alanının güçlü yönleri olarak tespit edilmiştir. Çevresel verile analizine göre çalışma alanının güçlü yönleri, Mudurnu Çay'ının olması, kenti ikiye ayıran Mudurnu Çayı üzerinde yer alan yaya ve araç geçitleri, özgün dokuyla oluşmuş meydanların olması, Atatürk Meydanı ve pazar yerinin olması, hazire alanlarının varlığı, günümüze ulaşmış olan tarihi çeşmelerin olması, tarihi saat kulesinin olması, merdivenli sokakların varlığı, Mudurnu'nun topografyasının vadi niteliğinde olması nedeniyle oluşmuş çok sayıda bakı noktasının bulunması ve kullanılmayan özgün kanalın bulunmasıdır. Yol kaplamaları ve trafik durumu analizine göre, günümüzde araç trafiğine kapalı olan tarihi arastayı oluşturan caddeler ve merdivenli sokaklar yerleşimin güçlü yönlerini oluşturmaktadır.

3.4.1.2. Çalışma Alanının Zayıf Yönleri

Çalışma alanı genel olarak değerlendirildiğinde, yerli ve özellikle genç halkın çeşitli nedenlerle Mudurnu'dan ayrılması, TOKİ ile gelen yeni yapılaşmanın tarihi yapıları terk etme eğilimini arttırmış olması, geleneksel zanaatkârların yaşlarının ilerlemesi sebebiyle mesleği terk etmesi, yerel halkın bulunduğu tarihi yapıların korunması konusunda yeterli bilince sahip olmaması, Mudurnu'nun kültürel turizme yönelik tanıtım çalışmalarının yetersizliği ve yerli turist sayısının istenilen düzeyde olmaması ve çalışma alanı dışında olmasına rağmen Mudurnu'da tavukçuluk ve diğer endüstriyel faaliyetlerin doğal çevreye olumsuz etkilerinin olması yerleşimin zayıf yönleridir.

Doluluk – boşluk analizine göre, yıkılmış yapı parsellerinin yapı adası içerisinde tanımsız alanlar oluşturması, konut bahçelerinde bulunan niteliksiz müstemilatların parsellere düzensiz dağılmış olması ve kamusal açık alan ve yeşil alan düzenlemelerinin yetersiz olması çalışma alanının zayıf yönlerindedir. Kat sayısı analizine göre çalışma alanının zayıf yönleri, tarihi yapılara eklenmiş muhdes normal kat ekleri ve muhdes teras kat ekleri olması ve özgün kat sayısı ile uyumsuz yükseklikte yeni yapıların varlığıdır. Yapı kullanım durumu analizine göre, tarihi yapılarda ısıtma problemi vb. nedenlerle yapıların kullanım oranının azalması, tarihi yapının, özgün kullanıcısı olan mal sahibi tarafından satılması, kiraya verilmesi veya terk edilmesiyle yapının bakımının periyodik olarak yapılamaması çalışma alanının zayıf yönlerini oluşturmaktadır.

İşlevsel dağılım analizine göre, tarihi yapılarda özgün işlevin değişmesinin yapının özgün niteliğine zarar vermesi. Geleneksel konutların zemin katlarına gelen ticaret işlevinin cephe ve planda değişikliklere sebep olması, yapı parsellerine sonradan eklenen müstemilat işlevli niteliksiz yapıların varlığı, tarihi arasta ve çevresinde yoğunlaşan ticaret işlevinin konut alanlarına sıçraması yerleşimin zayıf yönleri olarak tespit edilmiştir. Özgün strüktür ve yapı malzemesi analizine göre, özgün strüktür korunmuş olsa bile malzemesi büyük oranda yenilenen yapılar, tarihi yapının özgün strüktür ve malzemesi ile uyumsuz kat ve kütle ekleri, tarihi yapılarda kısmi bakım ve basit onarımlarda uyumsuz malzeme kullanılması yerleşimin zayıf yönlerindedir. Strüktür ve malzeme durumu analizine göre çalışma alanının zayıf

yönü, terk edilmiş tarihi yapıların bakımsızlıktan dolayı kötü ve harap durumda olmasıdır.

Tarihi dönem analizine göre, çalışma alanında bulunan tarihi yapıların, mimari elemanlarının değişmesi ile temsil ettikleri tarihi dönem özelliklerini kaybetmesi yerleşimin zayıf bir yönünü oluşturmaktadır. Tarihi değerlilik analizine göre, çalışma alanında tarihi çevreye uyumsuz yapıların olması, çalışma alanında tescilli parsel üzerine tamamen yeni yapıların yapılmış olması yerleşimin zayıf yönlerini oluşturmaktadır. Değişmişlik durumu analizine göre çalışma alanının zayıf yönleri, sivil mimarlık örneklerinde farklı kullanım veya farklı kullanıcı sebebiyle özgün niteliklerinin değişmesi, yine sivil mimarlık örneklerinde özellikle zemin kat cepheleri ve özgün kat planları çok değişmiş olan tarihi yapılar varlığı ve yeni yapıların yapılmasıyla özgün tarihi dokunun zarar görmesi yerleşimin zayıf yönleri olarak tespit edilmiştir.

Mülkiyet durumu analizine göre, özel mülkiyette olan yapıların kısmen veya tamamen kullanımının terk edilmesiyle strüktür ve malzeme açısından sorunların meydana gelmesi çalışma alanının zayıf yönüdür. Çevresel verile analizine göre, pazar yerinin düzensiz olması ve ticari alanda arastadaki dükkânların cephelerinde bulunan düzensiz tabela ve soba boru çıkışlarının oluşturduğu görüntü kirliliği yerleşimin zayıf yönlerini oluşturmaktadır. Yol kaplamaları ve trafik durumu analizine göre çalışma alanının zayıf yönleri, özgün yol kaplamalarının yok olması, dar ve dik eğimli yollardan çift yönlü trafik akışı olması, topografyanın dikliğinden dolayı organik doku içerisinde özellikle kış mevsiminde yayaların dolaşım güvenliğinin olmaması ve yerli halkın ve turizm amaçlı gelen ziyaretçilerin kullanabileceği düzenli bir otopark alanının bulunmamasıdır.

3.4.1.3. Çalışma Alanının Potansiyelleri

Çalışma alanı genel olarak değerlendirildiğinde, Mudurnu'nun bulunduğu konumu açısından turizme elverişli olması, Anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örneklerinin oluşturduğu geleneksel dokusu, Mudurnu Kent Müzesi, Mudurnu Ahilik Müzesi ve Pertav Naili Boratav Kültür Evi (MUKTUDER) gibi müzelerin varlığı, Ahilik geleneği, yöresel yemekler, geleneksel el sanatları ve el emeği ile üretilen iğne oyaları gibi somut olmayan kültür mirasının varlığı nedeniyle kültür turizmi potansiyelinin olması, çevresindeki göller ve mesire alanları ve sahip olduğu doğal güzellikleriyle doğa turizmine ve kaplıca bölgelerine yakınlığı nedeniyle de termal turizme kaynak oluşturacak alanların bulunması, Mudurnu'da bulunan türbelerin varlığının bölgedeki inanç turizmi açısından etkili olması, yerleşimin içerisinde düzenlenerek kullanılabilir (rekreasyon, peyzaj düzenlemesi vb.) alanların olması ve çalışma alanının dışında yer alan arkeoloji parkının bulunması ve Abant İzzet Baysal Üniversitesi bünyesinde bulunan Mimari Restorasyon Yüksek Okulu'nun Mudurnu'da olması yerleşimin potansiyellerini oluşturmaktadır.

Doluluk – boşluk analizine göre, yıkılmış yapı parsellerine geleneksel kent dokusuyla uyumlu yapıların yapılması, kentsel planma ile nitelikli kamusal açık alan ve yeşil düzenlemesinin yapılabileceği tanımsız boş alanların olması çalışma alanının potansiyellerindedir. Yapı kullanım durumu analizine göre çalışma alanının potansiyeli, tamamen kullanılan yapı oranının artma ihtimali ile kentteki canlılığın artmasıdır. İşlevsel dağılım analizine göre, ticari kullanımın arastadaki devamlılığının turizmi etkileme ihtimali, geleneksel zanaatların (demircilik vb.) devamlılığının sağlanabilir olması yerleşimin potansiyelleri olarak tespit edilmiştir.

Özgün strüktür ve yapı malzemesi analizine göre çalışma alanının potansiyeli, özgün strüktür ve malzemesini korumuş tarihi yapıların nitelikli bakım ve onarımla kullanımının sürdürülebilir olmasıdır. Strüktür ve malzeme durumu analizine göre çalışma alanının potansiyeli, strüktür ve malzeme durumu açısından iyi ve orta durumda olan yapıların basit bakım ve onarımlarla kullanılabilir olmasıdır. Tarihi değerlilik analizine göre çalışma alanının potansiyeli, yeni yapılaşmanın tarihi çevreye uyumlu olarak yapılma potansiyelinin olmasıdır.

Değişmişlik durumu analizine göre çalışma alanının potansiyeli, çalışma alanı içerisinde % 20,15 oranında az değişmiş ve % 9,98 oranında orta değişmiş olan yapıların özgüne dönüştürülebilme ihtimalidir. Mülkiyet durumu analizine göre kamu mülkiyeti olan alanlarda, kamusal kullanım önerme potansiyeli olmalıdır. Çevresel veriler analizine göre, şu anda kullanılmayan özgün kanalın kullanılma potansiyeli, atıl durumda olan çeşmelerin yeniden kullanılma potansiyeli ve Mudurnu Çayı'nın ıslah edilebilir olması ve çay çevresinin kamusal kullanım yerleşimin potansiyellerini yerleşimin oluşturmaktadır

3.4.1.4. Çalışma Alanın Tehditleri

Çalışma alanı genel olarak değerlendirildiğinde, sivil mimarlık örnekleri için gerekli koruma önlemlerinin alınmamasından dolayı geleneksel dokunun özgün nitelikleri kaybetmesi, geliştirilmesi amaçlanan turizmin faaliyetlerinin kontrolsüz olması sonucu geleneksel dokunun rant ve dönüşüm baskısı yaşaması ve sosyal yapıda kültürel yozlaşma riskinin olması, Arapların bölgede gerçekleştireceği Burj Al Babas projesi ile yerele uyumsuz mimari ve yükseklikte olması ve bu projenin bitimi sonrasında bölgeye gelecek olan yabancı nüfusun etkileri ile ilçe sosyal ve kültürel yapısında yozlaşma olması yerleşimin tehditlerini oluşturmaktadır.

Doluluk – boşluk analizine göre, yeni inşa edilecek yapıların mevcut parselasyon düzeninde sorunlara sebep olması çalışma alanındaki tehditlerden biridir. Kat sayısı analizine göre, çevreye uyumsuz yeni yapılaşmanın artmasıyla geleneksel dokunun özgün kat sayısının korunamaması ve tarihi yapıya niteliksiz ve uyumsuz ek yapılması eğiliminin artması ile özgünlüğün yitirilecek olması çalışma alanının tehditlerini oluşturmaktadır. Yapı kullanım durumu analizine göre, mevsimsel ve haftasonu kullanımının yaygınlaşması ve sürekli kullanıcının azalması ile kentin canlılığının azalması riski, yapıların büyük olması nedeniyle üst katların kullanılmaması, kullanılmayan veya kısmen kullanılan yapıların periyodik bakım / onarımlarının yapılmaması nedeniyle strüktür ve malzeme durumlarında bozulmaların olması, çalışma alanının tespit edilen tehditlerdendir.

İşlevsel dağılım analizine göre, tarihi yapılarda özgün kullanımın değişmesinin yapının niteliğine zarar vermesi riski çalışma alanında tehdit oluşturmaktadır. Özgün strüktür ve yapı malzemesi analizine göre, betonarme sistemin çalışma alanındaki yoğunluğunun artış eğilimi göstermesi ve buna bağlı olarak geleneksel dokunun bozulması riski tehdit oluşturmaktadır. Strüktür ve malzeme durumu analizine göre, strüktür ve malzeme açısından kötü durumda olan yapıların çevre için fiziksel ve sosyal sorun oluşturma riski, maliyetler sebebiyle bakım / onarımın periyodik olarak yapılamamasının strüktür ve malzeme durumunu olumsuz etkileme riski çalışma alanının tehditleri olarak tespit edilmiştir.

Tarihi dönem analizine göre, geleneksel dokuya yapılan niteliksiz müdahaleler sonucu dokunun dönem özelliklerini kaybetmesi riski çalışma alanının tehditleri arasındadır. Tarihi değerlilik analizine göre çalışma alanında, tescilli ve tescile öneri sivil mimarlık örneklerinin kötü durumda olma ve yıkılma riski, özgün doku ve mimari niteliklere uyumsuz yeni yapıların artma riski tehdit oluşturmaktadır. Mülkiyet durumu analizine göre özel mülkiyette olan sivil mimarlık örneklerinde satış eğiliminin olması çalışma alanı için bir tehdit oluşturmaktadır.

4. ÇALIŞMA ALANINDAKİ GELENEKSEL SİVİL MİMARLIK ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

4.1. Yapı – Çevre İlişkisi ve Konum Tipolojisi

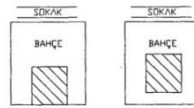
Mudurnu'daki geleneksel konutların, çevre ile ilişkilerinde topografya ve buldukları parselin özellikleri etkilidir. Parsellerin boyutuna ve yapının parseldeki yerleşimine göre bahçeli ve bahçesiz tip olarak ikiye ayrılmaktadır (Şekil 4.1).

Bahçeli tipler, bahçenin büyüklüğüne göre iki başlık altında değerlendirilebilir. Büyük bahçeli tip de bahçe büyüklüğü, parselde oturan yapı büyüklüğü kadar veya daha fazladır. Küçük bahçeli tip de bahçe büyüklüğü, parselde oturan yapının büyüklüğünden daha azdır. Bahçeli tiplerde sokak ile yapı arasındaki bağlantı bahçe ile sağlanır.

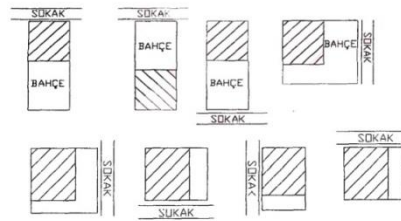
Bahçesiz tiplerde ise yapı büyüklüğü bulunduğu parselin büyüklüğü kadardır. Bu yapıların girişleri doğrudan sokak üzerindedir.

1-Bahçeli tipler

1-a-Büyük bahçeli tipler

1-b-Küçük bahçeli tipler

2-Bahçesiz tipler

Şekil 4. 1: Yapı - çevre ilişkisi (Özbay,2000:63)

4.2. Plan Tipolojisi

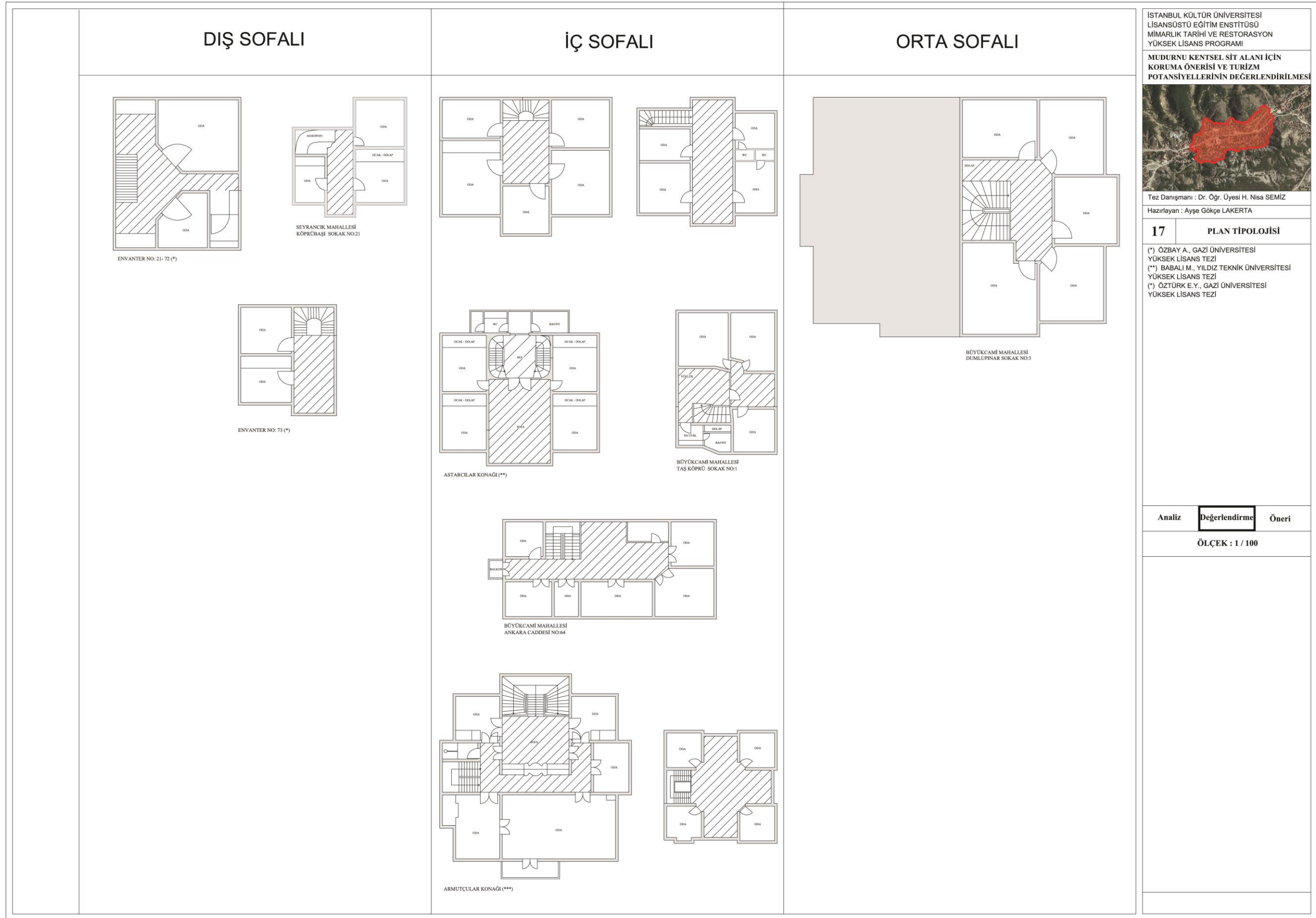
Mudurnu’da geleneksel konutlar genellikle 2 veya 3 katlıdır. Konutun zemin katında, topografya ve parsellerin büyüklüğüne göre şekillenen mekânlar üst katlarda çıkıntılarla düzeltilerek belirli geometrik formlara dönüştürülerek inşa edilmiştir. Zemin katta girişte taşlık etrafında ahır ve depo benzeri mekânları bulunmaktadır.

Geleneksel konutlarda yaşam katı birinci ve ikinci katlardır. Konutlarda yapılan tipolojik sınıflandırma, sofanın plandaki konumuna esas alınarak yapılmıştır. Çalışma alanında, dış sofalı, iç sofalı ve orta sofalı plan tiplerine rastlanmaktadır (Şekil 4.2 – Şekil 4.3).

Dış sofalı plan tipinde odalar bir kenarda bulunan sofa etrafında toplanmıştır. İç sofalı plan tipinde sofanın iki yanı odalarla çevrilidir. Orta sofalı plan tipinde odalar sofanın etrafını tamamen sarmıştır.

PLAN TIPLERİ												
SOFALI												
	DİŞ SOFALI				İÇ SOFALI				ORTA SOFALI			
												
ZEMİN-1												
ENVAN. NO		21,72	54,55,187			71			16,32,34,80,90,95,177,189			
ZEMİN+1-KATI												
ENVAN. NO						69			23,58,81,182,195			
ZEMİN+2												
ENVAN. NO		73	40,51,101,124,186	151	173	1,2,3		172	11,22,24,33,41,61,67,117,157,158,159,179,185,193			
ZEMİN+2-KATI												
ENVAN. NO						131			130,164			

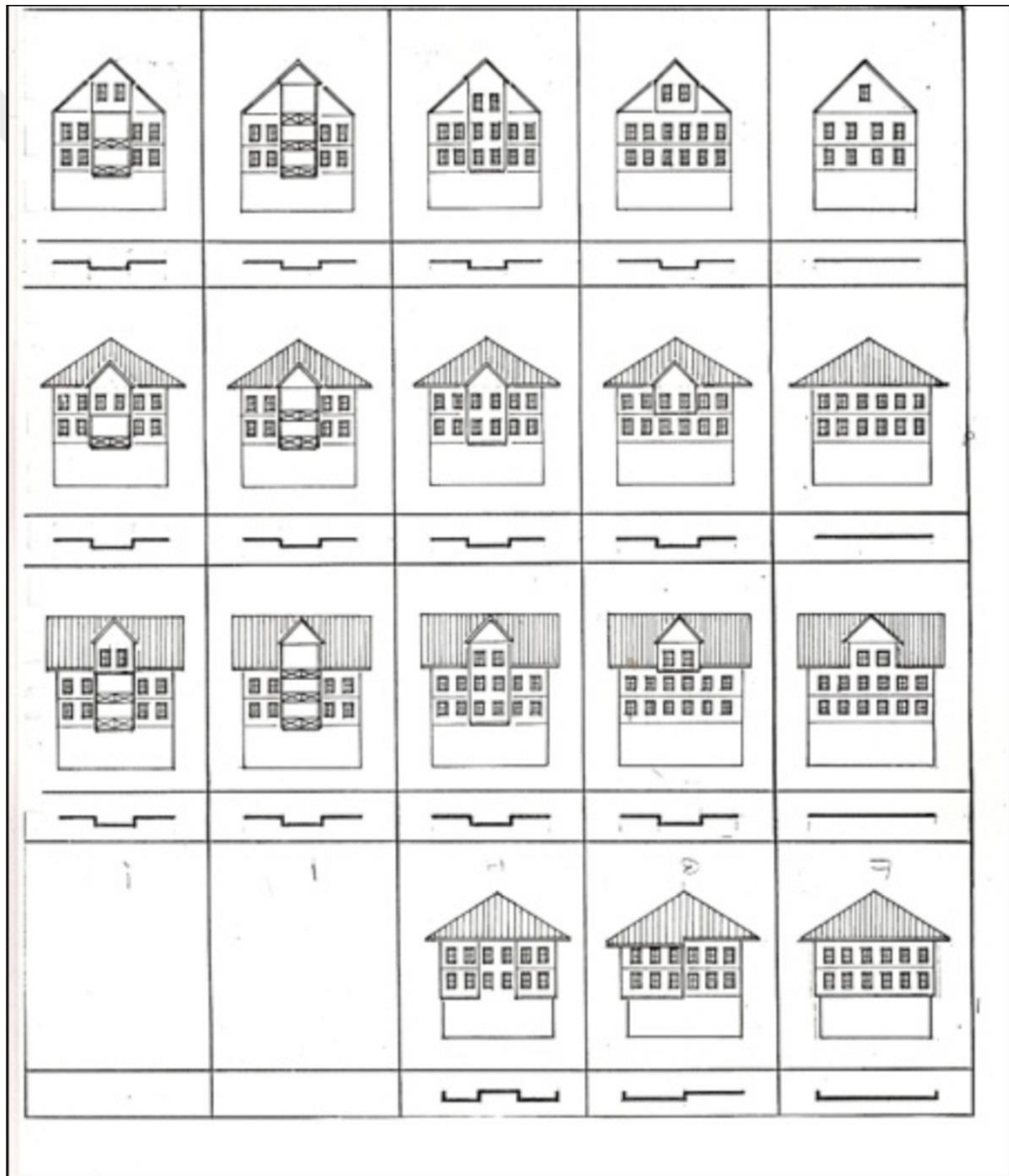
Şekil 4. 2: Plan tipolojisi (Özbay,2001:78)

Şekil 4. 3: Plan tipolojisi paftası

4.3. Cephe Tipolojisi

Mudurnu’da geleneksel konutların cephe tipolojisini belirleyen öge çıkmalardır. Tipolojik olarak cepheler çıkmalı cephe ve çıkmasız cepheler ve çatı katının varlığına incelenmiştir (Şekil 4.4). Geleneksel konutların bazılarında çıkmalar birinci kat itibariyle başlayıp çatı katına kadar tüm katlarda devam eder. Bazı yapılarda ise sadece çatı katında çıkma bulunmaktadır.

Şekil 4. 4: Cephe tipleri (Yönetim Planı,2014:75)

4.4. Cephe Elemanları Tipolojisi

Çıkma tipolojisi:

Mudurnu'nun sahip olduğu topografya oluşturduğu kısıtlamalar sebebiyle iç mekânı genişletmek, konut içerisine daha fazla ışık alabilmek ve manzaraya daha çok cephe oluşturmak amacıyla iç mekânın bina cephesinden dışarıya çıkarılmaktadır. Çıkma, yapının manzaraya bakan ana cephesinde yer alır. 2 veya 3 katlı yapıların üst katlarında bulunan çıkmalar, zemin katta parselde uygun olarak şekillenen mekânların üst katlarda belirli geometrik biçimlere dönüşmesini sağlamaktadır. Basit konsol çıkmalar ve payandalı çıkmalar geleneksel konutlar yaygın olarak görülmektedir. Çıkma altının kapalı olduğu birkaç örnekte mevcuttur. Çıkma tipolojisi, açık ve kapalı çıkma olmak üzere iki grupta incelenmektedir (Şekil 4.5).

ÇIKMA TIPLERİ									
	AÇIK ÇIKMALI		KAPALI ÇIKMALI						
	BALKON ÇIKMALAR	GİRİŞ TERASLI ÇIKMALAR	KAT BOYU		ORTADAN	BİR YANDAN		İKİ YANDAN	KARMA
			DUZ	GÖNYE		DUZ	GÖNYE		
ZEMİN									
ZEMİN+ ÇATI ARASI									
ZEMİN+1									
ZEMİN+1+ÇATI ARASI+YARIM BODRUM									
ZEMİN+2									
ZEMİN+2+ÇATI ARASI+YARIM BODRUM									
PLAN									

Şekil 4. 5: Çıkma tipolojisi (Özbay,2000:72)

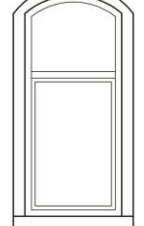
Kapı tipolojisi:

Mudurnu'da geleneksel konutların ana giriş kapıları çift veya tek kanatlı, tablalı ve sade kapılardır. Kapıların üstünde ya da yanlarında içeriye ışık alınabilmesi için pencereler bulunmaktadır. Kapı tokmakları genellikle dövme ince demirden yapılmıştır. Kapı tipolojisi incelendiğinde kapılar, tek veya çift kanatlı olması ve kapı çevresindeki pencerenin yerine göre sınıflandırılabilir.

Pencere tipolojisi:

Mudurnu'da geleneksel konutlarda yaygın olan pencere tipleri giyotin ve kanatlı pencerelerdir. Giyotin ve kanatlı pencerelerde kendi içlerinde düz atkılı ve kemerli pencereler olarak iki ayrılır (Şekil 4.6). En çok görülen pencere tipi dikdörtgen formlu düz atkılı giyotin penceredir. Aynı pencere tipi azda olsa kare yakın formlarda ve kanatlı pencerelerde de görülmektedir. Kemerli giyotin pencereler daha çok yapının ana cephesindeki çıkmalarda üçlü gruplar halinde görülmektedir. Pencerelerin bazılarının etrafında ahşap söveler bulunmaktadır.

Geleneksel konutlardaki pencereler zaman içerisinde değiştirilmiş ve pencere açıklıkları büyütülmüştür.

		GİYOTİN PENCERE				KANATLI PENCERE				
DÜZ ATKILI	 DÜZ ATKILI	 BANKA SOKAK NO:5	 GÜL SOKAK NO:3	 BANKA SOKAK NO:5	 GÜL SOKAK NO:3	 YILDIRIM BEYAZID CADDESİ NO:13	 BELEDİYE CADDESİ NO:8	 BAYRAMLAR SOKAK NO:19	 KÖPRÜBAŞI SOKAK NO:3	 YILDIRIM BEYAZID CADDESİ NO:13
	 DÜZ ATKILI	 KURLAR SOKAK NO:1	 BAYRAMLAR SOKAK NO:1	 SINNE SOKAK NO:1	 BAYRAMLAR SOKAK NO:21	 BAYRAMLAR SOKAK NO:1	 GÜL SOKAK NO:10	 KARDELEN SOKAK NO:1	 KARDELEN SOKAK NO:18	 KARDELEN SOKAK NO:9
KEMERLİ	 KEMERLİ	 BOLU CADDESİ NO:10	 BOLU CADDESİ NO:10	 BANKA SOKAK NO:5	 BANKA SOKAK NO:5	 YILDIRIM BEYAZID CADDESİ NO:17	 YILDIRIM BEYAZID CADDESİ NO:17	 YILDIRIM BEYAZID CADDESİ NO:17		
	 KEMERLİ	 KEYVANLAR KONAĞI	 KEYVANLAR KONAĞI	 SİNNE SOKAK NO:19						

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MUDURNU KENTSEL SİT ALANI İÇİN
KORUMA ÖNERİSİ VE TURİZM
POTANSİYELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi H. Nisa SEMİZ
Hazırlayan : Ayşe Gökçe LAKERTA

18 KONUT PENCERE
TİPOLOJİSİ

Analiz Değerlendirme Öneri

ÖLÇEK : 1 / 20

Şekil 4. 6: Pencere tipolojisi paftası

5. MUDURNU KENTSEL SİT ALANINDA TARİHİ ÇEVRE KORUMA VE TURİZM İLİŞKİSİ

5.1. Tarihi Çevre Koruma ve Turizmin Tarihi Kentler Üzerindeki Etkileri

Bu başlık altında tarihi çevre koruma, sürdürülebilirlik ve turizm kavramları arasındaki ilişkiler ele alınmış ve tarihi çevrelerin korunarak geleceğe aktarılmasında turizmin rolü irdelenerek Türkiye ve Dünya'dan tarihi kent koruma çalışmaları incelenmiştir.

5.1.1. Tarihi Çevre ve Sürdürülebilirlik Kavramı

Bir yerin tarihi çevre olabilmesi için tarihsel bir birikimin ürünü olması, döneminin tarihsel özelliklerini bugüne ve geleceğe aktarabilir niteliklere sahip olması gerekmektedir. Geleneksel yapılar ve yapıların mimari kimlikleri, parsel özellikleri, parsellerin bir araya gelerek oluşturduğu yapı adaları, sokaklar ve sokak döşemeleri, yeşil alanlar, parklar, çeşmeler ve bu dokuyla bütünleşen anıtsal yapılardan oluşan tüm bu öğelerin bir araya gelmesiyle çok önemli bir birikim olan tarihi çevre meydana gelmektedir.

Doluluk – boşluklar, yapılar ve yapı - parsel ilişkileri, parseller, yapı adaları ve yapı adalarının bir araya gelerek oluşturduğu organik doku, tarihi kentlerin tümünde görülen ortak özellikler olsa da, yapıların biçimlenişinde, doluluk – boşluklarda, sokak dokusu, renkler vb. öğelerdeki farklılıklar sebebiyle her tarihi çevre kendine özgü kimliğe sahiptir. Tarihi çevre sadece mimariden oluşan somut mirası değil sosyal yapı ve geleneklerden oluşan somut olmayan mirası da içermektedir.

Sürdürülebilirlik kavramının asıl meselesini gelecek kaygısı oluşturmaktadır. Sürdürülebilirlik; toplumun sahip olduğu ekonomik, sosyal ve çevresel gereksinimlerini karşılarken buna imkân sağlayan kaynaklara zarar vermeden ve tehlikeye sokmadan kendinden sonra gelecek nesillerin de bu kaynaklara ulaşarak ihtiyaçlarını karşılayabilmesini ifade etmektedir. (Durak, 2014:12)

Sanayileşme sonrasında kentlerde meydana gelen büyük değişimler ve bozulmalar sebebiyle tarihi çevrenin yok olmaması için korunması gündeme gelmeye başlamıştır. Tarihi çevrelerin özgün kimliğinin korunmasını yine tarihi çevrelerin sürekliliği belirler. Bu yüzden tarihi çevre korumanın en önemli ve vazgeçilemez amacı geleceğe aktarmaktır. Tarihi çevrenin sahip olduğu geleneksel kent dokusu, kültürel değerler, sosyal ve ekonomik yapısı ile bir bütün olarak korunması ve sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle tarihi çevrelerin korunması, korunarak sürdürülebilirliğinin sağlanması ve gelecek nesillerin de bu mirastan yararlanması için mutlaka gereklidir.

Tarihi çevrenin yaşatılarak geleceğe aktarılması; yerel yönetim ve halkın katılımı, fiziksel ve sosyal yapı, ekonomik işlerlik ve yasal yönlerin tümünü kapsayan bütünleşik koruma (integrated conservation) modeliyle mümkündür (Ahunbay, 2009:120). Bütünleşik koruma yönteminde tarihi çevrenin, sahip olduğu fiziksel ve sosyal yapının korunarak sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla ekonomik açıdan işler ve sosyal açıdan da canlı olması gerekmektedir.

5.1.2. Tarihi Çevre ve Korumada Turizmin Rolü

19. yüzyılda Fransa'da Viollet – le Duc, konaklama yapılarının azlığının turizmi olumsuz etkilemesi sebebiyle, tarihi yapıların turistik kullanıma açma çabası ve aynı amaçla Turing derneğini kurmuştur. Viollet – le Duc, otel vb. konaklama yapıların eksikliğini bu sebeple anıtların tanınmadığını belirterek, geliştirmeye çalışmış ve insanların tarihi yapıları ziyaret etmesinin ekonomik faydasının korumaya da faydası olduğu için turizmi desteklemiştir. (Akyüz, 1999:55)

Turizm, tarihi mirasın tanıtılması, değişik halk ve farklı kültürlerin iletişimi, varolan yapı potansiyellerini değerlendirme, gelir elde etme gibi yararlar sağlamaktadır. Tarihi çevrenin korunmasında ve değerlendirilmesinde turizm olumlu olarak kullanılırsa iki yön içinde geliştirici etkiler oluşturmaktadır. Tarihi çevre ve turizm arasındaki hassas dengenin bozulması, öncelikle tarihi çevrenin ve uzun vadede turizmin bundan olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır. (Akyüz, 1999:55) Turizm, tarihi çevre korunmasında destekleyici bir unsur olarak dikkatli ve dengeli bir şekilde kullanılmalıdır.

Bütünleşik koruma modelinin içerisinde turizm de yer almaktadır. Turizm, günümüzde önemli ve hızla gelişen ekonomik bir sektördür. Turizm, merkezinde insan ögesinin olduğu, işletme, hukuk, sosyoloji, psikoloji, tarih, kültür yönetimi gibi bilimlerle özellikle de ekonomik, toplumsal ve fiziksel çevre ile ilişkisi çok önemli bir endüstridir (Pekin, 2011:31).

Tarihi çevre koruma konusunda yörenin ekonomik yapısı da önemli bir etkidir. Yaşamaya devam eden ve ekonomik olarak kendi kendine yetebilen bir tarihi çevre için alana ekonomik işlerlik kazandırmak gerekmektedir. Yörenin geleneksel geçim kaynakları olan tarım ve hayvancılıktan sonra turizm gelmektedir. Tarihi çevrenin korunmasında turizm faaliyetlerinden yararlanılmaktadır. Doğal ve kültürel mirasın korunmasında turizm, olumlu bir güç olarak değerlendirilmektedir (ICOMOS,1999:1). Koruma, turizm ile beraber devam etmeli ama korumada turizm birincil planda olmamalıdır.

Günümüzde sosyo – ekonomik açıdan gelişmiş ve geçmişiyle bağlarını koparmayan toplumlar, mevcut olan somut ve somut olmayan kültür varlıklarına sahip çıkarak onları hem turizm amaçlı ticari bir öge hem de toplum hafızasının değerleri olarak korumaktadır.

Tarihi çevrede, turizm doğru kullanıldığında kültürel çeşitliliğin ve özgünlüğün korunması için bir araçtır. Yerel kimliğe ve özgünlüğe dayalı olarak gerçekleştirilen turizm faaliyeti, yerel kalkınmayı ve yerel halkın yaşam kalitesini arttırmaktadır. (Kaya, 2016:31) Turistik bir tarihi kent algısı yerine tarihi çevrenin sürdürülebilirliği için turizm daha doğru bir yaklaşımdır. Turizmle bütünleşen yerel korumada turizm, korumanın ikincil ögesi olmalıdır. Buradan yola çıkarak denilebilir ki, tarihi yapı ve çevre turizm için korunmamalıdır. Turizm korumada amaç değil, yapıyı ve tarihi çevreyi geleceğe aktaracak bir araç olarak kullanılmalıdır.

Tarihi çevredeki mimari mirasın yaşatılması iyi kurgulanmış ve planlı bir turizm anlayışı ile sağlanabilir. Turizm, iyi kurgulandığında doğal ve kültürel değerlerin korunmasına katkıda bulunmaktadır. Yerel halkın kültürel değerlere ve kültür varlıklarına sahip çıkmaya teşvik edici, tarihi yapılara yeni işlev kazandırıcı özelliklere sahiptir. (Pekin, 2011:32).

Tarihi yapıların korunmasında en geçerli yöntem olan ‘yaşatarak koruma’ ve ‘toplumsal bir amaç için kullanma’ ilkeleri benimsenmelidir. Yapıların yaşatılarak korunması konusunda öncelikle özgün işlevin yapıda sürdürülmesi tercih edilir. Fakat yaşam şartları ve sosyal yapının değişiminden kaynaklanan sebeplerden dolayı bazı yapılarda özgün işlevin sürdürülmesi olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle yapının konumuna, mekân kurgusuna ve mimari karakterine en uygun ikincil işlevle kullanımı tercih edilmelidir. Turizmin doğru ve dengeli kullanılması şartı ile bu ikincil işlevin turizm amaçlı olması, tarihi doku ve pek çok yapı için uygun olabilmektedir. (Akyüz, 1999:55)

Turizmin gelişmesi için tarihi çevrede gerçekleştirilen alt ve üst yapı yatırımları bölgesel istihdama katkı sağlamalı, yerel halkın yaşam kalitesini yükseltmeli ve korunma bilincini geliştirerek doğal ve tarihsel mirasa saygıyı arttırmalıdır (Pekin, 2011:34).

Turizm yerel halka yarar sağlamalı, kültürel mirası ve kültürel gelenekleri korumaları ve sürdürmeleri için heveslendirmelidir. Tarihi çevrede turizmin sürdürülebilirliği, için varolan tüm kültürel kaynakların korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasıyla sağlanmaktadır. (ICOMOS,1999:2)

Tarihi çevrede plansız olarak gerçekleştirilen turizm faaliyeti olumsuz sonuçlara sebep olmaktadır. Turizm, iyi kurgulanmadığında kültürel değerlere ve tarihi çevreye zarar verebilir. Fiziksel yapı içerisinde tarihi çevrede aşırı ve betonarme yapılaşmadan kaynaklanan görüntü kirliliği, çöp ve atık sorunları, ses kirliliği vb. sorunlara sebep olabilmektedir. Ayrıca sosyo – kültürel yapıyı etkileyerek yerel yaşam biçimlerinde bozulmalar, kültürel devamlılığın bir araç olarak görülmesi ve ekonomik gelişmenin olumsuz olarak etkilenmesine sebep olmaktadır (Kaya, 2016:31).

Bu kapsamda Avrupa'daki başarılı örneklerden biri olan, İtalya'nın Bologna kentinde gerçekleştirilen ve halkın katılımını öngören bütünlük koruma düşüncesiyle ön plana çıkan tarihi çevre koruma çalışmaları ve Türkiye'den ise UNESCO Dünya Miras Listesi adaylık süreciyle ilgili çalışmaları sürdürülen Mudurnu'nun geleneksel dokusuna benzerliği ve Türkiye'deki ilk tarihi kent koruma çalışmalarının başlatıldığı tarihi kent olan, UNESCO Dünya Miras Listesi'ndeki Safranbolu'da gerçekleştirilen tarihi kent koruma çalışmaları değerlendirilmiştir.

5.1.2.1. Bologna Örneği

Bologna, hem İtalya hem de Avrupa'daki başarılı bir şekilde korunan küçük /orta kent örnekleri arasında, tarihi dokunun yalnızca fiziksel çevreyle değil sosyal yapısıyla da korunmuş olmasından kaynaklanan özel niteliği sebebiyle adından sıkça söz ettirmektedir (Akın, 1988:41). Bologna örneğinde; kent merkezinin İkinci Dünya Savaşı sırasında bombalanarak büyük zarar görmesinin ardından merkez terk edilerek kentin çeperlere doğru genişlemesiyle tarihi doku bozulmuştur. 1960'lı yıllarda başlayan koruma çalışmalarının da amaç kültürel, fiziksel ve sosyal değerleri bütün olarak ele almak yani bütüncül yaklaşımla kent koruma modelini gerçekleştirmek olmuştur. Bologna koruma planı kentin belirli bir tarihte dondurularak açık hava müzesi şeklinde koruma yerine çağdaş toplumun içinde yaşadığı, dinamik ve tarihi dokusunu koruyan bir şehir oluşturmayı amaçlamıştır. (Arısoy, 2014:27) Kentin turizm potansiyelini arttırmak ve tarihi merkezin etkin kullanımını sağlamak amacıyla gerekli olan tüm kentsel donatım ve servislerin sağlanması da koruma planının amaçlarından biridir (Hatami, 2013:30). Bologna'da koruma çalışmalarında önem verilen başka bir mesele de korumanın halk ile bütünleşmesidir. Bu nedenle yerel yönetim kullanıcılara bilgi vermeyi önemseyerek bir belediye bülteni ile devamlı olarak yenilemeyle ilgili bir haberleri kullanıcılara duyurmuştur. (Akın, 1988:41) Bologna'daki koruma çalışmaları kentin yerel kullanıcısı ve onun ekonomik olanaklarını arttırmayı hedefleyen bir çalışma olmuştur.

5.1.2.2. Safranbolu Örneği

Türkiye’de koruma altındaki tarihi kentler arasında geleneksel Osmanlı yerleşiminin simgesi haline gelen Safranbolu, sivil mimarlık örnekleri, organik sokak dokusu, anıtsal yapılarıyla en iyi korunmuş tarihi kentlerden biridir. Safranbolu’da gerçekleştirilen koruma çalışmalarının temel amacı tarihi çevredeki bozulmaları minimuma indirmektir. Bu amaçla Avrupa Miras Yılı ilan edilen 1975’ten önce kent tarihine duyarlı yerel yönetim ve İstanbul Teknik Üniversitesi işbirliğiyle bir kampanya düzenlenerek Safranbolu Haftası düzenlenmiştir. Bu kampanyayla kamuoyuna, sorumlu olan idarecilere ve yerel halka kentin sahip olduğu tarihsel mirasın içeriğinin ve değerinin anlatılması amaçlanmıştır. Bu kampanyayla verilmek istenen mesaj yerel halk, sorumlu idareciler ve politikacılara ulaşarak Safranbolu kent merkezi bir bütün olarak Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından korunması gerekli tarihi sit ilan edilmiştir. (Kuban, 2001:187)

Bölgenin doğal kaynaklarını, coğrafi, ekonomik ve sosyal yapısını, sahip olduğu geleneksel konut mimarisi ve yeniden kullanım olanakları, kentin ve çevresinin turistik amaçlı korunma olasılıklarını inceleyen detaylı bir rapor hazırlandı. Oluşturulan koruma planının amacı tarihi kentin bütün özgün niteliklerinin korunması ve çağdaş yaşamın gereklerini tarihi çevreye zarar vermeden gerçekleştirmektir. (Kuban, 2001: 189-190)

Bölgede oluşturulacak bir turizm programı için Safranbolu doğal bir çekim merkezi oluşturmuştur. Safranbolu sahip olduğu mimari mirası, kültürel değerleri yanında çevresel güzellikleriyle turizm açısından önemli potansiyellere sahiptir. Osmanlı geleneksel mimarisinin korunarak günümüze ulaşmış olması ve sahip olduğu tarihi ve kültürel değerleri ile Safranbolu, 1994 yılında UNESCO tarafından Dünya Miras Listesine alınmıştır. Safranbolu turizm endüstrisiyle, tarihi ve kültürel mirasını dünyaya sunma aşamasında tanışmıştır. Tüm bu gelişmeler sonucunda turizm Safranbolu’da yeni bir sektör olarak ön plana çıkarak özellikle koruma ve tanıtım amaçlı kültürel faaliyetler ve festivallerin yapılması turizmin gelişmesini etkilemiştir. Safranbolu’nun Dünya Miras Listesine girmesiyle turizm hareketleri canlanmış ve oluşan yoğun talep turizme bağlı olarak gelişen konaklama ve yeme – içme imkanlarının genişlemesini sağlamıştır. (Uğur, 2012:53-54)

5.2. Mudurnu’da Tarihi Çevrenin Turizm Potansiyellerinin Değerlendirilmesi

Mudurnu, doğal, tarihi ve kültürel değerlerin oluşturduğu bütünleşik kent dokusuyla özel bir tarihi kentsel peyzaj sergilemektedir. Mudurnu’nun sahip olduğu bu özel tarihi kentsel peyzaj barındırdığı turizm potansiyelleri ile dikkat çekicidir. Yaşayan tarihi dokusunu büyük ölçüde koruyan Mudurnu’da tarihi çevrenin sürdürülebilirliği için belirlenen koruma politikalarında ekonomik yapının özellikle turizm faaliyetleri ile kalkınması amaçlanmıştır. Bu amaçla başarılı girişimler gerçekleştirilmiş olsa bile turizm faaliyetleri çok fazla bir gelişim gösterememiştir.

İlçe ekonomisinin büyük bir kısmını oluşturan tavukçuluk sektörünün 2001 yılındaki krizden sonra faaliyetlerini durdurması tek bir sektöre bağlı gelişen ekonomik yapıyı olumsuz etkilemiştir. Bu kriz öncesinde ekonomik olarak ihtiyaç duyulmadığı için çok fazla vurgulanmayan tarihi doku ve kültürel değerler, ekonomik kaygılar sonucunda halka istihdam sağlamak amacıyla gündeme getirilerek kamu ve sivil toplum öncülüğünde turizm çalışmaları başlatılmıştır. Turizm çalışmaları kapsamında sokak sağlıklılaştırma projeleriyle beraber tarihi evlerin restorasyonlarına başlanmıştır. Restorasyonu gerçekleşen konaklarda ev pansiyonculuğu teşvik edilerek Mudurnu’nun konaklama kapasitesi artırılmış buna bağlı olarak da ziyaretçi sayısı artmıştır. (Yönetim Planı, 2014:23) Tarihi yapılardaki ev pansiyonculuğu işlevinin varlığı Mudurnu’daki varolan günübirlik turizm faaliyetlerinin beraberinde konaklamanın da yapılabileceği birkaç gün veya daha uzun süreli tatil yapabilmek imkânı oluşturmuştur. Bu durum aynı zamanda mimarisiyle dikkat çeken tarihi evlerde konaklayarak yapının deneyimlenmesi imkânını sağlamaktadır.

Mudurnu’nun sahip olduğu tarihi çevrede turizm faaliyetlerine başlamadan önce amacın tarihi çevrenin korunması ve geleceğe aktarılması olduğu unutulmamalıdır. Bu sebeple tarihi çevrenin taşıma kapasitesi göz önünde bulundurularak varolan turistik alt yapı olanakları iyileştirilmeli, ulaşım konaklama gibi imkânlar artırılmalı ve Mudurnu’nun tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilmelidir.

Kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliği amaçlanarak turizm odaklı bölgesel stratejilerin geliştirilebilmesi için Mudurnu’da varolan turizm potansiyellerinin çok iyi incelenerek değerlendirilmesi gerekmektedir. Mudurnu’nun bulunduğu yörede

başta kültür turizmi olmak üzere ekoturizm ve alternatif turizm çeşitlerinin etkin olabileceği alanlar bulunmaktadır.

Tarihi çevre ve kültürel mirasa karşı duyarlı olan kültür turizmi yalnızca tarihi olanı değil günceli de kapsar. Kültür turizmi, doğal ve tarihi kültür varlıklarını, kültürel etkinlikleri ve güncel sanat eserlerini bazı sosyo - ekonomik olguları turistik bir ürün biçiminde gezginlerin hizmetine sunan bir turizm türüdür. (Pekin , 2011:151)

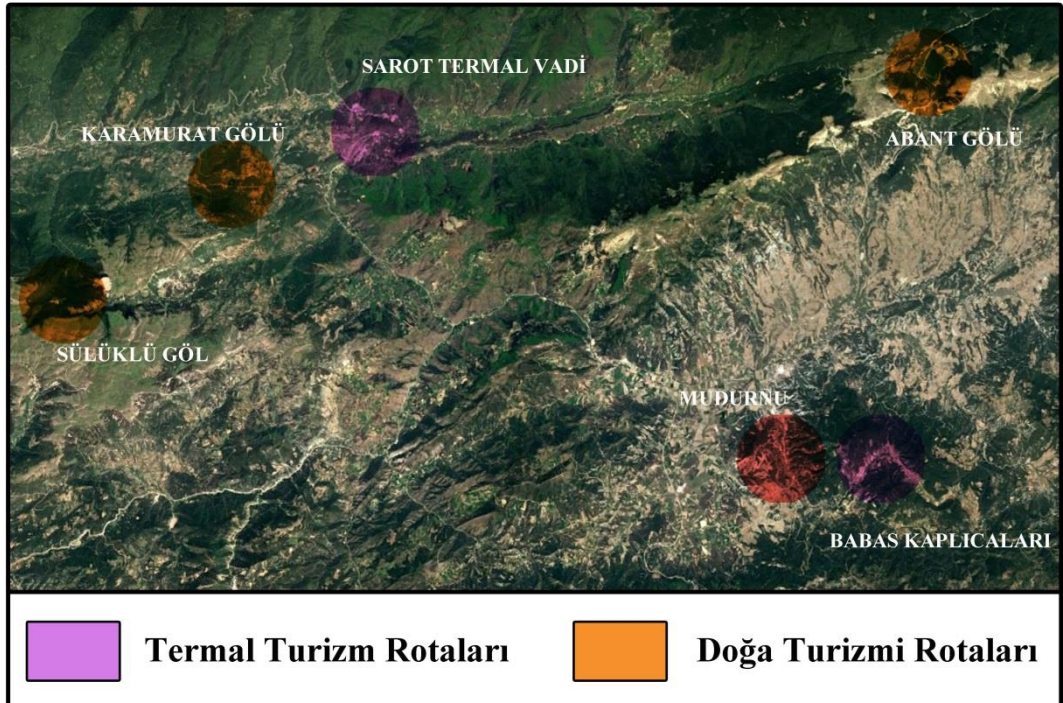
Mudurnu’da turizm faaliyetlerine kaynaklık edebilecek değerler turizm alanlarıyla birlikte Tablo 5.1’de görülmektedir.

	Kaynak	Turizm Alanı
Arkeoloji	Mudurnu Kalesi Arkeopark, kent içindeki antik eserler	Tarih turizmi Kültür turizmi
Anıtsal Mimari (Dini Anıtlar)	Camiler: Yıldırım Beyazıt Cami, Kanuni Cami, Samsaçavuş, vb. Türbeler: Şeyh-ül İmran, Murat Karaaslan, vb	İnanç turizmi
Anıtsal Mimari (Diğer)	Yıldırım Beyazıt Hamamı, Yukarı Hamam, Saat Kulesi, çeşmeler, vb.	Kültür turizmi
Kentsel Doku ve Sivil Mimari	Mudurnu evleri Arasta dükkânları	Kültür turizmi
Doğal Varlıklar	Dağlar Ormanlar Yaylalar Vadiler Sessizlik	Açık hava etkinlikleri Dağ turizmi Yayla turizmi Trekking
Göller	Abant Gölü, Karamurat Gölü, Sülüklügöl, Sünnet Gölü	Foto Safari Olta balıkçığı Orienteering Trekking
Doğa/ Manzara Flora ve Fauna	Sülüklügöl Koruma Alanı Abant Tabiat Parkı	Sağlık turizmi
Termal Kaynaklar	Kaplıcalar: Babas Kaplıcaları, Sarot Kaplıcası Çamur banyoları	Termal turizm Kaplıca
Botanik	Mudurnu çevresi	Foto safari
Yerel Yaşam Tarzı ve Kültür (Somut Olmayan Kültür Mirası)	Şeyh-ül Ümran Bayramı Ahilik Kültür Haftası, esnaf duası Abant Bayramı İğne oyası, el sanatları Mutfak	Kültür turizmi
Tarımsal alanlar	Köyler Çiftlikler	Köy turizmi Tarım/ çiftlik turizmi

Tablo 5. 1: Mudurnu'nu turizm potansiyelleri (Yönetim Planı, 2014:130)

Tarihi çevredeki somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerinin kültür turizmi kapsamında turizme kazandırılması önemlidir. Buna göre Mudurnu'da bulunan somut kültürel miras öğeleri olan tarihi konutlar, anıtsal yapılar, ilçenin sergilediği tipik Osmanlı geleneksel kent dokusu, İpek Yolu güzergâhında olması, anıtsal yapılar, türbeler, Mudurnu Kalesi ve somut olmayan kültürel miras öğeleri olan Ahilik geleneği, yöresel yemekler, el emeği iğne oyları, geleneksel el sanatları kültür turizmine kaynak oluşturacak niteliktedir.

İpek Yolu Turizm Koridoru projesi, 'belli bir güzergâhın doğal ve kültürel dokusunu yenilenerek belli temalarla dayalı olarak turizm amacıyla geliştirilmesi' amacıyla önerilmiş bir projedir. İpek Yolu Turizm Koridoru olarak tanımlanan Ayaz – Sapanca Koridoru, Adapazarı, Bolu ve Ankara illerini, Sapanca, Geyve, Taraklı, Göynük, Mudurnu, Beypazarı, Güdül, ve Ayaz ilçelerini kapsamaktadır. Bu projenin bir diğer dikkat çeken noktası turizmin detaylı şekilde ele alınmasına rağmen kültürel kimlik ve değerlerin korunması konusuna aynı önem verilmemiştir. (Yönetim Planı, 2014:50, 128, 160)

Şekil 5. 1: Mudurnu çevresindeki termal turizm ve doğa turizmi rotaları

Mudurnu’da bulunan Sarot ve Babas kaplıcaları gibi termal kaynakların bulunduğu alanlara yapılan termal otellerin varlığı ilçenin alternatif turizm türlerinden biri olan termal turizm açısından önemli bir bölge olmasını sağlamaktadır (Şekil 5.1).

Mudurnu’nun doğal güzellikleri arasında bulunan mesire yerleri, Abant Gölü Tabiat Parkı, Karamurat Gölü ve Sülüklü Göle yakınlığı, çevresindeki orman ve bitki örtüsü bölgedeki doğa turizmi açısından önemli kaynaklardır (Şekil 5.1).

Tarihi arastadaki geleneksel el sanatlarının ve el emeği ürünler olan iğne oyası, gelin tacı gibi geleneksel ürünler ilçedeki kültür turizmi açısından gelir kaynağı olabilecek nitelikte olduğu için yaşatılması gereken değerlerdir.

Mudurnu’nun özellikle geçmişte başta Halvetilik olmak üzere diğer tarikatlerinde yoğun olduğu bir merkez olması ve insanların manevi sıkıntılarını gidermek için ziyaret ettiği, evliya olarak bilinen inanç önderlerinin türbelerin varlığı bölgenin inanç turizmi açısından da ön plana çıkmasını sağlamaktadır.

6. ÇALIŞMA ALANIYLA İLGİLİ KORUMA ÖNERİLERİ

6.1. Mudurnu Kentsel Sit Alanının Korunması İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Mudurnu ilçesindeki tarihi çevre koruma çalışmaları kapsamında kültür varlıklarının tescil edilmesi, 1970'lerin sonunda 180 adet yapı ile başlamıştır. Daha sonra 1991 yılında yapılan koruma planı çalışmaları kapsamında 30 adet yapı daha tescillenerek, tescilli kültür varlıklarına eklenmiştir (Yönetim Planı,2014:138).

Ankara KTVK Kurulu'nun 15.01.1991 tarih ve 1609 sayılı kararı ile Mudurnu'nun kuzey girişinde bulunan Müftülük binasından başlayarak kent merkezindeki yerleşiminin büyük bir kısmı kentsel sit alanı ve tarihi ticari sit alanı ilan edilmiş, 174 adet taşınmaz tesciline, 5 adet taşınmazın cephelerinin korunmasına, koruma amaçlı imar planı oluşturulana kadar alanda "Kentsel ve Tarihi Ticari Sit Alanları Geçici Dönem Koruma ve Yapılaşma Koşulları"nın geçerli olmasına, Mudurnu Kalesi'nin bulunduğu Hisartepe mevkiinin arkeolojik sit alanı ilan edilmesine yapılacak inceleme sonrası arkeolojik sit sınırlarının ve koruma derecelendirilmesinin yapılmasına karar verilmiştir. (Ek-3)

Ankara KTVK Kurulu'nun 23.07.1991 tarih ve 1899 sayılı kararı ile Mudurnu yerleşimi içerisinde 15.01.1991 tarih ve 1609 sayılı kararına göre belirlenen kentsel sit sınırlarını bütünleştiren bir planlama sınırı uygun bulunmuştur. Aynı kurulun 21.07.1992 tarih ve 2522 sayılı kararı ile 41 adet yapının tescillenmesine, 1 adet yapının tescilinin kaldırılmasına ve 32 adet yapının cephesinin korunmasına, 85 adet yapının planla koruma altına alınmasına karar verilmiştir. (Ek-4)

Ankara KTVK Kurulu'nun 16.10.1995 tarih ve 4219 sayılı kararları sonucunda 215 adet sivil mimarlık örneğinin tesciline, beş adet yapının cephesi ile korunmasına, 138 adet planla korunmasına karar verilmiştir. (Ek-5)

Ankara KTVK Kurulu'nun 26.12.1995 tarih ve 4421 sayılı karar ile KTVK Genel Müdürlüğüne, BPM Barlas İmar Planlama Müşavirlik Ltd. şirketine yaptırılan ve Mudurnu Koruma Amaçlı İmar Planı, aynı kurumun 20.10.1992 tarih ve 2691 sayılı

ve 16.10.1995 tarih ve 4219 sayılı kararlarına uygun bulunarak onaylanmıştır (Şekil 6.2). (Ek-6) Kentsel sit alanı içerisinde yapılacak olan uygulama ve müdahalelerde Koruma Amaçlı İmar Planı Uygulama Esasları ve Hükümlerine uyulmasına karar verilmiştir.

Mudurnu yerleşimindeki korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının tespiti ve tescili, Ankara I No'lu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır.

Ankara I Numaralı KVKB Kurulu'nun 18.07.2013 tarihinde 814 sayılı kararı ile kentsel sit alanındaki plan ve cephe ile korunacak yapıların koruma kararları kaldırılmış ve bu yapılardan sadece 8 taşınmazın tesciline ve koruma gruplarının 2 olmasına karar verilmiştir. (Ek-7) Plan ve cephe ile korunmasına karar verilen yapıların çoğunun zamanın tahrip edici etkisine karşı yapının yaşatılabilmesi için yapılan bakım ve onarımlar ile ciddi değişikliğe uğradığı gerekçesiyle artık kültür varlığı özelliği taşımadığı vurgulanarak koruma kararı kaldırılmıştır.

Tescilli Yapılar	Tescilli Yapılar	Adet	Oran (%)
	II.Grup Sivil Mimarlık Örnekleri	212	90.95
	I.Grup Anıtsal Yapılar	10	4.31
	Yıkılıp Yeni Yapı Yapılanlar	4	1.72
	Yıkılanlar	3	1.72
	Diğer Tescilliler (Mezarlık, ağaç, köprü)	3	1.29
	Toplam	232	100.00

Tablo 6. 1: Mudurnu kentsel sit alanındaki tescilli yapılar (Plan Açıklama Raporu,2019:56)

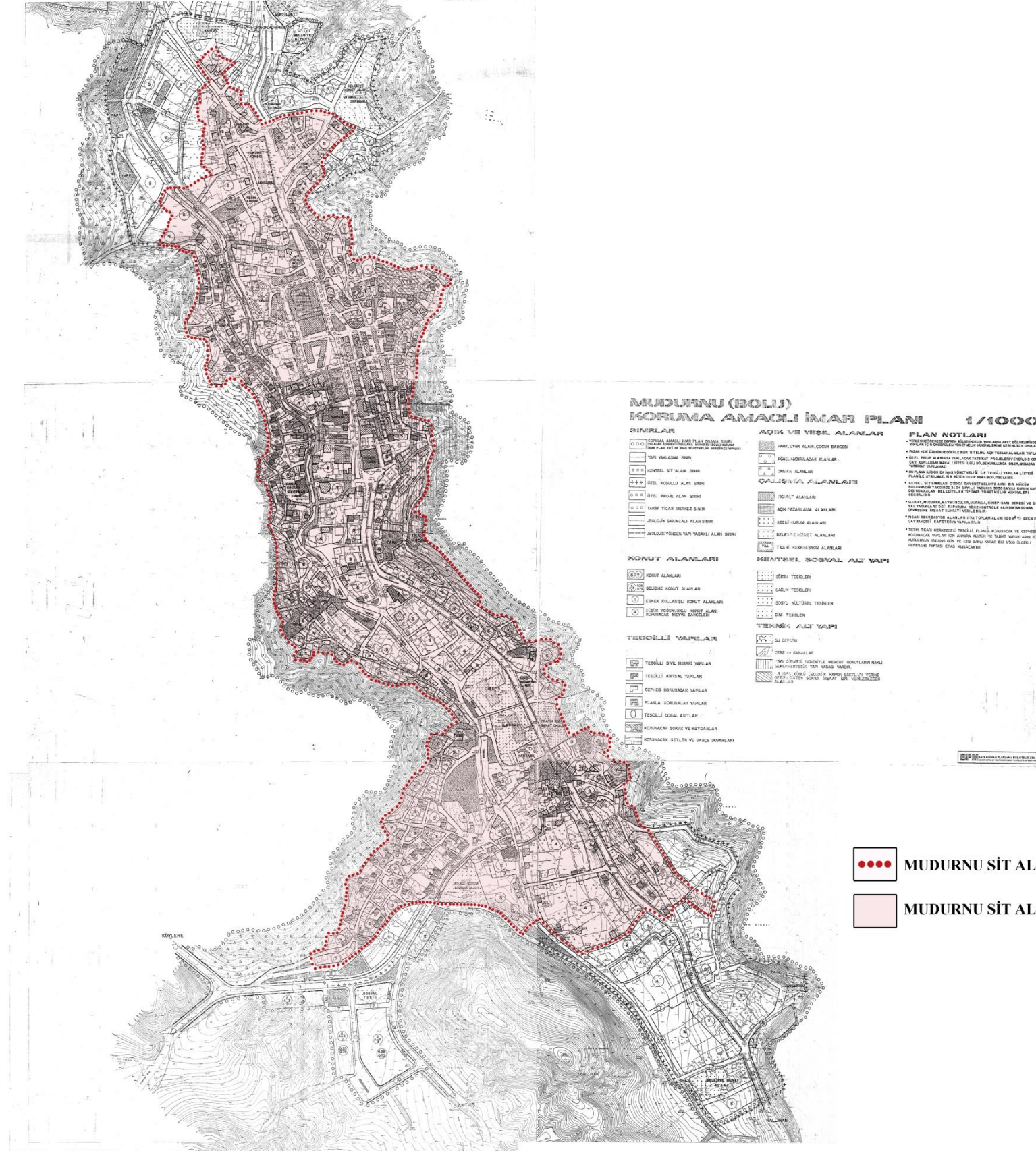
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 14 Mayıs 2014 tarih ve 71480061-101,3/93658 sayılı kararı ile "Mudurnu Kentsel Sit Yönetim Alanı Sınırı" onaylanmıştır. Bu kapsamda hazırlanan Mudurnu Kültürel Miras Alanı Yönetim Planı, 09.09.2014 tarihinde onaylanmıştır. (Yönetim Planı,2014:5)

Yönetim Planı'nın onaylanmasının hemen ardından UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne başvuru çalışmalarına ve UNESCO Somut Olmayan Kültür Mirası Listesi'ne günümüzde de devam eden Ahilik geleneğinin güzel bir örneği olan Esnaf Duasının adaylığı çalışmalarının başlanmasına karar verilmiştir.

Mudurnu'nun sahip olduğu zengin değerlerle ve özellikle en önemli somut olmayan kültürel mirası olan Ahilik geleneği ve Ahilikle bütünleşen tarihi kent kimliği ön plana çıkarılarak UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesine 2015 Şubat ayında başvuruda bulunulmuş ve “Mudurnu Tarihi Ahi Kenti: Ahiliğin Tanıkları” başliğıyla, 13.04.2015 tarihinde bu listeye kabul edilmiştir (URL 5, URL 6). Mudurnu'nun UNESCO Dünya Miras Listesi'ne adaylık süreci ile ilgili çalışmalar hazırlanan alan yönetim planının oluşturduğu yol izlenerek devam etmektedir.

Cittaslow Uluslararası Koordinasyon Komitesi, 05 Mart 2018 tarihinde Mudurnu'ya Cittaslow (Sakin Şehir) ünvanını vermiş ve 17 Mart 2018 tarihinde Cittaslow sertifikası verilmiştir (Plan Açıklama Raporu,2019:66).

Şekil 6. 1: Mudurnu Koruma Amaçlı İmar Planı (Mudurnu Belediye, 2017)

6.2. Koruma Planı İle İlgili Öneriler

Mudurnu kentsel sit alanı içerisinde bulunan çalışma alanıyla ilgili yapılan analiz ve değerlendirmeler sonucunda geleneksel kent dokusunun sürdürülebilirliği için yapı bazında ve çevre ölçeğinde koruma önerileri geliştirilmiştir. Alanla ilgili öneriler oluşturulurken tarihi çevre ve özgün mimarinin korunarak yaşatılması, taşınmaz kültür varlıklarının korunması, değerlendirmeler sonucu belirlenen sorunlara çözüm üretilmesi amaçlanmıştır. Alanın mevcut yasal statüsü, potansiyelleri ve alana yönelik tehditler göz önünde bulundurularak tarihi dokunun sürdürülebilirliği ve korunmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur. Koruma önerileri oluşturulurken Mudurnu'da var olan turizm potansiyellerinin çeşitliliği de göz önünde tutulmuştur.

Mudurnu, somut kültürel miras öğelerinin yanı sıra somut olmayan kültürel mirasıyla da dikkat çekmektedir. Mudurnu'da tarihi çok eskiye dayanan ve ön plana çıkartılan Ahilik geleneğinin yanı sıra, geçmişte tarihi arastadaki ticaretin temelini oluşturan zanaatler, yöresel yemekler, el emeği iğne oyaları ve yerel halkın geçmişten günümüze kadar yaşatarak devam ettirdiği birikme geceleri ve kına geceleri gibi sosyal gelenekler korunması gerekli olan somut olmayan kültürel mirasın bir parçasıdır. Tüm bu geleneklerin ve zanaatlerin yaşatılarak geleceğe aktarılması gerekmektedir. Bu nedenle Mudurnu'nun sahip olduğu bu yerel değerlerin tanıtımına yönelik etkinlik ve programların desteklenmelidir. Bu kapsamda hem tarihi çevrenin özgün niteliklerinin korunması hem de geleneksel zanaatlerin devamlılığının sağlanması yönünde adımlar atılarak el sanatlarıyla ilgili ustalık eğitimi veren programlar geliştirilmelidir. Zanaat dallarının tarihi arastadaki devamlılığı için, arastada geleneksel zanaatlerle ilgili atölyeler kurularak istihdam olanağı sağlanması ve bunun yanı sıra kadınlar katılabileceği eğitim programları hazırlanılarak iğne oyası ve yöresel yemekler için kurslar düzenlenebilir. Bu kapsamda açılacak olan atölyelerle kadınlara el emeği ürünlerini hem hazırlayıp hem de satış yapma olanağı sağlanabilir.

Mudurnu'da ön plana çıkan ve en önemli somut olmayan kültürel miras öğesi olan Ahilik geleneğinin sürdürülüyor olması yerleşim için önemli bir değerdir. Yerleşimin Ahilik geleneğiyle bütünleşen tarihi kimliğinin anlaşılabilmesi, Esnaf Duası, yılın ahi ustası seçilmesi vb. Ahilik geleneklerinin devamlılığının sağlanabilmesi için halkın

ve özellikle tarihi arasta esnafının ilgisini çekerek, ahilik geleneği ile bağlantılı olan yerel değerler konusundaki bilinçliliği arttıracak, Ahilikle ilgili etkinlik, eğitici yayın ve programlar desteklenmelidir. Bu bağlamda daha önce Mudurnu'da gerçekleştirilen ahilik sempozyumlarının daha düzenli ve kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

Geleneksel dokusuyla ön plana çıkan Mudurnu, tarihi arastasıyla dikkat çekmektedir. Tarihi arasta, özgün karakterini büyük oranda korumaktadır. Geleneksel el sanatlarının yok olması sonucu terk edilen geleneksel ticari yapılar, el sanatları desteklenerek yeni ustaların yetiştirilmesiyle yeniden işlevlendirilerek tarihi arastadaki ticaret canlandırılmalıdır. Arastada bulunan tarihi dokuya uyumsuz yapılar belirlenerek, tarihi çevreye olumsuz etkilerinin giderilmesi için kütle ve cephe bazında yapılan müdahalelerle çevreye uyumlu hale getirilmelidir. Arasta içerisinde bulunan tescilli çeşmelerin bakımları yapılmalıdır.

Geleneksel sivil mimarlık örneklerine yapılacak müdahalelerle ilgili genel kararlar vermek geleneksel yapıyı koruma ilkeleri açısından doğru olmaz. Her yapı kendi koşulları içerisinde değerlendirilmelidir. Çünkü her yapının özgün karakteri içerisinde kendine özgü sorunları bulunur ve bu sorunlar için önerilecek çözümler farklıdır. Tarihi doku içerisindeki tüm geleneksel sivil mimarlık örneklerinin yapılan niteliksiz müdahalelerden arındırılarak bakım ve onarımlarının yapılması gerekmektedir. Yapının özgün karakterine zarar veren ek yapıların gelmesiyle değişikliğe uğramış sivil mimarlık örnekleri onarımla özgün haline dönüştürülmelidir. Onarımlar, yapılacak müdahalelerin türlerine göre üç ayrı başlıkta belirlenmiştir. İlki basit onarımdır. Basit onarım kapsamında cephede sıva onarımları, cephelerin temizliği ve boyanması kabul edilebilir. İkincisi kısmi onarım kapsamında yapıya gelen eklerin kaldırılması, yapı elemanı veya malzemesinin kısmi değişimi, cephede veya çatıda kısmi müdahalelerdir. Üçüncüsü ise kapsamlı onarım olan kat eklenmesi veya indirilmesi, strüktürel güçlendirme yapılması ve cephenin tümünün yenilenmesidir.

Geleneksel sivil mimarlık örneklerinin onarımları yapılırken gabariye, yapım sistemine, özgün mimari karakterine uygun onarımlar yapılmalı ve yapısal sorunlarının çözümünde geleneksel malzeme kullanılmalıdır.

Çalışma alanındaki yapıların strüktür ve malzeme durumları ile ilgili yapılan mevcut durum analizi sonucunda kötü ve harap durumda olduğu belirlenen ve bakımsızlıktan dolayı zaman içerisinde yıkılma tehlikesi olan yapılara yıkılmadan müdahale edilmeli ve acil onarım ihtiyacı olan yapıların onarımı yapılmalıdır.

Geleneksel sivil mimarlık örneklerinin büyüklüğünün yapının kullanıcılarına fazla gelmesi, ısınma vb. kullanım sorunlarından dolayı yapılar terk edilmekte veya kiraya verilmektedir. Bu durum yapının kısa zaman içerisinde tahrip olmasını hızlandırmaktadır. Bu sebeple geleneksel sivil mimarlık örneklerinin sürekli kullanımı teşvik edilmeli ve yerel halk koruma konusunda bilinçlendirilmelidir. Yapıların bakım onarımlarının periyodik olarak yapılması geleneksel sivil mimarlık örneklerinin devamlılığı için önemlidir. Ekonomik imkânsızlıklardan dolayı bakım ve onarım masraflarını karşılayamayacak durumda olan yapı sahipleri için kamu kuruluşları, çeşitli sponsorlar veya sivil toplum örgütleri tarafından finansal destek sağlanmalıdır.

Geleneksel konutların sürekli kullanımıyla birlikte sürdürülebilir bir tarihi çevre koruma anlayışı için geleneksel yapım sistemlerinin kullanımı özendirilmeli ve geleneksel yapıları kullanan yerel halkı, geleneksel yapıya koruma amaçlı yapılacak olan müdahale ve uygulamalar ile ilgili bilinçlendirecek bir uygulama rehberi hazırlanması önerilmektedir.

Tarihi çevreye uyumsuz yeni yapıların olumsuz etkilerini yok ederek çevreye uyumlu hale getirmek için yapılara kütle ve cephe bazında müdahalelerin yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda tarihi çevreye uyumsuz olan yeni yapılar çevreye uyumlu hale getirilmeli veya alandan kaldırılmalıdır.

Alandaki yeni yapılar koruma planında belirlenen koşullarda ve geleneksel dokuya uygun olacak şekilde, tescilli yapılarla ilişkili olarak konum, kütle, gabari, malzeme seçimi ve cephe elemanlarının tip ve boyutu gibi özellikleriyle çağının niteliklerini

yansıtan, tarihi çevreye uyumlu yapılar olarak planlanmalıdır. Bitişğinde geleneksel yapı bulunan parsellerde yapılacak olan yeni yapının yüksekliği geleneksel yapının yüksekliğini aşmamalıdır. Bununla beraber çalışma alanındaki yeni yapılarda kat yüksekliği, alanın özgün kat yüksekliği olan Z+2'yi geçmemelidir. Yeni yapılarda alanın çatılar beşik veya kırma çatı yapılmalı ve çatılar alaturka kiremitle kaplanmalıdır.

Mudurnu gibi kırsal karakterli yerleşimlerde ahır, odunluk/kömürlük, fırın evi ve depo olarak kullanılabilinecek müştemilatlara gereksinim duyulmaktadır. Mudurnu'da geleneksel doku içerisindeki konutların bahçelerinde birden fazla müştemilat yapısı bulunmaktadır. İhtiyaca yönelik olarak niteliksiz malzeme ve derme çatma yöntemlerle inşa edilen müştemilatların tarihi dokuda oluşturduğu bozulmanın önüne geçebilmek için konutların arka bahçelerinde bir adet olarak inşa edilmesi önerilmektedir. Bahçe içerisinde ana yapıdan bağımsız ve uzak bir konumda yapılan müştemilatın çatısı kiremit örtülü kırma veya beşik çatı olmalıdır. Müştemilatlar tek katlı olmalı ve kat yüksekliği maksimum 2. 50 m geçmemelidir. Müştemilat yapılarının büyüklüğü ile ilgili olarak, Ankara KTVK Kurulu'nun 26.12.1995 tarih ve 4421 sayılı karar ile onaylanan Koruma Amaçlı İmar Planı Uygulama Esasları ve Hükümlerinde belirtilmiş olan taban alanı 20 m²'yi aşmamalı ve derinlik 4 m fazla olmamalı kararlarının uygulanmaya devam etmesi önerilmektedir.

Yıkılan tescilli sivil mimarlık örneklerinin parsellerinde, geleneksel yapıya ilişkin yeterli belge varsa yapının yeniden güne kazandırılması sağlanmalıdır. Tanımsız açık alanlarda, Mudurnu'nun potansiyelleri de düşünülerek ihtiyaca yönelik açık alan düzenlemeleri yapılmalıdır. Bu tanımsız açık alanlar gençler için sosyal ve kültürel aktivite alanları, spor alanları veya yeşil alan olarak değerlendirilmelidir. Var olan meydanlar ve çocuk oyun parkları yeniden düzenlenmelidir. Otopark alanları yeniden düzenlenmeli ve park ihtiyacı göz önüne alınarak açık ve kapalı otopark alanı oluşturulmalıdır. Mudurnu Çayı'nda ıslah çalışmaları yapılarak çay çevresinin kamusal kullanıma açılması önerilmektedir.

Geleneksel doku içerisinde özgün sokak kaplaması yok denecek kadar azdır. Tarihi dokuyla uyumsuz sokak kaplamaları yerine özgün dokuyla uyumlu sokak kaplamaları yaygınlaştırılması önerilmektedir. Mudurnu'daki mevcut sokak aydınlatma sistemi tarih dokuyla uyumlu olacak biçimde düzenlenmelidir. Elektrik ve telefon kablolarının yarattığı görüntü kirliliği tarihi dokuya uygun alt yapı çalışması yapılarak yer altına alınmalıdır.

Mudurnu'nun sahip olduğu doğal güzellikleri ve tarihi dokuyla kültür turizmi için elverişlidir. Alanda ön plana çıkan yapılar ve sokaklardan oluşan bir gezi güzergâhı belirlenerek turizm haritası ve gezi güzergâhı önerisi oluşturulmuştur (Şekil 6.2). Çalışma alanı içerisinde belirlenmiş olan bu gezi güzergâhı tarihi arastadan başlayarak sırasıyla Pertev Naili Boratav Kültür Evi, Yıldırım Bayezid Camii, saat kulesi, Doruk Türbe, Yukarı Hamam, Haytalar Konağı, Mudurnu Çay promenadı, Armutçular Konağı, Kanuni Sultan Süleyman Camii ve Haziresi, Abdurrahim Tırsî Haziresi, Yıldırım Bayezid Hamamı ve Keyvanlar Konağı ile son bulmaktadır. Planlanan bu gezi güzergâhına çalışma alanı dışında bulunan Mudurnu Kalesi de kaleye çıkış yolunun iyileştirilmesi ve çevre düzenlemesinin yapılmasıyla eklenebilir. Mudurnu'nun topografik özellikler sebebiyle kente yükselerek bakma imkânı bulunduğu için belirlenmiş olan gezi güzergâhı da göz önünde bulundurularak panoramik seyir teraslarının oluşturulabileceği noktaların belirlenmesi ve belirlenen noktalara kapsamda düzenlemeler yapılması önerilmektedir. Kent içerisindeki turizm amaçlı tanıtıcı levhaların sayısı artırılarak ilçe merkezinde turizm enformasyon merkezi açılmalıdır.

Mudurnu yakınlarında bulunan kaplıcalar termal turizmin gelişimi için kaynak oluşturmaktadır. Mudurnu'daki mesire yerleri, Abant Gölü Tabiat Parkı, Karamurat Gölü ve Sülüklü Göle yakınlığı, çevresindeki orman ve bitki örtüsü bölgedeki doğa turizmi açısından önemli kaynaklardır. Ayrıca Mudurnu'nun geçmişte tarikatlerin yoğun olduğu bir merkez olması ve insanların manevi sıkıntılarını gidermek için ziyaret ettiği, evliya türbelerin varlığı ilçedeki varlığı, bölgede inanç turizmine yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesine kaynaklık etmektedir.

Mudurnu'daki turizm faaliyetlerinin gelişim gösterebilmesi için yerleşimin tanıtımı, yerel halkın koruma konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kültürel peyzaj değerlerini ön planda tutan bir turizm anlayışının halk arasında geliştirilmesi sağlanmalıdır. Tüm bu çalışmalar kapsamında alınan kararlar tarihi dokuya uygun ve halkın katılımıyla alınmalı, bu yaklaşımlarda turizmin korumada bir amaç değil araç olduğu her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Buna göre bölgede turizmin gelişmesine yönelik olarak istekli geleneksel konut sahipleri için ev pansiyonculuğu olasılığı göz önünde bulundurularak halkın bu konuda teşvik edilmesi için bugüne kadar atılan adımların devamlılığı sağlanmalıdır. Ev pansiyonculuğu ile ilgili eğitimler verilebilir ve verilecek olan eğitimin günü yakalayan ve gelişebilir düzeyde olması önemlidir.

Turizm faaliyetleri kapsamında özgün işlevini yitirmiş olan tarihi yapıların özgün karakterine zarar vermeyecek şekilde turizme yönelik yeni işlevlerle kullanılması önerilmektedir. Bu kapsamda geleneksel yapıların turizm amaçlı olarak konaklama, restoran, geleneksel el sanatları atölyesi, yaşam tarzı müzesi, kültür merkezi, öğrenci evi vb. işlevlerle kullanılması hem yapının yaşatılmasını hem de ekonomik olarak kalkınmayı sağlamaktadır.

Şekil 6. 2: Çalışma alanı için turizm haritası ve gezi güzergâhı önerisi

7. DEĞERLENDİRMELER VE SONUÇ

Koruma anlayışı zaman içinde tek yapı ölçeğinden kentsel ölçeğe genişleyerek tarihi anıtların çevresindeki kültür varlıklarıyla birlikte korunması yönünde gelişmiştir. Tarihi çevre korumayla ilgili çalışmalar Avrupa'da, 19. yüzyılın ikinci yarısında başlamış ve 1945'ten sonra II. Dünya Savaşı'yla hız kazanmıştır. Avrupa'daki çalışmalar Türkiye'ye göre daha erken tarihlerde başlamıştır. Osmanlı döneminde kültürel mirasın korunmasıyla ilgili ilk adımlar atılarak bazı yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Cumhuriyet döneminde ise anıtlar ve tarihi çevrelerin korunmasıyla ilgili yasal çerçeve 1973'te ilk kapsamlı koruma yasının ilanı ile oluşturulabilmiştir. (Ahunbay, 2009:117, 120)

Tüm bu gelişmeler ışığında ilk kentsel ölçekteki koruma çalışmaları 1974 yılında Safranbolu'daki tarihi kent dokusunun korunması amacıyla İstanbul Teknik Üniversitesi ve ilçe belediyesinin iş birliğiyle başlatılmış ve Safranbolu, sahip olduğu somut ve somut olmayan kültürel miras değerleriyle 1994 yılında UNESCO tarafından Dünya Miras Listesine alınmıştır (Kuban, 2001: 187, 189, Uğur, 2012:53) Kentsel ölçekte gerçekleştirilen çalışmalarla önemli başarılarla ulaşılan Safranbolu'daki koruma çalışmaları sonucunda Türkiye'deki tarihi kent çevrelerinin korunması konusu önem kazanmıştır. Bugün Safranbolu'daki çalışmalardan edinilen deneyimlerden yararlanılmaya devam edilmektedir.

Tarihi çevrelerin korunması, iyi bir planlamanın beraberinde, merkezi ve yerel yönetimlerin sağladığı fonlar, mülkiyet sahipleri, yerel halk ve gönüllülerin katkılarıyla gerçekleştirilmelidir. Merkezi yönetimlerin yerel yönetimi desteklemesi ve halkın da koruma konusunda bilinçlendirilerek koruma faaliyetlerine katılımı çok önemlidir. (Ahunbay, 2009:120) Tarihi çevre korumada amaç kültürel ve doğal mirasın özgün niteliklerinin yok olmasını önlemek ve korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasıdır. Tarihi çevre koruma, geleneksel doku ve mimarinin özgün karakteri göz önünde bulundurularak hazırlanmış koruma uygulamalarıyla mümkün olabilir. Bu nedenle koruma uygulamaları için gerekli bakım ve onarımları yapabilecek geleneksel mimariyi bilen ustaların yetiştirilmesi gerekmektedir (Ahunbay, 2009:120).

Tarih boyunca önemli bir yerleşim alanı olan ve birçok uygarlığa ev sahipliği yapan Mudurnu'da yerleşim, bulunduğu bölgenin sahip olduğu özel topografik koşullarına uygun olarak dağlarla çevrili bir vadi içerisinde konumlanmıştır. İstanbul, Sakarya, Eskişehir, Ankara gibi öne çıkan merkezlere yakınlığı ile önemli bir konumda bulunan Mudurnu, topografyaya uygun olarak oluşan geleneksel kent dokusu, geleneksel doku içerisindeki anıtsal yapıları ve sivil mimarlık örnekleri, kent merkezinde bulunan ticari faaliyetin devam ettiği tarihi arastayla özgün niteliklerini koruyabilmiş olan Türkiye'deki önemli tarihi kentlerden biridir. Bu bağlamda Mudurnu geleneksel kent dokusu Ankara KTVK Kurulu'nun 15.01.1991 tarih ve 1609 sayılı kararı ile kentsel sit alanı ilan edilmiştir. Sit alanı ilanının ardından geleneksel dokunun korunarak gelecek kuşaklara aktarılabilmesi amacıyla Ankara KTVK Kurulu'nun 26.12.1995 tarih ve 4421 sayılı kararı ile onaylanan Mudurnu Koruma Amaçlı İmar Planı ile uygulama ve müdahalelerde Koruma Amaçlı İmar Planı Uygulama Esasları ve Hükümlerine uyulmasına karar verilmiştir.

Mudurnu, kentsel sit alanı, Osmanlı kentinin karakteristiğine sahip geleneksel dokusunun sahip olduğu somut kültürel miras öğelerinin korunmuşluğunun beraberinde Ahilik geleneği ve geleneksel el sanatları gibi zengin değerlerden oluşan somut olmayan kültürel miras öğeleriyle de Türkiye'deki tarihi yerleşimler arasında öne çıkmaktadır.

Mudurnu'nun, tarihi 13. yüzyıla dayanan ve günümüzde hala yaşatılmakta olan Ahilik kültürü, en önemli somut olmayan kültür mirası değeridir. İlçede Cuma günleri Cuma namazı öncesinde yapılan Esnaf Duası, yılın ahi ustası seçilmesi vb. Ahilik gelenekleri hala devam ettirilmektedir. Ahilik geleneğinin önemli merkezlerinden biri olan Mudurnu'da yerleşimin Ahilik ile bütünleşmiş tarihi kimliğinin ortaya konması ve devamlılığının sağlanabilmesi amacıyla 1991 ve 1993 yıllarında sempozyumlar düzenlenmiştir. Bu sempozyumların ardından 2018 yılında Mudurnu Araştırmaları, Ahilik ve Halk Kültürü Sempozyumu ile devam edilmiştir. Ahilik geleneğinin devamlılığını sağlanabilmesi ve yerel halkın konuya ilgi ve desteklerini çekebilmek amacıyla Ahilik sempozyumlarının daha düzenli ve kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bunun yanında 2017 yılında tarihi arastada bulunan iki yapının restorasyonu yapılarak, Ahilik geleneğinin yaşayan değerlerinin yerel halk ve ziyaretçilere aktarılmasını sağlamak amacıyla

“Mudurnu Ahiler Müzesi” açılmıştır. Mudurnu Belediyesi’nin gerçekleştirmiş olduğu bu proje 2017 yılında düzenlenen “Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması’nda, “Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü’nü kazanmıştır. (URL 7)

Bunun yanında Mudurnu’nun günümüze kadar büyük ölçüde korunarak gelen özgün tarihi kent dokusunun, kültürel ve doğal değerlerinin yaşatılarak gelecek kuşaklara aktarılmasını amaçlayan, koruma ve kalkınma arasında denge kuran, kültür turizmi öncelikli sürdürülebilir bir gelişme stratejisi yaratmayı ve uygulamayı amaçlayan bir Mudurnu Kültürel Miras Alanı Yönetim Planı hazırlanmış ve 09.09.2014 tarihinde onaylanmıştır (Yönetim Planı,2014:5).

Mudurnu’nun sahip olduğu zengin değerlerle ve özellikle en önemli somut olmayan kültürel mirası olan Ahilik geleneği ve Ahilikle bütünleşen tarihi kent kimliği ön plana çıkarılarak UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesine 2015 Şubat ayında başvuruda bulunulmuş ve “Mudurnu Tarihi Ahi Kenti: Ahiliğin Tanıkları” başlığıyla, 13.04.2015 tarihinde bu listeye kabul edilmiştir (URL 5, URL 6). Mudurnu’nun UNESCO Dünya Miras Listesi’ne adaylık süreci ile ilgili çalışmalar hazırlanan alan yönetim planının oluşturduğu yol izlenerek devam etmektedir.

Kentsel sit alanı ilanı ve Koruma İmar Planı’nın onaylanmasının ardından günümüze kadar gelen süreçte değişen sosyo - ekonomik şartlara rağmen Mudurnu’nun geleneksel kent dokusuna bakıldığında somut ve somut olmayan kültürel miras değerleri açısından iyi bir korunmuşluk durumu sergilediği gözlenmektedir. Ancak bu süreç içerisinde tarihi çevreyi koruma konusunda yapılan uygulamalar sınırlı kalmış ve sorunlar yaşanmıştır.

Kentsel sit alanı içerisinde belirlenmiş olan çalışma alanında mevcut durumu değerlendiren çevre ve yapı bazında analizler yapılarak geleneksel kent dokusu ile ilgili önemli tespitler yapılmıştır. Bu analizlere göre çalışma alanında iki farklı kent dokusu gözlemlenmiştir. Yerleşimin genelinde organik olarak gelişen kent dokusu, 1902 yangını sonrasında yeniden inşa edilen tarihi arastada ızgara plana uygun biçimde yapılmıştır. İki doku arasında yapı adası nitelikleri, yapıların parsellere yerleşimi ve sokak biçimlenişleri arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Kat sayısı

analizine göre çalışma alanındaki geleneksel yapılarda özgün kat sayısı olan iki ve üç katlı yapılar yoğunlukta olduğu ve geleneksel doku içerisinde betonarme yeni yapılaşma sonucunda dört ve beş katlı yapıların da bulunduğu saptanmıştır. Çalışma alanındaki kullanılmayan yapıların oranının (%21,84) fazla olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma alanındaki yapılarda konut ve konut bahçelerinde bulunan müstemilat işlevinin çoğunlukta olduğu, ticaret ve ticaret + konut işlevli yapıların ise tarihi arasta ve çevresinde yoğunlaştığı görülmektedir. Özgün strüktür ve malzeme analizi sonucunda çalışma alanındaki geleneksel konutların yapım sistemi ahşap karkas, taş yığma + ahşap karkas sistem olduğu, tarihi arastadaki geleneksel yapılarda ise çoğunlukla yığma sistemin kullanıldığı saptanmıştır. Ahşap karkas sistemde kullanılan dolgu malzemelerinin ahşap dizeme, kerpiç ve taş olduğu tespit edilmiştir. Geleneksel yapıların çoğunluğunun strüktür ve malzeme durumu açısından iyi ve orta durumda olduğu ve çalışma alanındaki varlığı tespit edilen kötü, harap ve yıkılmış durumda olan yapıların geleneksel doku için bir tehdit oluşturduğu görülmüştür. Tarihi dönem analizi sonucunda çalışma alanı içerisinde 14. yüzyıl, 16. yüzyıl, 19. yüzyılın ikinci yarısı, 20. yüzyılın ilk yarısı ve 20. yüzyılın ikinci yarısı ve sonrası ait yapıların bulunduğu saptanmıştır.

Çalışma alanında orta değişmiş ve çok değişmiş yapı oranının fazla olduğu ve bununla birlikte özgünlüğünü tamamen koruyan hiç değişmemiş ve az değişmiş yapıların bulunduğu da tespit edilmiştir. Çalışma alanındaki yapıların mülkiyet durumlarına bakıldığında anıtsal yapı, türbe ve hazirelerin vakıf mülkiyetinde olduğu ve yapıların %96,21' inin özel mülkiyette olduğu görülmektedir. Çevresel veriler analizi sonucunda çalışma alanındaki meydanlar, çeşmeler, merdivenli sokaklar, özgün kanal, hazireler, geleneksel doku içerisindeki nitelik yapılar ve ekler, parklar, geleneksel yapılardaki köşe pahları, topografyaya uyumlu yerleşim sonucunda oluşan etkileyici ve ilginç bakı noktaları, sokak lambaları ve yangın vanaları tespit edilmiştir. Yol kaplamaları ve trafik durumu analizine bakıldığında, çalışma alanında özgün kaplamanın bulunmadığı, geleneksel dokunun ticari merkezinin bulunduğu tarihi arastanın çevresi ve Bolu Caddesi trafiğin en yoğun olduğu bölge olduğu görülmektedir.

Mudurnu'nun İstanbul - Ankara Karayoluna uzaklığı ve sahip olduğu coğrafi yapısıyla içe dönük bir yerleşim yeri olması sebebiyle dışarıdan gelen yoğun bir sosyal baskı yaşamamış olmasına rağmen, ilçenin süreç içerisinde geçirdiği sosyo-ekonomik gelişmeler mevcut fiziksel dokuyu etkilemiştir. 2001 ekonomik krizi sonrasında yaşanan sıkıntıların azalmaya başladığı 2008 yılında, Mudurnu'ya çalışmak amacıyla gelen nüfusun artması nedeniyle Mudurnu Belediyesi tarafından çözüm olarak eski kent dokusunun güneybatısında TOKİ konutlarının yapımına başlanmıştır. Geleneksel dokunun batısındaki tepelerin ardında kalan TOKİ konutlarının kent merkezinden görülmüyor olması, yapıların kat sayısının beş olması ve yöredeki geleneksel yapıların çatı biçimlenişlerine gönderme yapan çatı formları ile Mudurnu'daki tarihi çevreye olumsuz etkilerinin görece daha az olduğu söylenebilmektedir. Geleneksel konutlardaki büyüklük, ısınma, vb. konfor koşullarındaki yetersizlikler ve mal sahiplerinin geleneksel yapının bakım masraflarının karşılamakta ekonomik olarak zorlanmaları sebebiyle geleneksel yapıların terk edilerek, TOKİ konutlarını tercih etme eğilimleri görülmektedir. Bu eğilimin artması sonucu kentsel sit alanı içerisindeki nüfusun geleneksel konutları terk ederek TOKİ konutlarına taşınması Safranbolu'da da örneği bulunan "eski Mudurnu ve yeni Mudurnu" ayrımı oluşmasına, geleneksel dokunun işlev ve kullanım açısından sahip olduğu yoğunluğun özgün değerini kaybetmesine sebep olma riski bulunmaktadır. (Yönetim Planı, 2014:107,112)

Mudurnu'da artan yeni yapılaşma ve rant talepleri geleneksel doku için tehdit oluşturmakta ve onun hızla tahrip olmasına sebep olmaktadır. Kentsel sit alanı içerisindeki yeni yapıların, anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örneklerinin oluşturduğu geleneksel doku içerisinde homojen olarak dağılmış olması tarihi çevrenin özgün niteliklerinin büyük oranda korunarak kaybolmasına engel olmuştur. Tarihi arasta ve çevresindeki ticaret işlevinin konut bölgelerine sığmamış olmasının beraberinde gelen yeni yapılaşma tarihi dokuyu olumsuz etkilemiştir. Ayrıca geleneksel yapılarda miras kalması sonucunda ortaya çıkan çok hisselilik durumundan doğan mülkiyet problemleri yapıların terk edilerek kullanılmamasına ve bakımsızlıktan dolayı daha hızlı yıpranmasına sebep olmakta ve bu duruma bağlı olarak geleneksel dokunun sürdürülebilirliği olumsuz etkilenmektedir.

Geleneksel doku içerisindeki sivil mimarlık örneklerine yapılan niteliksiz müdahale ve betonarme ekler yapının özgün karakterini kaybetmesine sebep olmaktadır. Yapılan niteliksiz onarımlarda özellikle ahşap karkas yapılarda yaygın olarak görülen yapının geleneksel dolgu malzemesinin tuğla malzeme ile değiştirilmesi, özgün pencerelerin yerine farklı tip ve büyüklükte pencerelerin yapılmasının çalışma alanında yaygın olarak görülmesi, yapının özgün giriş kapısının farklı tip ve büyüklükte kapıyla değiştirilmesi ve yapının hanelere bölünmesi sonucu cephede yeni bir kapının açılması, cepheye balkon eklenmesi ve yapı cephelerinin özgününde bulunan kırıktı çamur sıva yerine çimentolu sıvanın tercih edilmesi geleneksel konutların özgün niteliklerinin zarar görmesine sebep olmaktadır.

Geleneksel konutların kullanımından kaynaklı sebeplerle yapıların özgün plan şemasında değişiklikler yapıldığı görülmektedir. Çağdaş yaşam koşullarının gereksinimi olan ıslak hacimlerin geleneksel konutların yapısal özelliklerine uygun olmayan malzeme ve biçimde eklenmiş olması yapının strüktüründe bozulmalara ve yapı malzemesinde çürümelere sebep olmaktadır. Tarihi arastada bulunan geleneksel yapılarda ise, yapının sahip olduğu ticari işlev gereği zemin kat cephelerinde yapılan değişiklikler yapının özgün niteliklerine zarar vererek arastanın sergilediği bütüncül görünümü olumsuz etkilemektedir.

Geleneksel doku içerisinde çevresel ve yapı bazında kayıplar oluşmuştur. Tescilli yapıların yıkımları ve geleneksel yapılara gerekli olan bakım ve onarımların yapılamıyor olması dokudaki kayıpların zaman içerisinde artmasına neden olmaktadır. Yerel halkın koruma konusunda yeterli bilince sahip olmaması, koruma uygulamaları kapsamında yapılacak olan bakım ve onarımlar için mal sahiplerinin ekonomik olanaklarının yetersiz olması ve kısmen yıkılmış harap durumdaki yapılara buna bağlı olarak gereken müdahalelerin yapılamıyor olması geleneksel dokuyu olumsuz etkileyen etmenlerdir. Kentsel sit alanı içerisindeki tüm bu olumsuz etmenlere rağmen, Mudurnu'da yaşanan değişim sürecinin nispeten yavaş olması eski kent dokusunun ve sosyal dokusunun büyük ölçüde korunarak varlığını sürdürebilmesini sağlamıştır.

Çalışma alanı içerisindeki geleneksel dokuda yaşayan halkın sosyal yapısının incelenmesi, tarihi çevrenin korunması ve turizm faaliyetlerine bakış açılarının anlaşılması için anket çalışması uygulanmıştır. Anket katılımcılarının büyük çoğunluğu Mudurnu'nun yerlisi ve mülk sahibi oldukları hanelerde yalnız veya iki kişi yaşayan aile büyüklerinden oluşmuştur. Az sayıda kişinin yaşadığı yapılarda büyüklük veya yapının bölünerek kiraya verilmesi sebebiyle bazı katlarının veya odaların kullanılmadığı görülmüştür. Geleneksel yapıların kullanıcılarının çoğu tarihi yapıların korunması gerektiği bilincine sahip ve tarihi çevredeki turizm faaliyetlerinin gelişmesi konusunda isteklidirler.

Çevre ve yapı bazında yapılan analizler sonucunda elde edilen verilerle çalışma alanının güçlü ve zayıf yönleri, tehdit ve potansiyelleri belirlenmiştir. Çalışma alanının güçlü yönleri, ilçenin ulaşımın açıdan elverişli bir konumda olması, Ahilik geleneğinin sürdürülüyor olması, ilçenin tarihi İpek Yolu güzergâhı üzerinde bulunmasından dolayı tarih boyunca önemli bir yerleşim yeri ve ticari merkez olmasıdır. Zayıf yönleri ise yerli ve genç halkın işsizlik nedeniyle Mudurnu'dan ayrılması, yerleşimin güneybatısında bulunan TOKİ konutlarının tarihi yapıları terk etme eğiliminin arttırmış olması, geleneksel zanaatlerin ustalarının yaşlarının ilerlemiş olması sebebiyle mesleği terk etmeleri ve yeni usta yetiştirilemiyor olması ve son olarak Mudurnu'da kültür turizmine yönelik çalışmalarda tanıtım çalışmalarının yetersizliği ve gelen turist sayısının istenilen düzeyde olmamasıdır. Çalışma alanının potansiyelleri, Mudurnu'nun konumu, yerleşim içerisinde düzenlenerek kullanılacak alanların varlığı, yerleşimin sahip olduğu geleneksel kent dokusu ve müzelerin bulunması nedeniyle kültür turizmi potansiyelinin varlığı, yanı sıra doğa turizmine, inanç turizmine ve termal turizme yönelik potansiyellerin varlığıyla bölgede alternatif turizm çeşitlerinin etkin olabileceği alanların bulunmasıdır. Çalışma alanına yönelik ilerde sorun oluşturabilecek tehditler ise, geliştirilmesi planlanan kültür turizmi ve diğer alternatif turizm çeşitlerinin iyi planlanmadan kontrolsüz biçimde gelişmesi sonucu hem ilçenin geleneksel dokusuna hem de sosyal yapıda kültürel yozlaşmaya sebep olma riskinin varlığı ve ilçenin merkezine 1.5 km güneybatısında yapılan Burj Al Babas Projesi'nin Mudurnu'nun yerel mimarisi ile uyumsuz mimari ve yükseklikte olması ve bununla birlikte yapılara gelecek olan yabancı nüfusun etkileri ile Mudurnu ilçe merkezinin sosyal ve kültürel yapısında yozlaşmaya sebep olma ihtimalidir.

Bu çalışmada, tarihi çevrenin korunması ve geliştirilmesi kapsamında Mudurnu kentsel sit alanındaki geleneksel doku ile ilgili bilimsel yöntemler kullanılarak yerleşimin karakteri üzerinde tespit ve değerlendirmeler yapılması ve Mudurnu'nun varolan turizm potansiyelleri değerlendirilerek koruma önerileri geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Geleneksel konutların tipolojik özelliklerinin belirlenmesi için yapı - parsel, plan, cephe, kapı, pencere tipolojileri incelenmiştir. Tarihi çevrelerin sürdürülebilirliği ve tarihi kentlere turizmin faaliyetlerinin etkileri dünyadan ve Türkiye'den örneklerle incelenmiştir. Bu bağlamda Mudurnu'nun sahip olduğu turizm potansiyelleri incelenerek değerlendirmeler yapılmıştır. Mudurnu sahip olduğu doğal özellikleriyle doğa turizmine, çevresindeki kaplıcalarla termal turizme, geleneksel dokuyu oluşturan somut kültürel mirası ve geleneksel ürünleriyle kültür turizmine, sosyal yapısına baktığımızda tarih boyunca Halvetilik ve diğer tarikatlerin yoğun olduğu bir merkez olması ve evliya türbelerinin varlığı sebebiyle inanç turizmine yönelik potansiyellere sahiptir. İlçenin sahip olduğu turizm potansiyellerinin yerleşimin geleneksel dokusuna zarar vermeyecek şekilde iyi kurgulanmış ve planlı bir turizm anlayışıyla tarihi çevre koruma çalışmalarını destekleyici biçimde geliştirilmesi önerilmiştir.

Yapılan tüm bu çalışmalar sonucunda elde edilen verilerle birlikte Mudurnu'nun doğal güzellikleri, anıtları, sivil mimarlık örnekleri ve ilçenin sahip olduğu turizm potansiyelleriyle birlikte tarihi çevre bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Tüm bu değerlendirmeler sonucunda Mudurnu'nun somut ve somut olmayan kültürel mirasının kent ölçeğinde korumasına yönelik öneriler geliştirilmiştir. Korumanın sürekliliği için ilerde oluşabilecek tehdit ve potansiyeller dikkate alınarak koruma önerileri geliştirilmiştir. Mudurnu'da tarihi çevrenin devamlılığı için, tarihi çevreyi oluşturan değerlerle iç içe yaşayan yerel halkın korumayla ilgili bilinçlendirilerek yaşadıkları tarihi çevreye sahip çıkmaları ve geleneksel yaşamın devamlılığı sağlanmalıdır. Korumada sadece kişilerin veya yerel yönetimlerin çabaları yeterli değildir. Merkezi yönetimin, yerel yönetimi desteklemesi ve yerel halkının koruma konusuna bilinçli yaklaşımı ve duyarlılığı korumanın sürekliliğini sağlamaktadır.

Mudurnu için belirlenmiş olan turizm potansiyelleri göz önünde bulundurularak Mudurnu ilçesinin çevresini ve kent merkezi kapsayan gezi güzergâhları belirlenmeli ve bir turizm haritası oluşturulmalıdır. Kent içerisindeki turizm amaçlı tanıtıcı levhaların sayısı artırılarak ilçe merkezinde turizm enformasyon merkezi açılmalıdır. Tarihi çevrelerin korumada turizm faaliyetlerinin iyi kurgulanmış ve planlı olarak gerçekleştirilmesi turizmin tarihi ve kültürel değerlerin korunmasına katkıda bulunmasını sağlamaktadır. Mudurnu'nun ekonomik işlerliğini arttırmak için yerel kimliğe zarar vermeden gerçekleştirilecek olan turizm faaliyetlerinin Mudurnu'nun ekonomik kalkınmasında önemli bir kaynak oluşturabileceği ve yaşatılan ve ekonomik olarak kendi kendine yetebilen bir kentin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Kullanılmayan tarihi yapıların özgün karakterine zarar vermeyecek şekilde doğru ve dengeli kullanılması şartı ile turizm amaçlı olarak konaklama, restoran, geleneksel el sanatları atölyesi, yaşam tarzı müzesi, kültür merkezi, öğrenci evi vb. işlevlerle kullanılması hem yapının yaşatılmasını hem de ekonomik olarak kalkınmayı sağlamaktadır.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z.**, 2009, *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Akar, T.**, 2009, *Osmanlı Kentinde Ticari Mekanlar: Bedesten – Han – Arasta – Çarşı Mekanları Literatür Değerlendirmesi*, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, C.7, Sayı 13, s.267 - 292.
- Akın, N.**, 1988, *Türkiye’de Tarihi Çevre Koruma, Örnekler ve Sorunlar*, Mimarlık Dergisi, Sayı 228, s.40 - 43.
- Akyüz, L.E.**, 1999, *Tarihi Çevre Korumacılığı ve Turizm*, Mimarlık Dergisi, Sayı 286, s.55 - 56.
- Arısoy, A.**, 2014, *Bütüncül Kentsel Korumada Bologna ve Verona Örnekleri, Geçmişten Geleceğe Yerel Kimlik*, Sayı 38, s.26 - 31.
- Aydın, B.**, 2009, “*Salnâme*”, İslam Ansiklopedisi, C.36, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, s.51-54.
- Ayverdi, E. H.**, 1962, *Mudurnu’da Yıldırım Bayezid Manzumesi ve Taş Vakfiyesi*, Vakıflar Dergisi, Sayı 5, s.79 - 87.
- Babalı, M.**, 2007, *Mudurnu’nun Fiziksel ve Tarihsel Dokusu, Sivil ve Anıtsal Mimarlık Örnekleri, Çevresel Analiz ve Koruma Önerileri*, Yıldız Teknik Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Baltacı, C.**, 1976, *XV.- XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri*, İrfan Matbaası, İstanbul.
- Bilgiç, A. T.**, 2012, *Tarih Terimleri Sözlüğü*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul.
- Birgören, H.**, 2008, *Müstakil Bolu Sancağı Salnamesi (Hicri 1334 / Miladi 1916)*, Bolu Belediyesi Bolu Araştırmaları Merkezi, Bolu.
- Bolu İl Yıllığı 1967**, 1968, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Dauzats, J.E.**, tarihsiz, *1885’ de Anadolu’ nun Bir Köşesi İzmit – Geyve – Torbalı – Mudurnu – Nallıhan – Beypazarı – Sivrihisar – Gemlik*, Çev. Reşad Ekrem Koçu, Çığır Kitabevi, İstanbul.
- Durak, Ş.**, 2014, *Tarihi Çevrelerde Sürüdürebilir Turizm Planlaması: Diyarbakır Tarihi Sur İçi Bölgesi Örneği*, Dicle Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır.
- Dünden Bugüne Mudurnu**, 2011, Ajans Tanıtım, İzmir.

- Ekincikli, M.**, 1995, *Temettuat Defterlerine Göre 1261 (1844) Mudurnu Kazası' nın Sosyo-Ekonomik Yapısı*, İstanbul Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Erkut, S.**, 1987, *Tarihte Mudurnu*, Bolu Kalkınma ve Tanıtma Vakfı Yayınları, Bolu.
- Evliya Çelebi**, 1999, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, C.3, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Geçmişten Günümüze Mudurnu**, 1994, Tayf Basım, İstanbul.
- Hatami, M.**, 2013, *Tarihi Kent Merkezlerinin Koruma Sorunları, Urmiye Tarihi Kent Merkezi Üzerine Bir Araştırma*, İstanbul Teknik Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Ibn Battuta**, 201, *Ibn Battuta Seyahatnamesi*, C.1, Çev. A. Sait Aykut, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- ICOMOS**, 1999, *Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü*,
- İşıtman, T. Z.**, 1938, *Bolu Coğrafyası*, Resimli Ay Matbaası, İstanbul.
- Kaya, N. K.**, 2016, *Kırsal Mimarlık Mirasının Korunmasında Turizmin Rolü: Cumalıkızık Köyü Örneği*, Ege Mimarlık, Sayı 01, s.28 - 31.
- Koçan, N.**, 2012, *Tarihi Kent Koruma ve Mudurnu (Bolu) Örneği*, Ordu Üniversitesi Bilim Teknik Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, s.93 - 102.
- Kuban, D.**, 1968, *Anadolu Türk Şehri Tarihi Gelişmesi, Sosyal ve Fiziki Özellikleri Üzerine Bazı Gelişmeler*, Vakıflar Dergisi, sayı 7, İstanbul, s.53-73.
- Kuban, D.**, 2001, *Türkiye'de Kentsel Koruma – Kent Tarihleri ve Koruma Yöntemleri*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Mudurnu İlçesi Tespit Çalışması**, 1989, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.
- Mudurnu (Bolu) Koruma Amaçlı İmar Planı Plan Açıklama Raporu**, 2019, Şahin Planlama, Ankara.
- Mudurnu Kültürel Miras Alanı Yönetim Planı 2014 -2018**, 2014, İstanbul.
- Müderrişoğlu, M. F.**, 2008, *Erken Osmanlı Döneminde Bir Şehzade Yerleşimi: Mudurnu*, Mudurnulular Derneği Bülteni, Sayı 3, İstanbul, s.10 - 13.
- Pekin, F.**, 2011, *Çözüm: Kültür Turizmi*, İletişim Yayıncılık, İstanbul.
- Orhonlu, C.**, 1992, *“Bolu”*, İslam Ansiklopedisi, C.6, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, s.276-278.
- Önal, G.**, 2013, *“Mudurnu Yukarı Hamam”*, Mudurnu Belediyesi – Tarih Kültür Bülteni, Pelin Ofset, Ankara, s.66- 67.

- Önal, G.**, 2013, “*Yıldırım Bayezid Külliyesi*”, İslam Ansiklopedisi, C.43, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, s.529- 531.
- Özbay, A.**, 2000, *Mudurnu Büyük Camii, Seyrancık ve Kaygana Mahalleleri Tarihi Yerleşim Dokusunun İncelenmesi ve Koruma Geliştirme Önerisi*, Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Özdemir, K.**, 2007, “*Osmanlı Saat ve Saat İşçiliği*”, Türk Dünyası Kültür Atlası – Osmanlı Dönemi, C.5, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayınları, İstanbul, s.264-279.
- Öztoprak, S.**, 2012, *Tespit ve Tescil Çalışmalarının Değerlendirilmesi: Bolu İli, Mudurnu İlçesi Örneği*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara I. Numaralı Kültür Varlıkları Koruma Kurulu Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Öztürk, E. Y.**, 2007, *Bolu İli, Mudurnu İlçesi, Armutçular Konağı'nın Restorasyonu*, Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ramsay, W. M.**, 1960, *Anadolu Tarihi Coğrafyası*, Çev. Mihri Pektaş, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, s.225, 516
- Taş, K. Z.**, 1993, *Tapu Tahrir Defterlerine Göre 16. Yüzyılda Bolu Sancağı*, Ankara Üniversitesi Doktora Tezi, Ankara.
- Uğur, İ.**, 2012, *Tarihi Kentlerin Turizm Destinasyonu Olarak Geliştirilmesi: Safranbolu Örneği*, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Yıldırım, A. E.**, 2011, *Kentsel Koruma Projelerinde Aktörlerin Örgütlenmesi – Gaziantep, Kuşadası ve Mudurnu Örnekleri Üzerinden Türkiye'nin Tarihi Kent Dokularında Uygulanabilir Örgütlenme Modellerine Yönelik Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi Doktora Tezi, Ankara.
- Yıldırım, A. E.**, ed., 2016, *Anadolu'da Bir Tanık: Bengüboz'un Objektifinden Mudurnu'da Erken Cumhuriyet Dönemi*, Pelin Ofset, Ankara.
- Yurt Ansiklopedisi**, 1982, *Türkiye İl İl Dünü Bugünü Yarını*, Anadolu Yayıncılık, İstanbul.
- 1973 İl Yıllığı, Cumhuriyetin 50. Yılında Bolu**, 1973, Kemal Matbaası, Bolu.

İNTERNET KAYNAKLARI

URL 1: <http://bolu.ktb.gov.tr> (erişim tarihi: 08.08.2019)

URL 2: <http://www.lafsozluk.com> (erişim tarihi: 09.08.2019)

URL 3: <http://www.tdk.gov.tr> (erişim tarihi: 05.09.2019)

URL 4: <http://www.bolu.gov.tr> (erişim tarihi: 08.08.2019)

URL 5: <http://www.unesco.org.tr> (erişim tarihi: 10.08.2019)

URL 6: <http://whc.unesco.org> (erişim tarihi: 10.08.2019)

URL 7: <http://www.tarihkentlerbirligi.org> (erişim tarihi: 10.08.2019)

EKLER

Ek – 1: Sosyal Anket Formu (Konut)

Ek – 2: Sosyal Anket Formu (Ticaret)

Ek – 3: Ankara KTVK Kurulu'nun 15.01.1991 tarih ve 1609 sayılı kararı

Ek – 4: Ankara KTVK Kurulu'nun 23.07.1991 tarih ve 1899 sayılı kararı

Ek – 5: Ankara KTVK Kurulu'nun 16.10.1995 tarih ve 4219 sayılı kararı

Ek – 6: Ankara KTVK Kurulu'nun 26.12.1995 tarih ve 4421 sayılı kararı

Ek – 7: Koruma Amaçlı İmar Planı Uygulama Esasları ve Hükümleri

Ek – 8: Ankara I Numaralı KVKB Kurulu'nun 18.07.2013 tarih ve 814 sayılı kararı

Ek – 1: Sosyal Anket Formu (Konut)

MUDURNU SOSYAL ANKET FORMU

ADRES:

- Yapının kullanımı: Konut ()

1.AİLE YAPISI

Adı Soyadı	Yapının sahibine göre durumu	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim durumu	Meslek

- Hane reisinden başlayarak evde oturanları sayar mısınız?
- Ailenin aylık kazancı:
- Sosyal güvenceniz var mı? Evet () Hayır ()
Cevabınız evet ise; SSK () Emekli Sandığı () Bağ-Kur () Diğer ()

2. KONUT – AİLE İLİŞKİLERİ

1. Mudurnu'nun yerli misiniz? Evet () Hayır ()
Cevabınız evet ise; kaç kuşaktır buradasınız?
Cevabınız hayır ise; nereden geldiniz?
kaç yılında geldiniz?
neden geldiniz?
2. Mülkiyet durumunuz; Mal sahibi () Kiracı ()
Kiracı iseniz; ödediğiniz kira bedeli nedir?
Mal sahibi iseniz; evinizi satsanız kaçta satardınız?
3. Kaç yıldır bu yapıda oturuyorsunuz?

4. Daha önce nerede oturuyordunuz?

Aynı mahallede, başka evde ()

Başka mahallede (Nerede?

Mudurnu'nun köyünde (Nerede?

Bolu'nun başka bir ilçesinde (Nerede?.....)

Başka bir şehirde (Nerede?.....)

Diğer ()

5. Neden bu evi tercih ettiniz?

Fiyatının ucuz olması ()

Sağlam, aydınlık olması ()

Merkezi olması ()

İşe yakın olması ()

Akrabaya, dosta yakın olması ()

Diğer ()

6. Evinizin büyüklüğünü nasıl buluyorsunuz?

Yeterli () Büyük () Küçük () Diğer ()

7. Evinizde kaç oda var? 1 () 2 () 3 () 4 () 5 ve üzeri ()

8. Evin kullanım durumu nedir?

Yaz-Kış ()

Yaz ()

Kış ()

Dönemlik/Mevsimlik ()

Ara Sıra ()

Hiç ()

9. Evin tamamında siz mi oturuyorsunuz? Evet () Hayır ()

Cevabınız hayır ise; evi kimlerle paylaşıyorsunuz? ()

10. Katların kullanım durumları;

Kullanılmayan Oda

• Bodrum: Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanılıyor () Yok()

• Zemin: Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanılıyor () Yok()

• 1. kat: Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanılıyor () Yok()

• 2. kat: Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanılıyor () Yok()

• 3. kat: Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanılıyor () Yok()

11. Evinize sonradan eklenen veya çıkarılan mekanlar var mı? Evet () Hayır ()

Cevabınız evet ise; bu mekânlar nedir?.....

Cevabınız evet ise; yeni eklerin tarihi nedir?

1-5 yıl ()

5-10 yıl ()

Daha eski (Ne zaman?.....)

12. Müştemilat yapınız(larınız) var mı? Var () Yok ()

13. Varsa müştemilat yapınız(larınız) konutunuzla birlikte mi, sonradan mı yapıldı?

Birlikte ()

Sonradan (Ne zaman?

3. YAPI - ÇEVRE İLİŞKİLERİ

14. Mudurnu'nun iyi yanı sizce nedir?
15. Mudurnu'nun sorunları sizce nedir? Su () Yol () Çöp () Diğer ()
16. Taşlılığınız / bahçeniz var mı? Taşlık () Bahçe () İkisi de yok ()
17. Taşlılığınız / bahçenizden memnun musunuz? Evet () Hayır () Kısmen ()
Cevabınız evet ise; neden?.....
Cevabınız hayır ise; neden?.....
Cevabınız kısmen ise; neden?.....
18. Taşlılığınızı / bahçenizi / müştemilatınızı gün boyu ne kadar ve nasıl kullanıyorsunuz?.....
- Taşlık: Kömürlük() Atık eşya deposu() Hayvan besliyorum() Diğer()
 - Bahçe: Kömürlük() Atık eşya deposu() Hayvan besliyorum() Diğer()
 - Müştemilat: Kömürlük() Atık eşya deposu() Hayvan besliyorum()
Diğer ()
19. Mahallenizden memnun musunuz? Evet () Hayır ()
Cevabınız evet ise; neden?.....
20. Mahallenizde sizi rahatsız eden şeyler var mı? Evet () Hayır ()
Cevabınız evet ise; nedir? Gürültü () Güvenlik () Kirlilik () Diğer ()
21. Mahallenizin sizce ne gibi ihtiyaçları var?
Bakım - onarım () Yol () Çöp () Yeşil alan ()
22. Komşularınızla görüşüyor musunuz? Evet () Hayır ()
23. Komşularınız birbirleriyle iyi geçiniyor mu? Evet () Hayır () Kısmen ()
24. Mudurnu Merkez' de oturan akrabanız var mı? Evet () Hayır ()
Cevabınız evet ise; hangi mesafede?.....
25. Bolu Merkez' de oturan akrabanız var mı? Evet () Hayır ()
Cevabınız evet ise; nerede?
26. Evinizin aşağıdakilerden hangisine yakın olmasını isterdiniz?
Çarşı () Park () Kahve () Cami () Pazar ()

4. YENİLEME VE KORUMA İLİŞKİLERİ

27. Evinizden memnun musunuz? Evet () Hayır () Kısmen ()
Cevabınız evet ise; neden?
- Cevabınız hayır ise; neden?

Cevabınız kısmen ise; neden?

28. İmkânınız olsa, evinizde aşağıdakilerden hangisini yapmak isterdiniz?

Onarım yaparak kullanmak () Yeni ek yapmak () Satmak ()

Kiraya vererek başka eve taşınmak () Yıkıp yeniden yapmak ()

Diğer ()

29. Evinizde daha önce onarım yapıldı mı? Evet () Hayır ()

Cevabınız evet ise; ne zaman?

1-5 yıl () 5-10 yıl () Daha eski (Ne zaman?))

30. Evinizin içerisinde onarım yapılmasını istediğiniz yerler nelerdir?

.....

31. İhtiyaç duyduğunuz onarımlar nedir?

Sıva, boya yenileme () Doğramaların onarımı / yenilenmesi ()

Mutfak / Banyo onarımı () Mutfak / Banyo büyütülmesi ()

Çatının onarılması () Isıtma sisteminin yenilenmesi ()

Kat ilavesi () Diğer

32. Bu onarımları gerçekleştirmenizi engelleyen koşullar var mı?

Evet () Hayır ()

Cevabınız evet ise; nedir? Ekonomik durum () İlgisizlik ()

Sağlık sorunları / yaşlılık () Evden taşınma isteği ()

33. Evinizin onarımı için devlet size faizsiz ve uzun süreli kredi sağlarsa, bunu değerlendirip evinizde oturmaya devam eder misiniz?

Evet () Hayır ()

34. Oturduğunuz bu evi mi beğeniyorsunuz, yoksa yeni bir apartman dairesini mi tercih edersiniz?

Bu ev () Yeni apartman dairesi () Benzeri geleneksel yapı () Diğer ()

35. Bu tercihinizin nedeni nedir?

36. Buradan taşınırsanız nereye gitmek isterdiniz?

Yine aynı sokak () Yine aynı mahalle ()

Mudurnu'nun başka bir köyüne () (Nereye?.....)

Bolu'nun başka bir ilçesine () (Nereye?.....)

Başka bir şehre () (Nereye?.....)

Neden?

37. Sizce bu evler korunmalı mıdır, yoksa yıkılıp yerlerine yenileri mi yapılmalıdır?

Korunmalı () Yıkılmalı () Bilmiyorum () Diğer ()

Neden?

5. TARİHİ ÇEVRE VE TURİZM İLİŞKİLERİ

38. Sizce Mudurnu'da bulunan tarihi yapılar ile turizm arasında bir ilişki var mı?

Var () Yok ()

Neden?.....

39. Mudurnu' da ki kültürel turizm sizce hangi düzeydedir?

Az () Orta () Çok ()

Neden?

40. Mudurnu'daki kültürel turizm faaliyetlerinin gelişmesini ister misiniz?

Evet () Hayır ()

Neden?

41. Mudurnu'daki kültürel turizmin sizce ekonomik ve sosyal yapı üzerinde etkisi var mıdır?

Ekonomik yapı; Evet () Hayır ()

Neden?.....

Sosyal yapı; Evet () Hayır ()

Neden.....

NOTLAR:	
Anketi Yapan:	
Anketin Yapım Tarihi:	

Ek – 2: Sosyal Anket Formu (Ticaret)

MUDURNU SOSYAL ANKET FORMU

ADRES:

- Yapının kullanımı: Ticaret () Diğer (.....)

1.ÇALIŞAN YAPISI

Adı Soyadı	Yapının sahibine göre durumu	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim durumu	Meslek

- Yapının sahibi ile birlikte çalışanları sayabilir misiniz?
- Çalışanların aylık kazancı:
- Yan gelirleri : Var () Yok ()
Varsa; yan gelir nedir? ve ne kadar kazanılıyor?
- Kazancınızdan memnun musunuz? Evet () Hayır ()
- Sosyal güvenceniz var mı? Evet () Hayır ()
Cevabınız evet ise; SSK () Emekli Sandığı () Bağ-Kur () Diğer ()
- Bu ticaret türünü neden seçtiniz?

2. YAPI ÇALIŞAN İLİŞKİLERİ

1. Mudurnu'nun yerli misiniz? Evet () Hayır ()

Cevabınız evet ise; kaç kuşaktır buradasınız?.....

Cevabınız hayır ise; nereden geldiniz?.....

kaç yılında geldiniz?.....

neden geldiniz?.....

2. Mülkiyet durumunuz; Mal sahibi () Kiracı ()
Kiracı iseniz; ödediğiniz kira bedeli nedir?.....
kaç yıldır kiracısınız?.....
3. Kaç yıldır bu yapıda çalışıyorsunuz?.....
4. Daha önce nerede çalışıyordunuz?
Mudurnu Merkez' de başka bir yapıda ()
Mudurnu'nun köyünde(Nerede?.....)
Bolu'nun başka bir ilçesinde (Nerede?.....)
Başka bir şehirde (Nerede?.....)
Diğer ()
5. Neden bu yapıyı tercih ettiniz?
Fiyatının ucuz olması () Merkezi olması ()
Satış potansiyeli olan bir yerde bulunması ()
Kullanım amacına uygun olması () Diğer ()
6. Yapının büyüklüğünü nasıl buluyorsunuz?
Yeterli () Büyük () Küçük () Diğer ()
7. Yapının kullanım durumu nedir?
Yaz - kış () Yaz () Kış () Arada () Hiç ()
8. Yapının tamamını siz mi kullanıyorsunuz? Evet () Hayır ()
Cevabınız hayır ise; yapıyı kimlerle paylaşıyorsunuz?.....
9. Katların kullanım durumları;
● Bodrum: Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanılıyor () Yok()
● Zemin: Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanılıyor () Yok()
● 1. kat: Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanılıyor () Yok()
● 2. kat: Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanılıyor () Yok()
● 3. kat: Kullanılıyor () Kullanılmıyor () Kısmen kullanılıyor () Yok()
10. Yapıya sonradan eklenen veya çıkarılan mekânlar var mı? Evet () Hayır ()
Cevabınız evet ise; bu mekanlar nedir?.....
Cevabınız evet ise; yeni eklerin tarihi nedir?
1-5 yıl () 5-10 yıl () Daha eski (Ne zaman?.....)

3. YAPI - ÇEVRE İLİŞKİLERİ

11. Mudurnu'nun iyi yanı sizce nedir?
12. Mudurnu'nun sorunları sizce nedir? Su () Yol () Çöp () Diğer ()
13. Mahallenizde sizi rahatsız eden şeyler var mı? Evet () Hayır ()
Cevabınız evet ise; nedir? Gürültü () Güvenlik () Kirlilik () Diğer ()
14. Mahallenizin sizce ne gibi ihtiyaçları var?
Bakım – onarım () Yol () Çöp () Yeşil alan ()
15. Komşularınızla görüşüyor musunuz? Evet () Hayır ()
16. Komşularınız birbirleriyle iyi geçiniyor mu? Evet () Hayır () Kısmen ()
17. Yapının memnun olduğunuz tarafları nelerdir?
Konumu () Büyüklüğü () Sahibi oluşunuz () Kiranın uygunluğu ()
Diğer ()
18. Yapının yetersiz bulduğunuz tarafları nelerdir?
Büyüklüğü () Depo () Islak mekân yetersizliği () Diğer ()
19. İmkanınız olsa, bu yapıya aşağıdakilerden hangisini yapmak isterdiniz?
Onarım yaparak kullanmak () Yeni ek yapmak () Satmak ()
Kiraya vererek başka bir yapıya taşınmak () Yıkıp yeniden yapmak ()
Diğer ()
20. Yapıda daha önce onarım yapıldı mı? Evet () Hayır ()
Cevabınız evet ise; ne zaman?
1-5 yıl () 5-10 yıl () Daha eski (Ne zaman?)
21. Yapınızın içerisinde onarım yapılmasını istediğiniz yerler nelerdir?
.....
22. İhtiyaç duyduğunuz onarımlar nedir?
Sıva, boya yenileme () Doğramaların onarımı / yenilenmesi ()
Islak mekan onarımı () Islak mekan büyütülmesi ()
Çatının onarılması () Isıtma sisteminin yenilenmesi ()
Kat ilavesi () Diğer
23. Bu onarımları gerçekleştirmenizi engelleyen koşullar var mı?
Evet () Hayır ()
Cevabınız evet ise; nedir? Ekonomik durum () İlgisizlik ()
Sağlık sorunları / yaşlılık () Evden taşınma isteği ()

24. Yapınızın onarımı için devlet size faizsiz ve uzun süreli kredi sağlarsa, bunu değerlendirip yapıyı kullanmaya devam eder misiniz?

Evet () Hayır ()

25. Kullandığınızı bu yapıyı mı beğeniyorsunuz, yoksa yeni bir yapıyı mı tercih edersiniz?

Bu ev () Yeni apartman dairesi () Benzeri geleneksel yapı ()
Diğer ()

26. Bu tercihinizin nedeni nedir?

27. Sizce bu yapılar korunmalı mıdır, yoksa yıkılıp yerlerine yenileri mi yapılmalıdır?

Korunmalı () Yıkılmalı () Bilmiyorum () Diğer ()

Neden?.....

28. Burada yeni bir proje, onarım ve çevre düzenlemeleri yapılacak olsa;

- Mal sahibi iseniz: destekler misiniz? Evet () Hayır ()
- Mal sahibi iseniz: kiraya vermeyi düşünür müsünüz? Evet () Hayır ()
- Yaptığınız ticaret türünü değiştirir misiniz? Evet () Hayır ()

Cevabınız evet ise; neden?

Cevabınız hayır ise; neden?

5. TARİHİ ÇEVRE VE TURİZM İLİŞKİLERİ

29. Sizce Mudurnu'da bulunan tarihi yapılar ile turizm arasında bir ilişki var mı?

Var () Yok ()

Neden?.....

30. Mudurnu'daki kültürel turizm sizce hangi düzeydedir?

Az () Orta () Çok ()

Neden?.....

31. Mudurnu'daki kültürel turizm faaliyetlerinde, ticaret bölgesinin etkisi sizce ne düzeydedir?

Az () Orta () Çok ()

Neden?.....

32. Mudurnu'daki kültürel turizm faaliyetlerinin gelişmesini ister misiniz?

Evet () Hayır ()

Neden?.....

33. Mudurnu'daki kültürel turizmin sizce ekonomik ve sosyal yapı üzerinde etkisi var mıdır?

Ekonomik yapı; Evet () Hayır ()

Neden?.....

Sosyal yapı; Evet () Hayır ()

Neden?.....

NOTLAR:	
Anketi Yapan:	
Anketin Yapım Tarihi:	

Ek – 3: Ankara KTVK Kurulu'nun 15.01.1991 tarih ve 1609 sayılı kararı

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
ANKARA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU

K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 15.1.1991 145
Karar Tarihi ve No. : 15.1.1991 1609

Toplantı Yeri :
ANKARA

Bolu İli, Mudurnu İlçesi, genel tesbit çalışmasına ilişkin Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünün 14.1.1991 148 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü uzmanlarının açıklamaları dinlendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Bolu İli, Mudurnu İlçesinde tesbitleri yapılan ve ekli liste I'de yer alan taşınmazların 2863 ve 3386 sayılı yasalar uyarınca korunması gerekli taşınmazlar olarak tescillerine,

Liste II'de yer alan ve 24.7.1990 gün 1314 ile 24.7.1990 gün ve 1315 sayılı kararlarımızla taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilen yapıların tescillerinin devamına,

Liste III'de yer alan yapıların Mudurnu Deresi boyu üzerindeki organik dokudaki konumları nedeniyle cephelerin ekli 1/1000 ölçekli halihazır paftada işaretlendiği şekilde korunmasına,

Karar eki 1/1000 ölçekli halihazır haritalarda işaretlenen alanların kentsel sit alanları, 1/1000 halihazır 1/500 ölçekli kadastral paftada işaretlenen alanın ise Tarihi Ticari Sit Alanı olarak ilan edilmesine ve söz konusu alanlarda yürürlükteki imar planı ve yapılaşma hükümlerinin geçersiz olduğuna, anılan alanlarda kültürel ve doğal değerlerin korunması açısından Kültür Bakanlığına ivedilikle koruma planının yaptırılmasının tavsiye edilmesine, koruma planı gerçekleştirilinceye kadar tüm sit alanlarında ekli "Kentsel ve Tarihi Ticari Sit Alanları Geçici Dönem Koruma ve Yapılanma Koşulları'nın geçerli olmasına,

fl ER. M. ER. /..

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
ANKARA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU

K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 15.1.1991 145
Karar Tarihi ve No. : 15.1.1991 1609

Toplantı Yeri :
ANKARA

- 2 -

Ekli 1/25000 ölçekli haritada konumu belirtilen Mudurnu Kalesi-
nin bulunduğu Hisar-tepe mevkiinin Arkeolojik Sit Alanı olarak korunma-
sına, ancak anılan alanda yapılacak detaylı çalışmadan sonra arkeolo-
jik sit sınırlarının belirlenmesine ve koruma derecelendirilmesinin
yapılmasına,

Ekli 1/1000 ölçekli haritada "Jeolojik Sakıncalı Yapı Yasağı"
olarak belirtilen alanda yer alan ve Liste IV'de belirtilen taşınmaz-
ların korunması açısından ilgili Kurulmuşca (Bayındırlık ve İskan
Bakanlığı - Afet İşleri Genel Müdürlüğü) önlem alınmasına, anılan
6 (altı) yapının tahliye edilmeleri gerekiyorsa, detaylı fotoğrafla-
rının Rölöve ve detaylarının alınarak Kurulumuza iletildikten sonra
uygulamanın yapılmasına karar verildi.

Prof. Dr. GÖNÜL TANKUT
BAŞKAN

FİLİZ OĞUZ
BAŞKAN YARDIMCISI

Üye Üye Üye Üye Üye
TANKUT (Gönül) OĞUZ (Filiz) RENDA (Günsel) TOKLU (Gürkan) YILMAZER (Enver)

Üye
KÜÇÜKATALAY (Ayça)
Mudurnu Bld. Bşk.
Fen Memuru

Üye

Üye

Ek – 4: Ankara KTVK Kurulu'nun 23.07.1991 tarih ve 1899 sayılı kararı

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
ANKARA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU

K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 23.7.1991 171
Karar Tarihi ve No. : 23.7.1991 1899

Toplantı Yeri :
ANKARA

Bolu İli, Mudurnu İlçesi, Sit Alanları Koruma Amaçlı İmar Planı hakkında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünün 15.7.1991 gün ve Planlama Şb.200.13.02.11-2981 sayılı yazısı okundu, yapılan görüşmeler sonunda;

Mudurnu İlçe Merkezi Sit Alanları Koruma Amaçlı İmar Planı gerçekleştirilmek amacıyla Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 1.3.1991 gün, 181 sayılı ilke kararı uyarınca Kurulumuzun 15.1.1991 gün, 1609 sayılı kararımız eki 1/1000 ölçekli halihazır paftada işaretlenen kentsel sit sınırlarını bütünleştiren planlama sınırının uygun olduğuna karar verildi.

Prof. Dr. GÜNÜL TANKUT

B A Ş K A N

(İMZA)

FİLİZ OĞUZ

BAŞKAN YARDIMCISI
(İMZA)

Uye RENDA (Günsel) TOKEL (Gürken) YILMAZER (Enver)

(BULUNMADI)

(İMZA)

(İMZA)

Uye KARAKAŞOĞLU (Mehmet) Uye

Mudurnu Bld. Bşk.

(İMZA)

Ek – 5: Ankara KTVK Kurulu'nun 16.10.1995 tarih ve 4219 sayılı kararı

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
ANKARA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 16.10.1995 340
Karar Tarihi ve No : 16.10.1995 4219

Toplantı Yeri
ANKARA

Bolu İli, Mudurnu İlçesinde bulunan korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının yerinde incelenmesi ve inceleme tutanağı çerçevesinde Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünce hazırlanan rapor ve belgeler ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünün 19.6.1995 gün ve 2656 sayılı, 6.10.1995 gün ve B.16.0.KTV.0.65.00.02/721/4701 sayılı yazıları okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Mudurnu İlçesinde bulunan, ekli I/1000 ölçekli paftalarda belirtilen ve kurulumuzun 15.1.1991 gün ve 1609 sayılı ve 21.7.1992 gün ve 2522 sayılı kararları ile korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilen taşınmazların tescil kayıtlarının devamına, söz konusu taşınmazların envanter numarası ile ada ve parsel kayıtlarının ek Liste I'de belirtildiği biçimde düzeltilmesine,

Yukarıda belirtilen düzeltmeler sonucunda; kurulumuzun 15.1.1991 gün ve 1609 sayılı ve 21.7.1992 gün ve 2522 sayılı kararları ile korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak belirlenen taşınmazların tescil kayıtlarının kaldırılmasına,

Kurulumuzun 15.1.1991 gün ve 1609 sayılı kararıyla cepheleri korunacak yapılar olarak belirlenen ve ek Liste III'de yer alan ve ekli I/500 ölçekli referans paftasında belirtilen taşınmazlarda cephe koruma kararımızın devamına,

Kurulumuzca uygun bulunan Mudurnu Koruma Amaçlı İmar Planında yer alan ve kurulumuzun 21.7.1992 gün ve 2522 sayılı kararıyla "planla korunacak yapılar" olarak belirlenen taşınmazların sıra numarası, ada ve parsel kayıtlarının ek Liste IV'de belirtildiği biçimde düzeltilmesine,

Yerinde yapılan inceleme sonucu dokuya katkısı olmadığı belirlenen ve Liste V'de ada ve parsel numaraları belirtilen taşınmazların "planla korunacak yapılar" listesinden çıkartılmasına,

BAŞKAN
Prof.Dr.Gönül TANKUT

ÜYE
Doç.Dr.Ali Osman Uysal

ÜYE
Mehmet KARAKAŞOĞLU
Mudurnu Bld.Bşk.

BAŞKAN YARDIMCISI
Doç.Dr.Ahmet TIRPAN

ÜYE
Mustafa ARSLANER

ÜYE
Dr.Zühal ÖZCAN

ÜYE

ÜYE

16.10.1995: A.D/

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
ANKARA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 16.10.1995 340
Karar Tarihi ve No : 16.10.1995 4219

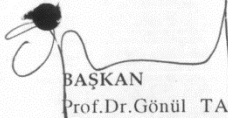
Toplantı Yeri
ANKARA

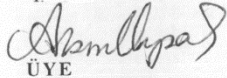
- 2 -

Ankara Caddesi No:11 adresindeki 76 envanter numaralı,195 ada,2 parseldeki korunması gerekli taşınmaz ile III envanter numaralı, 27 ada, 1-2-3-4 parsellerdeki korunması gerekli taşınmazlarda kurulumuzdan görüş ve izin alınmadan yapılan uygulamaların Belediyesi tarafından durdurularak yapıların özgün haline dönüştürülmesinin sağlanmasına, bu işlemin tamamlanmasından sonra Belediyesi tarafından hazırlanacak rapor ve fotoğrafların kurulumuza iletilmesine,kararımız gereğinin yapılmaması halinde durumun Belediyesince kurulumuza bildirilmesine ve yasal kovuşturma açtırılmasına,

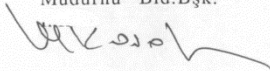
Kayacık Sokak No:5 adresindeki,114 envanter numaralı,169 ada,1 parseldeki korunması gerekli taşınmaz kültür varlığında kurulumuzdan izin alınmadan inşai uygulama yapan ve yaptıranlar hakkında 2863 ve 3386 sayılı yasalar uyarınca ilgili Kaymakamlıkça yasal kovuşturma açılmasına ve sonucundan kurulumuza bilgi verilmesine,

Mudurnu'da bulunan korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları ile "planla korunacak yapılar" a ilişkin kararımız ve eklerinde belirtilen düzeltmelerin kurulumuzun 20.10.1992 gün ve 2091 sayılı kararıyla uygun bulunan Mudurnu Koruma Amaçlı İmar Planı ve eklerine plan müellifince işlenerek kurulumuza gönderilmesine ve bundan sonra planların dağıtımının yapılmasına karar verildi.

BAŞKAN
Prof.Dr.Gönül TANKUT

ÜYE
Doç.Dr.Ali Osman Uysal

ÜYE
Mehmet KARAKAŞOĞLU
Mudurnu Bld.Bşk.

ÜYE
Dr.Zühal ÖZCAN

ÜYE

BAŞKAN YARDIMCISI
Doç.Dr.Ahmet TIRPAN

ÜYE
Mustafa ARSLANER

ÜYE

16.10.1995:A.D./N.A

Ek – 6: Ankara KTVK Kurulu'nun 26.12.1995 tarih ve 4421 sayılı kararı

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
ANKARA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 26.12.1995 350
Karar Tarihi ve No : 26.12.1995 4421

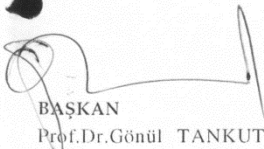
Toplantı Yeri
ANKARA

14.01/7

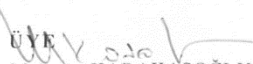
Bolu İli, Mudurnu İlçesi, Koruma Amaçlı İmar Planına ilişkin Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünün 21.12.1995 gün ve B.16.0.KTV.0.65.00.02/6091 sayılı yazısı okudu,ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüncü BPM Barlas İmar Planlama Müşavirlik Ltd. Şirketine yaptırılan ve kurulumuzun 20.10.1992 gün ve 2691 sayılı kararı ile uygun görülerek Mudurnu Belediye Meclisince onaylanan Mudurnu Koruma Amaçlı İmar Planında kurulumuzun 16.10.1995 gün ve 4219 sayılı kararı doğrultusunda gerekli düzeltmelerin yapıldığının anlaşıldığına,

Uygulamalarda ekli 1/1000 ve 1/500 ölçekli paftalar ile eki Koruma İmar Planı Uygulama Esasları ve Hükümlerine uyulmasına karar verildi

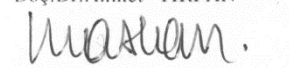

BAŞKAN
Prof.Dr.Gönül TANKUT

ÜYE
Doç.Dr.Ali Osman Uysal

ÜYE
Mehmet KARAKAŞOĞLU
Mudurnu Bld. Bşk.

ÜYE
Dr.Zühal ÖZCAN
(Bulunmadı)

ÜYE

BAŞKAN YARDIMCISI
Doç.Dr.Ahmet TIRPAN

ÜYE
Mustafa ARSLANER

ÜYE

26.12.1995:A.D/A.E

Ek – 7: Koruma Amaçlı İmar Planı Uygulama Esasları ve Hükümleri

ONANDI
Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu

Ankara Kültür ve Tabiat
Varlıklarını Koruma Kurulunun
26.12.1995 gün 4421 sayılı
kararı ektir.

Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu

Görevli Başkan

Zühal ÖZDEMİR Bulunmadı

Mustafa ALI

Ahmet TIRAKCI

Ali Derman UYSAL

Üye

Mehmet KARAKAŞOĞLU

MUDURNU

KORUMA İMAR PLANI

3194 Sayılı İmar Yasası Uyarınca
Hazırlanan 3030 Sayılı Yasa Kapsamı
Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar
Yönetmeliği'ne Ek.
**KORUMA İMAR PLANI UYGULAMA
ESASLARI VE HÜKÜMLERİ**

BPM

BACI İMAR PLANLAMA

İNŞAAT MÜHÜR LİMİTED Şİ

Genel Müdürlüğü - ANKARA

1974529

1974529

BÖLÜM I

GENEL HÜKÜMLER

AMAÇ :

MADDE - 1 : Mudurnu Koruma amaçlı imar planı sınırları dahilinde; sit alanı içinde ve dışındaki imar uygulamalarını, imar mevzuatı kapsamında uyumlu kılmak, 2863 sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu" ile 3386 sayılı "2863 sayılı kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun"un yasalara dayalı yönetmelik ve Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun kararları ile 3194 sayılı imar Kanunu uyarınca hazırlanmış olan "3030 sayılı kanun kapsamı dışında kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği'nin bütünlüğünü sağlamak, bu EK YÖNETMELİK'in amacıdır.

KAPSAM :

MADDE - 2 : Bu Yönetmelik, Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 16.10.1995 tarih ve 4219 sayılı ve 20.10.1992 tarih ve 2691 sayılı kararının eki olan haritada belirlenmiş sit alanı ve imar planında belirtilen özel koşullu alan içinde tescilli ve tescilsiz yapılarla, yeni yapılacak yapıları kapsar. Bu alanlar dışındaki yapılar için 3194 sayılı İmar Kanunu'na dayalı Tip İmar Yönetmeliği ile yürürlükteki imar planı karar ve hükümleri geçerlidir.

ONAMA, SAĞLIK VE FEN KOŞULLARINA UYGUNLUK :

MADDE - 3 : Bu Yönetmelik, Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun olumlu görüş ve kararları alınıp, Mudurnu Belediyesi'nce onanması ile yürürlüğe girer. Bu Yönetmelik esaslarına göre yapılacak bütün yapılar sağlık ve fen koşullarına ve ilgili tüzük ve yönetmeliklere uymak zorundadır. Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 2981 sayılı kanun ve "Çatı ve Çekme Katların Tam Kata Çıkarılması ile ilgili Yönetmelik"ler bu alana uygulanamaz. Mudurnu Koruma İmar Planı ile Ek Yönetmeliği bir bütün olup, birlikte uygulanır.

DEĞİŞİKLİK :

MADDE - 4 : Mudurnu Koruma amaçlı İmar Planı'nın Sit Alanı ve Özel Koşullu Bölge içinde kalan kesimleri ile bu yönetmeliğin ilgili hükümlerinin değiştirilmesi yönünde yapılacak öneriler Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun görüş ve kararı ile Mudurnu Belediyesi'nin onayından sonra uygulanabilir.

P. İler,

Emel Bayraktar

TANIMLAR :

MADDE - 5 : Bu Yönetmelik içinde geçen terimler açıklandığı gibidir:

. **YAPI ALANI :** Aydınlık hariç olmak üzere yapının parsel zeminde kapladığı alandır. Müstemilat bu alana dahil değildir.

. **KÜLTÜR VARLIKLARI :** Tarih öncesi ve tarih devirlerine ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan, yer üstünde, yer altında, ya da su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.

. **SİT :** Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli uygarlıkların ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, önemli tarih olaylarının cereyan ettiği yerler ve tesbiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gereken alanlardır.

. **SİT ALANLARI (MUDURNU SİT ALANI) :** Ankara Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu'nun 20.10.1992 Tarih ve 2691 sayılı ve 16.10.1995 Tarih ve 4219 sayılı kararı ile tescili yapılmış alanlardır.

. **KORUMA ve KORUNMA :** Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleridir.

. **KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI (MUDURNU KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI) :** 16.10.1995 gün ve 4219 sayılı ve 20.10.1992 Tarih ve 2691 Sayılı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu kararının eki haritada belirlenmiş olan Mudurnu Sit alanı ve bu Yönetmelik ekinde belirtilen koruma kararlarını içeren plandır.

. **SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ YAPI :** Korunması gerekli mimari, tarihi, çevresel değeri olan ve birarada bulduklarında sit karakterinde doku oluşturan konut ve ticaret yapıları.

. **ANITSAL ESKİ ESER :** Tek yapı olarak tarihi, arkeolojik, mimari, estetik, etnografik yönleri ile ya da bunlardan birkaçı yönünden korunması gereken anıt niteliğindeki eski eserlerdir.

. **ÖZEL KOŞULLU BÖLGE :** Mudurnu Sit alanını çevreleyen ve görsel bütünlüğünü tamamlayan, yeni yapılanma koşulları bu İmar Yönetmeliğinde de ayrıca tanımlanan bölgedir.

. **PLANLA KORUNMASI GEREKEN YAPILAR :** Bu yapılar kent içindeki konuları kütleleri, yöresel mimari özellikleri ve tarihi değerleri açısından ve çevreye katkıları nedeniyle korunacak yapılardır. Ancak bu yapılar tescilli değildir. Bu yapıların bakım ve onarım koşulları bu İmar Yönetmeliğinde ayrıca tanımlanmıştır.

SN . Sep .

Amulye S Mark

.CEPHESİ KORUNACAK YAPILAR : Gabarisi,dış mimari görünü,oran ve malzemesi bakımından çevresiyle bütünleşen ve bu özellikleri korunacak yapılardır.Bu yapıların bakım ve onarım koşulları bu İmar Yönetmeliğinde ayrıca tanımlanmıştır.

.ADİ ONARIM : Kentsel Sit alanı içinde ve dışındaki yapılarda yapının bünyesinde,mimarisinde (planında ve cephesinde) ve malzemesinde değişiklik yaratmayacak onarımlar "adi onarım"dır. Bu tür onarımlarda pencere,saçak,kapı, pervaz,bahçe duvar,harpuşa,alaturka kiremit,balkon,dikme vb. elemanları yok edecek değişiklikler yapılamaz.Bina içinde merdiven,tavan süslemesi,ahşap oyma,duvar resmi,alçı kabartma vb. değerlerle ilgili değişiklikler adi onarım kapsamına girmez.

.ESASLI ONARIM : Yapıların mimari özelliklerinde iç ve dış öğelerinde,malzemesinde,yapım sisteminde,özgününü değiştirecek onarımlar esaslı onarımdır.

İLKE KARARLARI :

MADDE - 6 : Sit alanı içinde ve dışındaki taşınmaz kültür varlıkları için yapılacak yıkım,ilave,onarım ve yeni yapılanma işlemlerinde,Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun ;

. Sit alanları ile korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları ve çevrelerinde yapılacak onarımlara ilişkin,04.03.1988 gün ve 10 sayılı kararının,sadece tescilli yapılar ve bitişik parsellerde yapılacak onarımlara ilişkin bölümü,

. Sit alanları ile korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları ve bunların koruma alanlarına yapılacak yeni yapılanmalara ilişkin 04.03.1988 gün ve 11 sayılı kararının "a" maddesi hükümleri ve 15.5.1989 gün ve 70 sayılı

. Korunması gereken taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının yakın çevresi ile bu çevredeki yaya kaldırımları üzerine çeşitli amaçlara hizmet edecek tesislerin (büfe,otopark,v.s.) geçici ve sökülebilir türden bile olsa,izinsiz yapılamayacağına ilişkin, 04.03.1988 gün ve 12 sayılı,

. Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları üzerine konulacak elektrik ve reklam panolarına ilişkin,04.03.1988 gün ve 13 sayılı,

. Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının koruma, bakım ve onarımlarına ilişkin,28.02.1995 gün ve 378 sayılı,

. Korunması gerekli anıtsal yapıların onarımlarından sonra,onarım kitabesinin konulmasına ilişkin,04.03.1986 gün ve 19 sayılı

Şey

3 Anıtsal Yapıların Onarım ve Bakım Kurumu

kararı,

. Vakıflar Genel Müdürlüğünün idare denetimindeki Tabiat ve Kültür Varlıklarında yapılacak fiziki ve inşai uygulamalara ilişkin, 21.05.1990 gün ve 145 sayılı kararı,

. Resmî kuruluşlarca kullanılan taşınmaz kültür varlığı yapılar ile uluslararası ve ulusal yarışmalar ile kazanılmış projelerin uygulanması sonucunda gerçekleştirilen yapıların yıkılmasına ilişkin, 28.06.1988 gün ve 23 sayılı kararı,

. Korunması gerekli tabiat varlıklarından anıt ağaçların tanımı ve korunmasına ilişkin, 28.06.1988 gün ve 25 sayılı kararı

. Koruma kurullarına sunulacak projelerin hazırlanmasında uyulması gereken hususlara ilişkin, 25.07.1989 gün ve 82 sayılı kararı,

. Cami, mescit ve türbelerin yıkılmadan önce koruma kurullarında değerlendirilmesine ilişkin, 25.07.1989 gün ve 98 sayılı kararı,

. Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili konuların kültür ve tabiat varlıkları koruma kurullarında değerlendirilmesi için gerekli belgelere ilişkin, 21.05.1990 gün ve 146 sayılı kararı ,bu plan için aynen geçerlidir.

87 . Aug.

Abanellbyca) MAR K

BÖLÜM II

KORUMA VE ONARIMA İLİŞKİN HÜKÜMLER

A.KORUMAYA İLİŞKİN HÜKÜMLER

TESCİLLİ YAPILARIN KORUNMASI :

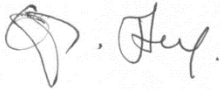
MADDE - 7 : 1/1000 ölçekli Mudurnu Koruma İmar Planında belirtilmiş korunması gereken eski eser niteliğindeki yapılar arsa, avlu duvarları özgün müstemilatları ve ağaçları ile birlikte korunacaktır.Kentsel Sit alanında ve dışında korunması gerekli taşınmaz olarak tescil edilen yapılarda her türlü onarımda dış cephelerde mimari özelliği yok edecek değişiklikler yapılamaz. Bina içinde korunacak özelliklere sahip mimari öğeler yok edilmez,ölçü,biçim ve malzeme olarak değiştirilemez.

YOLLARIN VE MEYDANLARIN KORUNMASI :

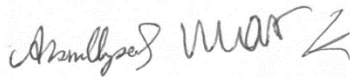
MADDE - 8 : Kentsel Sit alanı içinde toplayıcı ve dağıtıcı yollar dışında kalan ara yollar,sokaklar ve meydanlar zorunlu bir durum olmadıkça,kadastral yönleri,eğimleri,kaplama biçim ve malzemeleri ile birlikte korunacaktır.Bu konudaki değişiklik önerileri Koruma Kurulu'na iletilecektir.Alanda bulunan ve ekli listede belirtilen,tarihi ve mimari özellik taşıyan çeşme,mahalle fırını,ortak çamaşırhane,tulumba gibi öğeler korunacak ve değişiklik önerileri Koruma Kurulu'na iletilecektir.Kent bütününde,geleneksel mimari doku ile bütünleşen mevcut sokak kaplamasının bozulan kesimleri aynı malzeme ile onarılacak, beton ve asfalt kaplama yapılmayacaktır.

BAHÇE VE ÖGELERİNİN KORUNMASI :

MADDE - 9 : 1/1000 ölçekli haritada ve listede belirtilen Çınar ağacı korunacaktır.Adı geçen ağacın bakımı ve çevre düzenlemesi Mudurnu Belediyesince yapılacaktır.

5

KORUMA İÇİN PROJELENDİRME :

MADDE -10 : Mudurnu Sit Alanı içinde tescilli, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sivil mimarlık örnekleri ile bu yapıların bitişiğindeki parsellerde onarım,değişiklik ve restorasyonlar (adi onarım dışında) için tekniğine uygun 1/50 ölçekli rölöve çizimi iç ve dış fotoğrafları ile hazırlanmış onarım ve restorasyon projelerinin ilgili Koruma Kurulu'na getirilerek uygulama izni alınması zorunludur.Tescilli yapı parseli ve bitişik parsellerde yeni yapılanmalar için de aynı koşullar geçerlidir.Yapılacak uygulamanın denetleme ve kabulü Koruma Kurulu tarafından yapılacaktır.Uygulama sonucuna ait fotoğraflar ve rapor bilgi için ilgili Koruma Kurulu'na iletilecektir.

B.ONARIMA İLİŞKİN HÜKÜMLER

ADI ONARIM İZİNİ :

MADDE - 11 : Sit alanı içinde ve dışında tescilli yapıların madde 5'te belirtilen adi onarım türündeki tadilatları için Bolu Müze Müdürlüğü ile Belediye yetkilidir.Belediye ve Müze Müdürlüğünden izin alınmadan tescilli yapılarda hiç bir inşai müdahalede bulunulamaz, onarımdan önce Belediye'nin hazırlayacağı onarım tutanağının bir örneği ile yeterli iç ve dış fotoğraflar bilgi için ilgili Koruma Kurulu'na iletilecektir.

ESASLI ONARIM İZİNİ :

MADDE - 12 : Sit alanı içinde ve dışında tescilli korunacak yapılar ile bitişik parsellere ait esaslı onarım izni madde 10'da belirtilen esaslara göre verilecektir.Diğer yapıların esaslı onarım izni bu yönetmeliğin 17. maddesi uyarınca Belediyece verilir.

TESCİLLİ YAPILARIN PROJELENDİRME KOŞULLARI :

MADDE - 13 : Mudurnu Sit alanı içinde ve dışında tescil edilmiş olan sivil mimarlık örnekleri ile bitişiğindeki parselde ait yapıların onarım ve değişiklikleri,onarıma ilişkin genel hükümler uyarınca yapılacaktır.Bu hükümlere göre hazırlanması gereken onarım,değişiklik ve restorasyon projelerinde aşağıdaki koşullar aranır :

1- Sit alanındaki tescilli ve korunacak tüm mimarlık örnekleri 3 gruba ayrılmıştır.Bu yapılardaki onarım koşulları bu yönetmeliğin ilgili maddelerinde belirlenmiştir.

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

2- Bu maddelere göre hazırlanacak onarım,değişiklik ve restorasyon projelerinde,yapıların içinde modern yaşamın ve sağlık koşullarının gerektirdiği değişiklikler,gruplara göre öngörülen koşullar uyarınca yapılır.Bu yapılar ayrı birimlere bölünmek istendiğinde bölmeler açık ve kapalı mekanları bozmayacak biçimde planlanacaktır.

TESCİLLİ YAPILARIN ONARIMI :

MADDE - 14 : 1/1000 Haritada gösterilen ve ekli listede belirtilen sivil mimarlık örneklerinde yapılabilecek müdahale türleri aşağıda belirtilmiştir :

A)Koruma İmar Planında tescilli sivil mimarlık örnekleri olarak belirtilen yapılarda bakım ve onarımlar :
Yapının gabarisini,özgün dış mimari özelliklerini,yapım tekniğini değiştirmemek ve plan şeması ile iç mimari özellik ve öğelerini korumak şartı ile günümüz koşullarına uygun hale getirmek üzere bazı değişiklikler yapılabilir.Ancak,böyle talebi olan yapılarda değişmişlik düzeyi fazla ise ve yapının özgün elemanlarının izleri veya mevcut örnekleri varsa bunlar doğrultusunda restitüsyon yapılacaktır.Yapılabilir değişiklikler :

1 - Dışta ;

a.Çatı : Kiremit değiştirmesi yapıldığı takdirde alaturka kiremit kullanılacaktır.

b.Cephe: Cephelerde sıva yenilemesi yapıldığı takdirde yöresel malzeme olan toprak sıva kullanılacak,özgün cephe süslemelerin hepsi açıkta bırakılacaktır.Yapı özgün renginde boyanacaktır. Renk konusunda değişiklik istendiği durumda Koruma Kuruluna başvurulacaktır.

c.Strüktür : Yapısal bozuklukların onarımında,özgün teknoloji ve malzeme kullanılmalıdır.Yapılan müdahale Koruma Kurulu'nun iznine tabidir ve onarım sonrası fotoğraflar bilgi için Kurula sunulacaktır.

2 - İçte ;

a.Sıva ve boya tadilatları özgününe sadık kalınarak,mevcut özgün süsleme ve öğeleri dışta bırakacak şekilde yapılacaktır.

b.Plan : Güncel yaşam koşullarına uyum sağlayabilmek için gerekli olan ıslak hacimler (banyo,mutfak,W.C.) ve birden fazla hane-ye kullanım olanağı verecek düşey veya yatay bölmeler,ana plan şemasını bozmayacak şekilde ve sonradan kaldırılabilir olması koşuluyla Koruma Kurulundan onaylanacak projesi doğrultusunda yapılabilir.

7

Bu tip onarımlarda dışarıya merdiven kovası eki yapılamayacaktır. Çok zorunlu görüldüğü hallerde ve yapı içinde çözülmesi olanaksızsa, yola cephe vermemek şartıyla servis eki önerileri Koruma Kurulu izni ile yapılabilir.

Bu yapılarda her türlü onarımda dış cephelerde pencere, kapı, süslü saçak, süslemeli pervaz, eli böğründe, özgün bahçe duvarı, harpuşa, alaturka kiremit, çörten, gusulhane, ocak, seki, sedir, dolap, şerbetlik, çiçeklik, balkon, balkon korkuluğu, tavan süslemeleri, ayakkabılık, mumluk, kafes, cumba, cephe süslemeleri, kapı tokmakları vb. özgün öğeler korunacaktır. Bu öğelerin ölçü, biçim ve malzemelerinde değişiklik yapılamayacaktır.

PLANLA KORUNACAK YAPILARIN ONARIMI :

MADDE - 15 : Koruma Amaçlı İmar Planı'nda "Planla Korunacak Sivil Mimarlık Örnekleri" olarak belirtilen yapıların bakım ve onarımında Mudurnu Belediyesi yetkilidir. Onarım öncesi ve sonrası fotoğraflar ve belgeler Mudurnu Belediyesince arşivlenecektir. Bu yapılarda da Madde 10'daki projelendirme geçerlidir.

Parseldeki konumu, gabarisi, kütlesi, tipolojik cephe özellikleri ve malzemesi ile etrafındaki yapılarla bütünleşen bu gruptaki yapıların bu özellikleri olduğu gibi korunacaktır. Ancak yapıların iç bölümlerinde günümüz koşullarına uyum sağlamak veya birden fazla haneye kullanım olanağı verecek düşey ve yatay bölümler ana plan şemasına ve malzemesine bakılmaksızın yapılabilir. Yine bölünme amaçlı yola cephe vermemek şartıyla merdiven kovası veya servis ekleri katta 9 m²'yi geçmemek üzere yapılabilir.

Bu yapılardan herhangi birinin yıkılıp yeniden yapılması talebi halinde konu Bölge Kurulu'nca karara bağlanır ve kabulü halinde yerine yapılacak yeni yapının taban alanı ve gabarisi eskisinin aynısı olacaktır. Bu durumda bu yönetmeliğin III. bölümündeki yeni yapılaşmaya ilişkin genel hükümlere uyulacaktır.

CEPHESİ KORUNACAK YAPILARIN ONARIMI :

MADDE - 16 : Koruma Amaçlı Planı'nda Cephesi Korunacak Sivil Mimarlık Örnekleri olarak belirtilen yapılarda yönetmeliğin 14. maddesinde belirtilen müdahalelerden başka, yapıların gabarisini, dış mimari görüntü ve oranlarını, dış cephe malzemelerini aynen korumak koşulu ile iç mimari, malzeme, strüktür ve mekan düzenini tümüyle yenileme gibi müdahaleler yapılabilir.

Bu yapıların bakım ve onarımda Mudurnu Belediyesi yetkilidir. Onarım öncesi ve sonrası fotoğraflar ve belgeler Mudurnu Belediyesince arşivlenecektir.

TESCİLSİZ YAPILARIN ONARIMI :

MADDE - 17 : Koruma Amaçlı İmar Plan'ında hiç bir Koruma Kararı getirilmemiş yapıların bakım ve onarımında Mudurnu Belediyesi yetkilidir. Bu gruptaki yapılarda konum, gabari ve taban alanı korunmak kaydıyla yönetmeliğin yeni yapılaşma hükümleri ile çelişmeyecek her türlü bakım ve onarım yapılabilir.

P. Hüseyin

Adnanlıoğlu Murat

BÖLÜM III

YENİ YAPILAŞMAYA İLİŞKİN GENEL HÜKÜMLER

A - YAPILAŞMAYA İLİŞKİN GENEL HÜKÜMLER

GENEL HÜKÜMLERİN KAPSAMI :

MADDE - 18 : Bu bölümdeki hükümler sit alanı ve özel koşullu bölgeler içinde, tescilli, planla korunacak cephesi korunacak yapılar ve tescilli yapı bitiğindeki parseller dışında, boş parseller üzerinde yapılacak yeni yapılar ile yıkılıp yeniden yapılacak tüm yapıları kapsar.

İMAR PARSELİ :

MADDE - 19 : Kadastro parselleri büyüklüklerine bakılmaksızın imar parseli sayılır.

BİR PARSELDE BİRDEN FAZLA YAPI YAPMA :

MADDE - 20 : 300 m²'den büyük parsellerde birden fazla yapı yapılabilir. Ancak yapıların toplam emsali o parsel ile ilişkin emsali geçemez. İki bina arasındaki mesafe minimum 4mt. olacaktır.

YOLDAN CEPHELİ PARSELLER :

MADDE - 21 : Yola cephesi olmayan parsellere yapı yapılamaz. Ancak hukuksal olarak sağlanacak geçit hakları ile parselin yola cephesi sağlanmış sayılır.

PARSEL BÜYÜKLÜĞÜ - İFRAZ KOŞULLARI :

MADDE - 22 : Üzerinde yapı bulunan mevcut parsellerdeki yapıların yıkılıp yeniden yapı yapılması istemlerinde ve ticaret bölgelerinde minimum parsel büyüklüğü aranmaz. 100 m²'den küçük boş parsellere yeni yapı yapılamaz. Konut bölgelerindeki yeni ifrazlarda en küçük parsel büyüklüğü 200 m²'den az olamaz.

"S" SERBEST NİZAM YAPI ADALARI :

MADDE - 23 : Planda "S" Serbest Nizam olarak önerilen yapı adalarında emsal (Kat Alanı Katsayısı) E=1.00'dır. Eski yapıların yıkılıp, aynı konum, taban alanı ve gabari ile yeniden yapılması durumunda emsal hesabı yapılmaz ve çekme mesafesi aranmaz. Boş

9) . Fey

Atınllıyaz Mar

parsellere inşa edilecek yeni yapılarda yola çekme mesafesi aranmaz.

Yeni yapı parsel kenarlarından en fazla 2 kenarına (yol cephesi dahil) yan parseldeki yapı cephesi sağırorsa, ya da yanaştığı cephesini sağır bırakarak parsel sınırına kadar yanaşabilir. Diğer kenarlara en fazla 3 m. yanaşabilir. Hmax=9.50 m.'dir.

"A" AZ YOĞUN BAHÇELİ NİZAM YAPI ADALARI :

MADDE - 24 : Planda "A" Bahçeli Nizam olarak önerilen yapı adalarında emsal E=0.20'dir. 1000 m²'den küçük ifraz yapılamaz. Hmax:6.50 mt.'dir. Eski yapıların yıkılıp, aynı konum taban alanı ve gabari ile yeniden yapılması durumunda emsal hesabı yapılmaz ve çekme mesafesi aranmaz. Boş parsellere ya da ifraz edilen parsellere yeni yapı yapılması durumunda yola çekme mesafesi aranmaz. Komşu parsellere yaklaşma mesafesi 5 mt.'dir.

"B" BİTİŞİK NİZAM YAPI ADALARI :

MADDE - 25 : Planda "B" Bitişik Nizam olarak önerilen yapı adalarında T.A.K.S.=1.00'dır. Emsal planda gösterilmiş olan kat adedinin taban alanıyla çarpımıyla bulunur. Yapı adalarında hmax:9.50 mt.'dir. Planda işaretli B tipi adalarda bazılarında ön veya arkadan gösterilen çekme mesafeleri uygulanacak ve TAKS buna göre bulunacaktır. Bu adalarda gösterilen cephe hatlarına mutlaka uyulacaktır. (Eski yapının yıkılıp yeniden yapılması durumu da dahil). Yeni yapının bitişeceği yapılar tescilli veya korunacak yapılar olması halinde yeni yapı gabarisi bu yapılardan en yüksekini geçemez.

"Y" YAMAÇ YERLEŞİMİ YAPI ADALARI :

MADDE - 26 : Planda "Y" Yamaç Yerleşim olarak önerilen yapı adalarında emsal E=1.00'dır. Boş parsellere inşa edilecek yeni yapılarda yola çekme mesafesi aranmaz hmax:6.50 mt.'dir. Hiç bir yapının cephe uzunluğu 12 mt.'yi geçemeyecektir. Yan parselin uygun olduğu durumlarda (mevcut bina yan cephesi sağırorsa) yana çekme aranmaz. Bunun dışında yana çekme mesafesi 3 mt.'dir. Doğal zemini yol kotu üstünde bulunan parsellerde kot, parselin köşe kotlarının ortalamasından verilir ve (+ 0.00) bina subasmanı bu ortalamanın en fazla 1 mt. üzerinde teşkil edilir.

"T" İŞARETLİ ESNEK KULLANIŞLI KONUT ALANLARI :

MADDE - 27 : Bu adalarda konut yapılması durumunda "S" Serbest nizam yapılanma koşulları ile yönetmeliğin yapılara ilişkin tüm genel hükümleri geçerlidir. Bu alanlarda pansiyon türü turistik tesisler mevcut tescilli yapılar korunmak koşulu ve Koruma Kurulundan tüm parsel için proje ile izin alarak yapılabilir.

işlev gereği servis yapıları yapılması durumunda mevcut müştemilatlar konumu ve cephe özellikleri değiştirilmeden kullanılabilir, veya hmax=2.70 geçmemek koşulu ile aynı konum ve taban alanıyla yeniden yapılabilir.

YAPILARA KAT, KOT ve SAÇAK YÜKSEKLİĞİ VERİLMESİ :

MADDE - 28 : Düz ve meyilli bölgelerde yapılara kot verilmesi sırasında imar kotu kavramı aranmaz. Düz veya meyilli bölgelerde yapılacak her türlü yapının her cephesinde saçak yüksekliği, 9.50 mt.'den fazla olamaz.

Mevcut durum planında varsa belirtilen avlu kotu, yoksa mevcut yapının zemin kat kotu + 0.00 olarak kabul edilecektir. Yapı yüksekliği bu kottan saçak alt düzeyine kadar ölçülecek yükseklik olacaktır. Üzerinde eski yapılaşma izleri bulunmayan boş parsellerde doğal zemin ortalama kotu, yapının aldığı + 0.00 kotu sayılır.

SETLER ve BAHÇE DUVARLARI :

MADDE - 29 : Boş parsellerde tretuvar üst kotu oluşmamış ise tesviye kazısı yapılamaz, yapının kot alma biçimini değiştirmek amacıyla arsalarda hafriyat ya da dolgu yapılamaz, setler düzenlenemez.

Arsada eskiden kalma set duvarları var ise yapı bu sete oturtulur; yapı yüksekliği setin yola bakan yüzünün orta noktasından son kat tavanı üstüne kadardır.

Yol üzerine isabet eden bahçe duvarları ve setler 2.50 mt.'yi geçemez.

Yapılara kot verilmesi açısından sit alanları hükümlerinin uygulanmasında zorluk bulunduğu durumlarda, Belediyenin en az bir yapı adası cephesi boyunca hazırlayacağı veya hazırlatacağı çalışma önerisi Müze Müdürlüğü kanalıyla Koruma Kurulu görüş ve kararına göre uygulanır.

Yıkılıp yeniden yapılma durumlarında bahçe duvarları eski halihazır durumunu koruyacaktır.

KAMU YAPILARI :

MADDE - 30 : Sit alanı ve özel koşullu bölge içinde tip projeli kamu yapıları yapılamaz. Yapılacak her türlü kamu yapısının saçak kotu hiçbir noktada 9.50 m'yi geçemez. 20 mt'yi geçen sürekli cephe hattı yapılamaz. Tüm kamu yapılarının mimari projeleri, dış cephe kaplama malzemeleri ve renkleri Mudurnu Belediyesi ve Müze Müdürlüğü kanalıyla Koruma Kurulu'na iletilir ve Koruma Kurulu tarafından onanmadan inşaat uygulamasına geçilemez.

Şey

Amel Çayır Mak. K

YAPI ÖGELERİ :

MADDE - 31 : ÇATI ve SAÇAKLAR

- . Düz çatı,teras ve çekme kat yapılamaz.
- . Beşik çatılarda en az % 30 en fazla % 40 meyil,kırma çatılarda en az % 40 en fazla % 60 meyil yapılabilir.
- . Konutlarda saçak genişliği en az 60 cm.'dir.
- . Çatı örtüsü üzerinde bacadan başka çıkıntı yapılamaz.
- . Kırma çatılarda çatı meyilinin arasında meyile dik,kenarları en az 1.90 mt.'den başlayan mekanlar kullanılabilir.Bu mekanlar alan olarak taban alanının % 50'sini geçemez.
- . Beşik çatılarda ise taban alanının % 30'unu geçmemek kaydıyla cihannüma yapılabilir.Cihannümanın,yapı ön cephesine gelen kısmının genişliği en fazla 4 metre olabilir.Cihannüma saçak kotu,çatı mahya kotundan maksimum 1 m. yükselebilir.
- . Özellikle bina ön ve arka cephelerinde orta çıkmaların üzerinde üçgen alınlık yapılabilir.
- . Çatı örtüsü malzemesi olarak alaturka kiremit dışında malzeme kullanılamaz.
- . Saçak altlarının ahşapla kaplanması tercih edilebilir.

PENCERELER :

MADDE - 32 : a) Konutların pencerelerinde genişliğin yüksekliğe oranı açısından,dar tip 1/2,geniş tip 1/1 oranında olmak üzere iki ayrı tip pencere kullanılabilir.

- b) Her iki tip pencereli konutlarda birinci ve ikinci kat bina yüzeylerinde 1/3 boş-dolu oranı olacaktır.Zemin katlarda ise bu oran 1/4'dür.
- c) Dar tip pencerelerde genişliğin yüksekliğe oranı 1/2'dir.
- d) Dar pencere tipleri için iki pencere yanyana geldiğinde pencereler arasındaki mesafe çift pervaz toplamından az olamaz.
- e) Dar tip pencereli konutlarda pencerelerin dar kenarı 60 ila 90 cm arasında olacaktır.Pencerelerin alt kenarı döşeme üstünden 50 ila 70 cm. arasında olabilir.
- f) Geniş tip pencerelerde (1/1) genişlik ve yüksekliği 1.00 ila 1.50 cm arasında olabilir.Pencerelerin alt kenarı döşeme üstünden 60 ila 70 cm arasında yükseklikte olabilir.
- g) Ahşap pencere pervazları dış yüzde 8 ile 12 cm. arasında çerçeve olacak şekilde yapılacaktır.Ya da pencere sövesi etkisini veren prekast eleman veya brüt beton kullanılacaktır.

- h) Konutların cephelerinde iki tip pencereden sadece biri kullanılacaktır.
- i) Meyilli arazide yapılan yüksek subasmanlı konutların zemin katlarının müstemilat olarak kullanılması halinde, bu katlarda pencere oranı aranmaz. Fakat 1/1 pencere max. boyunu geçemez.
- j) Hesaplama balkon içinde veya dışında olduğuna bakılmaksızın tüm kapılar ve pencereler boş olarak kabul edilecektir.
- k) Dar pencerelerde, her cephede sadece ortada kalan 1 veya daha fazla pencere kemerli olabilir. Diğer pencerelerde düz lenti kullanılacaktır. Kemerler tek merkezli yarım daire olacaktır.
- l) Tüm işyeri, dükkan ve benzeri yapıların zemin katlarında dolu-boş oranı aranmaz. 1. katlarda ise pencerelerin kemerli olması ve (söve/pervaz) etkisi veren malzeme veya doku farkı kullanılması tercih sebebidir. 1. katta boş/dolu oranı 1/3'tür.

ÇIKMALAR :

MADDE - 33 : Çıkmalar zemin katın üzerinden başlar.

Konutlarda:

- . Zemin kata çıkma yapılamaz.
- . Yapıların cephelerinde çıkma uzunluğu cephenin 2/3'ünü geçemez. Tüm kat çıkması yapılamaz. Min. çıkma cephenin 1/3'ü kadar olabilir. 1/3 ile 2/3 oranları arasında toplam çıkma boyu durumunda çıkmalar tek çıkma olamayacak, iki çıkma şeklinde yapılacaktır.
- . Çıkmaların derinliği cephe yüzeyinden en fazla 1.00 mt. olabilir.
- . Ada köşelerinde yer alacak yapılar hariç, yan cephelere çıkma yapılamaz.
- . Bitişik nizam yapılarda çıkmanın komşulardan birinden en az 3 m. çekilmesi zorunludur.
- . Ortada yapılacak tek çıkmalar balkon olarak düzenlenebilir.
- . Testere dişi çıkma yapılabilir, bu durumda cephede max. çıkma uzunluğu şartı aranmaz.

Ticari Yapılarda:

- . Hiç bir şekilde çıkma yapılamaz

OP. Şenel.

Abdullah Şenel

BALKONLAR :

MADDE - 34 : Konutlarda balkon yapılırsa 1/3 oranında cephenin ortasında çıkma olarak yapılması tercih sebebidir.

- . Balkonların, uzunluğu cephe uzunluğunun 1/3'ünü geçemez.
- . Balkonların iç yüzeyindeki dolu-boş oranı, bina yüzeyindeki dolu-boş oranı ile birlikte hesaplanır.
- . Balkonların iç yüzeyinde 1/2 veya 1/1 oranında pencere kullanılacaktır.
- . Balkon kapıları en fazla 90 cm. genişliğinde olabilir. Çift kanatlı kapı yapılabilir. Bu tip kapılarda her iki kanadın genişliği 80 cm.'yi geçemez.
- . Balkon dış kenarlarında mutlaka ahşap veya beton dikmeler yer alacaktır. Parmaklıklar en fazla 90 cm. yükseklikte olacak malzemesinin ahşap olması tercih sebebidir.

CEPHE KAPLAMALARI VE RENK :

MADDE - 35 :

- a) Cephe kaplamalarında ahşap veya sıva yapılması zorunludur. Eğer yapı dizeme tekniği ile yapılırsa sıva yapılması zorunlu değildir.
- b) Sıvalı yüzeyler mutlaka boyanacaktır.
- c) Ahşap yapılarda kesinlikle boya kullanılmayacaktır. (Pinoteks ve benzeri koruyucular hariç) Ahşap dışındaki diğer yapılarda sıva ve badana boyası beyaz, sarı veya beyaz sarı arası açık renk tonlarında olacaktır.

KUŞAKLAMALAR :

MADDE - 36 : Yapılacak tüm yapılarda yapı alt köşelerinden saçak hizasına kadar tüm döşeme seviyelerinde ve yapının düşey kenarları boyunca ahşap veya brüt beton ile 12-25 cm. arası devamlı nitelikli kuşaklama yapılacaktır. Kuşaklamalar kahverengi tonları veya doğal ahşap rengi olacaktır.

KAPILAR :

MADDE - 37 : Bina giriş kapıları 1/2 veya 1/1 oranında (çift kanatlı) tamamen ahşap malzeme ile yapılacaktır. Kapı üzerinde kısmi veya tamamen h:50 cm.'yi geçmemek kaydıyla tepe penceresi yapılabilir. Kapı söve/pervaz'ı pencere'ninki gibi olacaktır.

Ş. Ş. Ş.

Asım Beyaz

MÜŞTEMİLATLAR :

MADDE - 38 : Yeni inşaat yapılacak parsellerde, arka bahçe içinde (köşe parsellerde cephe, ön cephe olarak kabul edilecektir.) 20 m²'yi aşmamak, 4 mt'den derin olmamak, yüksekliği 3.00 m.'den fazla olmamak koşulu ile kiremit örtülü bir adet müştemilat yapılabilir. Müştemilatlar emsale dahil değildir.

AZAMI CEPHE GENİŞLİKLERİ :

MADDE - 39 : Konut alanlarında yapılacak binanın en geniş cephe uzunluğu 12 m.'yi aşamaz. Kamu yapılarında bu uzunluk sürekli cephe hattı için max. 20 mt.'dir.

TEVHİD İŞLEMLERİ :

MADDE - 40 : Üzerinde konut yapılması maksadıyla tevhid talep edilen arsaların toplam yüzölçümü 1000 m²'yi geçmesi halinde, bu arsalar üzerinde yapılacak tek veya birden fazla konutların vaziyet planı Koruma Kurulu'nca onanmadan inşaat ruhsatı verilemez.

ÖZEL KOŞULLU BÖLGE YAPILAŞMA KOŞULLARI :

MADDE - 41 : Bu bölgeler gerek mimari özellikleri gerekse doku özellikleri ile sit alanının etrafında bir geçiş bölgesi niteliğindedir. Bu bölgedeki yapılanma koşulları için bu yönetmeliğin yeni yapı ve parsellere ilişkin genel hükümleri olduğu gibi geçerli olup ancak yasal izinler ve denetleme Belediyece yapılacaktır. Tescilli yapılarda ise yine bu yönetmeliğin 7., 10., 11., 12., 13. ve 14. maddeleri geçerlidir.

ALTYAPI :

MADDE - 42 : Yapılacak projelendirmeye göre, sit alanındaki yaya yollarında elektrik ve telefon şebekeleri yeraltına alınır. Direkler kaldırılır. Projelendirmeye göre aydınlatma, telefon kabinleri, çöp sepetleri, çiçeklik vb. gibi donatım Belediye'ce yapılır ya da yaptırılır. Mevcut yangın söndürme havuzları ve vanaları ile şebeke dikkatle korunup onarılacaktır.

27. Şey.

Arslan Mar. K

DİĞER HÜKÜMLER :

MADDE - 43 : Bu yönetmelik hükümlerinin uygulanması sırasında tereddüt yaratabilecek konularda ilgili Bölge Kuruluna müracaat edilir ve bu kurul'un görüşüne uyulur.

92. Hüny.

17 17.05.2017

Ek – 8: Ankara I Numaralı KVKB Kurulu'nun 18.07.2013 tarih ve 814 sayılı kararı

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ANKARA I NUMARALI KÜLTÜR VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No: 18/7/2013 38
Karar Tarihi ve No : 18/7/2013 814

Toplantı Yeri
ANKARA

Bolu İli, Mudurnu İlçesi, Kentsel Sit Alanında kalan Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 15.01.1991 gün ve 1609 ile 16.10.1995 gün 4219 sayılı kararları ile plan ve cephe ile korunacak yapılar olarak tanımlanan taşınmazlara yönelik irdeleme yapılması ve Ankara I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 07.06.2013 gün ve 741 sayılı kararı ile söz konusu taşınmazların yerinde inceleme kararı doğrultusunda, 2863 sayılı kanun kapsamında kültür varlığı olup-olmadığının tespit edilmesi isteğine ilişkin Mudurnu Belediye Başkanlığı Fen İşleri Müdürlüğü'nün 14.02.2013 gün ve 377 sayılı yazısı ile Ankara I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü uzmanlarınca hazırlanan 30.05.2013 gün ve 1977 sayılı raporu okundu,ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Bolu İli, Mudurnu İlçesi, Kentsel Sit Alanında kalan plan ve cephe ile korunacak yapılardan Kurulumuzun yerinde yapmış olduğu inceleme ve Ankara I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü uzmanlarınca yapılan tespit ve değerlendirme sonucunda,

-124 ada, 2 parsel,
-14 ada, 3 parsel,
-338 ada, 2 parsel,
-204 ada, 8 parsel,
-258 ada, 1 parsel,
-58 ada, 2 parsel,
-58 ada, 3 parsel,
-58 ada, 4 parsel üzerindeki Kentsel Sit Alanında kalan taşınmazların 2863 sayılı kanun kapsamında tescile değer nitelikleri taşıdığı anlaşıldığından tesciline, koruma gruplarının "2" olarak belirlenmesine ,

Kararımız eki listede belirtilen taşınmazların ise 2863 sayılı kanun kapsamında kalmadığı anlaşıldığından tescillerine gerek olmadığına karar verildi.

BAŞKAN
Prof.Dr.Hasan AYRANCI
Bulunmadı

BAŞKAN YARDIMCISI
M.Akif IŞIK
İMZA

ÜYE
Prof.Dr.Hakkı ACUN
İMZA

ÜYE
rd.Doç.Dr.M.Emin BAŞAR
IZA

ÜYE
Deniz ÖDEMiŞ
İMZA

ÜYE
Deniz İŞILDAR
İMZA

ÜYE
Umut İNCİ
İMZA

ÜYE
demir OKUR
Mudurnu Bld.Bşk.Tem.
ZA

ÜYE

ÜYE

ÜYE

14.07/1 H.C.A